ו"ב אייר תשמ"ו, 21.5.1986 מיספר 2542 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

שערוריית דו"ח וולד:

המטכ"ל לא ידון ולא יאשר

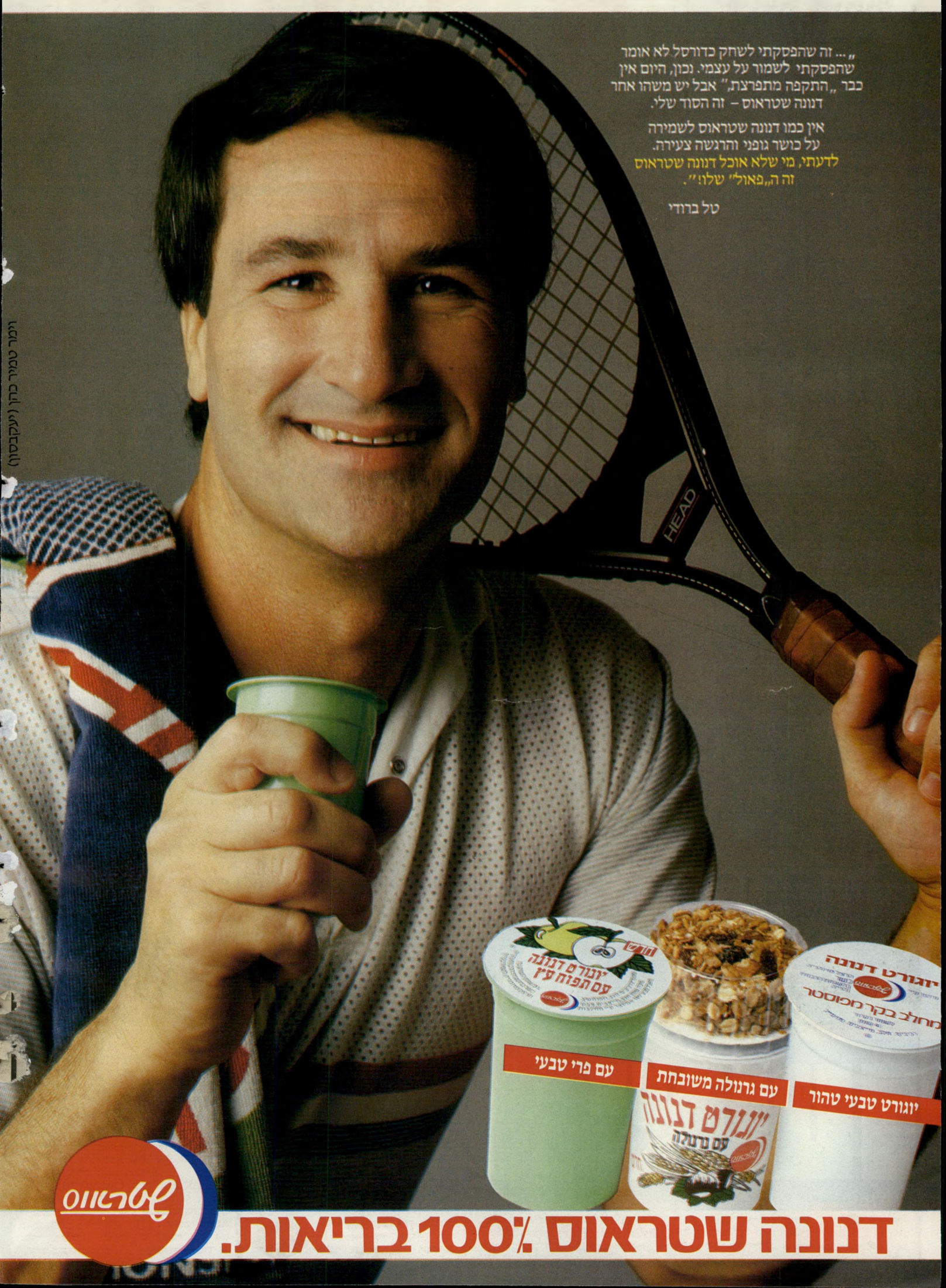
הרמטכ"ל
משה לוי

מה הסוד שלי? ...יוגורט דנונה שטראוס!

„... זה שהפסקתי לשחק כדורסל לא אומר שהפסקתי לשמור על עצמי. נכון, היום אין כבר „התקפה מתפרצת," אבל יש משהו אחר דנונה שטראוס – זה הסוד שלי.

אין כמו דנונה שטראוס לשמירה על כושר גופני והרגשה צעירה. לדעתי, מי שלא אוכל דנונה שטראוס זה ה„פאול" שלו!".

טל ברודי

שטראוס

דנונה שטראוס 100% בריאות.

מכתבים

אין דרך חזרה

אחרי צ'רנוביל (העולם הזה 7.5.86).

ההתנגדות לאנרגיה גרעינית היא תופעה מובנת על רקע היחס לכל ההמצאות החדשניות בהיסטוריה האנושית. כזכור, היו מתנגדים למכונת־הקיטור, לרכבת, למכונית, למטוס, לרדיו ולטלוויזיה. חלק מהתנגדויות אלה נמשכות עד ימינו — למשל בכפרי האיימיש בפנסילוניה ובמאה שערים בירושלים.

למרות התנגדויות מלמדת ההיסטוריה שמ־רגע שהאנושות עברה לשלב טכנולוגי חדש, אין דרך חזרה, גם אם החידוש מביא בעיקבותיו סכל. עובדה: מאז המצאת המכונית נהרגו מיליונים בתאונות־דרכים ולא עלה בדעת איש לחזור לעגלה ולסוס.

כנראה שדין דומה יחול על אנרגיה גרעינית.

שלמה ויין, כפר מעש

● ● ●

יש בעיה

על הפיתרון לתופעת הטרור (העולם הזה 13.5.86).

אורי אבנרי עושה לעצמו חיים קלים. בקטע ביומן האישי שלו, בו הוא כותב על כך כי אנשי טרור המשתחררים מן הכלא, אינם מודים ואינם עוזבים, הוא מסביר, מה שבאמת נכון מאוד, כי אפשר לחסל טרור, בסופו של דבר, רק במיסגרת פיתרון פוליטי למצב שהוליד את הטרור.

אבל זאת, ככל זאת, עדיין לא סיבה שלא להע־ניש טרוריסטים המבצעים מעשי־רצח, למשל.

וגם זה רק אפס קצהו של העניין. לא תמיד ניתן, גם ברצון הכי טוב, למצוא פיתרון פוליטי לכל מצב המצמיח טרור. וגם אם יש פיתרון כזה, לא תמיד מן הראוי ליישם אותו. למשל: הטרור היהודי בשטחים הכבושים. אם יגרשו את התו־שבים הערביים מן האיזור ויספחו אותו למדינת ישראל — ייפסק, יש להניח, הטרור היהודי.

האם זה פיתרון שאורי אבנרי ממליץ עליו?

דויד יעקובוב, ראשון־לציון

● ● ●

בלי משוא פנים

על המונולוג של ח"כ אברהם שפירא (העולם הזה 7.5.86).

אין אני חסיד של העולם הזה. אבל אני מודה כי העיתון הזה מקיים את סיסמתו — בלי משוא פנים.

המונולוג של כבוד הרב אברהם שפירא הוכיח לי זאת מחדש. כאשר הוא ערך חתונת פאר לילדיו, התרעתם על כך; כאשר הוא פנה לדיאטה, לעגתם על כך. וכאשר הוא ביקש להביע את דעתו על חלקו בפרשת ויסות מניות־הבנקים, הקציתם לו מקום בעיתון ואיפשרתם לו לומר את דברו, המוכיח כי כבוד הרב היה בנושא זה בסדר גמור.

יוסף שורין, בני־ברק

● ● ●

עניין של מינון

עוד על נושא השתיקה (העולם הזה 29.4.86 ואילך).

עם כל היתרונות הברורים שיש לשתיקה, אני מציע לא להגזים בעניין. אחרי הכל, אותו משה איבן־גבירול שאמר „אם תתחרט פעם על שתיקה, תתחרט על הדיבור פעמים רבות!" גם קבע, באותו אוסף אמרות (מיבחר הפנינים): „דיבור בשכל, כמלח בתבשיל: רוב — קשה. כתיקונו — יפה."

בלשון פשוטה: הכל עניין של מינון.

בני שטיין, תל־אביב

● ● ●

אירו־חיזיון

על הצלחות וכישלונות באירוויזיון (העולם הזה 7.5.86).

אם העולם הזה הכתיר את הכישלון בברגן [illegible] קום 19 מבין 20 מקומות) כאירו־ביזיון, אז למה [illegible] לא הכתיר, בשעתו, את המקום הראשון של א־ב־נ־בי והלוויה כאירו־חיזיון?

עמליה ארביב, נתניה

● ● ●

תיק המעשים המכוערים

על שוד העתיקות של משה דיין (העולם הזה 13.5.86).

הארכיאולוגים באמת שתקו. העיתונאים גם כן שתקו והמחוקקים לא כל שכן.

אבל אני, שהייתי באותן שנים קוראה צעירה מאוד של העולם הזה (אותו התחלתי לקרוא אחרי מילחמת ששת־הימים, בהיותי בת 15) עשיתי משהו לנידון. (המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקידמי:

ראש גדול

אלוף מישנה אלמוני החליט לחבר דוח אמיתי על מחדלי הצבא — לא דוח כפי שציפו ממנו מפקדיו. הוא עשה גלים במים עכורים וטילטל את כל בעלי הראשים הקטנים. מדוע הרמטכ"ל, משה לוי, אינו מוכן לנגלות ראש גדול?

9

כתבת השער האחורי:

האנס והשיטה

משה שבתאי (בתצלום), שחקן־ספסל של מכבי תל־אביב, החשוד כי הוא „האנס האתלטי" מרמת־אביב, הודה ברוב האישומים נגדו. מה שהסגיר אותו הוא השיטה: כמו רוצחים מיק־צועיים, כך גם אנסים מועדים מבצעים את פישעם לפי שיטה המיו־חדת רק להם, וצעדיהם הבאים ניתנים לחיזוי על־ידי החוקרים.

36

מכירת חיסול

שלוש מישרות עומדות להתפנות: היועץ המישפטי לממשלה, נגיד בנק־ישראל ומבקר־המדינה. האם גם סביב המינויים החדשים ייערך מקח ומימכר מיפלגתי?

6

„יהודי פלסטיני, ישראלי לשעבר"

אילן הלוי, ישראלי לשעבר שהצטרף לעם הפלסטיני ולשורות־החוץ של אש"ף, מספר על עצמו ועל המציאות בפת"ח, באש"ף ובעם הפלסטיני. „אלי גבע הוא גיבור גדול בקרב הפלסטינים. אין פלסטיני שלא שמע עליו." אילו נשאר בארץ, היה הלוי בוודאי מראשי ההתעוררות של הישראלים המיזרחיים.

16

„ס מיניסטרו!"

השר הכי טמבל בממשלה הבריטית הופך להיות פיתאום ראש־ממשלה — כי כך החליטה הפקידות הבכירה. האם זה מזכיר משהו למשהו מהפוליטי־קאים בארץ? אבא אבן, משה שחל, משה קצב, אברהם שריר, יצחק נבון ויצחק מודעי מתאמצים להיזכר. **העולם הזה** הק־שיב להם במאמציהם.

35

אריה חזר אליה

אנט דולצין מרוצה מהקמת הממשלה החדשה, המרכז הליברלי. היא גאה בבעלה, אריה דולצין, „שחזר לדיעותיו האמיתיות ולדיעותיי, ובעצם חזר אליי."

7

סכינאיות

חולי שלפה סכין וגרמה לקלרה צלקת גדולה בפנים — הכל מפני שסירבה לשלם 200 דולר לחביבה. שהורשעה בגניבה. מהווי העולם התח־תון של הלסביות בשולי חיי הלילה של תל־אביב.

19

סקופ

יורם לנדסברגר הסתבך שוב

יורם לנדסברגר נמלט ממצוד מישטרתי של סקוטלנד יארד. החושד בו כי חנק למוות אשה איראנית, גירסתו של יורם, ממקום מחבואו: „לא הכרתי אותה ולא היה לי כל מניע!"

10

סמוך לחבל

מלבד שופטי בית־המישפט המחוזי, מרק אוקונור הוא האדם היחיד הניצב עדיין בין חבל התלייה לבין צווארו של האמריקאי האוקראיני ג'ון דמיאניוק. הפרקליט האמריקאי התימהוני עדיין מקווה להציל את לקוחו ממוות, משכנע שהסובייטים סיבירקי העזיות. ובינתיים מחפש את המיס־עזית הטובות של ירושלים.

14

דף חדש

שיט של תרנגולת שחוטה ושיטה של מבקר תיאטרון אלים ● פאריס, לונדון, פורטוגל, דרום־אמריקה ואפילו אי יווני ביצירות עבריות – מה באמת פישרה של ההתחמקות מהחוויה הישראלית, מה גרם לפשיטת־הרגל של ההווה? ● הצייר שעוד יגיע למו־סיאונים – אחרי מותו ● מקבת חיפאי בהיגוי פגום.

30

לא בראקיע

הסופרת רחל איתן (ברקיע החמישי וגם שידה ושידות) נשואה למדען אמריקאי וחיה זה 15 שנה בניו־יורק. היא לא בדיוק שייכת לשם, אבל בעלה יכול סוף־סוף לקרוא את סיפרה הרא־שון, שתורגם כעת לאנגלית.

24

חיים של נאלה

עמוס אטינגר אחרי 50 תוכניות **חיים שכאלה**. על משה דיין הוא לא הצליח להפיק תוכנית „כי לדיין לא היו חברים". באנגליה, בתוכנית דומה בשידור חי, היה כישלון יותר חמור: האורח המופתע קם קרא „פאק־אוף" והסתלק במהירות!

39

בין שתי מסיבות

שתי מסיבות: אנשי **הבימה**, מוסד לאומי מכופתר. חוגגים כמו בתיאטרון לזקנים. ולעומתם פנינה גרי **מתיאטרון לילדים ונוער**. היודעת כיצד יש לשמות ולחוג חגיגה אמיתית.

22

מדילין היתה שמנה!

מרילין מונרו לא היתה זוכה היום להתקבל לעבודה ב־הוליווד, כי היתה שמנה מדי: נירה שמיר מדווחת מניו־יורק על היסטריית ההרזיה – המאיימת להרוס את גופן ונפשן של הנשים.

26

דחל המרחלת

מדווחת:

אמא אורנה ואבא יהודה ערכו מסיבת יום־הולדת למשהו־דיוד (בן 9) ● אבי נשר וליאנה ברוך (בתצלום) שוב ביחד. ייצא מזה עוד סרט? ● האהבה הרוסית החדשה של עמוס קולק ● עורכי־הדין נחמה וזלמן סגל התגרשו בגלל שוטר ● אריס סאן שוחרר מהכלא. אתוני קווין ערב לו ● יוני פרייר הועיקה תיגבורת מאוסטרליה ● רומאן וחתונה בקול הדממה ● אילנה שושן לא רוצה לשמוע על אורי ליב־רנט. יש לה אהבה צרפתית.

40

המדורים הקבועים:

מיכתבים	– התד"ל על הגמל	3	**לילות ישראל** – היפות
איגרת־העורך	– מחמאה מסויימת	4	של הפירסומאי 22
תשקיף	– שעשועיו היווניים		**הוזי** – סגן־אלוף משתכר יותר
	של בלאס	5	מסגן־שר 27
במדינה	– הכידון מן השריון	6	**מה הם אומרים** – „עם ישראל
הנדון	– כל סביון ערבים זה לזה	9	אוהב להשתתף במופעי סקס!" 28
יומן אישי	– סרט ישן כמו יין ישן	11	**דף חדש** – הירהורים בשולי כמה
אנשים	– האלוף שנדרש להתפשט	12	סיפרי־שירה 30
חשבון־נפש	– עם מרק אוקונור		**הורוסקופ** – חיי־האהבה הסוערים
	פרקליטו של גון דמיאניוק	14	של בן־הבקר 33
ראיון	– עם אילן הלוי, ישראלי־		**תשבץ** – רוקע נחושת (3 אותיות) 34
	לשעבר בשירות־החוץ של אש"ף	16	**שידור** – זבוב במוקד 38
גם זה וגם זה	– שעת הזיקוקים	21	**רחל המרחלת** – עורכת־דין ושוטר 40

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דואר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־משנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שנון ♦ רכזת מערכת: ענת סרנוסטי ♦ עורך כיתוב: גיורא נוימן ♦ צלמי מערכת: ציון צפריר, צבי טל ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם פיטוסי ♦ מחלקת המודעות: רפי זכרוני ♦ המו"ל: „העולם הזה" בע"מ ♦ הדפוס החדש" בע"מ, רח' חומה ומגדל

קוים ישרים

לא **מכבר** טילפנה אליי אשה, שהזדהתה כקוראת ותיקה וכאוהדת של העולם הזה. בפיה היתה בקשה רגילה למדי: שלא לפרסם פרשה מסויימת בשבועון, ועל אחת כמה וכמה שלא לציינה בשער.

הזכרתי לאשה כי אותה פרשה מסעירה את המדינה כולה, ושחופיעה בהבלטה בעמודים הראשונים של כל הצהרונים, בתוספת תצלומי גיבוריה, ופורסמה ברדיו ובטלוויזיה. מה הטעם בנגיזת הפרשה אחרי פירסום אדיר זה?

כפי האשה היה נימוק: „זה לא אותו הדבר. עיתוני־הערב נקראים ונשכחים למחרת־היום. גם כל מה שנאמר ברדיו ובטלוויזיה נשכח. אבל העולם הזה נקרא במשך כל השבוע, ואחר־כך מתגלגל הגליון במשך חודשים בכל מיני מקומות. המון אנשים רואים את השער ברחוב. הפירסום בהעולם הזה הוא שונה."

אחרי מחשבה והתייעצות, נאלצתי להודיע לאותה קוראה כי אין אנחנו יכולים להיענות לבקשתה. העניין היה חשוב מדי כשלעצמו, ואחרי הפירסום בכל כלי־התיקשורת לא יכולנו להתעלם מן הפרשה.

סידרת „העולם הזה" ב־1983
מי העז לפרסם?

אבל הנימוקים שבפי הקוראה ממשיכים לעניין אותי, מפני שהם מסבירים את הגישה המיוחדת שיש לאנשים רבים לגבי הפירסום בהעולם הזה דווקא.

כבר סיפרתי במדור זה, לפני חמישה שבועות, על השופט המחוזי עקיבא אריה הגין שהחליט פעמיים, בזו אחר זה, להוציא צו מניעה שאסור על העולם הזה לפרסם פרשה מסויימת. אחרי שזו כבר הופיעה לאורכם ולרוחבם של כל כלי־התיקשורת במדינה. הצו היה מופנה אך ורק נגד העולם הזה — לא נגד שום שבועון אחר, ולא נגד עיתוני הבוקר והצהריים. איני יודע מה התרחש בראשו של השופט — לא היתה לו האריבות להזמין אותנו לשמיעה. לא בפעם הראשונה וגם לא בפעם השניה. כאשר שום דבר לא בער. אך נראה כי הוא התייחס אל העולם הזה כאל כלי־תיקשורת בעל עוצמה מיוחדת.

לא פעם פונים אליי אנשים, שלא היה עולה על דעתם לבקש זאת מכל עיתון אחר. ומבקשים שרווזקה העולם הזה לא יפרסם פרשה כלשהי, גם כאשר כל פרטיה כבר פורסמו בכותרות הראשיות בעיתונים אחרים.

זה מרגיז ומפריע לנו, אך יש בכך גם מחמאה מסויימת. כל האנשים האלה מאמינים שיש להעולם הזה כוח־פירסום מיוחד. ואולי יחיד במינו. שאינו תלוי לא במיספרי־תפוצה ולא במיספר הקוראים, אלא באופיו המיוחד של העולם הזה, באודך ימיו ובתפוצתו של כל גליון, ובטיב קוראיו.

הלוואי ולכל בעלי הפירסום המיסחרי בארץ היתה הערכה רומה לשבועון זה.

דוח ✶ על צה"ל

ה**פירסומים** על דוח אלוף־מישנה עימנואל ולה שחקר למען צה"ל את מילחמת־הלבנון (ראה הנדון) בוודאי מעוררים אסוציאציות רבות אצל קוראים בעלי־זיכרון.

מבחינת המסקנות העיקריות של ולה, אין בהן דבר וחצי־דבר שלא הופיע לפני שלוש שנים בסידרת־המאמרים של הפרשן הצבאי שלנו, רוני שפיגל (העולם הזה 13.7.83 והלאה).

במאמריו טיפל שפיגל בנושאים העיקריים שבהם מטפל גם דוח ולה. בין השאר: הירידה של טיב הפיקוד. הפעלת חיל־שריון במיגזרים שהתאימו לחיל־הרגלים, ולהיפך. אי־הצלחתו של צה"ל להגיע לאף אחד מיעדיו בזמן שהוקצה לכך (אם בכלל). ובעיקר: שמעולם לא היתה לצה"ל עדיפות כה אדירה על האוייב. מבחינה כמותית וחומרית.

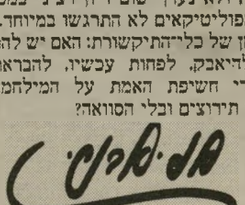
הפרשן הסיק מעובדות אלה מסקנות רא־שונות. דוח ולה מרחיב עליהם את הדיבור, או הולך בעיקבותיהן.

איני מציין זאת כדי להעלות על נס את כוח־הגבואה שלנו. אין לנו כזה. העובדות של המיל־חמה היו גלויות לעין, ודי היה בבדיקה המיקי־צועית הבלתי־משוחדת כדי להגיע למסקנות האלה.

אבל אני רוצה להעלות על נס את העובדה שהעולם הזה היה מוכן ומסוגל להגיד את הדברים האלה עוד במהלך המילחמה, ולמעשה עוד בראשיתה. פרשנים בכלי־תיקשורת אחרים העלימו אז את העובדות האלה, או שרמזו עליהן ברמזים כל־כך דקים, עד כי גם מומחה היה זקוק לזכוכית־מגדלת כדי לגלותן.

עכשיו פירסם ולה את הדברים. הוא הוחרם על־ידי צה"ל, ולא נערך שום דיון רציני במס־קנותיו. גם הפוליטיקאים לא התרגשו במיוחד.

זהו המיבחן של כלי־התיקשורת: האם יש להם אומץ־הלב להיאבק, לפחות עכשיו, להבראת צה"ל. על־ידי חשיפת האמת על המילחמה במלואה, בלי תירוצים ובלי הסוואה?

מכתבים

(המשך מעמוד 3)

מכיוון שמאז ומתמיד היה נושא האר־כיאולוגיה ועתיקות ארץ־ישראל קרוב לליבי, פתחתי ב־1968, עם פירסום הכתבה הראשונה על שוד העתיקות של משה דיין בהעולם הזה תיק, בו ריכזתי, מאותה עת והלאה, את כל החומר שפירסם העיתון על מעשים מכוערים אלה.

אני מצרפת כתזכורת מיספר שערים של גליונות העולם הזה. בהם נחשפו מעשים אלה.

רבקה פיקר, ירושלים

● ● ●

התד"ל על הגמל

על הצבא הבריטי במצריים (העולם הזה 13.5.86).

קל ללגלג על העליבות וחוסר הנחרצות של יחידות מסויימות בצבא הכיבוש הבריטי במצ־ריים שלפני יובל שנים. יחידות שמפקדיהן משכו בשעת מתן פקודה בכתפיהם, יומכין יבצעו. יומכין לא יבצעו.

אבל האמת האוביקטיבית היא שהצבא הבריטי ערב מילחמת־העולם השניה היה צבא עלוב ביותר ובוודאי וכוודאי היו כאלה יחידותיו, מן השורה השניה והשלישית, שהוצבו במצריים.

ואכן, היסטוריון צבאי בריטי יודע לספר כי שעה שגדוד חי"ר בריטי ביקש, בסוף שנות ה־30, לצאת לתמרונים במידבר המערבי, לא היו בר־שותו משאיות להובלת התד"ל (תובלת הדרג הלוחם), והוא נאלץ להסתדר עם 179 גמלים, אותם שכרן מן הבדווים בשטח.

אלוף־מישנה (מיל') י'ב, תל־אביב

● ● ●

מילון לועזי, במטותא

על השימוש במילים לועזיות (העולם הזה 13.5.86).

עד לאחרונה הייתי מסתפק במילון עברי כדי להסתדר עם גליוני השבועי של העולם הזה (למען האמת, לשם פיתרון התשבץ בעיקר).

אבל לאחרונה הגעתי למסקנה כי צריך לרכוש גם מילון לועזי. מה זה צריך להיות, למשל, בקטע הביקורת על סיפרו של איליה ארנבורג, חייו הסוערים של לאזיק רויטשוואנייץ. בדף חדש האחרון: „ההומור המר והסאטירה היבשה והנשכנית מצילים אותו מליפול במלכודת של נוסחותיו הפיקארסקיות החוזרות."

במטותא, מה זה נוסחות פיקארסקיות.

שלום טאובר, רמת־גן

● מן המילה הספרדית **פיקארו**, פירחח והכוונה לסיפור־מעשה שבמרכזו עומד הר־פתקן פירחח ופיקח.

● ● ●

גנרלים יהודיים בצבא מצריים

על ספר של אמיל לודוויג (העולם הזה 26.2.86).

הסופר היהודי־גרמני אמיל לודוויג אכן כתב סידרה של ביוגראפיות מרתקות על דמויות היסטוריות, ואולם אחד מספריו המפורסמים והמרתקים ביותר הוא הספר הניילוס – חייו של נהר (בשני כרכים).

הספר מתאר לא רק את נהר־החיים הזה, הגדול והייחיד במינו, אלא גם את כל התרבויות שפרחו לגדותיו לאורך ההיסטוריה האנושית המוכרת.

לודוויג, אגב, גם כתב ספר ביוגראפי על קל־אופרטרה ועל מלכות בית־תלמי, ובספר על הנילוס. שבו מתוארת בהרחבת תקופת שילטונה וגדולתה של אלכסנדריה, מסופר גם על כך כי בצבאה היו כמה גנרלים יהודיים:

משה רוזנפלד, תל־אביב

ייהור הגליל

על מושב בגליל (העולם הזה 13.5.86).

בכתבה רצח במידרון? סיפרתם כי נוגה דרור המנוחה שימשה כמורה לציור בבית־הספר הסמוך למושב ספסופה.

אולי זאת בורות מצידי. אבל נדמה לי כי כאן נפלה טעות. מושב בשם ספסופה? זה נשמע הרבה יותר כשמו של כפר ערבי.

נא הסבירכם.

יוסי עמרם, רחובות

● המושב ספסופה הוקם בשנת 1949 על חורבות הכפר הערבי ספסף. שניטש על־ידי תושביו במילחמת־העצמאות.

● ● ●

משקפיים בכיכר הדוידקה

מזכרונותיו של לוחם במילחמת־העצמאות.

בימים אלה, כאשר שומעים הרבה על הקרבות של אז, נזכרתי איך נפגעתי במאי 48' מפגז שנורה מהעבר המזרחי של ירושלים, ברכבי על אופניי בנסיעה בתפקיד ברחוב יפו בירושלים, מול מה שנקרא עכשיו כיכר הדוידקה. ירדתי איכשהו מאופניי וקראתי לעזרה כשאני שותת דם רב, עד שנפלה עליי תרדמת („קומה").

רגע לפני כן ראיתי את „השניים" עם האלונקה תחת זרועותיהם ואחד אומר לחברו: עזוב את אלה. כולם מתים. יש שם אחד עם משקפיים שצועק. שמחתי אז שהיו לי משקפיים וחשבתי שאולי בזכותם אנצל ממוות.

לאחר כשנתיים של טיפולים וניתוחים בבתי־חולים צבאיים חזרתי אל החיים האזרחיים ואל עיסוקיי בהוראה ובחקר הלשון. ראשית כל ביקשתי לגלות מי (ומתי) המציא את המילה משקפיים. יגעתי ומצאתי. ממציא המילה משקפיים היה המורה והמדקדק חיים אריה חזן.

עתיקות דיין בשערי „העולם הזה" (1968, 1971, 1972)
הארכיאולוגים שתקו. העיתונאים שתקו

הוא הסתמך בהמצאתו על השורש העברי שקף ועל השורש היווני סקופין המקביל לו (במילים טלסקופ, מיקרוסקופ, קאליידוסקופ וכו').

ד"ר ראובן סיוון, ירושלים

●

מיכתבים למערכת

העולם הזה **שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי קוראים מסיבות לשוניות, מישפטיות או טכניות.**

סימן לגבריות

אחד המדורים הוותיקים של העולם הזה, **שחגג לפני כמה חודשים את חצי יובלו, הוא המדור** מיכתבים לרותי, **שהמתכונת בה הופיע בגליון** העולם הזה **השבוע לפני 25 שנה, לא היתה שונה בהרבה מן המתכונת הנוכחית.**

כבר אז קישטו את המדור, בין גנטלמן מעדיף בלונדית **(עציר בן 23, אספן בולים נלהב, מעוניין להכיר... רצויה בלונדית עם עיניים כחולות) לכותבת שביקשה, במפורש, „לא קיבוצניק". אימרות־שפר מן הסוג הבא:**

● אומרים שנער מתחיל להיות גבר כאשר הוא חדל לבקש מאביו כסף־כיס. ובמקום כסף הוא מבקש הלוואה.

דו תשקיף

להט והרמלך מאיימים לעזוב

שני ראשי־העירייה שייסדו את מיפלגת המרכז הליברלי, שלמה להט ויחזקאל הרמלך, מאיימים לעזוב את מיפלגתם החדשה, אם ישתלטו עליה קבוצות מאורגנות כמו זו של הח"כ לשעבר יצחק יצחקי, שאנשיו עוררו מהומה בוועידת־היסוד של המיפלגה, השבוע.

חקיקה אנטי־מורמונית

כדי לעקוף את המסקנות החד־משמעיות של המומחים המישפטיים בעניין האוניברסיטה המורמונית, ינסו הח"כים הדתיים למחוט חקיקה רטרואקטיבית להפסקת בנית האוניברסיטה. האמצעי שבו ישתמשו: איזם לשיבוש ביצוע הרוטציה.

שיף יחליף מיפלגה

המלונאי חיים שיף מאיים לעזוב את חרות ולעבור למיפלגת העבודה, בגלל אכזבתו מהדרך שבה נוהגים בו השרים הכלכליים של הליכוד. שיף ביקש לאחרונה מענק ממישרד־האוצר, לחקלת חובותיו, אך המשא־ומתן אינו עולה יפה.

המרכז יגדל עוד?

גוברים הלחצים על עוזי ברעם, מזכ"ל מיפלגת העבודה, להגדיל עוד יותר את מרכז־המיפלגה, אחרי שנופח כבר בשליש.

בינתיים סערות הרוחות בבאר־שבע, שם לא ידוע עדיין מתי ייערכו הבחירות למינוי 22 נציגי העיר במרכז. מקומותיהם עדיין פנויים.

מיפקדה דתית עליונה

"מיפקדה על־מיפלגתית" של כל המיפלגות והזרמים החרדיים עומדת לקום בקרוב. מטרתה המוצהרת: להילחם בתופעות של חילול שבת בכל רחבי הארץ.

פעילותה העיקרית של המיפקדה תהיה בשדולה בכנסת, אך בהמשך ייתכן שתקים גם קבוצת־קומאנדו, להטרדת מחללי השבת.

בלאס — עוד פרשות

הגשת כתב־האישום נגד דויד בלאס, בעניין הוצאת כספים במירמה מבנק דיסקונט ומאש"ת־כספים, אינה סוף פסוק בפרשה.

היחידה הארצית לחקירות הנאה מתכוונת לפתוח בחקירה נגדו לגבי שתי פרשות נוספות, שאינן קשורות לתק"ם, ושגם בהן יש חשד סביר לעבירות פליליות.

בלומנטל עבר צד

בקרוב תתקיים פגישה מכרעת בין נפתלי בלומנטל, מבקר־ההפתדויות החדש, לבין עמירם סיוון, יו"ר הנהלת בנק־הפיועלים. בפגישה ידונו השניים בהגדרת תחומי סמכויותיו של המבקר לחקור בתוך הבנק.

בזמנו הוצא הבנק מטיפולו של המבקר, בטענה שהביקורת עלולה לפגוע בסודיות הבנקאית. באותה תקופה נמצא בלומנטל מעברו השני של המיתרס, וכבכיר בבנק לחם לסלק ממנו את הביקורת ההסתדרותית. כיום הוא דורש את זכות־הביקורת.

דאגות פולניות

הבנקאים הפולניים בתל־אביב מודאגים מן האפשרות כי פתיחת שגרירות פולנית בשכנותם תצר את צעדיהם.

מאז שנותקו היחסים הדיפלומטיים בין פולין וישראל, נהנים מנהלי בנק פה־קא־או בתל־אביב מעצמאות רבה יחסית, אינם כפופים ישירות למרכז הבנק הממלכתי בוורשה, ופעילים מאוד בעסקות של השוק האפור בארץ.

הסתערות אמריקאית־אתיופית

מישלחת של הרבנים הרפורמים בארצות־הברית. בראשותו של הרב אלכסנדר שינדלר, המגיעה השבוע ארצה. תברוק אפשרות לשיתוף־פעולה עם מנהיגי העדה האתיופית. במאבק לשבירת המונופול האורתודוכסי על הזוך־השבות ועל חוקי־האישות בארץ.

חברי פרלמנטים נגד חוק־המיפגשים

יו"ר הכנסת קיבל מיכתב־מחאה משותף, של חברי־פרלמנטים משש ארצות אירופיות, שהשתתפו ביועידת האיחגון הבין־פרלמנטרי, המביעים "דאגה עמוקה" נוכח כוונת הכנסת לחוקק חוק האוסר מיפגשים עם אנשי אש"ף.

המיכתב, שעליו התומות ראשי המישלחות הפרלמנטריות של בריטניה, אירלנד והולנד, וחברי המישלחות של צרפת, גרמניה ופורטוגל, מציין שזה "אירוני וטראגי" שממשלת־ישראל, שכמה מחבריה כונו בעבר כטרוריסטים, משתמשת עתה באותה התווית כדי למנוע דיו־שיח פוליטי. שמטרתו היא ליצור הבנה בין יריבים.

חברוני מחפש כסף

הרב משה חברוני, ר"מ בישיבת־חברון שבירושלים, פנה באחרונה לתורמים דתיים וביקש בהחיפות תרומות. הכסף, כך נאמר, מיועד לבית־תומים ירושלמי שנקלע לקשיים.

בנו של חברוני מעורב בפרישת הישראלים העצורים בברמודה, בחשד של נסיון הברחת נשק לאיראן.

השעשועים היווניים של בלאס

משה בלאס, אחיו של איש־העסקים העצור דויד בלאס, משקיע באחרונה הון־עתק בהקמת מועדון בסיגנון יווני ברחוב הרצל בתל־אביב. במועדון המוסיקה והריקודים, בעל שלוש הקומות, יהיה צוות של בולי מיוון.

דויד בלאס התחיל את הקרייריה הפיננסית שלו באותה השכונה, כמשכיר בתים וכמלווה בריבית, ואנשי־עסקים בסביבה סבורים כי ההשקעה במועדון היא למעשה מכספו.

מלאכת כפיים לבנקאים

ועד העובדים של בנק־לאומי החליט לעודד את הבריון לעסוק בעבודת כפיים. ויום מיבצע של מכירה מוולת של כלי־עבודה: סטים של משור חשמלי, מקדחה רוטטת או ערכת כלים לתיקונים בבית או במכונית.

אזכרה כהפגנת־כוח

אזכרת יום ה־40 למותו של סמי מרעי, איש־החוח מס' 1 של הציבור הערבי בישראל. הפכה להפגנת־כוח לרשימה המתקדמת.

האזכרה, שהוזרמה עלידי רק"ח והמערך, משכה יותר מ־4000 איריחים מכל רחבי ישראל.

הגדה המערבית ורצועת־עזה, נוסף על תושבי הכפר ערערה, שם התקיימה. היא התנהלה בסדר מופתי.

מבוקש: קצין גרוזי

קצין־מישטרה ישראלי, ממוצא גרוזי, שביקר לאחרונה במישימה מישטרתית בארצות־הברית. קיבל שם הרבה הצעות־עבודה, כאשר התברר למארחיו כי הוא דובר גרוזית.

תגים שמיים לשוטרים

באגף האפסנאות של המישטרה מכינים בעת תגים חדשים, שיישאו את שמם של השוטרים והקצינים.

עד כה נשאו השוטרים תגי־מתכת שבהם טבוע מיספרם האישי בלבד, והקצינים הילכו ללא כל סימון מזהה שהוא.

שב"ס גבה כסף, אך לא עומד בהבטחות

הנהלת בלא נפחה מתחמקת בתירוצים שונים מלהכניס 10 מקלטי טלוויזיה לתאי האסירים הביטחוניים, למרות הבטחות שונות מזה כמעט שנה.

המקלטים נקנו על־ידי מישפחות האסירים. ששילמו גם תמורת כל דרישות ההנהלה, כמו הכנסתם של שינויים טכניים שלא יאפשרו קליטת שידורים מחוץ לישראל.

בין השאר קנו המישפחות את הכבלים והאנטנות, אך משלא התתר להם להביא טכנאי שיתקין את המערכת, שילמו לשרות בתי־הסוהר את המחיר שנקבה ההנהלה תמורת התקנת הציוד עלידי אנשי השרות.

פוליסה צמודה לבורסה

מיסמך פנימי של קבוצת־הביטוח מיגדל עולה, כי בעניים הקרובות "יאלצו חברות־הביטוח לשנות את אופי פוליסות ביטוח־החיים, ולהתתקן מן ההצמדה למדד בתוספת ריבית קבועה, בשל מדיניות המישלה להפסיק את הנפקת איגרות־החוב המתאימות.

תחת זאת יצטרכו החברות להציע למבוטח השתתפות בריווחיהן. במצב חדש זה תתרכז התחרות בין החברות בגביה התשואה שיציעו ללקוח, ובין השאר הן יפנו מעאבים לשוק־ההון — כלומר, לבורסה.

גם הם במארוקאים

שני עיתונאים נכרים, שאינם יוצאי מארוקו — עידו דימנצ'ק ממעריב וגדעון לב־ארי מקול ישראל — מתלווים למישלחת הח"כים ועוליי־הרגל היוצאת השבוע למארוקו.

תוכנות להשכרה

הד"ר אברהם מידן מחברת חשבשבת מציע לאחרונה ללקוחותיו תוכנות להשכרה. בעיקר תוכנות להנהלת־חשבונות ולמלאי. עד כה היה נהוג למכור תוכנות.

טבריה בעיקבות אילת

מלונאי טבריה החליטו לעצור את בריחת הנופשים הישראליים לאילת, ועומדים ליזום מיבצע מחירים מיוחד: הנחות של כמעט 50 אחוז.

העולם הזה

מברך את רכזת המערכת

ענת סרגוסטי

להולדת בנה

במדינה

העם סטאטוס קוו ואריס?

שעון הקיץ. הצגות קולנוע בליל־שבת. שידורי בדורגל בשבת. הסטאטוס מתחיל לזוז

פעמים רבות הוזהרו העסקנים הדתיים: לא כדאי לכם לפגוע בסטאטוס קוו. אם ישתנה בכיוון אחד, הוא עשוי להשתנות גם לכיוון השני.

במשך השנים התרגלו העסקנים הדתיים לשינוי החד־סטרי. הכפיה הדתית גברה. כל „הישג" הובטח באמצעות „סטאטוס־קוו" חדש, ולמחרת היום יצאו להשיג הישג נוסף.

עכשיו מתברר כי היתה זאת טעות. הסטאטוס קוו משתנה לכיוון ההפוך.

קולנוע ובדורגל. הנהגת שעון־הקיץ בישראל השבוע היוותה תבוסה לעסקנים הדתיים. הם התנגדו לכך, אך ההתמרדות הפעילה של דעת־הקהל — הראשונה מסוגה בתולדות המדינה — הכריחה אותם להיכנע חלקית. הם צימצמו את תקופת שעון־הקיץ, אך לא יכלו למנוע את הנהגתו כליל.

עכשיו באה הצגת סירטי־הקולנוע בערבי־שבת בחיפה. אחרי פריצת־הדרך בפתח־תיקווה, מתפשט נוהג זה ברחבי הארץ. בעוד שרב אשכנזי שוחר־פירסומת גורם למהומות בלתי־פוסקות בפתח־תיקווה, החליטו רבני חיפה שלא כדאי להתגרות בציבור החילוני. הציבור הזה רוצה ללכת בליל־שבת לקולנוע — ושום כוח לא יעמוד בפני הרצון הזה, שאינו אידיאולוגי אלא מעשי וממשי.

השלב הבא יהיה, כנראה, שידור מישחקי־כדורגל בטלוויזיה בשבת. השער נפרץ בשבת האחרונה (ראה שידור) ואי־אפשר יהיה לסגרו מחדש. הרוב העצום של הציבור רוצה בכך.

בימת־הנשיאות בוועידת המרכז הליברלי*
קצת צפוף בצמרת

במאוחר מבינים כמה מן העסקנים הדתיים היותר־מפוכחים שהיתה זאת טעות לפגוע בסטאטוס־קוו. המצב הזה הגן דווקא על המיעוט הדתי מפני הרוב החילוני. שיכרון־ההצלחה של העסק־נים הדתיים העביר אותם על דעתם. אך בעימות האמיתי יכריע מישקלו המיס־פרי העדיף של הציבור החילוני. הסטא־טוס יזוז בכיוון שלו.

מפלגות צפוף בצמרת

מיפלגה חדשה, לבנה, אשכנזית, אמידה וגם גברית

ליד שולחן־הנשיאות שעל בימת הבימה בתל־אביב ישבה החבורה המייסדת של מיפלגת המרכז הליברלי. השולחן הנשיאותי היה צר לכל החבורה. הם ישבו בצפיפות, מתחככים אחד בשני. ללא יכולת לזוז, כשהם מנסים למצוא מקום נוח לידיים.

מצב זה שיקף את מציאות המיפלגה החדשה. צפוף שם בצמרת. יש מיספר גדול של עסקנים ותיקים, אנשים בעלי עמדה ומעמד. השאלה היא אם יש גם חיילים.

ב"ל: בוגרי ליברלים. הרושם הראשון הוא של מיפלגה יהודית, אשכנזית, לבנה, אמידה, ותיקה — וגברית (ראה מיסגרת). אולם הבימה היה מלא מפה לפה באנשים הנראים באולם זה לעיתים קרובות. המעמד הבינוני והעליון. נשים מטופחות ומפודרות. גברים מעונבים ומחויטים. הרבה שערות־שיבה. ל־90 אחוז מהאוכלוסיה החיה בארץ — נשים, צעירים ומיזרחיים — לא נראה שיש מקום במרכז הליברלי.

למחרת בבוקר, באולם בני ברית. נראתה המיפלגה החדשה כמיפלגה לכל דבר. עסקנים התרוצצו למצוא מקום לאנשיהם, שנרשמו באיחור ולא קיבלו כרטיסי־ציר. הסתודדויות בפי־נות האולם. קבוצות מאורגנות, המנו־סות בלתפוס טרמפ פוליטי, כבר יצרו התקשרויות ובריתות.

פרס נענה מייד והודיע שיגיע. שמיר התלבט. איך יילך לברך מיפלגה חדשה שרוב חבריה ברחו מהגוף שהוא עומד בראשו? התלבט ולא הגיע.

אמנון רובינשטיין, ותיק ומנוסה בעניינים שכאלה, הקמת מיסגרות חדשות, בא לברך. אם מתוך סולידריות לעניין החדש ואם מתוך סקרנות ועניין, כיצד הוא ישתלב במיפלגה החדשה. גם יצחק ארצי מל"ע בא לברך.

לרובינשטיין, לארצי וליגאל הורי־ביץ, שנכח גם הוא בערב הפתיחה, ברור שהמרכז הליברלי יתמודד על ליבו של ציבור בוחרים שלהם. אותו הציבור שקרא לפני 30 שנה „תנו לחיות בארץ הזאת". ומאז התפלג ונדד בין המיפלגות השונות.

התחרות על אותו קהל בוחרים תאלץ את שינוי, ל"ע והורביץ להצטרף לכוח אחד מרכזי. היכולת של צמרת המיפלגה לקרוא לכל הכוחות המרכ־זיים להתאחד תחת דגל אחד, תוכל אולי לשנות את המפה הפוליטית בישראל.

במישאל דעת־קהל שהתפרסם השבוע העלו הסקרים כי המרכז הליברלי יקבל אחוז וחצי מקולות הבוחרים. במרכז הליברלי לא היו מוכנים השבוע להתנבא על מספר המנדאטים. רק שלמה להט היה מוכן להסתכן ולומר „בין חמישה לשישה מנדטים", וגם זאת אמר רק בין חברים.

מימין ומשמאל. הקורבנות העיקריים של המיפלגה החדשה עלולים להיות יצחק מודעי, גדעון פת, אברהם שריר ומשה ניסים, המבינים כבר, כנראה, שהם נפלו בין הכיסאות. מימין — חרות אינה שואפת לאיחוד. ואולי צדק דויד לוי שעד עכשיו לא לחץ לאיחוד הליכוד. בינתיים, יש זמן. היום, כשחברים מהשורה הראשונה במיפלגה הליברלית נמצאים במרכז הליברלי, הוא אינו ממהר. למה לו לשרייין לליברלים שלו 12 מקומות בכנסת, כשציבור גדול מתומכי המיפלגה הליברלית עבר למיפלגה החדשה?

ומשמאל — חברים לדרך, אם בכלל יש משמעות למושג חברות בחוגי הליברלים, הקימו מיפלגה חדשה, שחרטה על דיגלה את העקרונות הליברליים, שאותם הם כבר מזמן שכחו.

נערי־פרס בחוץ

סוף־סוף יש דמוקרטיה במיפלגת־העבודה — וכל אחד הכניס את אנשי־שלומו

מזכ"ל מיפלגת־העבודה, עוזי ברעם, הצליח לשנות, כדבריו, את פני המיפלגה. לא עוד ועדות־מינויים. לא עוד ועדה מסדרת. מעכשיו ייבחרו חברי־הכנסת של מיפלגת־העבודה בבחירות חשאיות ודמוקרטיות, במרכז המיפלגה. המרכז גם יסדר את הרשימה לכנסת, ושם ייקבע מי יהיה במקום השישי ומי במקום ה־19 ברשימת־העבודה לכנסת.

ברעם כחול־העיניים היה האיש המבוקש ביותר במהלך המושב השני של ועידת־העבודה. אליו הובאו רשימות החברים המבקשים להיכנס למרכז, והוא שניהל את המאבק בעזרת הוועדה המסדרת, שנקבעה להחליט על הרכב חברי המרכז.

פרס לא התאמץ. במשך השנה האחרונה נרקמה שותפות חשאית בין ברעם ובין האיש החזק בסניף תל־אביב, אליהו שפייזר. תוצאותיה של שותפות זו ניכרים בהרכב המרכז החדש.

מלישכת ראש־הממשלה נשלחה לוועדה המסדרת רשימה של יותר מ־18 איש — אנשים ששימעון פרס חפץ ביקרם, ובכניסתם למרכז. ביניהם: בועז אפלבאום, מנהל לישכת ראש־הממש־לה, ברוך אסקרוב ואורי סביר, האחראים לדוברות בלישכתו של פרס, נמרוד נוביק, המכהן כיועץ מדיני לראש־הממשלה, יוסי ביילין, מזכיר־הממשלה, ועוד.

מתוכם נכנס למרכז רק יוסי ביילין. פרס לא הצליח להכניס כחברי־מרכז את נעריו. יש להניח שאילו היה יו"ר מיפלגת־העבודה לוחץ יותר, הם היו היום חברי־מרכז.

גם השרים, בניגוד לשמועות שהסתובבו בתקופה שלפני כינוס המושב השני של הוועידה וגם לאחריה, לא הצליחו לתרום תרומה ניכרת להקמת המרכז החדש.

גר יעקובי הצליח להכניס את מנכ"ל מישרדו, אהוד גרא, ואילו יועצו לעיניני־השקעות, משה דברת, נשאר בחוץ.

מרדכי („מוטה") גור הכניס למרכז את יועצו־עוזרו, אבנר רגב. ויצחק נבון הצליח להעביר שניים ממקורביו. גם שר־התיחמון, משה שחל, לא קצר שבחים.

הטריק של אדרי. ח"כ רפי אדרי הצליח יותר. על אדרי הוטלה המשימה לנהל את המשא־ומתן עם הקבוצות השונות שהצטרפו למיפלגה, כמו אמנון לין, יצחק פרץ, אחווה ופלג הפנתרים השחורים. בתום המשא־ומתן הודיע אדרי למזכ"ל שהקבוצות הללו יזכו כולם יחד ב־108 מקומות במרכז החדש.

חברים במיפלגה טענו שאפשר היה „לגמור" עם הקבוצות ב־70 מקומות בלבד. ואכן, כך היה. אדרי אומנם הקציב לקבוצות השונות 108 מקומות — אך למעשה הוא העניק להם הרבה פחות מקומות במרכז, והעביר בדלת אחורית זו מספר רב של אנשיו שלו.

כמו בחרות? עידן חדש נפתח במיפלגת־העבודה. האם יקרה בו מה שקרה במרכז חרות, שבו הפך התואר חברי־מרכז למילה נרדפת לטובות־הנאה, ותשלומים שונים הניתנים במסווה זה או אחר לחברי־המרכז כדי לקבל בבוא היום את קולם?

יתכן שהמיבנה המוכתב של מיפל־גת־העבודה, הכולל אוטומטית 20 אחוז חברי־מרכז של ההתיישבות העובדת, ימנע השתוללות של חברי־המרכז, וישאיר את ההכרעה האמיתית אצל קבוצת־העילית הפוליטית במיפלגה.

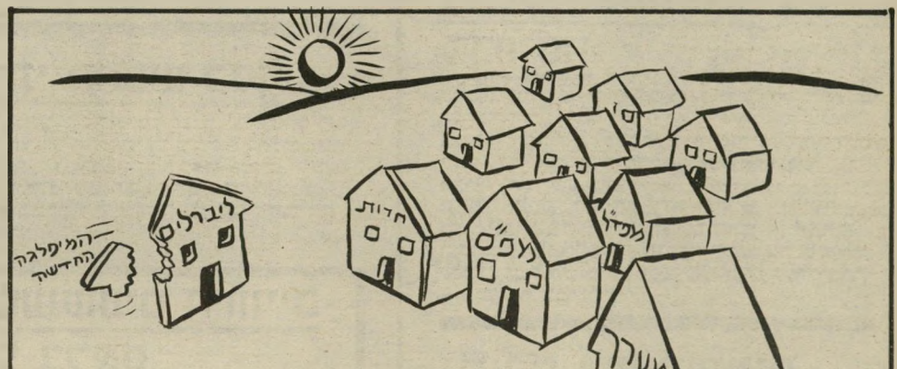
הממשלה שלושת הגנרלים

שלוש מישרות עומדות לאיוש — ואולי למיסחר ולמכירה. אלה הן במיקרה שלוש המישרות העצמאיות היחידות בצמרת המדינה

בימי השילטון הבריטי בארץ, התלוצצו ביישובים על „שלושת הגנרלים", המנהלים את הארץ. היו אלה שלושה פקידים בכירים, שתוארם כלל את הציון „ג'נרל" — אינספקטור ג'נרל (מפכ"ל המישטרה), אטורני ג'נרל (הפרקליט הכללי) ופוסט־מאסטר ג'נרל (המנהל הכללי של שר־התיחמון). שלושה פקידים אלה נהנו ממעמד עצמאי בתחום אחריותם.

רק אחד משלושת הגנרלים האלה שמר על מעמדו העצמאי גם במדינת־ישראל — היועץ המישפטי לממשלה. אף שהוכפף רישמית לשר־המישפטים, הוא נשאר עצמאי בשיקוליו.

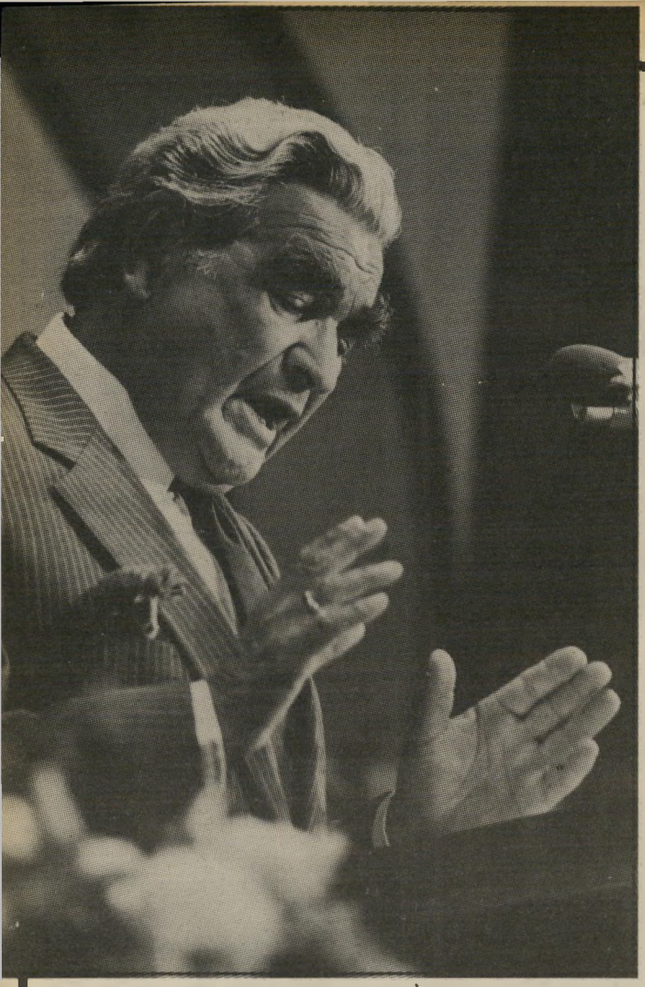
במדינת־ישראל, שאין לה חוקה,

* *משמאל: יצחק ברמן, אריה דולצין, יוסף לפיד, שלמה להט, יחזקאל הרמלך ויחזקאל פלומין.*

אנט דולצין:

„בשלי חזר לעצמו ואלין!"

דולצין נואם בוועידה
„איפה הנשים במיפלגה שלכם?"

אנט דולצין אשה עצמאית. בוועידת מיפלגת־העבודה יש־בה לציידו של בעלה. כשראש־הממשלה, שימעון פרס, דיבר מעל בימת בנייני האומה **נגד יצחק מודעי, מחאה כפיים בהתלהבות מופגנת. דולצין עצמו שמר על איפוק.**

השבוע, בכינוס היסוד של ה־מיפלגה החדשה, המרכז הליברלי, נאם בעלה מעל הדוכן, ואילו אנט דולצין ישבה ליד שימעון פרס. לקראת סוף הנאומים צעקה אנט דולצין לעבר במת־הנשיאות: „איפה הנשים במיפלגה שלכם?" שוב עוררה תגובות בקהל. פרס ישב לצידה, מחייך.

ביקשתי לברר עם דולצין האם היא מצטרפת למיפלגה החדשה, או שנשארה נאמנה לפרס. וכך אמרה:

אנט עם רובינשטיין ופרס בוועידת המרכז הליברלי
„שני דולצינים במיפלגה אחת – זה אולי דולצין אחד יותר מדיי"

אף פעם לא הצטרפתי לשום מיפלגה. היה לי עיקרון, שעליו שמרתי, לא להיות חברה בשום גוף מיפלגתי.

אחרי נאומו של בעלי בפתיחת הוועידה של המרכז הליברלי, הרגשתי שאני מוכנה לוותר על העיקרון. אני חושבת שאצטרף למיפלגה החדשה.

היה כדאי לחכות 18 שנים, כדי לשמוע ממנו דברים ששנינו האמנו בהם, והוא רק לא רצה להכיר בזה. בתוך ליבו הוא תמיד ידע שמבין שנינו — לא הוא הצודק.

אני מקווה להצטרף ולהיות פעילה. זה האופי שלי. אם אני נכנסת לאיזה שטח, אני פעילה ולוקחת אחריות. אבל אני צריכה לחשוב על העניין האסתטי. שני דולצינים במיפלגה אחת — זה יכול להיות דולצין אחד יותר מדי. אבל זה עניין של אסתטיקה, ולא של עיקרון. דיעותיי הפוליטיות ידועות, והיום לא רואים אותי כחלק השני של אריה דולצין, אלא כאנט דולצין.

אני . גאה בבעלי, במה שאמר. התרשמתי מאוד מהנאום שלו. כל הלילה לא יכולתי לישון. שמחתי בשבילו. הוא עשה דרך ארוכה בדיעותיו. הוא חזר לעצמו האמיתי. הוא חזר לדיעות של שנינו. הוא חזר אליי.

אני לא ראיתי אשה בנשיאות, ולכן התפרצתי. זה הפריע לי. אבל אני מעדיפה מיפלגה בלי נשים ליברליות, כשיש נשים כמו שרה דורון. היא לא ידעה לייצג לא נשים ולא ליברליזם. וחוץ מזה היא אנטיפאטית. אני חושבת שהמיפלגה פתוחה לקבל נשים, כי הם רוצים להצליח. ואני מקווה שנשים רבות תצטרפנה באופן פעיל.

אני מאוכזבת מהיחס של המערך לדתיים. במערך חושבים שהם יקנו את הדתיים במחיר של כל מיני ויתורים. לסחיטה יש רק התחלה, ואין לה סוף. אני חושבת שהיחס הזה לא יתרום למערך דבר.

יותר משמח אותי שער עכשיו ראינו בארץ נטיה ימינה, ובפעם ראשונה מאז 1977 יש תהליך הפוך. יש נטיה לחזור. זה תהליך שמאוד מעודד אותי. היום המערך זו מיפלגת־מרכז, והיא תצטרך להתמודד על קולותיה עם המרכז הליברלי.

כששאלו אותי לפני כמה שבועות איך אני מרגישה בלפי המיפלגה החדשה, אמרתי שאני לא מרגישה כמו אמא שמובילה את בתה לחתונה, אלא כמו אמא שאומרת: סוף־סוף בתי מתגרשת מהחתן הנורא שלה! היום אני מרגישה שהמרכז הליברלי הוא בדרך לנישואין טובים.

אמרתי לבעלי שהמתנה הטובה ביותר שקיבלתי ממנו ליום הולדתי, השבוע, זה הרעיון של המרכז הליברלי, הנאום המוצלח שלו בפתיחה והחזרה שלו לדיעותיו, לדיעותיי ולעצמו.

מערב־הפתיחה התחלתי לחשוב ברצינות על כניסה לחיים פוליטיים אקטיביים.

נקבע הרכה על־ידי הנוהג. כיום יש בצמרת השילטון שני אישים בכירים, הנהנים מעצמאות: היועץ המישפטי ומבקר־המדינה. בתיאוריה יש גם אישיות בלתי־תלויה שלישית: נגיד בנק ישראל. אך מעמדו של זה לא הובטח מעולם בפועל, ורוב הנגידים לא היו אלא חותמות־גומי בידי שרי־האוצר.

גלים עכורים. כיום נתונים כל שלושת הגנרלים האלה במצב שווה.

רצה המיקרה, שכל שלוש המישרות עומדות להתפנות, ויש לאיישן מחדש. היועץ המישפטי ומבקר־המדינה מסיימים את כהונתם, נגיד הבנק נאלץ להתפטר.

דווקא בגלל העוצמה העצמאית הרבה המרוכזת במישרות אלה, נערך על כל אחת מהן קרב־איתנים. כמו כל דבר במדינה, זהו קרב מיפלגתי. מכיוון שלמעשה לא יתכן לבחור אף באחד מבעלי־התפקידים האלה בלי הסכמת שתי המיפלגות הגדולות, צפוי מקח־ומימכר. הדבר יכול להסתיים בחלוקת־השלל. יהיה זה נס מן השמיים אם יאויישו מישרות אלה באנשים הראויים להן.

בד בבד — ולא במיקרה — נעשה נסיון לחסל את העצמאות של בעלי־התפקידים האלה, או לפחות לצמצמה. בין השאר:

● ערך ראש־הממשלה־בדרך, יצ־חק שמיר, התקפה חריפה על עצמאותו ועל עוצמתו של היועץ המישפטי, ותבע בגלוי לצמצמן. היועץ היוצא, יצחק זמיר, הרגיז את הליכוד בהחלטות רבות. בין השאר סירב ליזום חוק למתן חנינה לאסירי הטרור היהודי, הכיר בחוקיות המיפגשים הפוליטיים עם ראשי־אש"ף, התנגד לחלוקת שלל בין המיפלגות הדתיות ללא קריטריונים, ועוד.

● עומדת לדיון הצעת־חוק להגד־רה חדשה של תפקיד מבקר־המדינה. המבקר היוצא, יצחק טוניק, טוען כי הצעה זו תצמצם את סמכויות המבקר. שר־המישפטים־לשעבר הכחיש.

● נעשה נסיון לאייש את תפקיד הנגיד בעסקן מיפלגתי, שיבטיח מראש את כפיפותו למדיניות מיפלגתו.

שלושת הקרבות הם מיבחן לדמו־קרטיה הישראלית. בתוצאותיהם יהיה תלוי אם יוצפו גם איים אלה בביצה המיפלגתית על־ידי הגלים העכורים.

משפט

ברית לתינוק הפצוע

האב, הנאשם בפציעת אשתו ובנו שהיה ברחמה, יובא באזיקים לברית־המילה

ביום החמישי ייכנס אלי שרו לבריתו של אברהם אבינו. עברו 20 יום מרגע לידתו של התינוק, עד שהרופאים החליטו כי הוא בריא דיו כדי לעבור את הטקס ההופך אותו ליהודי.

עוד לפני צאתו לאור־העולם, היה אלי הקטן במרכזה של דראמה אלימה. בפסח הגיעה ליזי שרו, אמו של אלי, לבית־החולים וולפסון, כאשר היא פצועה בביטנה וזועקת מכאבים. בבית־החולים הסתבר כי גם האם וגם התינוק נפגעו מכדור־אקדח, שחלף דרך חלל־הבטן.

מחשש לחיי האם והתינוק, נערך מייד ניתוח חירום, בו נולד אלי והוצא הקליע מגופה של אמו. כבר בחדר־הלידה נתפרה ידו של התינוק וגם אורטופר הוזמן במיוחד כדי לברוק את ידו הזעירה של אלי.

נרקומן ואימפולסיבי. אחרי עשרה ימים בבית־החולים, אחרי שהוצאו התפרים מידו של אלי ומביטנה של אמו, נשלחו השניים הביתה. אולם ישראל שרו, אביו של אלי, לא היה שם כדי לקבלם. הוא נעצר בידי המישטרה והועמד לדין כחשוד בכך שירה באשתו, בידיעתם של שני קוקסינלים תל־אביביים (העולם הזה 7.5.86).

השבוע החליט השופט אריה אבן־ארי לעצור את שרו עד תום ההליכים, לפי בקשת התובעת שרה רדין. לסניגורו של האב היתה רק בקשה אחת מהשופט: שהשופט יורה שהאב יוכל להיות נוכח בטקס ברית־המילה של בנו הבכור. התובעת התנגדה לכך, בטענה, כי האב הוא נרקומן ואימפול־סיבי, ועלול לפגוע בנוכחים בברית. אבל השופט, שהבין לליבו של האב, קבע אחרת. הוא הסכים לבקשת הסניגור, וקבע כי שרו יובא לטקס בליווי שוטרים — בתנאי שבטקס לא יהיו נוכחים יותר מעשרה גברים.

אינך צריך להגיע לשדה התעופה עם עלות השחר כדי לטוס לניו-יורק ללא חניות ביניים.

טיסת 747 של ט.וו.א ללא חניות ביניים יוצאת מתל-אביב בכל יום ראשון ב-10.15 בבוקר.

אתה מגיע לניו-יורק בשעה נוחה אחרי הצהריים. אתה יכול להתמקם במלון שלך, לדאוג לעסקים או לטייל בעיר.
אם אתה נוסע למקום אחר בארה"ב, תוכל להשיג טיסת המשך נוחה של ט.וו.א ולהגיע ליעדך עוד באותו היום.

ט.וו.א טסה ליותר מ-60 ערים ברחבי ארה"ב.

ט.וו.א מציעה לך את הטיסה הנוחה ביותר לניו-יורק, ללא חניות ביניים. נסה אותה. תראה כמה זמן אתה חוסך.

זכור: לחסוך זמן פירושו – לחסוך כסף.

TWA

מובילה לאורך כל הדרך לארה"ב.

הנדון:

כשבנק נכשל, מאבדים כסף. כשצבא נכשל, מאבדים חיים

ראש גדול

קשה לתאר את אריאל שרון כשעיר־לעזאזל. השעיר התנ"כי היה יצור חף־מפשע, שעליו הועמסו חטאי הציבור כולו. אחר־כך נישלח למידבר.

שרון רחוק מלהיות איש חף־מפשע, בכל הנוגע למילחמת־הלבנון. הוא אביה־מולידה.

הוא גם לא נשלח למידבר, כאותו שעיר המשתלח. הוא נשאר שר בממשלה ומוקד־כוח במיפלגתו.

אך במידה ששרון אכן נשלח לעזאזל בעיקבות המילחמה, זה היה נוח לרבים.

זה היה נוח, בראש וראשונה, לאלופי צה"ל. הם יכלו להעמיס עליו גם את חטאיהם שלהם.

■ ■ ■

מילחמת־הלבנון לא היתה רק הרפתקה מטורפת, שנבעה מראייה פרימיטיבית של מציאות מורכבת ומסובכת בארץ שכנה. מבחינת התיכנון הפוליטי אומנם היה המיבצע בתחום האחריות של הדרג המדיני.

אך מילחמת־הלבנון היתה גם כישלון צבאי חריף.

מעולם לא היתה לצה"ל עליונות כה אדירה על האוייב מכל הבחינות: עליונות במיספר החיילים ובכמות הנשק ואיכותו, יתרון־האפתעה ויתרון־היזומה. למרות זאת לא השיג את יעדיו בגיזרה המיזרחית (להגיע שם אל כביש ביירות־דמשק), והשיג רק באיחור רב את יעדיו בגיזרה המערבית. קומץ של לוחמי אש"ף בצידון עצרו את צה"ל במשך ימים גורליים בציר המערבי, הצבא הסורי הקדים את צה"ל בציר המרכזי, ואף הנחיל לו מפלה קלאסית בציר המיזרחי (סולטאן־יעקוב).

כמעט בכל הגזרות נעשה שימוש לא־נכון בכוחות ובציוד. הפיקוד בשדה היה במקומות רבים עלוב וכישל.

כל זה היה ברור כבר בחודשים הראשונים של המיבצע, ומי שהיה מוכן לראות את האמת ולפרסם אותה — כפי שעשה שבועון זה — עשה זאת כבר אז.

עכשיו בא חוקר צבאי, אל"מ עימנואל ולר, ונותן למסקנות אלה תימוכין ברוח ארוך ומפורט. קרה לדוח מה שהיה צפוי שיקרה לו: הוא נגנז על־ידי ראשי צה"ל, החוקר עצמו הושמץ ואף נחקר על רקע ביטחוני. הוראת שר־הביטחון לערוך דיון ממצה על הדו"ח בפורום־מטכ"ל (אם אכן ניתנה הוראה כזאת) נתקלה בהתעלמות. הדוח כולו היה כלא היה.

ואין זה סלא. שום גוף אינו שש לחקור את עצמו ברצינות. שום הנהלה אינה שמחה לחשוף ברבים את ליקוייה, קל וחומר כאשר מתבקשות מכך מסקנות אישיות מכאיבות.

בכל מנגנון ביורוקראטי, הפשע הגדול ביותר הוא „לעשות גלים". בייחוד כשעומדים במים עכורים, המגיעים עד הצוואר. זה מאוד לא נעים. עימנואל ולר עשה גלים.

צה"ל הסיק מכך את המסקנות המתבקשות: כלפי אל"מ ולר.

■ ■ ■

אינו זה עתה איך מגיבה מערכת אחרת, כאשר נחשפים חטאיה.

המערכת הבנקאית ניסתה להתעלם עד כמה שאפשר מדוח ועדת בייסקי. היה צורך בלחצים כבדים ביותר כדי להביא אף להדחת כמה מן המנהלים, שחזרו מייד בדלת האחורית.

הליקויים המהותיים של המערכת הבנקאית לא תוקנו. השיכבה השלטת בה ממשיכה לשלוט בה. הציבור, שנרשע במשך כמה שעות או ימים, נרגע מזמן. המערכת הפוליטית, שנאלצה להעמיד פנים כאילו היא נעתרת ללחץ הציבור, עברה לסדר־היום וממשיכה לשתף פעולה עם המערכת הבנקאית, בבחינת יד־רוחצת־יד, שמור־ליי־שמור־לך. הרי הבנקאי של היום יכול להיות הפוליטיקאי של מחר, והפוליטיקאי של היום יכול מחר לנהל בנק. כל סביון ערבים זה לזה.

בישראל, המערכת הבנקאית חזקה פי כמה וכמה מן המערכת הבנקאית. היא חולשת על אימפריה אדירה, ויש לה השפעה עצומה על המערכת המדינית, הכלכלית והתיקשורתית.

גם תוצאות ליקוייה חמורים הרבה יותר. כאשר כושלים הבנקים, האזרח מאבד את כספו. כאשר כושל הצבא, האזרח מאבד את חייו.

ליקויי הבנקים יכולים להביא להתמוטטות הבורסה. ליקויי הצבא עלולים להביא להתמוטטות המדינה.

אך מי יכריח את האלופים להסיק לקחים ולהסיק מסקנות מליקויי המערכת הצבאית?

■ ■ ■

הדם תמים מאוד יכול לחשוב: יש כנסת. עליה מוטלת החובה לפקח, לבקר. היא בוודאי עושה זאת.

משעשע מאוד.

הכנסת בכללותה אינה קיימת כלל לגבי צה"ל. המליאה אינה מטפלת בצה"ל, בגלל הביטחון והסודיות. לשם כך קיימות ועדות. ובראש־וראשונה: ועדת־החוץ־והביטחון, שתפקידה בכך.

ועדת־החוץ־והביטחון היא הוועדה היותר־מבובדת והפחות־חשובה בכנסת.

התשובה המתקבלת על הדעת היא: הדרג המדיני.

שתי מילות־קסם נהדרות: „הדרג המדיני".

כשארם שומע אותן, הוא רואה בעיני־רוחו שורה ארוכה של מנהיגים חשובים, כל אחד עם הפמליה שלו, ראש־לישכתו, מזכירותיו ומכונית־השרד שלו. ממשלה. כנסת. ועדות־שרים. ועדות־כנסת. מערכת גדולה ומפוארת.

זוהי תמונה יפה, שאין לה קשר רב עם המציאות. הרבה יותר רלוונטית התמונה המצטיירת בסיידרת־הטלוויזיה הבריטית יס. מיניסטר.

האיש הממונה על צה"ל, והאחראי לתיפקודו, הוא שר־הביטחון. בדרך כלל, השפעתו על צה"ל שואפת לאפס.

השר מרבר בשם צה"ל. מצטלם במוצבי צה"ל, כשהוא מוקף אלופים. נואם ומוסר הודעות. רושם לזכותו את הישגי צה"ל ומשתדל להתחמק מן האחריות לכישלונות צה"ל. שר אמיתי.

אך השפעתו האמיתית על מה שמתרחש בתוך המערכת היא קלושה ביותר. המערכת מתלכדת מול כל נסיון להשפיע עליה מבחוץ. כדי שהשר יוכל להשפיע עליה באמת, עליו להתפנות מכל עיסוק אחר. להקדיש ימים ולילות לנושא זה, לחדור לתוך־תוככי המערכת, לסלק קצינים על ימין ועל שמאל. שום שר־ביטחון בישראל, מאז הקמת המדינה, לא עשה זאת.

ב־10 השנים האחרונות ידע צה"ל שישה שרי־ביטחון: שימעון פרס, עזר וייצמן, מנחם בגין, אריאל שרון, משה ארנס ויצחק רבין. כולם היו טרודים בעיסקי מיפלגה וקריירה, פירסום עצמי ומיפלגתי, נאומים וראיונות אינספור, קנוניות פוליטיות ועניינים מדיניים חובקי־עולם.

אף אחד מהם לא טיפל בליקויים החמורים. שהתגלו כבר במילחמת יום־הכיפורים. אף אחד מהם לא כפה על צה"ל רימטכ"ל חזק המוכן והמסוגל לחולל בו מהפכה.

עזר וייצמן ירש את מוטה גור ומינה את רפול — פרימיטיב אמיתי שלא היה מכיר מחשבה צבאית גם אילו הוגשה לו על צלחת. אחריו מונה משה־יחצי, איש־מנגנון מיושב ונינוח, שהיה מועמד־פשרה.

אחרי לבנון היה צה"ל זקוק לזעזוע, לטיהור יסודי של סגל הקצונה, לבדיקת כל תפיסות־היסוד (כמות מול איכות) ולחידוש הדוקטרינות.

תחת זאת הסכימו הכל שזה היה פאנצ'ר חד־פעמי, ושאריאל שרון אשם בכל. הוא נשלח למידבר התעשייה והמיסחר, והכל בא על מקומו בשלום. השלווה חזרה למערכת.

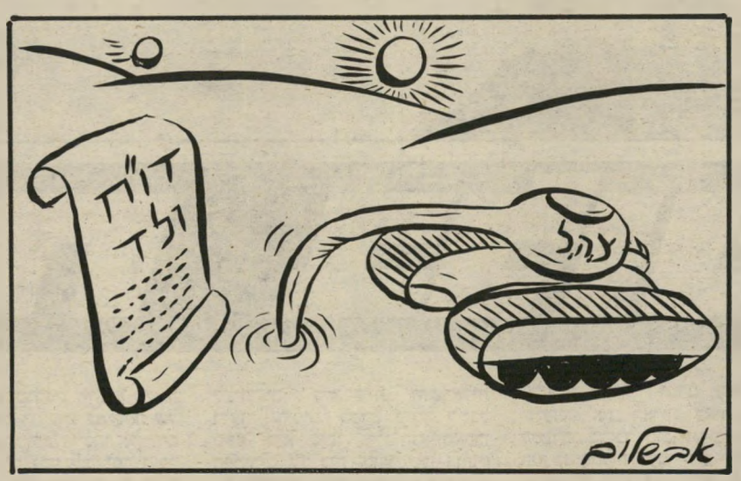
■ ■ ■

אדם תמים מאוד יכול לחשוב: יש כנסת. עליה מוטלת החובה לפקח, לבקר. היא בוודאי עושה זאת.

משעשע מאוד.

הכנסת בכללותה אינה קיימת כלל לגבי צה"ל. המליאה אינה מטפלת בצה"ל, בגלל הביטחון והסודיות. לשם כך קיימות ועדות. ובראש־וראשונה: ועדת־החוץ־והביטחון, שתפקידה בכך.

ועדת־החוץ־והביטחון היא הוועדה היותר־מבובדת והפחות־חשובה בכנסת.

גע = ולד!

בדרך־כלל נשלחים לוועדה הזאת שני סוגים של ח"כים:

הסוג הראשון הוא של עוברי־בטל קשישים, שמגיע להם הכבוד לשבת ולשמוע את השרים והאלופים החשובים ביותר. מבחינה זו, ועדת־החוץ־והביטחון היא תחליף לבית־הלורדים. שם מסיים המנהיג המכובד את הקריירה שלו.

הסוג השני הוא של חברי־הכנסת שואפי־הפירסומת. כי אין כמו ועדה זו מקור לידיעות ולרכילות. מכיוון שכל דיוניה „סודיים" בהחלט, הרי יש בגילויים סקופ עיתונאי. הכתבים מוכנים לגמול יפה לחבר־הוועדה המוכן לספר להם בסוד מה התרחש בה. התגמול בא בצורה כותרות שמנות, המציגות את המדליף כאישיות פר־למנטרית חשובה ומבריקה.

קציני־צה"ל מתייחסים אל המוסד הזה בבדיחות־דעת מוצדקת. אין לוור עדה שום מידע אמיתי, אלא רק מידע שהוכן בשבילה על־ידי צה"ל עצמו, ארוז ומסומן יפה.

דינה של ועדת־המישנה, המטפלת בתקציב צה"ל, אינו שונה בהרבה.

לא נמצא עדיין שר־הביטחון שיעז לנגוע באמת בתקציב צה"ל. הכסף זורם, ולשום מוסד פרלמנטרי אין השפעה כלשהי על המתרחש במנגנון האדיר, הנזון ממנו.

■ ■ ■

מבקר המדינה? הרי הוא מפרסם פעם בשנה דו"ח יפה, ובו רשימה מרשימה של ליקויים, ממויינים ומקוטלגים — כמובן בלי ציון האחראים להם, ובלי הסקת מסקנות אישיות כלשהן.

מנגנון המבקר עוסק גם בצה"ל. אך זהו עיסוק שיטחי, הנוגע לליקויים הטכניים בררג הנמוך. המחסנים אינם בסדר. הרישום לקוי. קצינים מסויימים לא עברו את הקורסים הדרושים. וכיוצא באלה פגמים של „מינהל תקין".

ואחרי כל אלה בא איזשהו אל"מ („שערוריה! אחד משלנו! בטח טיפוס ממורמר!") ומפרסם דו"ח אמיתי!

הוא מעז לטעון כי הצבא לקוי מיסודו, שהתפקידים האחראיים מחולקים לאנשי־מנגנון אפורים ובינוניים, כתגמול עבור הליכתם בתלם במשך זמן רב, תוך אי־קידום אנשים מוכשרים ויוצאי־דופן. הוא טוען שבמילחמת־הלבנון התגלו ליקויים מחרידים, המעידים על שיבושים מהותיים במערכת. ושטום דבר לא נעשה כדי לתקן אותם.

המערכת הזאת אוכלת אל"מ בא־רוחת־הבוקר, ולא תדע כי בא בקירבה. הדוח הזה יספק כותרות במשך יום־יומיים, ואחר־כך יישכח.

■ ■ ■

לפני שנים הצעתי הצעה מרחיקת־לכת, שהיה בה כדי לשנות מצב זה.

הצעתי לכנסת למנות מבקר־צבא, בעל מעמד דומה לזה של מבקר־המדינה, שיהיה אחראי מטעם הכנסת לפיקוח שיטתי על כל מערכות צה"ל.

איש כזה צריך להיות מומחה, ולהיעזר במנגנון של מומחים. הוא צריך להיות מוסמך להיכנס לכל מיתקן צבאי, לשוחח חופשית עם כל חייל, מהרמטכ"ל ועד אחרון הטוראים, לדרוש כל מיסמך ולבדוק כל נושא. הביקורת שלו צריכה להשתרע על הכל — החל מתיפקוד פורום־המטכ"ל ומינוי הרמטכ"ל עצמו, וכלה באופן הגיבוש של דוקטרינה צבאית, טיב תורות־לחימה, סדר־כוחות, הרכש וקידום הקצינים. וכמובן: כל נושא הנוגע לעלות הביטחון, הקצאת המשאבים ותהליך קבלת ההחלטות בעניין זה.

הדוח השנתי של איש כזה יכול לשמש מנוף לפיתוח דיון רציני על טיב הצבא, מיבנהו, עלותו ותיפקודו — דיון גלוי על סמך נתונים גלויים (עד כמה שאפשר), דיון סודי על סמך נתונים סודיים בפורומים המתאימים.

שיטה מעין זו קיימת בגרמניה המערבית, שבה יש מודעות גבוהה מאוד לצורך לפקח על הצבא פיקוח יעיל ושיטתי.

אין לי אשליות לגבי ההתנגדות שהיתה קמה בארץ אילן נעשה נסיון לבונן כאן שיטה כזאת. ולראיה: הצעתי לא זכתה כלל בדיון רציני בכנסת. והמערכת המדינית־צבאית עברה עליה לסדר־היום.

■ ■ ■

הו עניין שבנפשנו ממש.

תהיה השקפתנו הפוליטית כאשר תהיה — כל השקפה לגבי עתיד המדינה ודרכה כוללת מרכיב צבאי. גם מי שרוגל בשלום אמיתי ובהחזרת כל השטחים הכבושים (ודווקא הוא!) יודע שלפחות בעתיד הנראה־לעין זקוקה ישראל לצבא חזק ויעיל.

מצבו של צה"ל צריך להטריד כל אדם בישראל — הן באחרת המדינה, הן באיש־מילואים, הן כאב או אם לחייל, הן כמי שצריך לשרת בצה"ל בבוא היום.

אני, הנושא במיספר צבאי של חמש ספרות, מוטרד מאוד.

הדוח של אל"מ ולר אינו לוקה בהגזמה. להיפך, הוא לוקה בהמעטה.

הליקויים שנחשפו בו קיימים מזה זמן רב. טיבעם של ליקויים מסוג זה שהם מחמירים משנה לשנה, בתאוצה גוברת הנובעת מעצם מהותם. כאשר רמת הקציניים יורדת, יש לכך חוקיות אוטומטית: היא תרד עוד ועוד. כאשר מתרגלים למחשבה שצריכים להשליך מאסות, מוכרחה האיכות הכללית לרדת בהתמדה. אפשר לקרוא על כך בספרי־ההיסטוריה.

התופעה של „ראש קטן" היא רק תוצאה של תוצאה של התהליך.

הגוף הגדול והמגושם הזה זקוק לטיפול רציני מאוד. זה לא נעשה אחרי יום־כיפור. זה לא נעשה אחרי לבנון.

מתי זה ייעשה? מה צריך לקרות עוד כדי שזה ייעשה? ומי ישלם את המחיר?

סקופ

„סקוטלנד יארד" מחפש את יורם לנדסברגר בקשר עם רצח צעירה

יורם לנדסברגר נמלט מאנגליה. שם הוא מבוקש מזה שבועיים על־ידי סקוטלנד־יארד ואינטרפול על רצח צעירה ממוצא אירני.

לטענת סקוטלנד־יארד היה יורם האחרון שנראה בחברת הצעירה כאשר הגיע יחד איתה לדירתה בליל־הרצח, בין השעות 9 ל־11 בלילה. הגופה התגלתה למחרת היום.

כאשר נודע ליורם כי סקוטלנד־יארד מחפש אחריו, הסתתר במשך כמה ימים, הצטייד בדרכון מזויף ועזב את אנגליה.

לחברים, שאליהם טילפן מארץ הימצאו, סיפר בהתרגשות רבה כי הוא חף־מפשע, וכי נקלע לנסיבות המחשידות, שלא באשמתו.

הוא נאלץ לברוח מאנגליה, כי שהותו שם היתה בלתי־חוקית. הוא היה מצוייד במיסמכים מזוייפים וחשש להיאסר מסיבה זו.

רוב ימיו בכלא

גרסת סקוטלנד־יארד אומרת כי אותה צעירה היתה מיודדת עם יורם, וכי בלילה שבו אירע הרצח ליווה אותה לביתה וחנק אותה. החוקרים טוענים כי שוער הבניין, שבו התגוררה הצעירה, זיהה את יורם כאדם האחרון שנראה בחברתה.

בבדיקה שלאחר־המוות נמצאה קווצת שיערות בידה של הנרצחת, וחוקרי הרצח הסיקו כי התחולל מאבק בין הנרצחת לרוצחה, ואלה שערותיו של הרוצח.

יורם טוען כי לא היה לו כל מניע לרצוח את אותה אשה. הוא הכיר אותה יורם פנתה אליו וביקשה לאמץ אותו. יורם, ששמח להזדמנות שניתנה לו, קשר קשרים עם אותה מישפחה. כאשר שוחרר מן הכלא עבר לגור אצלם.

אלה היו אנשים אמיצים, בעלי־מיפעל. יורם הועסק במיפעל המישפחתי, אך כעבור זמן מאס במיסגרת שבה חי, ועזב. הוא הסתבך שוב ושוב, עד שבשנת 1973 היו עומדים ותלויים נגדו כמה תיקים. העבירות המיוחסות לו היו קשירת קשר לחטוף את שגריר גרמניה בישראל וקבלת כופר תמורת שיחרורו, ביצוע שוד כנסיית־הקבר בירושלים, ופרשת יריות ופציעת אדם.

גופה במכונית

למישטרה לא היו ראיות מרשיעות של ממש, ואז הסכימה המישטרה להצעתו של פרקליט, שאמרו זאת בחקירתם במישטרת גרמניה. באותה תקופה היו עוד כמה רציחות של אזרחים ישראליים, כולם אנשי העולם התחתון, במקומות שונים באירופה, ועבריינים רבים נתקפו בפחד וחזרו ארצה.

את גופתו נקובת־הכדורים של יהודה פיין זיהו חברים ישראליים. מידע זה ואחר הגיע למישטרת אמסטרדם. וכאשר הוסגר לנדסברגר נחקר גם על פרשה זו. ב־1979 נעצר באנגליה, כשברשותו דרכונים מזויפים רבים. הוא הוסגר להולנד. התביעה, שהתייחסה לשורת־התכשיטים ולפציעת איש־מישטרה, ביקשה מאסר של חצי שנה. יורם, שטען כי לא ביצע את הפשע, עירער על עונשו, ובאופן מפתיע הוארכה תקופת מאסרו לשמונה שנים.

לנדסברגר הרגיש שעולמו חרב עליו. הוא כתב מיכתבים רבים לעיתונים, לשגרירות הישראלית ולעוד גורמים, שבהם קיווה לקבל סיוע. הוא סיפר על תנאי־מאסרו החמורים, על בית־הסוהר שבו הוחזק בתאו במשך חודשים ארוכים בבדידות מוחלטת.

„שיחק אותה בגדול"

ב־1982 פנו חברים ישראליים לפרקליט משה רום, וביקשו אותו לנסוע להולנד כדי לנסות להיטיב את תנאיו של לנדסברגר בכלא. רום שוחח עם הנהלת הכלא ועם שגריר־ישראל, הוא הציע גם כי מלכת־הולנד תחון את יורם, ותקצר את עונשו. לאחר מכן יגורש יורם מהולנד ולא ישוב לשם. כעבור זמן הועבר יורם לכלא נוח יותר, ותקופת־מאסרו הוקטנה לחמש שנים ושיבעה חודשים.

מיכתבים שהגיעו מיורם בתקופות מאוחרות יותר תיאר את התנאים הנוחים והאנושיים בכלא ההולנדי. הוא סיפר כי חברות ישראליות מביאות לו שקשוקה לכלא, כי הוא מחזיק ציפור כנרית בחדרו. סיפר על נשים שאיתם הוא מתייחד אחת לשבוע בתוך הכלא. ועל זה שאפשר לעשן חשיש חופשי בבית־הסוהר.

לנדסברגר התעניין במה שקורה בארץ, ובמיוחד בעולם־הפשע הישראלי. הוא הגיב במיכתבים למערכת העולם הזה, כאשר חברים כמו שמעיה אנג'ל והרצל אביטן הסתבכו בפרשות של רצח, ואף הרחיב את הדיבור על ביקורי אצלו, לפני הסגרתו להולנד.

למי שהיה מעורב בהשתלשלות העניינים נראו הדברים, שאותם כתב יורם, לא בדיוק כפי שהתנהלו במציאות.

בתקופת שהותו של יורם באנגליה, בין השנים 1976 ו־1979, היה מצבו הכלכלי טוב מתמיד. חבריו אמרו, בסיגנונם, „יורם שיחק אותה בגדול". השמועה כי יורם רכש את קפה הנגב ברחוב פינצ'לי בלונדון עשתה לה כנפיים. יורם פתח במרתף המיסעדה מועדון להימורים. שם היו נפגשים כל המי־יומי בעולם התחתון הישראלי. כולם באו לבלות אצל יורם.

באותה תקופה רכש יורם מכונית רולס רויס. ונחשב סיפור־הצלחה. ישראלים רבים, שהפרוטה לא היתה מצוייה בכיסם, באו ליורם, שאהב לעזור ולחלק מכספיו לחברים.

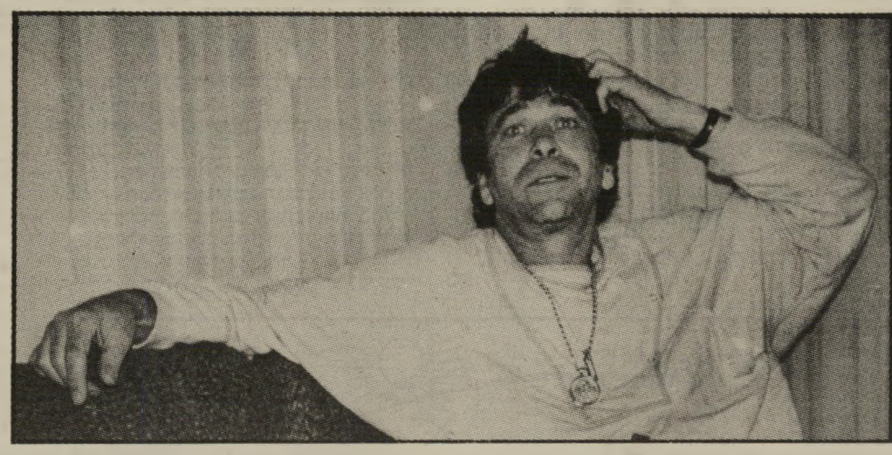
בין החברים שהגיעו להולנד היו גד („שץ") פלום, השפוט היום למאסר־עולם בגרמניה, ושמעיה אנג'ל, השפוט בישראל למאסר־עולם. שני אלה לתקופת־מאסר ממושכות.

יורם, עדיין נאה מאוד, השתנה. שערו הפך לאפור, ובפניו נראו כמה קמטים. שיניו נהרסו בכלא, והוא בילה שעות ארוכות אצל רופא־שיניים, שהתקין לו מערכת שיניים חדשה, שעלתה לו ביותר מ־40 אלף דולר. מצבו הכספי היה גרוע, והוא הצליח לגבות כמה אלפי דולארים מאנשים שהיו חייבים לו כסף רב, מאז שהותו בלונדון.

יורם השתנה גם במובן אחר. בזמנו אהב להתראיין בעיתונים. עיתונאים רבים, שרצו לראיין אותו, נדחו על־ידו עכשיו בעדינות. הוא הסביר כי הוא מחפש שקט, וכי עוד מעט יעזוב את הארץ שוב, אין לו מה לעשות בארץ והוא מחכה לרגע שבו יקבל דרכון ויוכל לנסוע, כאן לא היתה לו אפשרות להסתדר, והוא ינסה את מזלו בחו"ל.

אחרי חודשים של שהות בישראל הכיר יורם במסיבה את העיתונאית שוש מימון, הוא ניגש אליה והציג את עצמו. שוש התלהבה והם התיידדו. שוש ביקשה לראיין אותו, והוא הסכים. בראיון לידיעות אחרונות סיפר יורם את הסיפור שלו. כשיורם מספר על עצמו, אפילו המיקרים המזעזעים ביותר מקבלים איזה מימד של יוהר. שוש הישוותה את דמותו לאלן דלון ורוברט דה־ניירו. היא סיפרה לקוראים כי יורם הוא „כוכב".

בין היתר אמר יורם באותו ראיון: „אני לא ממוסד, וגם אם יחזיקו אותי 50 שנה בכלא לא יוכלו למסד אותי, כי בהזדמנות הראשונה שתהיה לי לחיות את החיים כמו שאני רואה ומבין אותם, אעשה את זה." ובמקום אחר: „מה התוכניות שלי כיום? אני בעניין של כסף. לעשות הרבה כסף. צריך להתקדם בחיים. לא? כסף זה כוח, וכוח

רצח בלונדון

באותו ערב, וחבר ביקש אותו ללוותה הביתה.

הוא לא היה איתה לבד, אלא עם עוד חבר. הם ליוו אותה עד הבית, ולא עלו אליה.

מיקרה רצח הצעירה מחזיר את יורם לנדסברגר למצב שאותו הכיר היטב בעבר: מצב של בריחה מתמדת משילטונות־החוק. זוהי עוד חוליה בשרשרת חוסר־המזל של לנדסברגר.

אחרי שנים רבות של ישיבה בכלא הישראלי ובריחה דרמאטית מבית־המעצר ביפו, יחד עם נחמן פרקש וניסים ערוסי, הפך יורם לנדסברגר לשם־דבר. ונחשב כעבריין בצמרת הפשע הישראלי. הסיפור העצוב של יורם נגע ללב רבים.

יורם נולד לפני 43 שנים בשכונת מחלול בתל־אביב. בהיותו ילד התאבד אביו, ואמו אושפזה. יורם גדל בבתי יתומים שונים. את דרכו בפשע התחיל כאשר נתפס בגניבה, בהיותו בן 8 שנים.

כשהתבגר, המשיך באותה הדרך ושבה בבתי־סוהר כמעט רוב ימי־בחרותו. את חבריו הכיר בבתי־הסוהר השונים, שבהם ריצה את עונשיו במשך שנים, ואת החברים נהג לפגוש גם בתקופות ששוחרר ממאסריו.

יורם היה גבר יפה־תואר, ונשים רבות נמשכו אליו. הוא ניהל רומאנים מרובים עם כמה נשים שניסו להשפיע עליו לשנות את דרכו, אך ללא הועיל.

אחד הרומאנים הידועים שלו אז היה עם מרגלית אנקורי, שרצתה להרחיק אותו מחבריו ויחד איתו לעזוב את הארץ.

יורם נעצר, ומרגלית, שלא יכלה לעמוד בלחצים שאליהם נקלעה, עזבה אותו. מישפחה שקראה את סיפורו של שייצג את לנדסברגר, שהציע פשרה בצורת הקפאת התיקים לתקופה של שלוש שנים. תמורת עזיבתו אל יורם את הארץ. יורם נסע לאירופה ועבר מארץ לארץ. הוא הסתבך עם החוק והאינטרפול היה בעיקבותיו.

לנדסברגר השתמש בדרכונים מזויפים ושינה את זהותו מדי פעם. הוא נקלע לפרשת־רצח בריביירה, והצליח להימלט משם.

השמועות סיפרו כי יורם מבוקש על־ידי האינטרפול בעיקבות רצח ישראלית בגרמניה, וסמוך לאותה תקופה התבצע שוד בחנות־תכשיטים באמסטרדם. במהלך אותו שוד נורה שוטר. עדת־ראייה הצביעה על תמונתו של יורם כמי שביצע את השוד, יורם טען כי לא היה בהולנד באותה עת.

עבריינים ישראליים סיפרו על הרצחו של יהודה פיין, אזרח ישראלי שחי בגרמניה. גם בעיקבות אותו רצח חיפש האינטרפול את לנדסברגר.

הסיפור על קשריו של יורם עם יהודה פיין היה מוכר היטב בקרב העבריינים הישראליים: יהודה פיין היה סוחר ברכוש גנוב בתל־אביב. את עיסוקיו ניהל מרחוב לילינבלום, סמוך ל„שוק הגנבים". באחד ממעצריו הכיר לנדסברגר את יהודה פיין, שהציע לו לקנות תכשיטים גנובים שהיו בידי יורם. פיין ולנדסברגר קבעו פגישה, כאשר שניהם שוחררו מבית־הסוהר. ברגע שיורם מסר לפיין את הסחורה הגנובה, קפצו על שניהם אנשי־מישטרה שארבו במקום. יורם הורשע בעיקבות אותו אירוע, ונשלח למאסר.

חבריו סיפרו אז כי יהודה פיין הפיל את יורם בפח, וכי אותו עניין לא יעבור בשתיקה. כאשר גופתו של פיין נמצאה בתוך מכוניתו בגרמניה, סברו רבים שזו היתה ניקמתו של לנדסברגר. היו שוחררו ממאסר בטרם עת, בתנאי שיעזבו את הארץ. באירופה לא הסתדרו כל־כך טוב, ועיקר עיסוקם היה בהיטפלות לעבריינים ישראליים, שהסתדרו מבחינה כלכלית. הם דרשו כספים מסרסורים וסוחרי־סמים ישראליים, שנתנו להם את מבוקשם, לא מתוך רצון אלא מחשש לחייהם.

על יורם לא איימו, ולא היה צורך לבוא אליו בדרישות היות ונתן להם כספים רבים מרצונו הטוב. הוא ראה בהם חברים. כאשר הוסגר לנדסברגר ב־1979, השתלטו שני אלה על עסקיו וחיסלו אותם. בעזרת כספים אלה המשיכו לגרמניה.

„כסף זה כוח"

אחרי שהות של חמש שנים ושיבעה חודשים שוחרר לנדסברגר מהכלא ההולנדי. הוא גורש לישראל, ודרכונו נלקח ממנו.

יורם הגיע לישראל בינואר 1985. חברו, שלומילה, בא לקבל אותו בנמל־התעופה, והביא אותו אל ביתו, שם הכין לו חדר. הוא התגורר אצל שלומילה, עד שעבר להתגורר אצל גאזי חקק, ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב.

בימים הראשונים לשהותו בארץ לא הצליח יורם להתאושש מההלם שאליו נכנס מייד עם שיחרורו. גאזי ושלומילה דאגו למחסורו, והראו לו את תל־אביב החדשה, שאותה לא הכיר יורם אחרי היעדרות של 11 שנים מהארץ.

יורם חיפש את חבריו משכבר הימים, אך מהר מאוד נודע לו כי התפזרו לכל עבר. חלק מהם נפטרו, אחרים עזבו את הארץ או נשפטו לתקופות־מאסר ממושכות.

יורם, עדיין נאה מאוד, השתנה. שערו הפך לאפור, ובפניו נראו כמה קמטים. שיניו נהרסו בכלא, והוא בילה שעות ארוכות אצל רופא־שיניים, שהתקין לו מערכת שיניים חדשה, שעלתה לו ביותר מ־40 אלף דולר. מצבו הכספי היה גרוע, והוא הצליח לגבות כמה אלפי דולארים מאנשים שהיו חייבים לו כסף רב, מאז שהותו בלונדון.

יורם השתנה גם במובן אחר. בזמנו אהב להתראיין בעיתונים. עיתונאים רבים, שרצו לראיין אותו, נדחו על־ידו עכשיו בעדינות. הוא הסביר כי הוא מחפש שקט, וכי עוד מעט יעזוב את הארץ שוב, אין לו מה לעשות בארץ והוא מחכה לרגע שבו יקבל דרכון ויוכל לנסוע, כאן לא היתה לו אפשרות להסתדר, והוא ינסה את מזלו בחו"ל.

אחרי חודשים של שהות בישראל הכיר יורם במסיבה את העיתונאית שוש מימון, הוא ניגש אליה והציג את עצמו. שוש התלהבה והם התיידדו. שוש ביקשה לראיין אותו, והוא הסכים. בראיון לידיעות אחרונות סיפר יורם את הסיפור שלו. כשיורם מספר על עצמו, אפילו המיקרים המזעזעים ביותר מקבלים איזה מימד של יוהר. שוש הישוותה את דמותו לאלן דלון ורוברט דה־ניירו. היא סיפרה לקוראים כי יורם הוא „כוכב".

בין היתר אמר יורם באותו ראיון: „אני לא ממוסד, וגם אם יחזיקו אותי 50 שנה בכלא לא יוכלו למסד אותי, כי בהזדמנות הראשונה שתהיה לי לחיות את החיים כמו שאני רואה ומבין אותם, אעשה את זה." ובמקום אחר: „מה התוכניות שלי כיום? אני בעניין של כסף. לעשות הרבה כסף. צריך להתקדם בחיים. לא? כסף זה כוח, וכוח פירושו צדק." כמה ימים אחרי אותו ראיון נסע יורם לחו"ל. הוא שמר על קשר עם שוש מימון, וטילפן אליה מדי פעם מפאריס.

תמצית של קוקאין

כעבור כמה שבועות, כשלא התאקלם בצרפת, נסע יורם לנסות את מזלו בלונדון. גם שם השתנה הכל, וחיי לנדסברגר לא היו קלים. יורם, האוהב לפנק את עצמו, ומדי פעם מריח קוקאין — רבר המביא לו התרוממות־הרוח — גילה דרך חדשה ליהנות מהסם. שיטה זו נקראת FREE BASE, ושיטת השימוש בה יקרה מאוד. זהו קוקאין העובר תהליך־זיקוק, ורק התמצית המרוכזת של החומר נשארת. מי שמשתמש בקוקאין בדרך זו „נמצא בעננים", כך מגדירים זאת מומחים לעניין.

בלונדון הסתובב יורם בחברת ישראלים שהכיר, עד שהכיר את בתיה־באחד המועדונים. בתיה נמוכת־קומה בשנות ה־30 לחייה, חתיכה שאטנית, בעלת עיניים ירוקות גדולות, מוכרת בחוגים רבים בתל־אביב.

בתיה היתה מיודדת בזמנו עם עבריין תל־אביבי נשוי. לאחר שנפרדו, ניהלה רומאן ארוך עם חבר, שממנו נולדה לו בת. כשנפרדו נסעה לחו"ל, והסתבכה שם בפרשת־סמים.

כשחזרה ארצה התחילה לעבוד במועדון כמלצרית. עבודת־הלילה התישה אותה, ויחד עם חברה התחילה לייבא ביגוד מאנגליה. היא נוהגת לנסוע פעמיים בחודש ללונדון ולהביא משם בגדים. שאותם היתה מוכרת

(המשך בעמוד 42)

* שם בדוי

יפה גוסטין מקפה „צליל"

איני זוכר מתי ששמעתי בפעם הראשונה על יפה גוסטין. אולי כשהיתה בקפה צליל בגבעתיים. אני זוכר שלפתע הכל הלכו לשם. קפה צליל היה IN לפני שהומצא המושג IN.

אחר־כך ראיתי אותה, כמובן בחישטרון. הלהקה היתה שייכת לחטיבת גבעתי, ועליה היתה גאוותנו. גבעתי היה שרוי בהתחרות מתמדת עם הפלמ"ח, והחישטרון שלנו התחרה עם הצ'יזבטרון. לא היה לנו חיים פיינר (לימים חפר), אבל השתדלנו.

החישטרון הופיע לפנינו במילחמת־העצמאות פעמים רבות, בכסיסים הקרביים ובמישלטים. למען האמת, את תשומת־ליבנו הראשונה משכה שרה קורנפלד, שכולנו קראנו לנו „חולת־ה־ירח", מפני שכך הודהתה בשיר־הלהקה. שרה היתה בלונדית, ו־כידוע חיילים מעדיפים בלונדיות. הרכילות החטיבתית סיפרה שהיא ידידתו של מפקד־החטיבה, גבעתי האגרתי עצמו. כדי להוכיח שאין פרוטקציה, הוא הטיל עליה תפקיד־מישנה: למיין את גוויות החיילים אחרי כל קרב.

ירקוני

יפה התבלטה במהרה. רק השבוע, בתוכנית חיים שכאלה, נודע לי שהיא ממוצא קווקזי. אולי זה מסימני אותה תקופה — מעולם לא עלה על רעתנו לשאול מה ה„מוצא" שלה, ולאיזו „עדה" היא שייכת. ב־1948 ולפני כן זה לו היה חשוב.

נדמה לי שליווינו את החישטרון כמה פעמים בג'יפים של שועלי שימשון להופעות. אחר־כך שרה הלהקה את השיר שלי, שועלי שימשון. היו לי עם יפה כמה וכמה ויכוחים על זה, כי כמו רוב הזמרים היא לא שרה אותו נכון. (היא שרה „שועל־א־א־ליו של שימשון", במקום „שו־ו־ועליו של שימשון". הלהקה הצבאית בתוכנית חיים שכאלה דווקא שרה את זה נכון. תודה.)

אחר־כך נישאה יפה לשייקה ירקוני, בעלה השני. שייקה היה, אחרי המילחמה, סמל של המעמד החדש, זה שחיים חפר קרא לאנשיו פעם בשם „פלמ'חניקים שמצמם הכלכלי השתפר". בשנות ה־50, כאשר עמד העולם הזה בראש המערכה נגד צמרת המישטרה, השתרבב שמו של שייקה במאבק. הוא היה חברו של עמוס בן־גוריון, בנו של ראש־הממשלה ומפקד מחוז תל־אביב של המישטרה, שהיה היעד העיקרי של ההתקפה. העסקים המשותפים של שייקה ועמוס היו נושא לכמה כתבות שלנו, והן לא היו מחמיאות.

כעבור שנים, כאשר הסתבך שייקה ירקוני במישפט גדול עם מישרד־הביטחון והושמץ על־ידי הכל, הוא פנה אלינו. הוא טען שהוא נדרך על לא עוול בכפו. הלכתי לבקר אותו ואת יפה בדירתם, עיינתי בניירות והשתכנעתי ששייקה צודק. העולם הזה היה או העיתון היחידי שיצא להגנתו. עצם פנייתו אלינו, אחרי המאבק שהיה נטוש בינינו, היתה בעיניי מחמאה גדולה: לשייקה היה אמון ביושר שלנו.

באחד הימים ביקשה יפה להיפגש איתי. שתינו קפה בבית־קפה קטן שבין דירותינו. (אנחנו כמעט שכנים). היא התלוננה שמזהים אותה רק עם מילחמות, ואין מזמינים אותה לשיר כשיש שלום. היא ביקשה עצה כדי לשפר את התדמית שלה.

מאותה שיחה לא יצא הרבה, חוץ מדבר אחד: הזכרתי שאני הולך לבחירות ואני זקוק למזכירה טובה. היא המליצה על בתה, אורית. הבטחתי לנסות: הופתעתי. אורית ירקוני היתה הרבה יותר מאשר עוזרת. ובלי כל הכנה מוקדמת התגלתה כיוצאת פוליטית מפוכחת, מנסחת מצעים וחומר־הסברה, אשת יחסי־ציבור ומה־עוד. סמכתי עליה בלי עירעור והיא־הוא. הבאתי אותה איתי לתנועת שלי", כאשר הקמנו אותה. אחר־כך התחתנה עם טייס בשם שוחט, והפכה עיתונאית.

הבת השניה, תמר, היתה ראש הסניף שלנו בירושלים, ואירגנה שם את הפעולות.

כך, מבלי שהיינו אי־פעם חברים קרובים, הצטלבו הדרכים של יפה ושלי הרבה פעמים, בצורות שונות ומשונות.

כששמעתי שעושים עליה תוכנית חיים שכאלה, זה נראה לי טיבעי, אך לא מעניין בשבילי. מה יכלה תוכנית כזאת לחדש ליי? עוד ערב־נוסטלגיה.

רחל אשתי ראתה את התוכנית והקליטה אותה בווידיאו. כשחזרתי הביתה, מאוחר בלילה, תבעה ממני לצפות בה מייד. אמרתי שאצפה בה במשך כמה דקות, כדי לתפוס את הפרינציפ. אחר־כך ישבתי מול המכשיר, מרותק, עד הסוף.

ככה זה, יפה אינה רק אישיות בימתית. היא תופעת־טבע. חתיכת־חיים של ארץ־ישראל שלנו.

■ ■ ■

היה לתוכנית זו צד מדכא: מיספר המשתתפים שהיה צורך להביאם מחו"ל.

אחותה של יפה ירקוני חיה בארצות־הברית, ואחיה בקארקאס. את הזמר שימשון ברינוי היה צורך להביא מאמריקה, אחרי 25 שנים. לא נאמר מה הוא עושה שם. הזמר יצחק יצחקי בא לביקור קצר בארץ, לא הסתדר וחזר, כנראה, לחו"ל. הוא לא הופיע בתוכנית.

בשיכבה אשר יפה ירקוני שייכת אליה, היירידה עשתה שמות.

שיהרגו האחד את השני

קצינ־מיל שלנו נתפסים עכשיו בסיטונות בנסיונות למכור נשק לאיראן או לעיראק, או לשתיהן כאחת.

קצינ־מיל מכל הסוגים. סגני־אלופים ותת־אלופים. קיבוצ־ניקים ובנ־יעיר. חילונים ודתיים, אולי גם שמאליים וימניים.

חבר'ה טובים, אחד־אחד. שירתו את המולדת, היו קצינים לדוגמה. אולי גם צל"שניקים. בחורים נהדרים.

אולי כבר אפשר לדבר על סוחר־הנשק הישראלי המצוי. מה יש בו, בטיפוס הזה?

הייתי אומר: תמימות עילאית וחוסר־מוסר מושלם.

תמימות, שהרי הם נתפסים בנקל. די בסוכן סמוי אחד של המכס האמריקאי, המתחזה כאיראני או כעיראקי, כדי להפיל אותם בפח.

זה עתה יצא לאור ספר של סוחר־הנשק האמריקאי וילסון, איש הסי־איי־אי שסרח ומכר נשק ללוב. הוא מבלה עתה 30 וכמה שנים בכלא האמריקאי. וילסון נלכד אחרי מצור מתוחכם שנמשך שנים על פני כדור־הארץ. הצייד — סוכן משוגע־לדבר — הפעיל את כל התחבולות האפשריות.

ואילו הבחורים שלנו, כך נדמה, נצודים כאווזים היושבים על הארץ. בפשטות. בנקל. אתה ממש שומע אותם אומרים: „היה פ'סדר! סמוך עליי!"

קריירה ארוכה בצה"ל אינה מכשירה אדם לדרכים העקלקלות

והאפלות של שוק־הנשק הבינלאומי. אולי צריכים לתת על זה קורסים מיוחדים בפו"ם או במיכללה.

והתכונה השניה: חנסר־מוסריות גמור. לא, חלילה, חוסר־מוסריות כלפי יהודים. להיפך, אני בטוח שכל אחד מן הבחורים האלה היה מפקיר את חייו בלי לחשוב פעמיים כדי שלא להשאיר את אחד הלוחמים שלנו בשדה. אבל המוסר הזה מבריל בין יהודים וגויים. כלפי הגויים — מותר הכל. איראנים, עיראקים — שיהרגו אחד את השני, כמה שיותר. והכי טוב שאנחנו גם נרוויח מזה.

מבחינה זו, הקצינים האלה הם נציגים נאמנים של רוח המדינה. מוצרים מושלמים של מערכת־החינוך הישראלית. יש יהודים ויש גויים. אין אנושות. הטוב בגויים הרוג. העולם כולו נגדנו. טרה־לה־לה. טרה־לה־לה.

מין התנצלות

ידיד שלי, עיתונאי זר, ביקר לא־מכבר בעמאן. שם נפגש עם כמה מהאנשים שאני פגשתי בהם בעת שהותי שם. הוא סיפר להם שהתנצלתי בכתבות שלי על כי גרמתי, שלא בכוונה, אי־נעימות פוליטית לשילטונות הירדניים.

„אין לו על מה להתנצל!" אמר לידידי איש בכיר, „הוא היה בסדר גמור! להיפך, אחרי שעזב התנהגו כלפיו בצורה מחפירה! אני ממש מתבייש בזה! תגיד לו שאנחנו מתנצלים!"

איני יכול למסור את שם האיש שביקש להעביר לי מסר זה. ואולי בכך עוקץ העניין.

יורשי הג'נדארם התורכי

סרט ישן יכול להיות כמו יין ישן. הוא הולך ומשתפר עם הזמן.

סירטו של ברוך דינר, הם היו עשרה, לא מצא חן בעיניי כאשר ראיתי אותו לראשונה, לפני הרבה שנים. הוא נראה לי פשטני מדי, דרמאתי מדי, משהו בין סרט רוסי ומערבון אמריקאי.

עכשיו ראיתי את הסרט מחדש בטלוויזיה, ביום־העצמאות, והוא מצא חן בעיניי. סרט פשוט, דרמאתי. משהו בין סרט רוסי ומערבון אמריקאי, המספר את האמת הפנימית של אנשי העליה הראשונה, שבאו לארץ רחוקה, מפחידה, כדי ליצור יש מאין.

מעניין במיוחד הטיפול של הסרט ביחסים שבין המתיישבים ושכניהם הערביים, בני־המקום. אלה מתוארים כמו האינדיאנים במערבון טוב — מיסתוריים אך מעניינים. יש ראש־שבט טוב וחכם. יש כמה פושעים.

הערבים אינם פורעים סתם. הם עולים על היהודים כאשר נדמה להם שהיהודים מתעללים באחד משלהם. אך הם חוזרים כהם כשהם נוכחים לדעת שהיהודים צדקו במיקרה זה. הם רודפים צדק, אילו היו מרושעים, לא היתה קמה ההתיישבות הציונית מעולם.

אפשר להשתמש בסרט זה למיבחן מעניין. המתנחלים בגדה המערבית טוענים כיום שאין הבדל בינם ובין המתיישבים הראשונים, בני העליה הראשונה והשניה. שאריאל היא המשך ישיר של מטולה, ושעופרה אינה אלא המשך ישיר של דגניה ונהלל.

האומנם? הבה נשווה את המתיישבים של הם היו עשרה עם המתנחלים של גוש־אמונים, את המניעים האישיים והלאומיים, את האידיאולוגיה, את היחס לערבים, את היחס לאדמה, לעמל־כפיים, את הנכונות להקריב.

די בבחינה פשוטה זו, כדי לקבוע שעצם ההשוואה היא עלילה מרושעת. אנשי העליות הראשונות חדורים ברעיונות הצדק, הצדק לכל. הם רצו לעבוד את האדמה כמו ידיהם, לחרוש ולזרוע בתנאים קשים מנשוא. הם באמת רצו לחיות בשלום עם השכנים, ולא עלה על דעתם להרע להם או לגרשם. לפחות מבחינה סובייקטיבית (וזוהי הבחינה הקובעת לגביהם) הם היו הומאניסטים אמיתיים. ואילו „יורשיהם" הם פאראזיטים, כובשים קהי־חושים, פרובוקטורים הסומכים על הכוח הגס של צבא־כיבוש. הם מעבידים את הערבים על האדמה שהם שרדו מהם, ומחזיקים בצד ג'ובים נוחים ודירות ברמת־גן ובברוקלין. האידיאולוגיה שלהם היא של חמס לאומני.

לא, אין הם דומים למתיישבים. הם דומים דווקא לג'נדארם התורכי שבסרט, הנראה לאנשי־העמל כמלאך־המוות.

זבל

כשראיתי את הפרק הראשון בסירטו של קלוד ללוש, המוקרן עתה בטלוויזיה כסידרה, חשבתי שהוא רע.

זאת היתה טעות. להגיד על סרט זה שהוא רע — הרי זו מחמאה חסרת־שחר.

הסרט הוא, פשוטו כמשמעו, מתחת לכל ביקורת. הוא קיטש מונומנטלי. זבל מוחלט.

נכון, יש שם יהודים ויש קצת שואה. אבל האם השואה יכולה לשמש כסות לכל הפגנה של חוסר־כישרון? האין אנחנו מצווים להגן על זכר השואה גם מפני ספסרי־דמעות למיניהם, גם כשהם יהודים, גם כשיש להם שם של אמנים?

דמותו של גיבור

סרט־הטלוויזיה התיעודי של לורנס איש־ערב היה מצויין. הוא גם היה מדוייק להפליא.

כבר בסוף שנות ה־30 היינו משוכנעים כי לורנס נרצח בידי השרותים החשאיים הבריטיים (קראנו להם אז „אינטליג'נס"). אך לא ידענו שלורנס יצר קשר עם המיפלגה הפאשיסטית הבריטית של מוזלי, וכי הוכנה פגישה בינו ובין היטלר.

חבל שהפרק הציוני של לורנס לא זכה בסרט בהדגשה הראויה לו. נאמר רק שלורנס דיבר בשבח המושבות היהודיות, „הנקודות הירוקות במידבר", כאשר ביקר בארץ לצורכי ריגול לפני מיל־חמת־העולם הראשונה.

לורנס, שהיה מסור בלב ובנפש לעניין הערבי, לא ראה סתירה בינו ובין העניין הציוני. להיפך, הוא האמין כי ניתן לחבר את שתי התנועות, כדי שיעזרו זו לשאיפות של זו (ושתיהן ביחד לאימ־פריה הבריטית). יתכן שזה לו היה מעשי, אך זה היה חזון יפה.

לורנס

היה זה לורנס אשר יזם את המיפגש ההיסטורי בין האמיר פייצל (אחי־סבו של המלך חו־סיין) וחיים וייצמן בעקבה. הוא גם היה אחראי ל„הסכם פייצל־וייצמן", שהושג בין המישלחת הציונית והמישלחת הערבית בוועידת־השלום בפאריס, ב־3 בינואר 1919. פייצל שוכנע לחתום (באי־רצון רב) על הסכ־מתו למטרות הציוניות בארץ, תמורת הכרה ציונית במטרות הערביות מחוץ לארץ־ישראל. אולם פייצל הוסיף להסכם, בכתב־ידו, תנאי: שההסכם יהיה בטל ומבוטל, אם לא תוענק לערבים עצמאות בסוריה. תנאי זה לא הוגשם. כמובן. המרינאים הבריטיים, ועמיתיהם הציניים בשאר המדיניות המנצחות, פשוט התעלמו מלורנס האגדתי. הם התייחסו אליו כאל קוריוז.

לורנס האיש היה, בלי ספק, אדם רבגוני. כפי שמעיד הסרט, הוא ביצע בדם קר פישעי־מילחמה מחפירים, כתגובה על מעשי־האכזריות המחרידים של התורכים. הוא היה סאדו־מאזוכיסט קלאסי, וכנראה גם הומוסכסואל מודע או בלתי־מודע. הוא היה גיבור, שחקן, רמאי, סופר, הוגה־דיעות. בקיצור, החומר שממנו קורצו מנהיגים אגדתיים בכל הדורות.

אנשים

ראש־הממשלה פגש את היחפן, האלוף נדרש להתפשט, היו"ר תרם שעון־יד והשר — ספרים

■ מי לא ריאיין את ראש־הממשלה, **שימעון פרס**, לקראת יום־העצמאות? גם צוות של הצהרון חדשות. אבל היה הבדל: אחד מהצוות של חדשות בא אל ראש־הממשלה כשהוא יחף. היה זה, כמובן, **דן בן־אמוץ**. לפני שלושה שבועות הוא הופיע ברזיוק כך לראיון עם אחד מסגניו של פרס, השר המצוחצח והמסורק **דויד לוי**.

■ כתבים העוקבים אחרי שימעון פרס בכבדו אירועים חגיגיים. כינוסים. עצרות וכדו־מה, מצאו תשובה לשאלה כיצד הוא מחזיק מעמד בעומס המוטל עליו. פרס נרדם מדי כמה דקות, מנמנם קלות. לפתע — מת־עורר בבת־אחת ונראה עירני לחלוטין במשך כמה דקות, וחוזר־חלילה.

■ ביום החמישי, בעת הכינוס השני של ועידת מיפלגת־העבודה — בעת קריאת שמותיהם של הברי־המרכז שנכנסו דרך הרשימה המרכזית, נראה לפתע פרס קופץ ממקומו. אחר־כך התיישב רגוע. היה זה בעת קריאת השמות באות גימל. הסתבר כי פרס חשש שמא נשמט שמה של חברת־הכנסת לשעבר **מתילדה גז**.

■ בין השעות 9 ל־11 בערב סבבו חברי־המרכז־שברדרך של מיפלגת־העבודה, ומי שניסו להיכנס בדקה ה־90, באפס־מעשה. המתח אומנם גדש את אולם הקונגרסים שבגני־התי־ערוכה. אך ההחלטות נחתמו במכון־הנפט שברמת־אביב. שם נמצאת לישכתו התל־אביבית של שר־האנרגיה **משה שחל**. מדוע דווקא שם? מי שניהל האולם, מכונסת בעצמה. מקומה במרכז היה מובטח, דרך הרשימה המרכזית, הנקבעת מלמעלה. לא בסניפים — עובדה שעוררה מועמדים, שמקומם לא היה מובטח, לרטון ולקטר בעניינה.

■ אישה בולטת במובן אחר לגמרי באולם־הקונגרסים היתה **אילנה**, מזכירתו הנאה והשחר־חורת של מזכ"ל־ההסתדרות **ישראל קיסר**. אילנה עמדה ס־מוך לפתח האולם בפוזה חיננית וסמכותית. אם העז מישהו לש־אול מידה, נענה בהפעה על־ידי הפעם את העניינים היה מזכ"ל־המיפלגה, **עוזי ברעם**, ולא השר הכל־יכול. אך משהוחלט לצאת מגני־התערוכה ולקיים התייעצות, ללא להצים והפר־עות, קפץ שחל והציע את לישכתו כמטה־חירום („זה קרוב") ואת עצמו כמארח.

■ הכוכב הבלתי־מעורער של חלקה השני של ועידת־העבודה היה נציב שירות בתי־הסוהר, **רפי סויסה**. למרות בי־קורת קטלנית בעיתונות על הפסטיבל סביב שובו של הבן האובד, עמד סויסה סמוך לפתח־היציאה של אולם־הקונגרסים וניסה לשוחח עם ידידה. ניסה ולא הצליח, כי מדי שניה נפלו אנשים על צווארו, כיטוהו בנשיקות ולחיצות־ידיים, ואיח־לו לו מזל טוב על סיומה של פרשת הכלא הצרפתי.

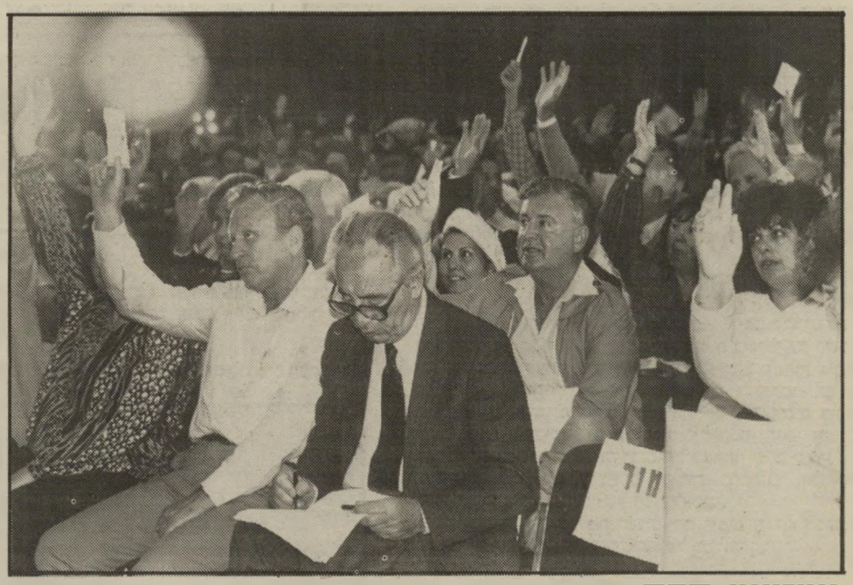
■ בשקט יחסי ודי בבדידות, לעומת זאת, סבבה באולם **יעל דיין**. בחצאית וחולצה בצבע תכלת, ובנעליים שטוחות. ישבה במשך רוב הערב המתוח בפאתי הגברים שהקיפוה: „מה זאת אומרת? זאת אילנה של קיסר: היא מוסד!"

■ פנים חדשות־ישנות, שנר־או בגני־התערוכה בשבוע ש־עבר: פניו החייכניות של **יחזי קאל שריעבי**, נהגו הוותיק של **יצחק רבין**. שרעבי נעלם זמ־נית מהנוף. בעיקבות „התקף־לב קל", כהגדרתו. אחרי תקופת־מנוחה שנגזרה עליו. חזר ביום הראשון שעבר להגה.

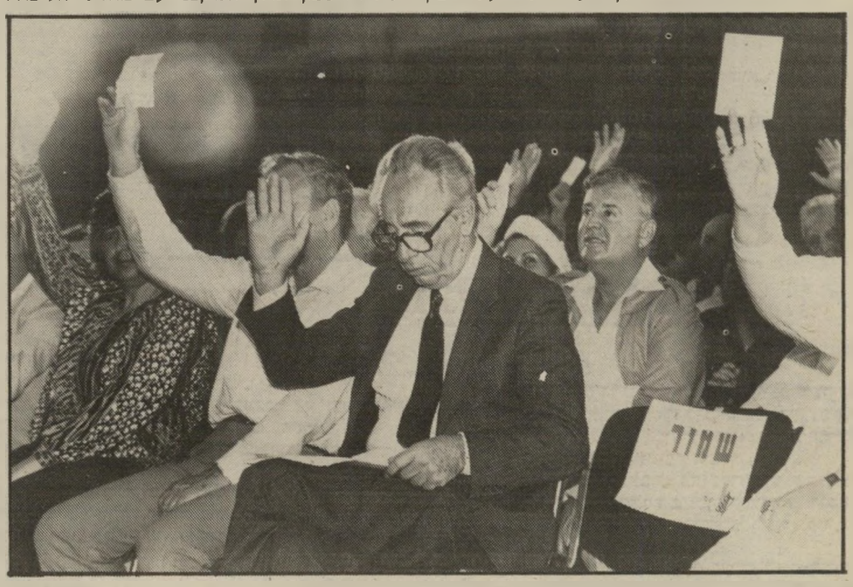
■ סגן שר־האוצר **עדי אמוראי** היה אמור לנסוע בשבוע שעבר לארצות־הברית, לסיבוב־שיחות עם אנשי הממ־שלה. אמוראי ויתר על אמריקה לטובת ישראל. לא מעקרונות. אלא פשוט מחשש פן תתפרש נסיעתו כפריצה מהמירוץ הצ־מוד על מישרת נגיד בנק־ישראל.

■ האלוף **יצחק** („איציק") **מרדכי**, ראש מחלקת־ההדרכה של צה"ל, שבר כמעט את כל השיאים במחירים שהוצעו במ־כירה־הפומבית שנערכה במוצאי חג־העצמאות, במיסגרת השירו־תרום בבת־ים. הוא תרם למ־כירה סכין שהביא מאחת הפי־עולות הצבאיות „המפורסמות". מרדכי ציין כי הוא קשור לסכין קשר נפשי עמוק. הסכין נמכר בהון־עתק.

■ מנחה המכירה, **יהודה ברקן**, קיבל שניות ספורות אחרי מכירת הסכין פתק מהקהל. ברקן עיין בפתק ולחש באוזנו של מרדכי: „קיבלתי זה

שימעון פרס התמהמה בהצבעתו במושב השני של ועידת מיפלגתו, שהתקיים ביום החמישי, על עתידן של עיירות־הפיתוח. בעת שהכל הצביעו, עדיין שקד פרס על תיקוני נאומו, שאותו נשא בהמשך הערב ושבו עשה, בין השאר, חשבון ארוך ותוקפני עם מחדלי הליכוד.

יחזקאל פלומין סגן שר־האוצר בעבר וחבר המרכז־הליברלי החדש בהווה, הפגין ה־שבוע, באירוע חברתי, הופעה זרוקה: מיכנסי ג'ינס מהוהים, כשרק החולצה המוכנסת בקפידה אליהם, הזכירה את סיגנונו המעונב בדרך־כלל של האיש. המראה החדש של המיפלגה החדשה?

הגברת והאדון

The Prime Minister

and Mr. Denis Thatcher

request the honour of the company of

הזמנה בלתי־רגילה זו נשלחה לאישי־ציבור ישראליים. הנוסח המקובל של הזמנות כאלה הוא „ראש־הממשלה וה־גברת סוניה פרס" או „הנשיא וגברת נאנסי רגן". הזמנה זו פותחת במילים „ראש־הממשלה ומר דניס תאצ'ר". המסיבה תתקיים במלון המלך דויד. שפוצץ בשעתו על־ידי אצ"ל. בימים שבהם שימש האגף הדרומי מישרד לממשלת־המנדט.

עתה פתק שבו מבקשים שתתפשט, והבגדים ימכרו גם כן במכירה..." יתכן כי הפתק נכתב בהשראת הכומתה האדומה וכנפי־הצניחה שתרם מרדכי פעמיים, בהפרש של כמה ימים בלבד, במיסגרת השירותרום.

■ חברו הקרוב של מרדכי, המיליונר הירושלמי **„בושי" ברשי**, קנה במכירות הפומביות של השירותרום שעון־קרטייה יקר ביותר לגבר. השעון נתרם למכירה על־ידי יושב־ראש הכנסת, **שלמה הילל**. ברשי נתן את השעון לחבר טוב שלו, אך זה החזיר לו את התשורה היקרה.

■ **גר יעקובי** תרם שלושה ספרים מפרי־עטו ועוד אחד שבדרך — ספר שירים להדס — כל זה, כמובן, במסגרת המכירות הפומביות למען לב"ר. במירוץ הקשה על היצירות זכתה **רבקה מאיר**, רעייתו הציורית של **מרדכי מאיר**, מבעלי מיגדל שלום. מאיר אף הצטלמה עם שר־הכלכלה. וחיי־כה באושר לעבר הקהל.

■ בסוף השבוע שעבר הכינו סוף־סוף את לישכתו של שר־המישפטים החדש, **יצחק מודעי**, בתל־אביב, השר הקודם, **משה ניסים**, לא נזקק לליש־כה בתל־אביב, מכיוון שהוא ירושלמי. מה הכינו? קודם־כל, ניקו, החליפו כיסאות, סידרו מנורות, וכעת כבר יכול מודעי להיכנס ולעבוד שם. אפילו הווילונות כבר בדרך.

יקותיאל פדרמן המלונאי הוותיק שבבעלות מישפחתו רשת מלונות דן, הראה השבוע תמונה של קטה דן – המלון שניצב בעבר במקום שבו עומד כיום מלון דן תל־אביב. **פדרמן חשף את התמונה לכבוד חנוכת** פנורמה תל־אביב – **שמו החדש, בבעלות חדשה (של מישפחת פדרמן) של מלון** אסטוריה **הוותיק ורב־החדרים, ממול לדולפינריום, ששמו היה נרדף לכישלון.**

■ טקס ברכות מאוחר במק־צת לרגל חילופי־הגברי בלישכת שר־המישפטים — בין מודעי וניסים — התקיים במוצ־אי יום־העצמאות, בבית החדש של לישכת עורכי־הדין בירוש־לים.

■ תנועת גוש־אמונים הזמי־נה את מודעי להצטרף לצועדיה. בצעדה שקיימה ביום־העצמאות, אי־בואו של השר לא שיקף נטיה פיתאומית נגד הכיבוש. הוא פשוט נכח באותה השעה בדיוק בטקס חילופי־הגברי בלישכת עורכי־הדין בירושלים, ולכן נבצר ממנו להגיע לאילון־מורה.

■ אורח בלתי־רגיל בפתי־חות ובסגירות למיניהן הגיע לפתיחת תערוכת־הציורים של **אריק סמית**, הידוע יותר בז־כות הבובות שהוא יוצר. זהו **יוסף הרמלין**, מי שכיהן כ־ראש שרות הביטחון־הכללי בש־נים 1963 ועד 1974, והמשמש כיום כמבקר מערכת־הביטחון. הרמלין, שפירסם השבוע את הדוח שלו על צה"ל בדרום־לבנון לא הגיע למקום בגלל החיבה שהוא רוחש לבובות, אלא כגיסו של **יוסי גרבר**, ידידו הקרוב של סמית.

■ הרמלין היה גם הקשר של סמית וגרבר לאורחת נוספת בולטת, **רחל דיין**. רחל ובעלה המנוח, **משה**, פגשו בגרבר ובסמית בביתו של הרמלין, ומאז נותרו בידידות.

דפנה ברק

אירים דווידסקו מי שנחשבה פעם כאחת הנערות היפות ביותר בארץ והסתבכה אחר־כך בשימוש בסמים קשים, מקפידה לשמור היום – לאחר גמילתה – מרחק מהזרקורים וחיה באלמוניות. השבוע הפתיעה, כשנראתה רוקדת בעליזות עם רקדני הלהקה הבראזילית אובה אובה.

ענת בן־טובאל

הדוגמנית הצעירה בת ה־16, מדגי־מה בגד־ים שבו מככבים ג'יימס דין ומרילין מונרו. ענת, רקדנית בלהקת שלום 86, **נבחרה לצילומי מיפעל האופנה** רון לי, **המחדש נעוריו. שני מנכ"לים צעירים בחברה. אורית בירן וניסים שורש, מנסים להכניס קו צעיר למיפעל שלהם.**

ידידה ושמה ריטה

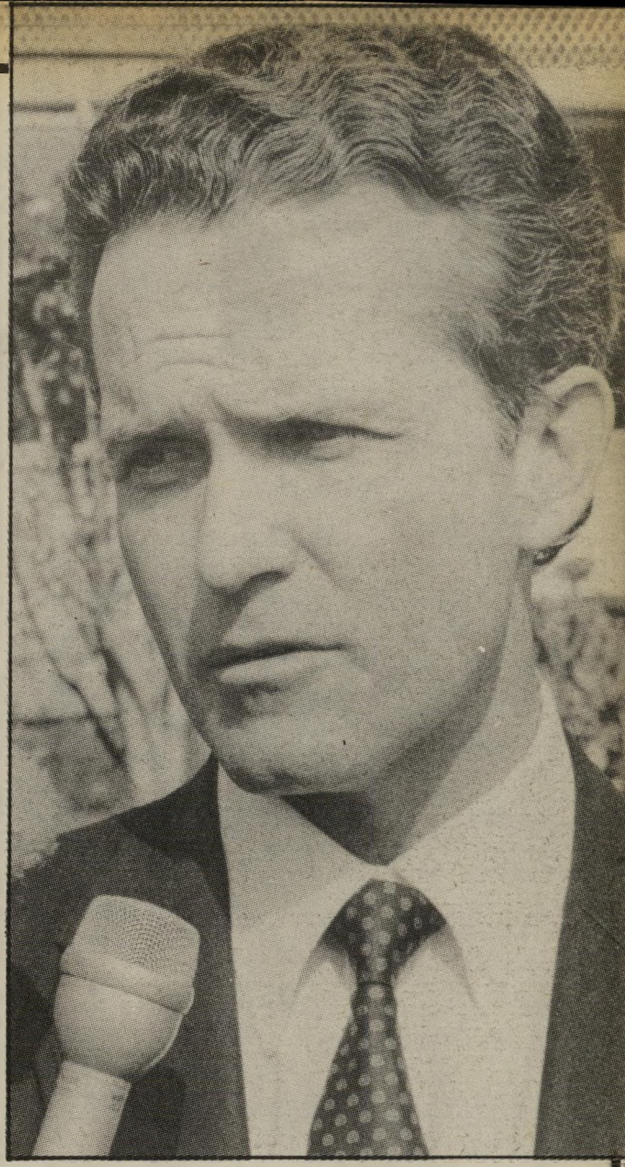

זמוש וריטה
מה פתאום?

• **ריטה קליינשטיין, הכו־כבת הלוהטת ביותר בשוק־הבידור בימים אלה, הופיעה לאחרונה בקניון ברמת־גן. היא היתה עליזה, עשתה פר־צופים וההופעה קצרה הצ־לחה, כמצופה. אחרי ההופעה הצטלמה למזכרת עם משה זמוש, העובד בקניון. זמוש הוא גם עורך־הספורט של המקומון הדרומי** כאן דרום. **ברוב התלהבותו מהתמונה ומהמעמד ביקש לפרסם את התמונה במקומון. העורך, יואב צור, הציע כותרת: „זמוש וידידה..." כאן נזעקה הזמרת, שתמונתה ניבטת ל־אחרונה מכל עיתון וממיר־קע־הטלוויזיה, וקולה מושמע ללא הרף מעל גלי־האתר. „מה פיתאום! מחתה על הכותרת. „כך יידעו רק מי רו..." הכותרת שונתה לבסוף הוא! אותי לא בטוח שיכי־ל־„זמוש וריטה".**

מונולוג עם מרק אוקונור

הפרקליט האמריקאי של גון דמיאניוק, המואשם בפשעי־מלחמה

חשבון נפש עם דפנה ברק

ב אוקטובר 1982 צילצלה אליי בחורה נרגשת בשם לידיה. מאוחר יותר הסתבר לי שהיא בתו של ג'ון דמיאניוק, היא צילצלה ממפתיע מקליבלנד, ונשמעה מבולבלת נורא.

לא היה לי מושג על מה היא מדברת. לא היו שום פירסומים על המיקרה לפני כן.

אני נזכר עכשיו, שהיא בכתה בטלפון.

הייתי מופתע כהוגן. קראתי אומנם על תביעות נגד פושעי־מילחמה נאציים, אך לא על המיקרה שהיא דיברה עליו. היא סיפרה לי שקיבלה את שמי ופרטיי מהקהילה האוקראינית.

אבי היה יועץ בכיר ביותר בשרותי הביטחון האמריקאים. הוא היה מאוד ידוע — הוא מת לפני כמה חודשים — מכיוון שכתב את אמות־המידה לפליטים, שהפכו לחוק בעזרתו.

לפני זה לא עסקתי במיקרים מעין אלה. התמקדתי בעיקר במיקרים של עסקו בחוק הבינלאומי. ביקרתי במיסגרת הזאת בווייט־נאם, גוואטמלה, קונגו־ברזאוויל, ועכשיו — ישראל.

המישרד שלי נמצא בעיר באפלו. לא רציתי לפתוח מישרד, כמו רוב עמיתיי, במנהטן, בגלל התחבורה, הפקקים. לפני פרשת דמיאניוק — הייתי כך מסובך וארוך, עד שלא הבנתי מאומה!

כל זה התרחש כבר אחרי ההחלטות של הערכאות המישפטיות הקודמות, ובכלל זה ההחלטה הסופית של בית־המישפט העליון. בשלב מאוחר זה אזרחותו כבר נשללה. הוא היה חופשי.

בכלל, מאז 1977 — אז החלו בתהליך נגדו — היו לו אפשרויות רבות להימלט, אינספור! הוא לא טיפש כפי שמתרשמים ממנו, לפחות התרשמות ראשונית. הוא פשוט בלתי־מתוחכם. הוא יכול היה להימלט, והשילטונות האמריקאים אף רמזו לו שזה בעירודם. הוא לא ניצל זאת, מהסיבה הפשוטה שהוא האמין בחפותו.

האפשרות של הסגרתו לישראל לא הוזכרה אז — את זה חייבים להבין! האפשרות הגרועה ביותר לגביו היתה אז להישלח לרוסיה, ושם להיתלות!

זהו אחד האלמנטים הקפקאיים בסיפור שלו. הרוסים הטוענים בתוקף שאינו איוון האיום. הם היו תולים אותו על שנכנע לגרמנים ונפל בשבי ולא תקע לעצמו כדור בראש, כמיטב המסורת הרוסית הנוקשה.

אחרי הפגישה עם המישפחה החלטתי לקחת את המיקרה לטיפולי. מה ששיכנע אותי היתה האמונה העיוורת שהפגינו בני־המישפחה באביהם. ויחסי־האהבה ביניהם.

„זה יכנס להיסטוריה ולי יהיה חלק בזה!"

מגדיר את עצמי כמפורסם למדי בתחום הבינלאומי של זכויות־הפרט.

נחזור ללידיה: תגובתי הראשונה לטלפון שלה היתה הפתעה גמורה. לא ידעתי איך להתייחס לכך. רק בגלל בכייה ההיסטרי, הבנתי שלא מדובר במתיחה.

ניסיתי להרגיע אותה. בשלב זה עוד לא התחייבתי לכלום. היא אמרה לי, במקוטע, תוך כדי בכי: „מה זאת אומרת, אינך יודע כלום? הרי אביך יודע מזה!"

מסתבר שאבי סירב לטפל במיקרה הזה קודם לכן, אבל מובן שהוא לא נהג לדווח לי על כל פרט ופרט בעבודתו.

לא הבנתי אפילו למה אני נכנס. האשמה היחידה שהבנתי שהוא מואשם בה היתה שרימה במיסמכים שבהם נכנס לארצות־הברית, והיתה סכנה שיגורש. הוא טוען כי נאלץ לרמות — כתב שנולד בפולין, ולא מיזרחה לה, שם נולד באמת — כי זה היה הופך אותו לאזרח סובייטי ומונע ממנו את האפשרות ליהפך לאזרח אמריקאי.

„הוא יכול היה להימלט!"

ב סעתי למישפחה בקליבלנד, תוך כדי מחשבה שזהו מיקרה רגיל. כך חשבה גם לידיה.

המיאניוק היה בבית. יחד איתו חיכו לי אשתו, וירה, ושלושת ילדיו — לידיה הבכורה, איריין וג'ון בן ה־18. המיקרה שהם הציגו לפני היה כל־כך מסובך וארוך, עד שלא הבנתי מאומה!

כל זה התרחש כבר אחרי ההחלטות של הערכאות המישפטיות הקודמות, ובכלל זה ההחלטה הסופית של בית־המישפט העליון. בשלב מאוחר זה אזרחותו כבר נשללה. הוא היה חופשי.

בכלל, מאז 1977 — אז החלו בתהליך נגדו — היו לו אפשרויות רבות להימלט, אינספור! הוא לא טיפש כפי שמתרשמים ממנו, לפחות התרשמות ראשונית. הוא פשוט בלתי־מתוחכם. הוא יכול היה להימלט, והשילטונות האמריקאים אף רמזו לו שזה בעירודם. הוא לא ניצל זאת, מהסיבה הפשוטה שהוא האמין בחפותו.

האפשרות של הסגרתו לישראל לא הוזכרה אז — את זה חייבים להבין! האפשרות הגרועה ביותר לגביו היתה אז להישלח לרוסיה, ושם להיתלות!

זהו אחד האלמנטים הקפקאיים בסיפור שלו. הרוסים הטוענים בתוקף שאינו איוון האיום. הם היו תולים אותו על שנכנע לגרמנים ונפל בשבי ולא תקע לעצמו כדור בראש, כמיטב המסורת הרוסית הנוקשה.

אחרי הפגישה עם המישפחה החלטתי לקחת את המיקרה לטיפולי. מה ששיכנע אותי היתה האמונה העיוורת שהפגינו בני־המישפחה באביהם. ויחסי־האהבה ביניהם.

התעלומה

מרק אוקונור – אדם ששמו מופיע לאחרונה תדירות בכלי־התיקשורת – מנסה להשתלב בישראל 86.

קומה ממוצעת. עיניים כחולות־עמוקות. פה שאינו נסגר. שתנועותיו מנסות להדביק את שטף דיבורו. מדבר הרבה על מיסטיקה. פאטליזם. תורת־הקבלה.

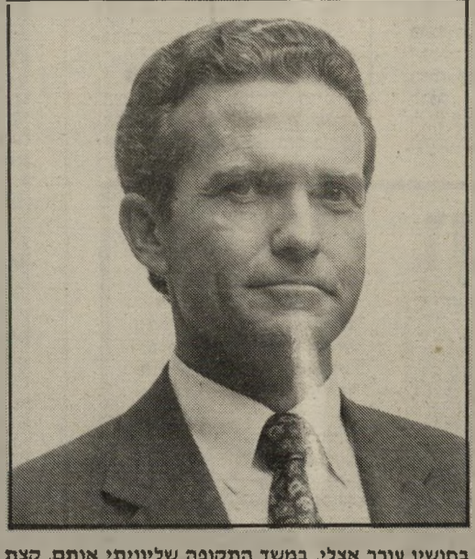
גם כשהוא מדבר על נושאים אחרים. יומיומיים – דבריו מדיפים מין תחושה מיסתורית של הבלתי־נודע. הדברים שמעבר להיגיון.

אוקונור מסתובב מזה כמה שבועות בארץ – נכנס את הארץ ויוצא – בליווייתי שני חברים. עורך־דין נוסף בגיל־העמידה. חביב. מתבדח ללא־הרף. מקשקש הרבה. אמריקאי טיפוסי (אם יש דבר כזה). וברנש גבוה, לא פחות תימהוני. היודע לקרוא כיתבי־יד. זהו! בכך מתמצית הגנתו של העציר המפורסם ביותר בישראל – גון דמיאניוק.

מול המכונה המשומנת של מישטרת ישראל. והעזרים העומדים לרשותה. שהשתיקה יפה להם. מתייצבת שלישיה די תימהונית. כל הדיבורים על טאקטיקה של אירגונים ניאו־נאציים. או אירגוני־טרור למיניהם. נראים מגוחכים כשפוגשים את השלישיה המוזרה.

השלושה מתגוררים בבית־מלון בירושלים. לא מחמת חרדת־הקודש. אלא מסיבות פראקטיות. שם מצאו מלון ברמה טובה ובמחיר נמוך. זאת. מכיוון שעומד לרשותם. לדיבריהם. תקציב מוגבל. אחרי ששכרו מכונית תבולה. החלו לטייל בארץ. הם נראו כתיירים. הם למדו בהנאה לא־מוסתרת היכן כדאי לאכול. היכן לקבוע פגישות על כוס־קפה. הם מודעים לכך שסיכוייו של מרשם במישפט קלושים. ועניבת־החבל מתנדנדת בתודעתם. אך המועקה אינה מלווה אותם באשר ילכו. לולא היו מתפרסמות בעיתונות תמונותיו של אוקונור. כשהוא נכנס ויוצא בכלא־רמלה – היו נראים השלושה כתיירים לכל דבר.

אוקונור. פאטאליסט מושבע. מדבר במסתוריות על אירועים העתידים. על פי תחושתו. לקרות. הביטחון הזה

בחושיו עורר אצלי. במשך התקופה שליוויתי אותם. קצת גיחוך. אוקונור הרגיש בכך. אך זה לא הזיז אותו אפילו במילימטר אחד מביטחונו ומשלוותו. המטרידים ממש.

הוא. למשל. ביקש להיפגש עם שר־המשפטים. מדוע! ככה. שיהיה. בינתיים. כידוע. חלו חילופי־גברי בתפקיד. ויצחק מודעי החליף את משה ניסים.

„מחר אני פוגש את שר־המישפטים!" הוא הודיע לי ביום בהיר אחד. הוא לא קיבל הודעה על־כך. אבל זו היתה הרגשתו. באותו היום. כשדיברתי עם השר מודעי בטלפון. ממש התאפקתי מלשאול אותו. האם זו היתה גם הרגשתו. מאז חלפו שלושה שבועות. הרגשתו של אוקונור איכזבה – השניים לא נפגשו.

ל„הרגשה" המיסטית הזאת תרמו גם „האנשים בעלי השפעה". כפי שמגדירם אוקונור. שהבטיחו שיסדרו. ואלה – הם כבר סיפור לפני עצמו. על כל פרשה מפורסמת יש הטרמפיסטים המסורתיים. במישפט המסובך הזה. שיהיו לו. בלי ספק. השלכות היסטוריות. עטים אלה מכל כיוון על השלישיה. המחפשת כל נקודה להצלת צווארו של דמיאניוק.

בחורה צילצלה מלונדון והציגה את עצמה כעיתונאית. היא אף כתבה ספר על השואה. „אני מבין שהיא ידועה בחוגי השואה!" מסביר־תוהה אוקונור. הסתבר לו. להפתעתו ולחרדתו. שאני לא שמעתי עליה מימי. אני הרגעתי אותו ואמרתי שגם אם לא שמעתי עליה. אין זאת אומרת שהיא רימתה אותו. בהחלט יכול להיות שהיא כתבה ספר וכותבת מאמרים בלונדון. וכאן מתברר הפרק הבא: הבחורה מטרידה את אוקונור באינספור שיחות־טלפון. בטענה שהיא בעלת־השפעה בחוגי־המיסמך בישראל ובכוחה לבצע עיסקה: אם דמיאניוק יודה לראשונה בחלק מהאשמות שהיא תכתיב לפרקליטו – היא תסדר שעונשו יוקל. תחילה הוא יודה בהאשמות. במאמריה. כמובן. גם זו שיטה להשגת סקופ!

אוקונור ושותפיו מנסים ללמוד את ישראל: מיהם האנשים הקובעים. עם מי כדאי להיפגש. באילו עיתונאים יש לבטוח. במי בכלל כדאי לבטוח? זו השאלה העיקרית המטרידה אותם לאורך שהותם פה.

בימים שליוויתי את השלושה היתה תחושתי מוזרה. כאילו איננו לבד. תחושה שקשה להסביר או להוכיח. לאוקונור ברור שהוא לא לבד מהרגע שכף־רגלו דרכה בארץ. ושכל צעד שלו מלווה ומדווח. הוא מנסה לברר מי מהאנשים. שעימם הוא נפגש. מקיים עימו יחסים אנושיים. בלי קשר להיותו הפרקליט של דמיאניוק. ומי מקיים עימו קשר במיסגרת תפקידו. כל אלה נוטעים בו מעט חוסר־ביטחון. הרבה חשדנות. ואולי זה מסביר מדוע הוא שם את מיבטחו בגורל ובמיסתורין.

בימים אלה הוא נעדר מהארץ. הוא יצא מכאן ביום־השואה או כמה שעות אחריו. ושוב. באורח מיסתורי ביותר.

פרקליט אוקונור (באמצע) ליד דגם מחנה־המוות טרבלינקה
המישפט הזה ייהפך להיסטוריה!

בפגישתי הראשונה עם דמיאניוק התרשמתי שהוא איכר בכל המובנים. דיברנו בין הירקות והפירות שהוא גידל.

בשלב הזה אמרתי לו שאני מוכן לעיין במיסמכים הקשורים לנושא. אך שאני עדיין לא מתחייב מעבר לזה.

שאלתי: „מי ממן את ההגנה שלך?" אמרו לי: „הכנסיה: היא מאמינה בחפותו!"

„רגע, מיהו הבחור הזה?"

יקישתי לעיין במיסמכים הנוגעים בדבר. רק אז — אחרי עיון מדוקדק — נודע לי על מה מדובר.

נבהלתי:

לא רק מחומרת ההאשמות, אלא גם מששתי: האם אוכל להציל את התיק, הנמצא כבר אחרי שלוש ערכאות, והיה בבחינת ביקרה אבור?

מאוד הבהילה אותי האפשרות שאכן ניצב לפניי „איוון האיום". הוא, כמובן, הכחיש כל אפשרות כזאת. ואני — בשלב מאוחר זה — כבר הייתי למחוייב ריגשית.

היתה במיקרה גם מעט רגישות אתית. כי באותה עת כבר עבד עורך־דין על התיק. דעתי לא היתה נוחה מהעבודה שהוא עשה, אך החלטתי לעבוד עימו ביחד על הפרשה. הוא התרגז ולא הסכים להמשיך לטפל במיקרה. לא אוכל להכחיש שרווח לי.

חזרתי לביתי והתחלתי לעבוד על הפרשה בטלפון. עיקר הטיפול בשלב זה היה תחקיר. יכול להיות שהמחקר שלי לקה בסובייקטיביות. כי לא רציתי למצוא שלקוחי הוא אכן „איוון האיום". גם פחדתי. עמוק־עמוק בתוכי, שאם אכן זה הוא — על מה אני מבזבז כל־כך הרבה זמן ואנרגיה?

תמיד הייתי שונה מחבריי לקולג', לאוניברסיטה. כשהתעניינתי במה ש־קורה בווייט־נאם — רובם לא גילו עניין בכך. כמעט אף אחד מהם לא שירת שם. אני — שירתתי. הם היו עסוקים בלהתחמק, בלעשות קריירה.

אי־פרופו קריירה, מה מצחיק אותי? במשך חודשים שבהם התנהל המישפט בארצות־הברית, הוא בכלל לא תפס כותרות, לא היה בחדשות. כך שלבטח אי־אפשר להאשים אותי שלקחתי את התיק כדי לתפוס עליו טרמפ, כדרך לפירסום עולמי. פיתאום, כשעלה עניין ההסגרה — זינק העניין לעמודים הראשיים. שמי ותמונתי כיכבו בגדול. לפתע־פיתאום כולם נזכרו. „רגע, מיהו הבחור הזה?"

לא הייתי רגיל לזה. בקליבלנד אני פחות או יותר סלבריטי (אישיות מפורסמת). בגלל הפירסום של אבי המנוח. והקרדיט שצברתי במעורבותי בווייט־נאם. אבל זה? פיתאום הפכתי לנכס לאומי. לא יכולתי לעבור ברחוב. או להיכנס למקומות ציבוריים. מבלי שזיהו אותי.

מובן שעוררתי קינאה. אנשים התחילו לרכל. שבטח זו הסיבה לכך שלקחתי את התיק — הפירסום!

הסיבה היחידה שהניעה אותי להתעניין בתיק מלכתחילה היתה אופיי ההרפתקני קצת. כזה אני. זה מוזר. אבל מעולם לא יכולתי לתאר את עצמי מגיע למישרד ניוזוק ב־9 בבוקר, ומקדיש את כולי לבעיותיה של אשה הרוצה להתגרש.

„חמותי אולי יהודייה"

התחלתי לדלג בין אירופה, וושינגטון וקליבלנד. זה התחיל להשפיע על מישפחתי. אשתי מאוד רצתה לקחת חלק בפרשה. יש לנו שלושה ילדים. קשה לי בדיוק לזכור את גילם. נניח לי 14, 11, 8. היא שכרה בייבי סיטר והצטרפה אליי לנסיעתי לגרמניה.

זה היה בתחילת 1983. נפגשנו עם אוטו הורן, מי שהיה האחראי לגילוי הגופות בטרבלינקה. הוא היה אחד העדים העיקריים שזיהו את דמיאניוק כ„איוון האיום". על פי צילומים שהראו לו.

חקרנו אותו שוב ושוב, עד שלבסוף הוא נשבר והודה לפנינו שאין ביכולתו לזהות את איוון האיום על פי תמונות בלבד. גם העד השני החשוב — היינריך שייפר — נשבר.

חזרנו לאמריקה די מעודדים. אשתי מאוד נהנתה מהמסע הזה, מכיוון שזו היתה לגביה יציאה מהשיגרה. היא התחילה לגלות מעורבות עמוקה בנושא זה. אמה, חמותי, יכולה להיות יהודיה. איננו יודעים זאת בביטחון מלא. אני עצמי קאתולי. מילדותי חינכו אותי להיות מודע לשואה ולזוועה שבה. זה לא כל־כך מקובל בארצות־הברית, אך אל תשכחי במה עסק אבי.

פגישה עם סובייטי

עכשיו כבר ידעתי בפירוש במה אני מסוכך. אולם הבעיה היתה: מה אני עושה עם זה?

התיק הזה הוא כמו שליחות. כך אני חש — גורל! קורות בו הרבה מוזרויות שקשה להסבירן אחרת.

למשל: כשהייתי צריך לקבל את תעודת־הזהות הנאצית של דמיאניוק, שמטרתה היתה להוכיח שהוא אכן היה בס"ס, אך לא בטרבלינקה, ניסו למנוע ממני להגיע לתעודה המקורית בשג־רירות הגרמנית. איש אחד בשגרירות ככל זאת עודד אותי ואמר: „אתה הולך לנצח במישפט. לא? זהו תיק חזק מאוד!" וסימן בידו למטה. תוך כדי התנועה הזאת, שאל באורח מיסתורי למדי. „אתה מכיר את דון..." ותקע את שמו של אחד מראשי המאפיה.

מאוחר יותר, משהגעתי לארכיון של השגרירות, נתקלתי בקופסה. בתחתית הקופסה — בתחתית! — מצאתי את התעודה המבוקשת, שעל פיה הסתבר שהקג"ב זייף תעודות בעניינו של דמיאניוק.

רוצים דוגמה עוד יותר מוזרה? כשהחלטתי, בעיקבות הגילוי הזה, לקבל את תגובתם של הרוסים, אמרו לי במישרד־המישפטים האמריקאי: „אינך יכול לקבל תגובה: זהו תחום דיפלומטי!"

הלכתי ישר לשגרירות הסובייטית בוושינגטון. לא תיאמתי את בואי מראש. הסתמכתי על אינטואיציה. הגעתי ב־9 וחצי בבוקר לשער כבד. לחצתי על כפתור והודהיתי כ„מיסטר אוקונור." ציפיתי לשאלות ובעיות. לפתע באה אשה, ובמקום חקירה סבוכה אמרה לי קצרות: „בבקשה, היכנס..."

הבעיה היתה — לאן להיכנס? לא ידעתי את מי בדיוק יש בדעתי לפגוש. עקבתי אחריה. היא הובילה אותי אל אדם שהציג את עצמו כ„ואלרי ג'קובנוב". הוא המזכיר הראשון בשג־רירות. הוא קיבל אותי בטיבעיות גמורה. „בוא, היכנס, מר אוקונר. אני מחכה לך..."

רק אז הסתבר לי שהוא חיכה לאר־קונור אחר... פשוט גורל!

ברגע שהזכרתי את השם „רמיא־ניוק" ואת המילה „תעודת־זהות", הוא מייד ידע במה מדובר, ובפרטים: הוא הודה שהם זייפו את התעודה, אך לא הבין מדוע אני נרעש. אם לשופטים עליונים ולעורכי־דין רמי־מעלה ממני לא היה איכפת — אז מה זה עניניי?

מטרת הרוסים היתה להוכיח שיש ביכולתם לשים את ידם הארוכה על כל אזרח שלהם שעבר את החוק, לא משנה היכן הוא — אפילו באמריקה הבטוחה: ולא משנה אחרי כמה שנים.

האם אני פאטאליסט? איני מאמין שהכל צפוי. נקודה. יש ביכולתנו לשנות, אבל הרבה מוכתב מראש. ההתרשמות שאני מתייחס למשימה הזאת כשליחות היא מדוייקת. אני חש כאילו האיכר הזה הוא שולי בכל הסיטואציה הבינלאומית הסבוכה והמורכבת ביותר. אבל אני עדיין מאמין בצדק הישראלי.

אני מלווה את האיש הזה כארבע וחצי שנים. ארבע וחצי שנים מחיי! המישפט הזה שינה את חיי, נכנס לחיי־המישפחה שלי. כעת נאלצתי לעזוב את מישפחתי לכמה חודשים ולבוא לכאן. אשתי נשמה לרווחה — לפחות הטלפון לא מצלצל בבית יום ולילה, ללא הפסקה.

המישפט אומנם פירסם אותי מאוד, אבל פגע בהכנסותיי. אני עורך־דין עצמאי, אין לי שותפים. פשוט היה קשה לי למצוא שותפים. קשה למצוא שותף מתאים לעבודה, כמו שקשה למצוא אשה שותפה־לחיים.

מהם מקורות־המימון שלי לצורך המישפט? איני מופתע מההשערות הנפוצות על קבוצות אנטי־שמיות או אירגונים ניאו־נאצים. אף אחד מהם לא מממן את הוצאות המישפט!

נכון עם זאת שחלק מהקבוצות האלה עושות שימוש בשמי, מפרסמות מאמרים על זה ואפילו אוספות תרומות בשביל דמיאניוק. אבל זה לא נעשה בשמי, ואיני נותן באגורה מכספם!

העיתונאים השתתקו

אני כבר כמה שבועות בישראל — יוצא ונכנס את הארץ.

מעולם לא הערכתי שדמיאניוק אכן יוסגר לישראל. כל המהלך הזה היווה לגביי הפתעה גמורה. לא פחדתי מהתגובות כלפיי ברחוב הישראלי, אבל אני חייב להודות שהייתי מוטרד. יותר פחדתי מישראל, בגלל הדימוי שלה כארץ שמתנהלת בה מילחמה ברחובות... גם הטרייד אותי הרגע שבו אצטרך להציג את עצמי: „שלום, אני מרק אוקונור, הסניגור של דמיאניוק..." די צפיתי שתהיה סקרנות כלפיי. אולם לא היה לי שמץ של מושג, עד כמה מפורסם התיק הזה פה, ושאני איהפך לכזאת אישיות מפורסמת.

במלון שבו אני מתאכסן, בירושלים, שוחחו על המישפט כמה עיתונאים זרים. הם עמדו בלובי כשאני עברתי. ולפתע זיהו אותי, על פי התמונות בעיתונות. והשתתקו. זה הימם אותי.

אין לי ספק שהמישפט הזה ייהפך להיסטוריה. אני מבין שגם לי יהיה חלק בכך, שאני איהפך לחלק מההיסטוריה.

בפעם הראשונה שהגעתי לנמל־התעופה קנדי בדרכי לישראל, ידעתי: זאת היסטוריה!

אגב, בארצות־הברית „הורגים" את כל הפירסום עליי בפרשה. מעבירים חומר רק על דמיאניוק, וחותכים את כל הקשור בי. אינני חושב שזה נובע מקינאה, או מחוסר פירגון. באמריקה פשוט לא מתים על הרעיון שאמריקאי מגן על מי שהם הצליחו להיפטר ממנו.

דמיאניוק בבואו ארצה
הוא לא טיפש. הוא בלתי־מתוחכם

אילן הלוי, ישראלי־לשעבר שהצטרף לעם הפלסטיני ולשרות־החוץ של אש"ף, מספר על עצמו ועל המציאות בפת"ח, באש"ף ובעם הפלסטיני בכלל. אילו נכנס לתוקפו החוק האוסר מיפגשים עם אש"ף, היתה שיחה זו מהווה עבירה פלילית

"הדמות של היהודי המיזרחי, הצעקן, הפאשיסט, תומך־כהנא, נוחה לאשכנזים די רבים"

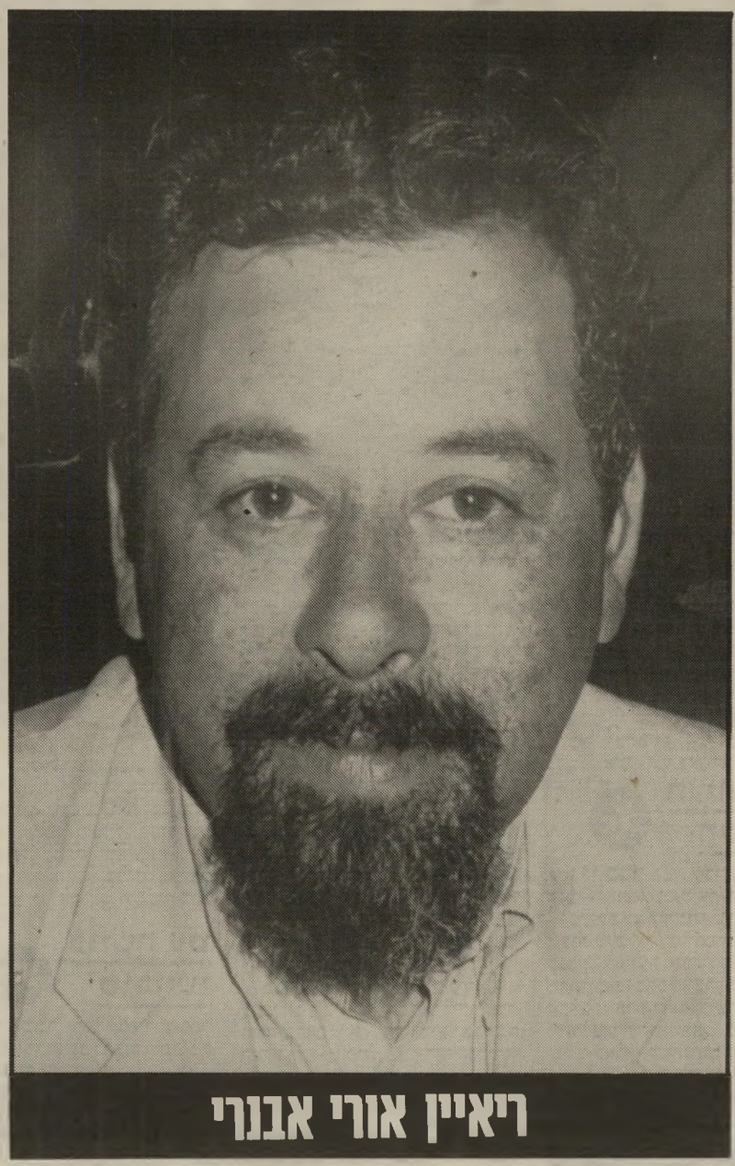
"כששואלים סופרים ועיתונאים הכי מכובדים בישראל על עדות־המיזרח, הם אומרים דברים מחרידים"

"מדינה דו־לאומית זה כמו חתונה. אי־אפשר לעשות את זה לבד. דרוש בן־זוג שיסכים לרעיון זה"

"אחרי הפגנת שלום עכשיו אמר אבו־צאלח, ראש התומכים בסוריה, שהעם הישראלי אינו אחראי למעשי שרון"

"אבו־ג'יהאד אמר על המערך והליכוד: זה כמו החברות האמריקאיות קוקה־קולה ופפסי־קולה"

"אלי גבע הוא גיבור גדול בקרב הפלסטינים. אין פלסטיני שלא מכיר את שמו או שלא שמע עליו"

ריאיין אורי אבנרי

"יהודי פלסטיני, יליד צרפת, ישראלי לשעבר"

קל מאוד לשנוא את אילן הלוי מרחוק. קשה מאוד לשנוא אותו מקרוב.

מרחוק הוא "בוגד" – יהודי ישראלי־לשעבר, שהצטרף לעם הפלסטיני והממלא תפקיד חשוב באש"ף. הוא מדבר על אש"ף ועל הפלסטינים בלשון "אנחנו".

מקרוב הוא אדם שופע־הומור, אינטיליגנטי מאוד־מאוד, אנציקלופדיה המהלכת על שתיים, בעל היקף של ידע שכמעט לא־ייאמן, בעשרות תחומים שונים.

אילן הלוי הוא בן 43, גבר נמוך־קומה, בעל זקנקן שחור ועיניים ממזריות, המשוות לו דמיון לשייח' זקי אל־ימאני, שר־הנפט הסעודי.

הוא נולד בצרפת, במחתרת. השנה היתה 1943, ואביו היה פעיל במחתרת שהוקמה על־ידי הבריטים. תעשיין אוסטרלי מרחיק־ראות הקים מחתרת אנטי־גרמנית זו עוד לפני המילחמה. הוא גייס אליה חברים שהיו כולם יהודים ים־תיכוניים, לא־ציונים, כדי שהקשר ביניהם יהיה פשוט ויעיל. הרשת עסקה בריגול ובחבלה. גם אמו של אילן היתה פעילה במחתרת זו.

האב היה יליד תימן, שהגיע כתינוק לירושלים. בשנות ה־20 עזב את הארץ, עבר ליוון, ומשם לארצות־הברית. שם הפך לקומוניסט, והגיע לספרד במיסגרת חטיבת־לינקולן של הבריגדה הבינלאומית, להשתתף במילחמת־האזרחים. מספרד התפנה לצרפת, ושם הכיר את אמו של אילן, שבאה מתורכיה.

האם היא ילידת תורכיה, ממוצא איטלקי וסורי (חלב). מכאן שפע השפות השגורות בפי אילן הלוי על בוריין. שמעתי אותו במו אוזניי מדבר בשטף עברית, ערבית, צרפתית, ספרדית, פורטוגלית, לאדינו ואנגלית. שפת האב היתה ערבית פלסטינית. אילן לא למד את השפה הזאת מעולם, אך מדבר ערבית מדוברת שוטפת.

אילן נקרא עם לידתו אלן, אך אביו התכוון מראש לקרוא לו אילן – שם עברי, לא־דתי, לא־ציוני, הלקוח מן הטבע.

מגיל 14 עד 18 חי אילן בארצות־הברית, ומכאן שליטתו הגמורה בשפה האנגלית. אחר־כך חזר לצרפת, והצרפתית הפכה שפתו העיקרית. לדבריו, הוא חושב בכמה שפות בעת ובעונה אחת.

לארץ הגיע ב־1966, בגיל 23, וחי כאן 10

שנים. אחרי מילחמת 1967 הצטרף לקבוצת מצפן. כאשר זו התפלגה, הצטרף לקבוצת מאבק, עם רמי ליבנה. הטרוצקיסטים החליטו שאלה הם מאואיסטים. הקבוצה מתה אחרי המעצרים של 1972, בעיקבות הפרשה של אודי אדיב, שהיה בעבר חבר בקבוצה זו. כמה מחברי הקבוצה הורשעו בקיום דו־שיח עם אנשי פת"ח, אך לא בעוון אימונים צבאיים בסוריה, כמו אדיב.

אילן עבד כפועל־דפוס במיפעל כתר של חברת כלל. נראה שהיה פופולארי, כי נבחר כחבר ועד־העובדים. כאשר הוא מצטט מיסמכים והחלטות של ועידות ציוניות, הוא מוסיף לא פעם, בחיוך, „סידרתי את זה כשהייתי פועל־דפוס."

אחרי פרשת אדיב כתב הלוי למען עיתונים צרפתיים, ולבסוף החליט לנסוע לצרפת. בקיץ 1976 חזר משם, בחברת ידידה צרפתית. היא נעצרה ברידתה מן האוניה, בחשד שהיא שליחת אש"ף. למעשה היתה שליחה של מוסד־מחקר צרפתי מכובד, שהטיל עליה לערוך מחקר על יחסי־העבודה בישראל ובשטחים הכבושים. היא נחקרה ארוכות, אך לא הודתה בדבר.

פראנסואה מיטראן, אז ראש האופוזיציה בצרפת, דיבר עליה עם השגריר הישראלי בפאריס, מרדכי גזית. כעבור כמה שעות הסתיימה חקירת הידידה באמצע הפסוק, והיא גורשה לצרפת.

אילן, שהיה קודם לכן נשוי עם צברית בת־קיבוץ, אשר ילדה לו בת ובן, החליט לרדת לצרפת. שם נשא לאשה את ידידתו הצרפתיה, שגם היא ילדה לו שני ילדים. הוא המשיך שם לכתוב בעיתונים, והצטרף לאגודה לסולידריות עם הפלסטינים.

ב־1977 כתב את סיפרו הראשון, ששמו הפך במהרה לסיסמה: מתחת לישראל – פלסטין. הספר מורכב מראיונות עם ערבים אזרחי־ישראל, ומניתוח המחשבה הציונית לגבי הבעיה הערבית. באותה השעה גם הוציא את כתב־העת חדשות מבפנים, שהביא תרגומים מהעיתונות הישראלית.

ב־1978 נסע בפעם הראשונה ללבנון. שם התחיל לעבוד במכון ללימודים פלסטיניים, מטעם אוניברסיטות ביירות וכוויית. בינו ובין אש"ף החלו נרקמים יחסים על רקע של עבודת־המחקר.

ב־1981 הופיע סיפרו השני – השאלה היהודית – השבט, התורה והמרחב. בינתיים העמיקו יחסיו עם אש"ף, נוצרו היכרויות וידידויות עם ראשיו.

כשהתחיל המצור של ביירות, ב־1982, היה מגוייס לעבודת־הסברה של אש"ף בצרפת. סגן־הנציג של אש"ף בפאריס נרצח ביום שבו היה צריך להרצות בעיירה הירדן). אחרי רצח עיצאם אל־סרטאווי, מינה אותו יאסר ערפאת כמחליפו באינטרנציונל הסוציאליסטי – תפקיד שהוא נושא בו עד היום.

(בינואר 1976 השתתף הלוי בפגישה הראשונה של ישראלים עם סרטאווי, שהזמין לפגישה את נציגי הפלגים האנטי־ציוניים. כעבור כמה חודשים הגיע סרטאווי למסקנה שאין טעם בכך, והחליט לקיים מגעים רק עם ישראלים ציוניים.)

ב־1984 כתב הלוי ספר נוסף, שהופיע בערבית בקפריסין (ולא בסוריה, כפי שכתב עיתון ישראלי), ובו ביקורת על דוח ועדת־כהן, ותיאור הפעולות („טרור", בלשונו) של הישוב העברי נגד אזרחים ערביים, מעשי אצ"ל ופו"ש. על עטיפת הספר הוגדר הלוי כ„יהודי פלסטיני, יליד צרפת".

מהי זהותו? להלכה, הוא עדיין אזרח ישראלי. „אני יהודי, לא מבחינה דתית, אלא מבחינה עדתית," קבע. „עברית אינה שפת־אמי, החברה הישראלית לא עיצבה את דמותי ואופיי. בשעתו החלטתי באופן מודע להיות לישראלי, מבלי לוותר על העקרונות אשר ירשתי מהוריי, שהיו אנטי־ציונים. אמי חיה בצרפת, והיא תומכת בי מבחינה רעיונית."

כיום מטיף אילן הלוי, בקרב הפלסטינים, להכרה בעובדה שיש אומה ישראלית, כשם שיש אומה אמריקאית, כעובדה מוגמרת בהיסטוריה. אולם אין הוא רואה את עצמו שייך כיום לאומה זו. „צריכים להכיר בזכותו של אדם להפוך בן אומה אחרת. זהו עניין

„אבו־אל־זעים אינו אופוזיציה. הוא מכר את עצמו למנגנונים ממשלתיים ירדניים"

של הכרעה אישית. השורשים שלי הם בארץ שלפני קום המדינה, בין יהודים דוברי־ערבית. אני מרגיש יותר קירבה לחברה הפלסטינית של היום.'

מדוע? בין השאר: מפני שהחברה הפלסטינית היא אנטי־עדתית, מול תופעה של רוב מוסלמי ועדות־מיעוט בעולם הערבי. בעבודתו באש"ף הוא רואה תרומה למאבק נגד העדתיות, ולמען חברה חילונית.

כיום ידוע הלוי כיורשו של עיצאם אל־סרטאווי גם מבחינה אחרת. בתוך אש"ף הוא ידוע כאחד המטיפים העיקביים ביותר

הלוי בכינוס פוליטי באיטליה*
אם יהודיה מתורכיה, אב יהודי מתימן

הלוי (מימין) בהפגנה נגד מפ"ם בתל־אביב (1969)*
אבא ואמא במחתרת

צרפתית. מישרד־אש"ף ביקש מאילן הלוי לנסוע במקומו, והוא הסכים. זאת היתה תקופה דרמאתית. מישרד־אש"ף בפאריס ביקש מראשי אש"ף אור ירוק להעסיק את הלוי, והרשות ניתנה.

בנובמבר 1982 נשלח על־ידי אש"ף לייצג את האירגון בסמינר של האו"ם בז'נווה, ובפברואר 1983 בוועדת האו"ם לזכויות־האדם. שם הדהים את המישלחת הישראלית, כאשר קרא את מצע תנועת־החרות, בתשובה על הטענה הישראלית השגורה לגבי האמנה הפלסטינית. (המצע מדבר, כמובן, על זכות ישראל על עבר־

אילו היתה מתקבלת הצעת־החוק לאי־סור פגישות עם אנשי אש"ף, היה ראיון זה שווה שלוש שנות־מאסר עבורי.

■ ■ ■

● לפני כמה שבועות פרץ הסיכסוך בין אש"ף והמלך חוסיין, בגלל סירובו של אש"ף לקבל בלי תנאי את ההחלטות 242 ו־338. אומנם הנימוקים לסירוב הזה די ברורים, אך יש השואלים: האם לא היה כדאי לאש"ף לעשות את הקפיצה הזאת, לקבל את ההחלטות למרות ההסתייגויות, כדי להיכנס לתהליך של שלום?

אנחנו כבר הרבה שנים תחת לחצים, מאויבים ומידידים, לעשות עוד קפיצות כדי שתהליך־השלום יתקדם.

אני זוכר שאפילו אתה שלחת לאבו־עמאר (יאסר ערפאת) מיכתב גלוי, אחרי ביקור סאדאת, בהתחלת התהליך של קמפ־דייויד, והצעת שלטובתנו נצטרף לתהליך הזה, מפני שהנה התהליך הזה הולך, ואנחנו בחוץ.

אני חושב שהפלסטינים, ולא רק האירגונים הפלסטיניים, רואים את הנסיון של השנים האלה כהוכחה לכך שתהליך אשר אינו כולל הכרה עקרונית בקיום העם הפלסטיני, בקיום זכויותיו, הוא לא תהליך של שלום, הוא נסיון של עריכה מחדש של הכוחות והמשך הסיכסוך.

שורש הסיכסוך הוא שלילת הזכויות של העם הפלסטיני. וכל עוד אין נסיגה מהשלילה, אין יסוד לתהליך של שלום אמיתי.

זו היתה החלטה של אש"ף, החלטה של מוסדות אש"ף, עוד לפני כמה שבועות, ואי־אפשר להיות מופתעים מכך שמנהיגים של אש"ף לא סוטים מהחלטות האירגון שלהם.

בתנועה הפלסטינית יש תהליך דמוקרטי פנימי. לעומת כל מה שכתוב, וגם מה שטוענים פלגים מסויימים בתנועה הפלסטינית, שנכנסו למילחמה גלויה באש"ף — יש דמוקרטיה באש"ף. כלומר, יש פיקוח של הרוב, של החלטות הרוב, על המהלכים הפוליטיים של ההנהגה.

לגבי החלטה 242 אנחנו לא אמרנו שאנחנו דוחים אותה. אמרנו שאנחנו דוחים אותה כבסיס למשא־ומתן לפיתרון השאלה הפלסטינית. כי החלטה זו מעולם לא התייחסה לשאלה הפלסטינית. היא דיברה על ההיבטים הטריטוריאליים של המילחמה, שהיתה ב־1967 בין ישראל והמדינות השכנות.

אנחנו אמרנו שאנחנו מקבלים את כל החלטות האו"ם, כלומר בראש ובראשונה את החלטות העצרת, שהיא דמוקרטית, מפני שבה יכולות כל מדינות העולם לומר את שלהן, לעומת החלטות מועצת־הביטחון שהיא מועדון סגור, ושבה יש לכל חבר (קבוע) זכות־וטו על כל החלטה. ידוע שארצות־הברית מתנגדת עקרונית, ומטילה וטו על כל החלטה המתייחס לעם הפלסטיני כאל עם, ולא כאל בעיית־פליטים, כלשון 242.

אנחנו מקבלים את כל החלטות האו"ם.

אני חושב שכדאי לציבור הישראלי להבין מה פירוש קבלת כל החלטות האו"ם על־ידי אש"ף. זו לא הצהרה של מנהיג זה או אחר, אלא החלטת ועידת־פאס, שהתקבלה ואושרה על־ידי מושב המועצה הלאומית הפלסטינית באלג'יר (1983) ועל־ידי מושב המועצה הלאומית הפלסטינית בעמאן (1985). אלה הן עמדות רשמיות, שעליהן יש בתוך אש"ף ניתוחים שונים, אך אין מערערים עליהן למעשה. זוהי דעת הרוב, ודעת הרוב באש"ף משקפת את דעת הרוב בעם.

קבלת כל החלטות האו"ם פירושה קבלת החלטה 181 (של העצרת) על חלוקת פלסטין — או ארץ־ישראל. בלשון הציונות — וזה אומר גם קבלת ההחלטה 194 (של העצרת) על החזרת הפליטים מ־1948 למקומות מגוריהם...

● או תשלום פיצויים.

או תשלום פיצויים.

קבלת ההחלטות האלה על־ידי אש"ף היתה למעשה תפנית היסטורית, כי מה שנשאר למשא־ומתן זה שאלת הגבולות. אבל העיקרון שיש להבטיח את קיומן של שתי מדינות בין הים־התיכון והירדן הוא עיקרון שהתקבל והוא משובץ ומשולב במדיניות של אש"ף.

● למרות כל השינויים האלה במדיניות אש"ף, ההתנגדות הטוטאלית של ארצות־הברית וישראל נשארה בעינה. איך מתבטן אש"ף להתגבר על ההתנגדות האמריקאית?

בימים האלה קשה מאוד להיות אופטימי בנוגע למדיניות האמריקאית כלפי דינמיקה כלשהי של שלום במיזרח־התיכון.

המדיניות האמריקאית הפכה תוקפנית יותר מאשר אי־פעם. ההנהגה האמריקאית מתנהגת למעשה במישור הבינלאומי בצורה מאוד דומה להתנהגות של ישראל במישור האיזורי במיזרח־התיכון. כלומר, פחד מכל אפשרות של פתיחות והרגעה, והסלמה מתוכננת בכל מוקדי הסיכסוך.

אבל אנחנו גם חושבים שההתנהגות האמריקאית הזו כל־כך מנוגדת לאינטרסים האמיתיים של האמריקאים ושל ישראל, שלא יתכן שהיא תימשך לאורך זמן. אנחנו רואים שניגודים מסויימים כבר הופיעו בתוך הברית המערבית.

■ ■ ■

אנחנו פועלים, קודם כל, כדי להמשיך ולהתקיים. כשמדברים על מדיניות של אש"ף, אסור לשכוח שהדבר הדורש את מירב המשאבים והמרץ של אש"ף הוא עצם העמידה בפני נסיונות השמדה פיסית ופוליטית. חלק גדול מהפעולה הוא מילחמת־קיום של התנועה עצמה, הצורך להחזיק מעמד עד שיחסי־הכוחות ישתנו.

„יש ארבעה גורמים שבלעדיהם לא יהיה שלום במיזרח התיכון: ישראל, אש"ף, ארצות־הברית וברית־המועצות"

אני לא חושב שרוב המנהיגים והלוחמים והעם הפלסטיני סבורים שהעם הפלסטיני יפתור לבדו את הבעיה. הם מנהלים את מאבקם תוך ידיעה שהמאבק הזה אמור לתרום לשינוי מיכלול התנאים, שלא כולם פלסטיניים. יותר ממחצית העם הפלסטיני חי בגלות. לא בגלות באפגניסתאן או ביוון, כי אם בגלות ערבית, במדינות שהמעורבות שלהן גם במישור הממשלתי וגם במישור דעת־הקהל היא עובדה בסיסית.

לכן החזית הערבית, הנסיון להשיג תיאום בין־ערבי במאבק הדיפלומטי והפוליטי, הכלכלי והרעיוני, נגד הכיבוש הישראלי — זו אחת החזיתות שבהן נמצא אש"ף בגלל עצם מציאותו באיזור.

המאבק הפנים־פלסטיני: המאבק לתיאום עמדות בין הזורמים השונים הקיימים בחברה הפלסטינית, תחת כיבוש או בחוץ, גם הוא אחת החזיתות של המאבק.

הנסיון לגבש חזית בינלאומית עם מדינות

---

* *לידו: נציג־אש"ף, עלי רשיד.*

* *לידו: חיים הנגבי, העיתונאי מריוס שטנר והצייר מישל חדד, שהתאבד.*

(המשך מעמוד 17)

העולם השלישי, עם מדינות אירופה, עם סקטורים של דעת־הקהל בארצות־הברית עצמה, אלה חזיתות במישור הבינלאומי.

המאבק נגד מדינת־ישראל הוא אומנם מוקד לכל המעגלים האלה, אבל הוא לא כל המאבק. העימות הזה לא היה מעולם במעגל סגור בין התנועה הציונית לבין העם הפלסטיני.

■ ■ ■

המאבק של אש"ף התנהל תמיד בשני מישורים, שמרבית הישראלים רואים אותם כמנוגדים. המישור הראשון הוא המאבק, ובכללו המאבק המזויין, נגד הכיבוש של ישראל, והשני הוא המאמץ להסביר את עניינו לציבור הישראלי. יכול להיות שלא השגנו בתחום הזה בכל השנים האלה ניצחונות מזהירים.

● לגבי הישראלי הממוצע שני הדברים האלה הם מנוגדים. מה שאתה קורא לו המאבק המזויין — והישראלים קוראים לזה טרור — יוצר מציאות נפשית בישראל, המגבירה את השינאה לעם הפלסטיני. ואילו השאיפה לשינוי דעת־הקהל בישראל מחייבת רגשות הפוכים.

אני מודה שיש סתירה, סתירה בולטת. אבל זה לא מיוחד לסיכסוך הישראלי־ערבי.

הכיבוש הוא הפעלת אלימות. הכיבוש הישראלי יש לו אופי כפול. מצד אחד המרובר בשטחים כבושים, והפעלת אלימות כדי להמשיך בכיבוש. אבל האלימות של מדינת־ישראל כלפי העם הפלסטיני מ־נבטאת, מאז קום המדינה, גם

„אנחנו פועלים, קודם כל, כדי להמשיך ולהחקים. זה דורש את מירב המאמצים והמרץ של אש"ף"

באלימות המכוונת למנוע מהפלסטינים הגולים לחזור למולדתם.

בהסלמת הסיכסוך לאורך עשרות שנים יצרה האלימות הזאת — אני חוזר על המילים שלך — מציאות פסיכולוגית בקרב העם הפלסטיני. ללא שום מיוחדות תרבותית, פלסטינית או ערבית, יוצרת המציאות הפסיכולוגית הזאת אלימות נגדית.

אני אומר „ללא שום מיוחדות תרבותית", מפני שכל עם כבוש בעולם בהיסטוריה — ולא משנה מה הגזע, הדת והתרבות — אם הוא נתון לדיכויים, מצמיח מתוכו התנגדות אלימה. זה חוק של ההיסטוריה. אפשר להצטער עליו. אני, למעשה, מצטער על המציאות — היה כל־כך יותר יפה אילו המכניזמים האלה, החברתיים, האוניברסליים, לא היו פועלים: — אבל הם פועלים.

בגלל מכניזמים מהסוג הזה, הפסיכולוגיה של דעת־הקהל הישראלי, היא באמת כמו שאתה מתאר אותה. אבל בדיוק בגלל אותן הסיבות, יהיה זה חלום להאמין שעם יכול לחיות תחת כיבוש, והפצצות והפגזות, ושלא תבוא מתוכו תגובה בדיוק באותו המישור. השאלה בעיניי אינה אם המאבק המזויין הוא לגיטימי או לא. הוא לא רק לגיטימי, הוא גם בלתי־נמנע. השאלה היא כיצד לנהל מאבק שישרת באמת את המטרות הפוליטיות של התנועה, של תנועת־השיחרור.

קורה יותר מדי שבגלל סיבות שאולי נחזור אליהן, הנובעות ממיכלול היחסים המורכבים בין התנועה הפלסטינית לבין המישטרים הערביים, צורות־המאבק אינן הולמות את המטרות...

■ ■ ■

● אתה מתכוון לטרור נגד אזרחים?

אני מתכוון לטרור במובן האמיתי, שהוא פגיעה באזרחים, באוכלוסיה לא־לוחמת. אבל אני בכל זאת רוצה להגיד — לא לך, כי אתה כתבת את זה השבוע, שאין הבדל בין טרוריסט המטיל פצצות ממטוס על אוכלוסיה אזרחית, ובין טרוריסט השם פצצה במטוס — כל פגיעה באזרחים, באוכלוסיה לא־לוחמת, זה טרור, ואנחנו מגנים את הטרור, גם אם פלסטינים אשמים במעשי־טרור. אנחנו מגנים את הטרור, מפני שאנחנו יודעים שהטרור אינו רק בלתי־מוסרי, אלא מבחינה פוליטית הוא תמיד משרת אינטרסים הפוכים מאלה שהוא מתיימר לשרת.

אבל כמו שאתה מבקש התחשבות באופי הפסיכולוגי של הציבור ישראלי, הציבור הישראלי צריך להבין שגם לעם הפסטיני יש מציאות פסיכולוגית, שהיא תולדת ההיסטוריה שלו. ההיסטוריה בת־זמננו היא היסטוריה של טרור ציוני, ואחר־כך טרור ישראלי, נגד אזרחים ערביים פלסטיניים. זה היה בישוב בשנות ה־30, בשנות ה־40, בשנות ה־50 ובשנות ה־60. אם מושכים קצת ומתעלמים מהבדלים, אז אפשר גם לעשות סוג כזה של השוואות. גם מנהיגים פלסטינים עושים זאת. אבו־איאד, בספר שלו (ללא מולדת), הרחיב את הדיבור על השוואה בין הרוב באש"ף היום, לעומת המיעוט הדוחה כל אפשרות של הסדר מדיני, ובין ההנהגה של תנועת־הפועלים הציונית, כהנהגת בן־גוריון, לעומת הרוויזיוניסטים מצד שני.

אפשר לעשות השוואות כאלה. יכול להיות, לפחות לגבי הציבור הישראלי, שההשוואות האלה עוזרות להמחיש כיצד יכולה תנועה לאומית לשקף את השאיפות הכלליות של עם, ובעת ובעונה אחת להיות נתונה לניגודים פנימיים חריפים על שאלות אסטרטגיות מרכזיות. הרי ב־1947 היה מדובר בישוב על קבלה או אי־קבלה של תוכנית החלוקה. כלומר, בסופו של דבר, ויכוח די דומה לזה המתרחש כיום אצל הפלסטינים.

ובכן, המדיניות הזאת התקבלה על־ידי רוב האירגונים באש"ף, בתמיכת הרוב המכריע של תושבי השטחים הכבושים. אלה היו הראשונים שהבינו שיש אפשרות להקים חיים לאומיים לעם הפלסטיני בחלק מארצו, כאשר האלטרנטיבה היא המשך הכיבוש והמשך החיסול של הכלכלה והחיים החברתיים של העם הפלסטיני בפנים, והמשך הנסיונות להשמדה הפיסית והפוליטית ובאופן ממלכתי מאז קום המדינה. ואי־אפשר לגנות את הטרור הפלסטיני בלבד, מה גם שההשוואה הכמותית הופכת את הטרור הישראלי, מטעמים מובנים, לטרור הרבה יותר גדול מהטרור הפלסטיני.

● הבעיה היא, כמובן, שבמצב כזה כל צד מגדיר את האלימות שלו כתגובה על האלימות של הצד השני. כל צד רואה באלימות של הצד השני טרור, שעליו הוא מגיב. השאלה היא: איך שוברים את מעגל־הקסמים הזה, לא רק כדי לשים קץ לאלימות, אלא גם כדי לאפשר בכלל את פיתרון הסיכסוך שהוליד את האלימות.

אני מסכים איתך שלא צריך להטיל אחד על השני האשמות בנוסח „אתה התחלת". אבל לא הוויכוח הזה יוציא אותנו ממעגל האלימות וממעגל הטרור. יש הצעה של כינוס ועידה בינלאומית, בהשתתפות כל הצדדים המעורבים, וכל הצדדים שמאחורי־הצדדים־המעורבים.

יש ארבעה גורמים, שבלעדיהם לא יהיה שלום במיזרח התיכון, אבל צריך הרבה יותר גורמים כדי שהשלום הזה יהיה באמת תקין.

יש ארבעה שבלעדיהם שום הסדר לא יהיה הסדר בר־קיימא: אש"ף ומדינת־ישראל, ברית־המועצות וארצות־הברית. כל אחד מארבעה אלה יש לו אמצעים המבטיחים שאם הוא לא יהיה חלק מההסדר, הוא יהפוך אותו להסדר של נייר ושל דם.

דרושה ועידה בינלאומית, בהשתתפות מדינת־ישראל ואש"ף, על בסיס של שיוויון, בהשתתפות כל מדינות־ערב, מפני שכולן מעורבות, בהשתתפות כל המדינות שהן חברות־קבע במועצת־הביטחון, ובראש וראשונה ארצות־הברית וברית־המועצות, על יסוד החלטות האו"ם, כל החלטות האו"ם, ובכללן 242 ו־338, אבל בכללן גם 181 ו־194, וכל ההחלטות האחרות. ההחלטות האלו כולן מכירות בזכותה של מדינת־ישראל לקיום בגבולות מוכרים ובטוחים. כל ההחלטות האלה.

■ ■ ■

● הישראלי המצוי היה ברגע זה משמיע לך את הטענה השיגרתית: אם אש"ף מכיר בקיומה של ישראל, באמצעות הברתו בבל ההחלטות האלה של האו"ם, מדוע אינו בא פשוט ואומר: אנחנו מכירים בקיומה של מדינת־ישראל, בואו ונדבר.

משום שהכרה יש לה ערך מישפטי חוקי רק אם הצד המכיר הוא בעל ריבונות. הכרה מצד מישהו, שקיומו איננו מוכר, אין לה ערך חוקי. אם אש"ף אינו מוכר, ההכרה של אש"ף היא מעשה פוליטי ואידיאולוגי, אך לא מעשה מישפטי.

● האם הפסיכולוגיה אינה קודמת לכל?

לא רק הפסיכולוגיה המערבית והישראלית, אלא גם הפסיכולוגיה הפלסטינית והערבית. לכן רק הנוסחה של הכרה הדדית בו־זמנית יכולה להתקבל על הדעת.

לא יתכן שתנועה ועם, הנלחמים לא רק על קיומם, אלא גם על זכותם להיות מוכרים כעם, יכירו ללא תנאים, ללא תמורה, במדינה שלא קבעה לעצמה לא גבולות ולא התחייבות להכיר בקיום העם השני. כי זאת התאבדות.

● מה דעתך על הרעיון של הכרה־על־תנאי? זאת אומרת, הצהרה של אש"ף שהוא מוכן להכיר בישראל, אם או כאשר ישראל תכיר באש"ף.

אני חושב שאילו היתה אפשרות... אני חושב שכאן אנחנו מערבבים בין שני מישורים.

יש מישור שהוא מישור של ריאל־פוליטיק. במישור הזה אין שום סימן שממשלת־ישראל מוכנה, להכיר באש"ף גם על התנאי הזה. להיפך, היו הצהרות ממשלתיות — אומנם לא לאחרונה, לאחרונה אפשר לשמוע ממנהיגים של מיפלגת העבודה הישראלית אזישהם צלילים המתיימרים להישמע אחרת — אבל העמדה המסורתית היא שאנחנו לא נכיר באש"ף, גם אם אש"ף יכיר ב־242.

התביעה שאש"ף יכיר ב־242 היא תביעה אמריקאית וירדנית, היא לא תביעה ישראלית. אין תביעה ישראלית רישמית מאש"ף, אלא שייעלם מהעולם.

אתה מדבר על ההשפעה הפסיכולוגית על הציבור הישראלי של צעד כזה. אז אני חושב שזה לא יכול לפעול מצידנו.

אבל כשאנחנו אומרים שאנחנו מוכנים לשבת עם ישראל ליד אותו השולחן, ללא שום תנאים מוקדמים, הרי זאת הכרה דה־פקטו. אני יודע שזו לא הכרה דה־יורה, ואני אומר הכרה דה־יורה תהיה כאשר העם הפלסטיני יתקיים דה־יורה.

■ ■ ■

● אגיד לך דבר שהרבה ישראלים — אבל לא רק ישראלים, גם המלך חוסיין, ואולי אפילו פלסטינים — טוענים כלפי ההנהגה של אש"ף. הטענה היא שבגלל סיבות שונות, פנימיות, אולי גם פסיכולוגיות, ואידיאולוגיות, אש"ף איננו מסוגל להחליט על קו־פעולה ברור. הוא לא יכול להחליט בצורה ברורה, וחד־משמעית על אסטרטגיה של מילחמה, אך גם לא על אסטרטגיה של שלום. הוא נקרע בין אסטרטגיות שונות, הסותרות זו את זו, ומונעות זו מזו את הסירות. הוא נקרע בין בוחות רבים מדי, ההנהגה מפולגת יותר מדי, בקיצור קשה לנהל מדיניות בלפי אש"ף, מפני שאש"ף עצמו מפולג מדי. מה דעתך על טענה זו?

תראה, יש שני היבטים לטענה הזו.

בנוגע למדיניות ברורה — אני חושב שכבר ב־1974, לפני 12 שנה, הרוב באש"ף, כלומר רוב האירגונים המרכיבים את אש"ף, החליט שהקמת מדינה פלסטינית בחלק מהשטח ההיסטורי של פלסטין היא המטרה הפוליטית לטווח הזה.

ובאמת, ההחלטה הזו גרמה לפילוג, ולא רק לדו־קיום של זרמים פוליטיים ורעיוניים שונים. דו־קיום כזה הוא חלק מהאופי של החברה הפלסטינית. אש"ף איננו מיפלגה. הוא לא מיפלגה אחידה. אין בסיס אידיאולוגי לאש"ף. זוהי פדרציה של מיפלגות ושל אירגונים. יש בהם שמאל, יש בהם מרכז, יש ימין, יש דתיים, ויש

„היה זה חלום להאמין שעם יכול להיות תחת כיבוש ושלא תבוא מחוכו תגובה אלימה"

קומוניסטים, ויש מרכסיסטים למיניהם. אש"ף איננו מאוחד מבחינה רעיונית. אש"ף זה פדרציה של אירגונים הנלחמים למען מטרה אחידה: הקמת מדינה פלסטינית.

● היית משווה את המיבנה הזה להסתדרות הציונית לפני הקמת המדינה?

תושבי השטחים הכבושים היו הראשונים שאמרו: אנחנו רוצים במדינה פלסטינית גם בחלק מפלסטין, אנחנו לא מוכנים לחכות 40, 50 או 200 שנה, עד שישתנו יחסי־הכוחות וייעשה למדינה הציונית מה שנעשה למדינות־הצלבנים. נכון שבקרב תושבי המחנות, בירדן ובלבנון, הרעיון של הקמת מדינה פלסטינית בפחות מכל פלסטין לא היה פופולארי. זה רעיון שנתקבל בכורח התנאים, בלחץ התנאים, ולא בטקטיקה.

אנשים משוכנעים שאין ברירה, שאין דרך אחרת, שהשאלה אינה אם נקים מדינה פלסטינית בחלק מפלסטין או אם נשחרר היום את כל פלסטין. שיחרור כל פלסטין אינו עומד על הפרק, ואת זאת כולם יודעים.

■ ■ ■

● השאלה היא — וזוהי שוב קריאת־ביניים ישראלית — השאלה היא שבישראל חדשים שזוהי באמת הברעה אסטרטגית, אך לא אידיאולוגית. זאת אומרת: שהכוונה היא להקים מדינה פלסטינית בשטחים הכבושים לזמן־מה, כדי להמשיך אחר־כך במאבק לסירוקה של מדינת־ישראל.

אני אתייחס מייד לטענה הזאת. אני רק רוצה לגמור ולהגיד, לגבי השאלה הקודמת, שבמשך 12 שנה כל התגובות הישראליות והאמריקאיות — והרי בלי התמיכה האמריקאית ישראל לא היתה יכולה לעמוד בפני לחצים של עצרת האו"ם, בלי הווטו האמריקאי במועצת־הביטחון היתה ישראל מזמן נתונה להפעלת סנקציות על־ידי מדינות האו"ם. אני לא טוען שיש זהות־אינטרסים מוחלטת בין ארצות־הברית לבין ממשלת־ישראל לאורך כל הדרך, במציאות יש ניגודים — ובכן, בשנים האלה היתה תמיכה בלתי־מוגבלת של ארצות־הברית בחוסר־השפרנות של כל ממשלות־ישראל כלפי הזכויות של הפלסטינים כעם.

אנחנו צריכים להבין שכל מה שנעשה מצד ישראל ומצד המערב לא רק שלא חיזק את התודעה אצל פלסטינים בצורך לחיות בשלום עם ישראל, אלא הכל נעשה כדי לשכנע את הפלסטינים שזה חלום, שזה חלום־שווא, שבינתיים ממשיכים להפציץ אותם ולרדוף אותם ולהפקיע את אדמותיהם.

אנחנו רוצים שהציבור הפלסטיני לא יראה בחברה ישראלית גוש של אויבים מזויינים, שכל קיומם מכוון נגד העם הפלסטיני. כל ישראלי יודע שלישראלים, כמו לכל בני־האדם, יש דאגות משלהם בחיים היומיומיים, יש חברה עם ניגודים חברתיים. אבל מנקודת־מבט של הפלסטינים זה נראה אחרת.

בידי הפלסטינים בשטחים הכבושים יש האפשרות הטכנית להכיר את החברה הישראלית, או לפחות חלקים ממנה. אך בעיניהם של תושבי מחנות־הפליטים הפלסטיניים בדרום־לבנון זה נראה אחרת. ישראל נכנסת לתוך חייהם, קודם כל כתעודת־לידה. הם פליטים, משום שהם גורשו. ואחרי זה, אותה מדינה חוזרת לתוך חייהם כפאנטום, כמפציץ, ככוח צבאי העוסק בטרור מאורגן נגד אזרחים.

יש להבין גם את הבעיות הפנימיות של ההנהגה הפלסטינית. כלומר, המרד של פלגים מסויימים בתנועה הפלסטינית, שהביא חלקים מהם להפוך לכלים של שרותים חשאיים של

(המשך בעמוד 26)

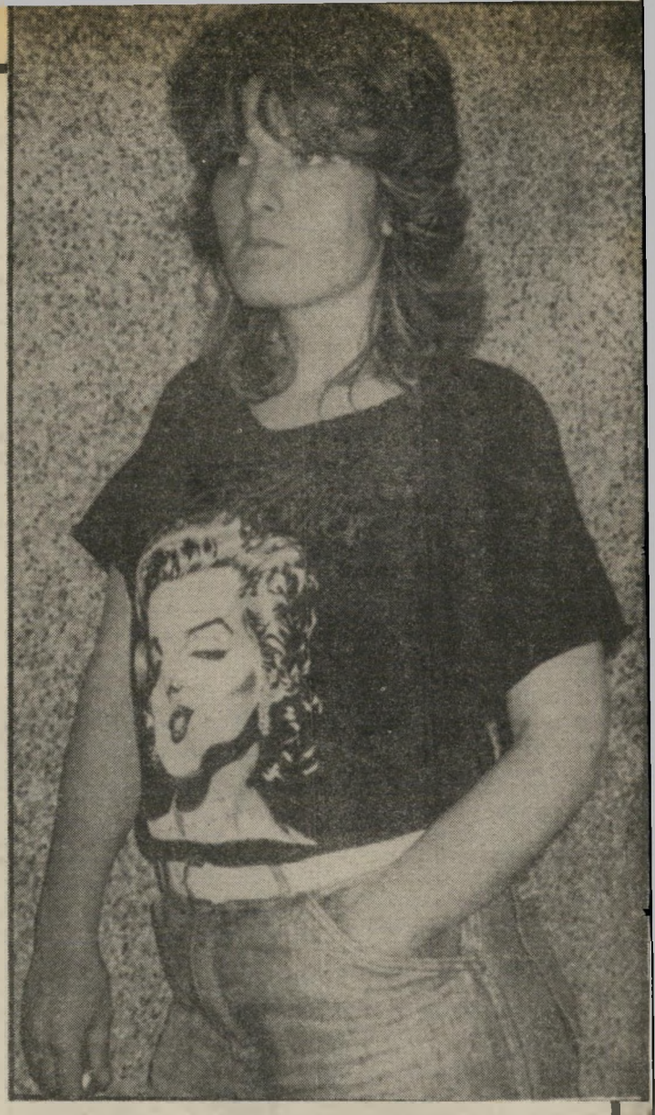

הלוי בכינוס פוליטי בסיציליה*
שני ילדים בירושלים

* עם נשיא הליגה למען זכויות האדם והעמים"

קלרה וחברותיה

(סיפור מהחיים)

סיפור על המריבה הגדולה בין קלרה לבין חולי וחביבה מוכר בחוגי הלסביות, והוא סופר מפה לאוזן בגירסות שונות. עכשיו מדברים על נקמה.

קלרה ארדרי, לסבית מוצהרת, ידועה כאחת האוהבת לעזור לחברותיה, ומ־סיבה זו, כך אומרים, היא נוהגת להס־תבך מדי פעם.

קלרה, ילידת יפו, חיה עד היום ב־בית אמה הגרושה מאביה, הנמצא ב־בראזיל. במשך תקופות ארוכות שהתה קלרה אצל אביה בבראזיל, אך הגעגו־עים לארץ החזירו אותה תמיד לכאן.

היא הגיעה לתל־אביב לפני שנים מכלא נווה־תירצה בימים אלה, וכי חביבה זו מחפשת אותה.

יחסי־מין בבית־השימוש

ברותיה הלסביות של קלרה ארדרי התקשו להכירה, כאשר נכ־נסה השבוע למועדון דיוויין בתל־אביב, כשצלקת מכוערת מקשטת את פניה.

היתה זו הפעם הראשונה שקלרה חידשה את ביקוריה בדיוויין — בערב היום השלישי שהוא לנשים בלבד — אחרי שיחרורה מבית־החולים. מישהי סיפרה לקלרה כי חביבה שוחררה אחרות, והתגוררה בהוסטל ברחוב נזל. אותו מקום שייך למישרד־הרווחה, ה־מאכלס אותו בנערות מצוקה. בימי מגוריה בהוסטל היתה קלרה שמנה מאוד, ונראתה מבוגרת מגילה. היא היתה נערה שקטה ומופנמת, עבדה כפקידת־בנק ולא יצאה לבילויים.

השינוי חל בקלרה כאשר החליטה לשנות תדמית. לצורך זה עברה ניתוח לקיצור המעיים אצל הד"ר אילן חרוזי בבאר־שבע. כתוצאה מכך הופחתו 50 קילוגרמים ממישקלה.

בהוסטל הכירה קלרה את יפה מר־רכי, שגם היא התגוררה במקום. שתיהן הפכו חברות אינטימיות, וקלרה היתה הדומיננטית שבין השתיים. יפה, שה־גיעה להוסטל אחרי טילטולים ארוכים בין כל מיני מוסדות שגדלה בהם, מ־צאה ביטחון בחברת קלרה.

בהוסטל היו חוקי־משמעת חמורים, ואסור היה לארח חברים. קלרה לא מי־לאה אחרי חוקי המקום, וחברים רבים באו לבקרה בערבים. היא התבקשה ל־עזוב.

יפה, שגדלה ללא הורים, אחרי ש־אביה רצח את אמה בנוכחותה, כש־היתה בת 5, חששה להישאר לבדה. כשקלרה עזבה, נלוותה אליה.

השתיים שכרו דירה בשדרות בו־גוריון, ויפה עבדה כמלצרית. באותה תקופה הצטרף לדירה ידיד של קלרה מימי ילדותה ביפו. אותו ידיד היה עבריין מוכר, בשם שימעון בן־דויד, שכינויו היה „שפיגלר". באותם ימים הסתכסך עם אשתו, וביקש לעבור ל־דירה לתקופה קצרה.

שפיגלר היה נרקומן וסוחר־סמים, שותפו של שמעיה אנג'ל. הוא נהג לבקר את שמעיה בכלא.

לאחד מביקוריו אצל שמעיה צירף אליו את קלרה ויפה ושם, בין כותלי הכלא, פרח רומאן קצר בין יפה לאנ־ג'ל. בעיקבות ביקורים אלה, שבמה־לכם קיימה יפה יחסי־מין עם שמעיה בבית־השימוש של הכלא, נכנסה לה־ריון. זה היה למורת־רוחה של קלרה, שחששה מניקמתה של שרה („שמו־ליק") אנג'ל. שפיגלר הפעיל את יפה וקלרה כבלדריות־סמים (העולם הזה 15.12.82). ושתיהן אף התחילו להש־תמש בהרואין.

המישטרה תפסה את כל הקבוצה אחרי מעקב ממושך. יפה וקלרה הודו במעשיהן, שיתפו פעולה עם המיש־טרה ושוחררו.

קלרה נסעה לאביה בבראזיל, ויפה צללה בעולם הסמים. היא הפילה את

חולי (מימין) וקלרה
– ובסוף יצא ליכלוך!

חולי, קלרה וחביבה
היינו חברות טובות –

חולי שלפה סכין וגרמה לקלרה (למעלה) צלקת גדולה בפנים. מאחורי המיקרה מתחבא הווי העולם התחתון של הלסביות

הוולד בחודש החמישי, ושקעה בדי־כאון.

חשש מנקמה

אחרי חודשים אחדים נעצרה יפה, כאשר מכרה הרואין לסוכן מישטרתי סמוי בבית־קפה. היא נש־פטה ונשלחה למאסר בנווה־תירצה. קלרה מיהרה לחזור מבראזיל כדי לד־אוג ליפה, וכדי לבקרה בבית־הסוהר. אך כאשר שוחררה יפה מהכלא ניתקו השתיים את היחסים ביניהן. ליפה הגיעו שמועות לכלא כי קלרה נוהגת לבלות עם נשים שונות, וכי סמוך לשיחרורה חיה קלרה עם לסבית

(המשך בעמוד 20)

לא רק לדוגמניות ולמלכות־יופי מיועד אולפן לאה פלטשר

בליבו של הכרך הסואן תל־אביב. ברחוב אבן־גבירול 50, מצוייה פינת חמד מטופחת להפליא ושקטה שבה שוכן **האולפן של גב' לאה פלטשר**. לטיפוח החן, נימוסים ויחסי אנוש דוגמנות מקצועית ותרבות הגוף.

למרות הדימוי של בית־הספר כאילו הוא נועד רק לדוגמניות ולמלכות יופי, הרי ש־80% מתלמידותיה הן חתך ישראלי רגיל. כמו: מורות, פקידות, נשות חברה וכל אשה ונערה השואפת לשיפור עצמי מכף רגל ועד ראש. אולם לא די בטיפוח החן החיצוני. כי על האשה ללמוד נימוסים, גינוני חברה ויחסי אנוש ומתוך כל אלה היא רוכשת בטחון עצמי המקנה לה הצלחה והערכה, בעבודה, בחברה ובמשפחה.

נוסף לכך מתקיימים במסגרת האולפן שיעורי התעמלות שמטרתם לעצב גמישות לגוף, חיזוק שרירים והרזיה במקומות הרצויים. תרגילים אלה מיועדים לבנות ולנשים בכל גיל.

הגב' לאה פלטשר הינה המורה המוסמכת היחידה בארץ ללמד את מקצועות טיפוח החן ודוגמנות מקצועית.

אין לגב' פלטשר סניפים.

לקביעת ראיון: **טלפון 267682.**

שולה

השתלת ציפורניים מלאכותיות
בשיטה אמריקאית עם יהלומים
ציורים וקישוטים
וכן השתלת ריסים

ת"א, רח' המלך ג'ורג' 89
טל': 03־295318 – 03־284919

בניית ציפורניים גם ברגליים

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 03-6-790114 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03־38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

ישראלי בארה"ב/קנדה
קב' ישראלים בחו"ל מתארגנת במסגרת־פעילות והסברה:
ישראלים בצפון אמריקה למען שלום ישראל־פלסטין
כתוב אל:
Pob 597
Lenox Hill st N.Y., N.Y. 10021

(המשך מעמוד 19)

יפהפיה, שהיתה בעבר סוהרת. יפה שמעה גם על קשריה של קלרה עם חולי וחביבה.

קלרה הסבירה ליפה כי אינה רכושה, והיא אוהבת להסתובב בלילות ב־מועדונים ולהחליף חתיכות. יפה לא הסכימה לכך, והן נפרדו.

את חביבה פרץ הכירה קלרה כאשר היתה יפה בנווה־תירצה. חביבה, שר־טרת־לשעבר, עבדה כמלצרית במיסעדה. שתיהן התיידדו ונהגו לבלות ב־יחד. בתקופה יותר מאוחרת הכירה חביבה את ג'וליט ("חולי") מחפורה, שהגיעה מחיפה. ושהתגוררה באותה תקופה ברמת־אליהו ליד ראשון־לציון. שתיהן עברו לגור אצל קלרה, ונהגו לבלות בדיסקוטקים בתל־אביב.

על הריב הגדול דובר הרבה בקרב הלסביות, וגם על הנקמה שממנה חר־ששות חברותיה של קלרה.

רציתי לפגוש את קלרה כדי לש־מוע מפיה מה קרה באמת. נאמר לי כי קלרה נוהגת לשחק קלפים במועדון ברחוב בן־יהודה. כשהגעתי לשם נאמר לי שקלרה כבר יצאה, וכי אוכל לפגוש אותה ביום השלישי, בערב־נשים, ב־מועדון דיוויין שברחוב דיזנגוף בתל־אביב.

פר־הרבעה שימושי

בכנסתי למועדון דיוויין בערב נשים, בחצות. המועדון נמצא בר־חוב דיזנגוף, פינת רחוב ארלוורוב. המקום רחב־ידיים, יש בו ריקודים ומו־סיקה רועשת.

ברחבת־הריקודים ראיתי זוגות של נשים חבוקות. הרוקדות זו עם זו. אף גבר אחד לא היה במקום.

יותר מאוחר הוסבר לי כי הכניסה לגברים אסורה בערבי יום־שלישי. וכי במשך יתר ימי־השבוע משמש המקום לזוגות רגילים. ובייחוד להומו־סק־סואלים. המרגישים שם „כמו בבית".

הצטרפתי לשולחן של כמה לס־ביות. קלרה עדיין לא הגיעה.

הלסביות דיברו בגנות כל הגברים. נדהמתי לראות שאחת מהן נמצאת ב־חודשי־הריון מתקדמים. והעזתי לש־אול אם ההריון אינו סותר את התיאו־יות ששמעתי רק כרגע.

האשה, מנהלת־חשבונות במשרד ממשלתי, הסבירה לי כי היא וחברתה החליטו להביא ילד לעולם. אך מאחר שיש בעיה טכנית קטנה, בעניין זה, בחרו ביחד „פר־הרבעה" ברמות גבר. שתכונותיו נראו להן מתאימות מב־חינת הגנים. הן לא רוצות לדבר עליו. היות שכבר אינו קיים עבורן למעשה. מובן שלא יזכה לדעת על לידת התי־נוק.

לשולחן הצטרפה חיילת, יחד עם בחורה שהיתה לבושה בצניעות ושנר־אתה כאילו אינה שייכת לשם. הנשים הסבירו לי כי זו בחורה דתיה מבני־ברק, שגילתה לא מזמן שהיא נמשכת לנשים. היא חוששת מפני בני־משפח־תה, הרוצים לשדך לה חתן. שמא יי־וודע להם היכן היא מבלה.

במשך שעה, ליד אותו שולחן, נודעו לי פרטים אינטימיים של רוב המבקרות במקום. מסתבר שכולן מ־כירות את כולן, ונראה כי אין סודות באותה חברה.

„יודעת להביא את היומית!"

קלרה הגיעה בשעה 1.30. כשי־שבה ליד הבר ניגשו אליה כמה חברות. כדי לברך אותה. נראה לי ש־היא מאוד פופולארית במקום.

גם אני ניגשתי אליה ואמרתי כי אני מחפשת אחריה, וקשה למוצאה. היא סיפרה כי הגיעה זה עתה מירוש־לים. שם ביקרה במועדון־הימורים, וכי עדיין לא הספיקה לישון מאז אתמול.

היא נראתה חיוורת, והצלקת נר־אתה בבירור. למרות האור העמום שהיה במקום. סיפרתי לה כי שמעתי על המיקרה שקרה לה עם חברותיה, חולי וחביבה, וכי הייתי רוצה לשמוע מפיה מה בדיוק קרה. הצעתי שנצא למקום יותר שקט. וקלרה הסכימה. קודם לכן, שתתה כמה כוסיות של ג'ין־אנד־טוניק. אחר־כך ישבנו בפי־צריה ברחוב דיזנגוף.

סיפרה קלרה:

לא נעים לי להיזכר במה שקרה. היינו חברות טובות, ובסוף יצא ליכלוך כזה.

את חביבה היכרתי לפני כמה שנים. והתחברנו. היינו מתראות מדי יום ב־יומו. היה בינינו אמון, והתחלנו להת־עסק בכל מיני דברים. אני לא יכולה לספר לך בדיוק, כי אני לא רוצה גם להפליל את עצמי. בקיצור התעסקנו גם בכרטיסי־אשראי גנובים, שבהם קנינו בגדים בחנויות.

אז עוד לא הכירה חביבה את חולי. כשהן הכירו זו את זו, הן הפכו לזוג, ויחד גרו בדירה שכורה בצפון תל־אביב. חולי לא עבדה, וחביבה עבדה בתור מגישה במיסעדה והביאה את ה־פרנסה. אני היכרתי אותה דרך חביבה.

אחרי זמן נגמר החוזה לדירה שש־תיהן שכרו, ושתיהן עברו לגור אצלי. בבית שאני גרה בו עם אחי. זה נמשך שלושה חודשים. חולי לא עבדה, וחיה

קלרה (לפני הפציעה)
„בדרך כלל הולך לי"

על חשבוני. אפילו בגדים לא היו לה ללבוש. הלכתי בעצמי לחנויות וקניתי לה בגדים.

שאלתי את קלרה היכן היא עובדת, וממה היא מתפרנסת, והיא ענתה: „אני, ברוך השם. יודעת להביא את היומית. אני גם מרוויחה בקלפים. לא תמיד. אבל בדרך כלל הולך לי, ויש לי פר־נסה בשפע, ברוך השם".

בקיצור, עם אותו כרטיס של יש־ראכרט הסתובבנו, חביבה ואני, וקנינו כל מיני דברים, בעיקר בגדים. לחביבה היה רכב שכור, ובו הסתובבנו. הסתדר־נו לא רע, עד שיום אחד בעל־בוטיק, שאצלו קנינו, רשם את מיספר הרכב שחביבה נהגה בו, וכך עלתה עליה המישטרה.

המדור הגיע אל חביבה הביתה ועצר אותה בחשד של כרטיס ישראכרט גנוב. חביבה הכחישה, אבל למישטרה היו כמה ראיות, וחביבה נשפטה לחוד־שיים מאסר בפועל. דווקא התחשבו בה, היות וזאת היתה העבירה הראשונה שלה, והיא היתה שוטרת־לשעבר.

„אני רוצה שקט!"

כאשר שוחררה חביבה כעבור 48 שעות, באה אליי וביקשה ממני 200 דולר עבור עורך־דין. נתתי לה את הכסף, והיא שוחררה בערבות עד למישפט.

אז עוד גרו חביבה וחולי אצלי. רק מאוחר יותר שכרו דירה בשכונת ג'מ־סין בתל־אביב. ביום שחביבה קיבלה את כתב־האישום, הגיעו אליי חולי ו־חביבה ודרשו ממני עוד כסף לעורך־דין. אמרתי שכבר נתתי פעם, ואני לא מעוניינת שיעשו לי פרוטקשן. הן הלכו. שוב באו אליי שתיהן ואיימו עליי, בנוכחות אמי, שהן תעשינה לי צלקת בפנים, אם לא אביא להן את הכסף. עמדתי על זה שלא אתן כסף, ולא אהיה קורבן לסחיטה.

הן התנפלו עליי, אחרי ריב וצע־קות, ואז התחילה תיגרת־ידיים. רבנו וצעקנו, ואמא שלי התחילה לבכות, באותו הרגע הפסיקו, ובדרכן החוצה אמרו לי באיום: „אנחנו עוד נתראה".

יצאתי לבלות כרגיל, אבל לא יצא לי להיתקל בהן אף פעם אחת. שמעתי מחברות משותפות שהן מחפשות אותי כדי להתנקם בי. כולם אמרו לי להי־זהר, כי הן מאיימות לחתוך לי את ה־פנים.

ממש היה לי קשה להאמין שקיי־מות בחורות כאלה, שאכלו ושתו אצלי בבית במשך חודשים, ובסוף יעשו לי דבר כזה.

חביבה נשפטה לחודשיים, וישבה בנווה־תירצה. בינתיים הסתובבה חולי בעיר ואמרה לכולם שתנקום את הנקמה של חביבה, בת־הזוג שלה.

אני לא הבנתי על מה יש לה לנקום. אומנם עשיתי עם חביבה כל מיני דברים, אבל לעניין הישראכרט. שבו נתפסה, לא היה לי קשר. היא הלכה לבדה לעשות את הקניה ונתפסה, וזה שהיא החליטה שאני צריכה לממן לה את עורך־הדין לא נראה לי הגיוני.

אני בכלל מתרחקת מכל הבלאגנים. כבר היה לי די כשקרה מיקרה־הרצח של בת־שבע חזן. (רצח על רקע יחסים לסביים וסמים. גופתה של בת־שבע נמצאה בפיר של מעלית בלתי גמורה בתחנה המרכזית החדשה בתל־אביב. אחרי שיחה טלפונית אנונימית הואשמה מיכל אלקיים, עבריינית ירו־שלמית. ברצח ונשפטה למאסר־עולם).

אז אספה המישטרה את כל הלס־ביות, וגם אותי. והשמיעו לנו הקלטה של קול שצילצל למישטרה למסור ש־נמצאה גופה בפיר של מעלית, אני זהיתי את הקול של מיכל אלקיים, ועצרו אותה.

כמה ימים אחר־כך תפסו אותי חברות לסביות של מיכל. וכמעט הרגו אותי במכות באמצע הרחוב. אמרו לי שלא הייתי צריכה להתערב. כאילו שהלכתי מרצוני למישטרה. עכשיו החלטתי שזה לא בשבילי, ואני רוצה שקט.

„אכלתי אותה!"

בקיצור, ביום השלישי אני נכ־נסת. כרגיל לדיוויין כדי לפגוש חברות שלי. בכניסה נתקלתי בחולי, והיא אומרת לי: „קלרה, חביבה נשפטה לחודשיים ואת התלכלכת בשביל 200 דולר."

עניתי לה שאני לא מאחלת בית־סוהר אפילו לשונאים שלי, ובטח לא לחביבה. אבל אני מקווה שהזמן יעבור מהר.

פיתאום שלפה חולי סכין קפיצית, התנפלה עליי והתכה לי את הפנים.

ברחתי לרחוב והיא רצה אחריי עם הסכין ורצתה להמשיך לדקור אותי.

למזלי עצרה מונית. הנהג ראה אותי שותת דם ולקח אותי לבית־החולים איכילוב. הכניסו אותי מייד לחדר־ני־תוח, הרדימו אותי ועשו לי 19 תפרים בפנים.

כשהתעוררתי ראיתי את המישטרה, וסיפרתי להם מה שקרה. למחרת עצרו את חולי. היא הכחישה שהיא מכירה אותי בכלל. חברות שלי ששמעו מה קרה לי, באו למישטרה ונתנו עדות על כל האיומים של חולי וחביבה. עכשיו חולי עצורה עד תום ההליכים.

אפשר להגיד שכל זה מגעיל, אם אני צריכה להגיע למצב כזה עם החב־רות שלי. אנשים שמכירים אותי אומ־רים לי שאכלתי אותה, כי אני יותר מדי טובה לאנשים.

יש לי חברים המוכנים „לדאוג" לה במקומי, אבל אני מונעת את זה. אני טיפוס שלא מסוגל לראות דם. זה מבהיל אותי.

אחיי, בני דת משה

טיסת אל־על 361 מלונדון לתל־אביב לפני שבוע היתה הטיסה הכי מבישה שהיתה לי בחיים. כבר בנמל־התעופה היתרו כשראיתי את התור השחור בקאפוטות ושטריימלים, הרגשתי שלא יהיה קל. אני זוכרת את החרדים מטיסות אחרות. תמיד הם מגיעים קודם, דוחפים, מתנהגים לא בנימוס. אלה. בשאר הטיסות. היו רק כמה מהם. והם בטלו בשישים.

ובעל שצעק בקול רם לעבר חבריו דברים ביידיש שלא הבנתי. התינוקת פלטה עליי. משכה לי את הבגדים. קרעה לי את העיתון, כשאמא שלה היתה עסוקה בדיפדוף באחד מסיפרי־הקודש שהח־זיקה.

אחר־כך המראנו, ומייד קמו כולם והתחילו להתהלך במטוס. הדיילות ביקשו, דרשו. התחננו. שישבו במקום. אבל החרדים לא מקבלים מהם חתום על־ידי רב אחר. הדיילים והדיילות התרוצצו בין 450 הנוסעים. הזיעו ונשאו את המגשים. שנחטפו מידיהם תוך צעקות רמות של שמות הרבנים החתומים על האוכל. שלא יהיה בילבול חס־וחלילה.

החרדים שקיבלו את מנותיהם לפני הנוסעים האחרים שבמטוס גמרו לאכול אותן בדיוק כשהצוות התחיל לחלק את מנות־האוכל לשאר הנוסעים. אבל זה לא הפריע לחלק גדול מתוך 100 החרדים לקום ולהפריע ממש לחלוקת האוכל. קבוצת הילדים צעקה והרעישה, והרעש היה כמעט בלתי־נסבל. רציתי לשתות. אבל לא היה לי לב לבקש משהו מהצוות, שעמד ליפול מהרגליים. התינוקת המשיכה למרוט לי את השערות. השכן שלי דרך לי על הרגל בפעם ה־30 והשכן מאחור המשיך לבעוט בכיסא שלי. למרות חמש בקשות מאוד מנומסות שלי. רגע לפני ההתמוטטות שלי בא לעזרתי האלוהים, בדמות קברניט־המטוס. שהזמין אותי לשבת קצת בתא־הטייס. ישבתי שם עד סוף הטיסה. ורק כשכל הנוסעים ירדו, חזרתי למקומי כדי לקחת משם את המעיל שהשארתי על המושב ואת שקית־הריצפה. ששם כובו כנראה בעזרת הנעליים. אולי באמת כראי שאיזה רב יסביר לצאן שלו שמטוסי ג'מבו טסים באוויר כשבמיכליהם עשרות טונות דלק ויכול לקרות אסון גדול.

טיסה 361 היתה עמוסה ביותר ממאה חרדים. על נשיהם וטפם. וקופסות־הענק המכילות את הכובעים או הפיאות הנוכריות. אבל כדי שה־טראומה תהיה מושלמת. העמיסו על אותה טיסה ממש עוד 60 ילדים קטנים שנסעו ארצה לאיזה קייטנה. ושאגב. היו חסרי־נימוס וקולניים לא פחות מילדים ישראליים. וזו היתה נחמתי היחידה בארבע שעות הסיוט הזה.

הכיסא שניתן לי היה בשורה 48. בטור הכיסאות האמצעי. כשאני יושבת בין יהודי דתי ענק־מימדים. שישב אומנם על הכיסא שלו. אבל גפיו היו תלויים עליי במשך רוב הזמן וגם המרפקים שלו עבי־הבשר פלשו אליי מדי פעם. מהצד השני שלי ישבה גברת חרדית עם תינוקת צווות הדיילים והדיילות נראו סחוטים. מיו־זעים. נעלבים ואיכשהו משלימים עם גורלם. כנראה הסבירו להם בקורס שגם אלה הם בני עמנו.

כשהגעתי למקומי. מצאתי שם את שקית־האוכל. אבל המעיל שלי נעלם. בתור לביקורת הדרכונים מצאתי אותו מונח על זרועה של גברת חרדית מאוד ואלגנטית. שמילמלה משהו לא ברור ביידיש. אבל ברוב טובה הסכימה להחזיר לי אותו.

בשלהי יום־העצמאות, ובכלל

פעם. במסיבות של חברה מסויימת בארץ. היו יושבים על הריצפה ושרים שירי־מולדת. בהתחלה, אז, זה נראה לכולם בסדר. מה רע ב„על הנגב יורד ליל הסתיו, רוח אט תישוב. תנוע הצמרת" או אפילו „אפור־אפור הסלע במישלט".

אחר־כך האנשים התבגרו. השמינו קצת. התעשרו. בנו בתים יותר גדולים, לפעמים וילות, אכלו שרימפס במיסעדות ונסעו לחו"ל. אבל בחגים ובמסיבות שלהם הם המשיכו לשבת על הריצפה.

לפעמים על שטיחים יקרים, ועדיין שרו את „על הנגב יורד ליל הסתיו". אלה השירים שהם יודעים, אוהבים. אלה השורשים שלהם. הנעורים שלהם. הזיכרונות.

עכשיו האופנה קצת השתנתה. בערבים עדיין הולכים למסיבות ושרים ונהנים. אבל מייד למחרת יש נושא מרגש לשיחה. הנושא הוא כמה זה מצחיק ולא מתאים וסנובי וולגרי, שכל השמנים והשבעים והעשירים האלה שיש להם וילות ומכוניות ולוו וג'קוזי, יושבים על הריצפה ושרים את „על הנגב יורד ליל הסתיו".

למה. רבותיי? למה זה מצחיק? למה זה לא מתאים? האם „על הנגב יורד ליל הסתיו" נכתב רק לאנשים בני 18, רזים. רעבים ולבושי כובע־גרב? כל זמן שאין שירים על ג'קוזי ועל טבעות־יהלומים ועל וילות בהרצליה־פיתוח. מה אתם רוצים שהם ישירו? את שירי האירווייזיון?

אלה שירי־המולדת שלנו. של העניים ושל העשירים. לכולם אותם הזיכרונות ואותם השירים. נכון שהמולדת השתנתה וגם האנשים. ומה יותר טיבעי מאשר להיאחז במה שלא השתנה. מה שלא השתנה זו הצביטה בלב שעדיין גורמים לנו „רוח אט תישוב", תנוע הצמרת". יש לכם משהו נגד צביטה בלב? אולי כדאי לקבוע: מי שרוצה לשיר שירי־מולדת — שישיר. מי שלא רוצה — שישתוק.

תרבות, אבל מהר

כבר בארץ. לפני נסיעתי לפאריס. קיבלתי הוראות מאוד ברורות מצד כמה מחבריי התרבותיים. שבלי לראות את התערוכה המוצנת עכשיו במרכז פומפידו אין לי סרטיפיקט לחזור ארצה. אז אחרי יומיים של הליכה ברחובות פא־ריס המטריפה החלטתי שדין התנועה הוא דין התנועה. וביקשתי מנהג־המונית שיקה אותי למרכז פומפידו. הנהג נסע ונסע ובסוף עצר מתחת לבניין עצמו בתוך החניון. הראה לי דלת־זכוכית ואמר לי להיכנס ברכה.

האמת היא שקצת קיללתי אותו על שהביא אותי לחניון ולא לכניסה הראשית. כמו בן־אדם תרבותי. אבל בצרפתית אפילו להתווכח אני לא יכולה. ולכן יצאתי מהמונית ובצעד בטוח וכועס צעדתי אל עבר דלת־הזכוכית. האיש ליד הדלת פתח אותה לפני. מילמל משהו בצרפתית ואני נכנסתי. רק במבט לאחור שמתי לב שעל הדלת כתוב באותיות־ענק PERSONAL בלומר: כניסה לאנשי־צוות.

בתוך הבניין עמדו חצי מיליון איש מסודרים בשלושה תורים בלתי־נגמרים. שמייד ויכאו בי כל רגש תרבותי. ולכן ויתרתי על התערוכות עצמן ופניתי אל המדרגות השקופות. כדי לעלות לקומות העליונות. אולי שם. במיקרה. אפשר יהיה לראות משהו. שם. על המדרגות השקופות. המשקיפות אל עבר הרחבה שלפי הבניין. הבנתי שאיזה נהג־מונית גאוני (ואולי יהודי) היה לי. בכניסה הראשית לבניין עמדו שני תורים שאולי לא נגמרו עד עצם כתיבת שורות אלה. ואילו ראיתי אותם מבחוץ הייתי מוותרת מייד על כניסה לבניין.

אז אם אתם רוצים להיכנס למרכז פומפידו תחפשו את הכניסה של אנשי־הצוות ולכו אליה בצעד בטוח והיוך של תודה שמופנה אליי.

* * *

אני כבר רואה בעיני רוחי את התור העצום של הישראלים העומדים ליד דלת אנשי־הצוות. אבל זה לא מזיז לי כבר. אני חזרתי משם.

שלח לחמך

ביום־העצמאות הבא בטח יהיו שוב זיקוקים מעל בנייני העיריה וישאר מיגדלים. אז אולי אפשר לבקש מהממונים על הזיקוקים שמלבד כסף יבזבזו גם קצת מחשבה על הנושא.

הזיקוקים יפים לכולם. אבל אנשים מבוגרים כבר ראו זיקוקים בחייהם ואם יפסידו פעם. לא יקרה אסון. מי שעדיין ממש מתרגש מזה ואוהב ומחכה לזיקוקים הם הילדים הקטנים שלנו. שעושים מאמצים עילאיים להחזיק את העיניים הקטנות שלהם פקוחות עד לשעה 10 וחצי בלילה. שעת הזיקוקים.

אבל רוב הילדים הקטנים לא מצליחים. והם נרדמים סמוך ל־10. תוך הרגשה שגם יום־העצמאות קיפח אותם.

אולי פשוט לעשות את הזיקוקים בשעה 8. למשל. לטובת הילדים ולתיפארת מדינת ישראל.

ההבדל בין תיאטרון לילדים לתיאטרון לזקנים, הגאים בבית־סיפרם והנשים היפות במישפחת הפירסומאי

רונן זילברמן ורונית זלטי[illegible] טיוח לצילום ב[illegible] אובסקורה. **מרבים לצלם האחד את ו[illegible]**

הדס פלד בתו של ישראל פלד, לשעבר ראש עיריית רמת־גן, עומדת לפני בחינות ההסמכה הסופיות לתואר עורך־דין.

קרול פלד גם היא כלתו של הפיר־ סומאי, משמשת כיום מורה לאנגלית. קרול היא עולה חדשה מארצות־הברית.

דניאלה פלד עוד כלו[illegible] של המארח[illegible] ש־ היתה בעבר דיילת־אוויר באל[illegible] על.

שרון בריר, בתה היפהפיה בת ה־16 של העיתונ־ אית־עורכת ברוריה אבידן־בריר.

היפות לבית פלד

בצהרי יום־העצמאות, חתרה חבורה נכבדה, בינות לתימרות עשן־השיפו־ דים, אל ביתו של הפירסומאי **חיים פלד**, בהרצליה־פיתוח.

היו שם כאלה שתמיד כותבים עליהם, (פוליטיקאים), וכאלה שתמיד כותבים על אלה שכותבים עליהם — עיתונאים, כמובן. **תמי, גידי ונוני מוזס**, פלוס העורך החדש־ישן **דב יודקובסקי**, יצגו את ידיעות אחרו־ נות; **טומי לפיד**, **משה זיק** ועורכם **עידו דיסנצ'יק** — את המתחרה, מעריב; ואילו את האח הצעיר והשובב חדשות יצגו המו"ל **חיים בראון** והעיתונאים **דן בן־אמוץ** ו**אילן כפיר**.

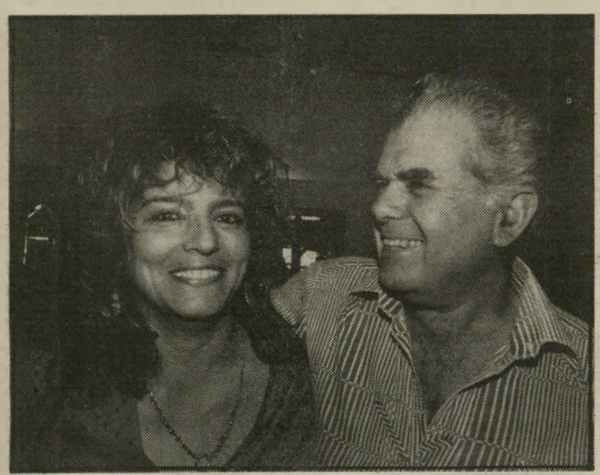
סביב כאלה מצליחנים לא קשה כמובן לאתר נשים יפות, כמו **דניאלה פלד**, כלתו של הפירסומאי המארח. אחותה **אירים עינבר**, וכן את **קרול פלד**, העולה החדשה מארצות־הברית. מעט האפילה עליהם ביופיה **שרון** בת ה־16, בתה הצעירה של העיתונאית **ברוריה אבידן־בריר**.

אירים עינבר אשתו של צביקה עינבר, שהוא הצעיר בקברניטי אל־על. זוכה בנשיקה מהתמלילן אילן גולדהירש. אירים עינבר היא אחותה הבכורה של דניאלה פלד.

חגיגות בתיאטראות

בין שיפוד לשיפוד, מסתבר, מוצאים בארץ זמן גם לתיאטרון. לראיה: התיאטרון לילדים ולנוער חגג את הורדת שני להיטיו, פו הדב ומלכות דויד. לאחר הישג מדהים של 250 הצגות, ואילו תיאטרון הבימה חוגג בימים אלה 100 הצגות לפירוד זמני. כמעט מובן מאליו ששתי המסיבות סבבו סביב הסביאה, אנשי הבימה. על כוכבי ההצגה **יונה אליאן** ו**נתן דטנר**, סעדו במסעדה המצויינת ערבסק, ואנשי התיאטרון לילדים ולנוער — ובראשם הוותיקים־ שאינם־מזדקנים **סנינה גרי** ו**עזרי־ אל אשריוב** — סבאו בהמיסעדה הגדולה, לשעבר אל מארוקו.

יונה אליאן נותנת סיבה טובה למסיבה לשמואל עומר, מנכ"ל הבימה. **בתצלום למטה: השחקנים יואל דרורי, יהודית גרינשפן, שלמה טולדו ויהודית ינאי מהתיאטרון לילדים ולנוער.**

אשונים לתהילה

שניהם סטודנ־ ת־הספר קמרה שני. הפעם שינו מהרגלם. רונית רוקדת בבלט הישראלי, ואת כישוריה כרקדנית הפגינה על המישטח. השניים מתכננים לנסוע בשנה הבאה לניו־יורק, ולהשלים את לימודיהם במקום.

אסנת שחר נפגשה במסיבה עם ידי־ דתה גילה. השתיים לא התראו זמן רב. בימים אלה הן מסיימות שנה שלישית ללימודיהן, אחרי שכבר עבדו בעבר כאסיסטנטיות במעבדות בית־הספר. בוגרי ובוגרות קמרה אובסקורה גאים מאוד במקום־לימודים זה.

תל אביב היא ללא ספק התוססת יליזה בערי הארץ. זה נכון גם בכל מור בפעולות אמנותית. כמות הגלריות ש בה מתחרה בגדולות שבערי תבל. אך ־הספר המרכזיים לאמנויות התפזרו חבי הארץ: בצלאל בירושלים, המיד־ ה למורים ברמת־השרון, ויצו בחיפה, ילו לתל־חי מיכללה גדולה משלה.

בתל־אביב פועלים בתי־ספר פרטיים ר היקפם קטן.

שונה מכולם הוא בית־הספר לאמנויות רה אובסקורה, שהתפתח מבית־הספר לצילום אמנותי והיה לבית־ספר ציע מגמות פיסול, ציור, רישום, מיצג, יאו ומחלקת־צילום, שהיא הגדולה תר בארץ.

מסורת־מסיבות מהסוג המוכר מסידרת לוויזיה תהילה עדיין אין, אך במסיבת ־העצמאות שהתקיימה בסטודיו הגדול של המוסד אפשר היה לראות ניצנים ראשונים להתהוותה.

היא היתה אמורה להתחיל בשעה 10 בערב, אך מבלה תל־אביבי ממוצע לא יכול להיות IN אם לא עבר לפני בואו בשתיים־ שלוש מסיבות קודמות. לכן נותר חלל הסטודיו הגדול ריק כמעט ממחוללים, עד לשעה מאוחרת.

המעטים שהגיעו עמדו נבוכים, ממתי־ נים לאיזו הפתעה. התפנית חלה בסביבות השעה 1 אחר־חצות, כשגרודים־גרודים נכנסו הסטודנטים ואורחיהם, והציפו את רחבת־הריקודים.

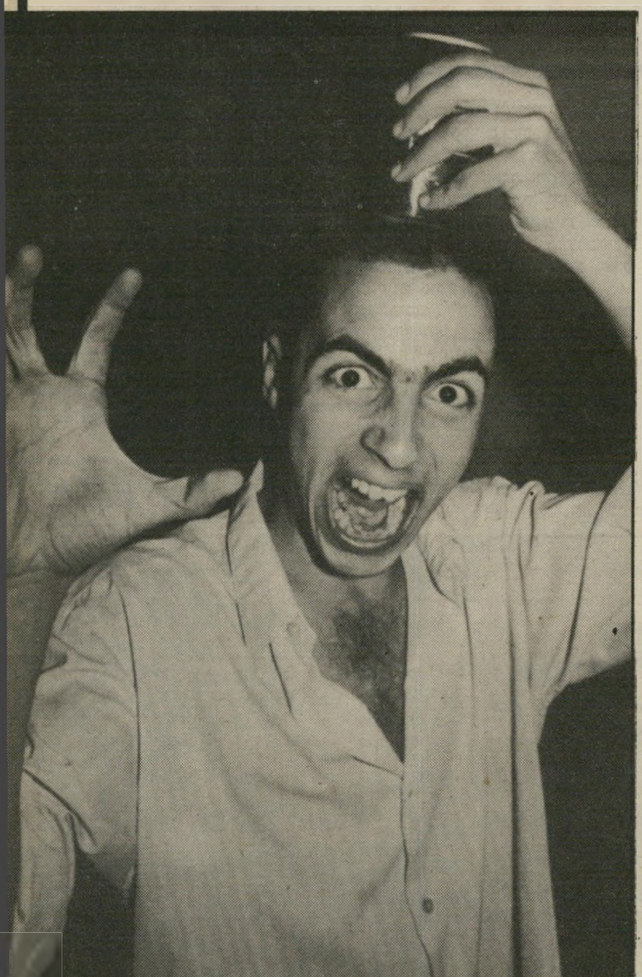
את כישרונם היצירתי הפגינו הסטודנ־ טים גם באופן הופעתם. **אורית שמלצר** באה לבושה במיכנסיים עם כתפיות, ו**אייל בן־ארי** הזמין את החוגגים לעשות סיבוב על הקרחת החדשה שלו.

שלושת המארגנים עבדו קשה, יש לומר לזכותם. **אברהם גלילי** ו**אילן לוי** השגיחו שהמוסיקה תמשיך לנגן ולהרקיד, וזאת חרף דלות החומר המוסיקאלי, שאילץ אותם להפוך קסטה אחת שוב ושוב, בעוד **צחי ירון** משגיח שאיש לא ישאר פיכח.

מנהל בית־הספר, **אריה המר**, עמד כהרגלו בצד והשגיח שהעניינים יתנהלו כסידרם.

בין האורחים היו גם **דני דותן**, זמר להקת קליק עליה השלום, המועסק כיום בבית־הספר, והמורים **חגית כהן**, **מיכל המר** ו**אבי שטראוך**.

בשעות הקטנות של הלילה הופיע שוטר נבוך, שהוטלה עליו המשימה הבלתי־נעימה לבשר על סופה של ההילולה. מישהו התבדח ואמר שהגיע הזמן לקריאת־שמע־של־שחרית. אבל האחרים העמידו אותו על טעותו, הסבירו לו שאצל החילוניים זה שייך לחג־אחר, לפסח.

אורית שמלצר תלמידת שנה שלישית היתה במצב־רוח עליז אולי מדי בזכות המשקה. בתצלום משמאל: התלמיד דני שיראי.

אייל בן־ארי הוא חיפאי שבא לרכוש את מיקצוע הצילום בתל־אביב, בה הוא מרבה להנציח במצלמתו את אירועיה החשובים. בשנה הבאה ישתלם גם הוא בניו־יורק.

הסופרת רחל איתן נשואה למדען אמריקאי וחיה זה פו שנים בניו־יורק. היא לא ברקיע

רחל איתן חיה, נושמת וכותבת בניו־יורק.

לפני 14 שנה היתה הסופרת תכולת־העיניים, חטובת־הגוף ובעלת השיער הבלונדי, דמות ידועה בתל־אביב של אותם ימים. הגרושה הצעירה (מהאר־ריכל דן איתן) נראתה אז בכל האי־רועים של הבוהמה, במסיבות, בבתי־

„אני לא שייכת — אני אדם בגולה!"

הקפה ובשפת־הים, כשהיא לבושה בביקיני זעיר.

היום היא יושבת בבית מטופח במנהטן. כי חייה של רחל איתן השתנו מן הקצה אל הקצה. היא נשואה לג'רי פישמן, מדען אמריקאי כסוף־שיער, שהתמחותו היא כימיה ביולוגית. היא מגדלת את בנם, יהונתן בן ה־14, מלמדת ספרות עברית, ספרות יידיש ולשון עברית באוניברסיטת לונג־איילנד וכותבת גם ספר חדש, סיפרה השלישי.

בין יתומים וממזרים

כשהיא ישובה בדירתה המרווחת, הסמוכה לסנטרל פארק, ב־חדר־האורחים בעל ספות־הקטיפה הכ־תומות, השטיחים הציבעוניים, הסיפ־ריה הגדושה ספרים בעברית ובאנגלית ושולחן־העבודה לידו היא מבלה שעות על גבי שעות, מספרת איתן, הלבושה בסוורר וי שחור והדוק והעונדת ל־צווארה מדליון חמסה מזהב, בהת־רגשות רבה על המסיבה שנערכה לה לאחרונה במועדון של אביטל וארט דה־לוגו בוויליג' בניו־יורק.

הסיבה למסיבה היתה הופעת התרגום האנגלי של סיפרה הראשון של רחל איתן, ברקיע החמישי. זהו, כזכור, הספר הכמעט אוטו־ביוגראפי, אותו כתבה איתן ב־1962 (ועבורו זכתה בפרס ברנר).

ברקיע מספר על עולמם המיוחד של ילדי מישפחות מעורערות, על רקע החברה העירונית בארץ־ישראל של מילחמת־העולם השניה, או, כפי שרחל איתן מספרת על עצמה:

„נולדתי בתל־אביב. עד גיל 12 עברה עליי ילדותי במוסד לילדים נצרכים בבני־ברק. היה שם אוסף של יתומים, ממזרים, ילדים עזובים, אסופים וחולים למיניהם.

„אבל מאז שלמדתי קרוא וכתוב, הייתי כותבת סיפורים ושירים. הייתי הסופרת והמשוררת של הבנות במוסד. בלילה הייתי מספרת להן סיפורים מפרי דמיוני, וכבר אז היה לי ברור שאכתוב ספר העוסק בילדותי."

כמו לחמניות חמות

מ־אז שהוסיץ ברקיע החמישי, ביקשו לתרגמו לאנגלית, אך ללא הצלחה. נעשו נסיונות אחדים, אך איתן לא היתה מרוצה מסיגנון התרגום, מלשון התרגום, מבחירת המילים של המתרגם.

עד שלפני שנתיים פגשה את פיליפ שמשון, אנגלי לא־יהודי, שלמד עברית באוכספורד. שמשון, שכבר תירגם ספרים אחדים מעברית לאנגלית, וזכה בשבחים רבים על עבודתו, אהב את ברקיע החמישי והתחיל לעבוד עליו.

לפני כמה חודשים הופיע הספר, בכריכה קשה, בארצות־הברית („ועכ־שיו היתה לבעלי, שאינו דובר עברית, סוף־סוף הזדמנות לקרוא אותו," לא שוכחת איתן להעיר), ומכירתו עלתה יפה וכבר יצאה לאור מהדורה שניה.

הביקורות על הספר היו אוהדות וחיוביות ורחל איתן נתבקשה לאחרונה להיות אחת מאורחי־הכבוד בירייד ספרים יהודיים שנערך בעיר־המכוניות דטרויט. בירייד מצאה עצמה איתן בחברת 20 סופרים אחרים שספריהם פורסמו משך השנה האחרונה ואשר נחשבו למושכי־קהל על־ידי מארגני הירייד, בו ביקרו יהודים וישראלים רבים, שחטפו את סיפרה של איתן, אם להשתמש בניב־לשון אמריקאי, כמו לחמניות חמות („חזרתי ללא ספר אחד!").

ועכשיו מצפה לתרגום סיפרה השני של איתן, שידה ושידות, אותו כבר כתבה בניו־יורק בעברית, כמובן, ושיצא לאור ב־1973.

שידה הוא סיפורה של אישה צעי־רה ורגישה, שחיי־הנישואין שלה מגי־עים למשבר. תוך תיאור מהלך חייה והרפתקות־האהבים שהיא נקלעת אליהן, נפרשים חיי החוג הנוצץ של החברה הישראלית על טיפוסיה השו־נים. זהו ספר כן, אותנטי, חושפני ו־ביקורתי וגם בו לא נעדרים יסודות אוטו־ביוגראפיים.

עתה שקועה רחל איתן בכתיבת סיפרה השלישי, שייקרא מישלחת מלאכים רעים והעוסק באנשים המקדישים את חייהם לזולת. אך יש הרואים אותם כמישלחת מלאכים רעים.

אין חלום אמריקאי

א־יתן מגדירה את מישלחת כספר פוליטי, העוסק בישראל בשנות ה־40, ה־50 וה־60 ובקונפליקט בין שתי תפיסות־עולם ובין שתי חב־רות.

כי למרות שהיא חיה בניו־יורק, מעייניה של רחל איתן נתונים לארץ: „אף פעם לא היה לי חלום אמריקאי. אני נמצאת פה רק בגלל בעלי. חיי המישפחה מאוד חשובים לי. פעם

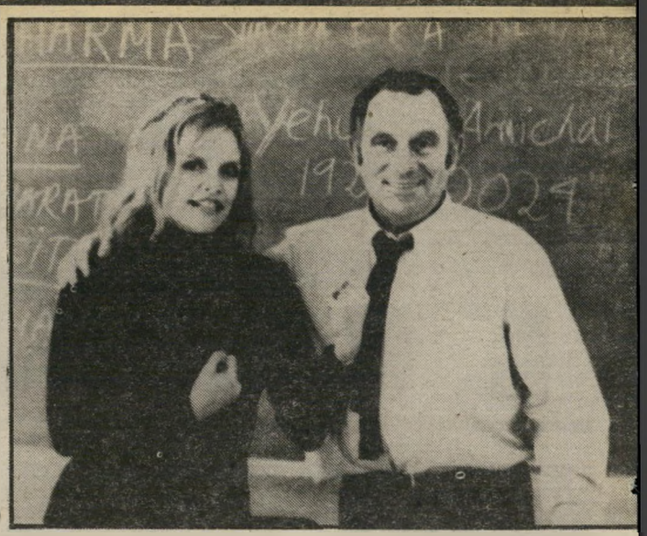

4 פנים לרחל מימין: ב־1958 וב־1962, כאשר היתה רחל איתן דמות תל־אביבית ידועה. למע־לה: ב־1967, שנים אחדות אחרי שהגיעה לניו־יורק, בעקבות אהבתה לג'רי, ומשמאל: כיום, עדיין בלונדית יפה, בעלת עיני תכלת מחייכות.

עם עמיחי ידידה הטוב, המשורר יהודה עמיחי, בעת ביקורו באוניברסיטת לונג־איילנד, בכיתה שבה מלמדת רחל איתן, הגאה עתה מאוד על הופעת התרגום האנגלי של סיפרה.

ראשונה בחיים שיש לי בית אמיתי וזה גורם לי אושר רב.

„מה לעשות ושלא לפי התוכנית התאהבתי באמריקאי? נכון. אם זה היה מישהו מרמת־גן, זה היה יותר פשוט. „אבל אחרי כל־כך הרבה שנים פה, אני לא מרגישה שייכת. אני פה אדם בגולה. מקומי האורגני הוא בישראל. הייתי רוצה שבני, יהונתן, יחיה ויתחנך בארץ, אבל לא בארץ בה שולטים אריק שרון ומאיר כהנא."

אבל מעל כל, מודה איתן, היא מתגעגעת לחמימות הישראלית, לקשר הבלתי־אמצעי בין אנשים, אם כי היא מוכנה לוותר, על מה שהיא מכנה, הברוטאליות הישראלית.

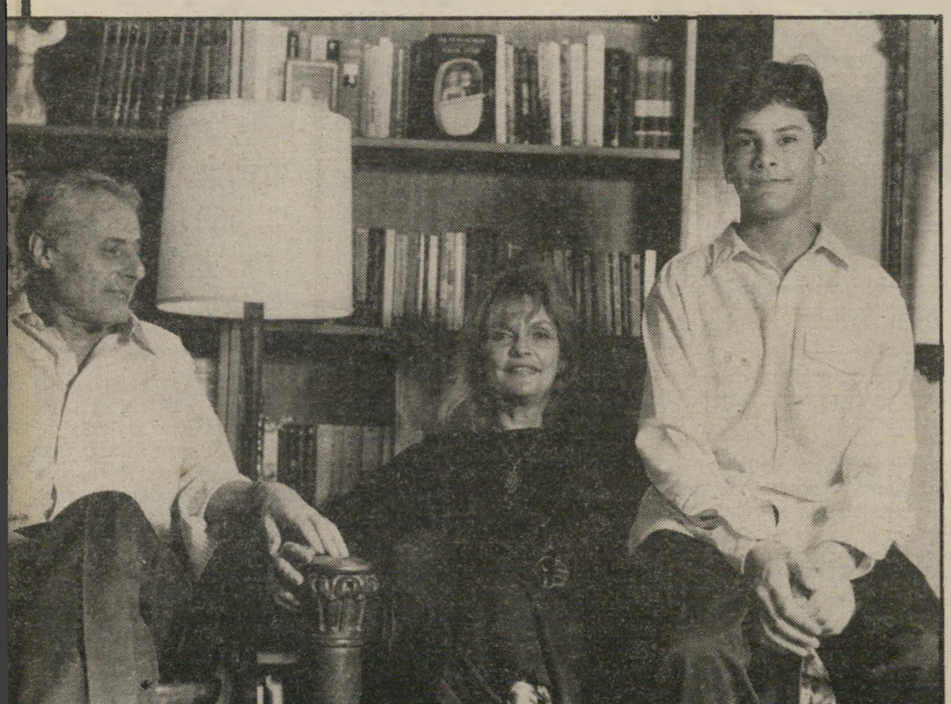
(לשם פיצוי על הביטוי החריף היא ממהרת להוסיף: „כשהישראלים טובים, אין טובים מהם!").

ורחל איתן גם מאוד מתגעגעת לשני ילדיה הראשונים — חמוטל, מעצבת תעשייתית, נשואה ואם לילד, ועומרי, שגם הוא ארכיטקט, כאביו.

כרזה אמריקאית שקישוטה את חנות־הספרים בדטרויט, בה חתמה רחל איתן על סיפרה ברקיע החמישי, שתורגם לאחרונה לאנגלית ושאותו יכול עתה לקרוא סוף־סוף גם בעלה, ג'רי, שאינו יודע עברית. איתן שקועה עתה בכתיבת ספר, מישלחת מלאכים רעים.

מישפחה חדשה הבעל, ג'רי פישמן, בעיקבותיו הגיעה רחל איתן לניו־יורק, ובנם, יהונתן בן ה־14, נער יפה־תואר. מימין: רחל, המודה שהיא מרגישה זרה בניו־יורק ושהיתה מעדיפה לחיות בארץ, בפתח בית־הקפה ויליג' גייט הניו־יורקי. צילמה: רקפת זהבי ■

למה לא להיות שמנה?

מדינות, המשתמשים בקבוצות אלה ככלי נגד אש"ף. לא רק כדי להביא דיסקרדיטציה של המאבק הפלסטיני. כדי להכתים אותו בפשעים, בטרור נגד אזרחים ובמעשים אנטישמיים. הקבוצות האלה רצחו גם בשנים האחרונות את מיטב המנהיגים הפלסטיניים.

או הטענה שלאש"ף אין מדיניות ברורה היא נכונה ולא־נכונה. היא לא נכונה, משום שלהנהגה הפלסטינית יש מדיניות עיקבית כבר יותר מ־12 שנה בנוגע לרצון להגיע להסדר של שלום, המבוסס על דו־קיום של שתי מדינות. אבל אם טוענים שאש"ף איננו מסוגל להשליט דיקטטורה על העם הפלסטיני המפואר, זה בהחלט נכון.

■ ■ ■

אש"ף, כפי שאמרתי קודם, זה לא מיפלגה. כל הזרמים, וגם המנוגדים ביותר, יש להם זכות־קיום בתוך אש"ף. הסילוק מאש"ף של אנשים כמו אחמד ג'בריל, ואלה שהפעילו את הנשק נגד אש"ף בצפון־לבנון ב־1983, לא היה סילוק על בסיס אידיאולוגי. אלה סולקו משום שנכנסו למאבק מזויין נגד העם הפלסטיני, והפכו לאוייבים פרקטיים של התנועה הפלסטינית.

לא על עמדותיהם סולקו. אלא על בגידתם. לא בגידה רעיונית, אלא בגידה מעשית, משום שהם הפכו לטרוריסטים נגד העם הפלסטיני, והצטרפו לקואליציה של כוחות שהפציצו וש־הפגיזו ושהרגו נשים וילדים פלסטיניים במחנות.

בעיני העם הפלסטיני, אלה הוציאו את עצמם מכלל הוויכוח. לא משום שהגיותם שלהם מנוגד לשתי מדינות. עדיין יש באש"ף, זה נכון, אירגונים של מיעוט ואנשים בודדים, המתנגדים למדיניות שלנו, המדיניות של הרוב. המדיניות של ההנהגה של אש"ף מזה 12 שנה. וכוחם היא להתנגד.

● אני מבין שנעשה בעת נסיון החטיפה את ג'ורג' חבש ואירגונו לפעילות באש"ף.

כן, הם לא סולקו. הם החרימו את מוסדות אש"ף. הם סירבו לבוא למועצה הלאומית בעמאן. אבל הם היו באלג'יר.

● אלג'יר 1983?

כן. בפברואר 1983, במועצה הלאומית ה־16, שהיתה אחרי הפיגוע בצ'יראות. במושב האחרון של המועצה (בעמאן) נשארו כיסאותיהם ריקים. והם במפורש מוזמנים לחזור לתפקד בתוך אש"ף, בתוך מוסדות אש"ף, כאופוזיציה.

לא מבקשים מאופוזיציה שהיא תסכים עם מדיניות הרוב. אבל אנחנו לא נסכים לדיקטטורה של המיעוט.

אילו היו ג'ורג' חבש והתיזות שלו

„פלסטינים רבים נוטים להאמין שמוטב שהליכוד יהיה בשלטון, כי הוא יבודד את ישראל"

נהנים מתמיכת רוב העם הפלסטיני. אז הוא היה מנהיג אש"ף.

האמת היא שרוב העם הפלסטיני אינו תומך ברעיונות של ג'ורג' חבש. אבל אני לא רואה שום פסול בג'ורג' חבש, אם הוא לא מצטרף לכוחות העוינים את העצמאות הפלסטינית, והוא לא נכנס למזימות בינלאומיות נגד העצמאות הפלסטינית וייצוג העם הפלסטיני על־ידי אש"ף. הוא יכול לתפקד כאופוזיציה בתוך אש"ף, והעם יראה מי צודק.

בינתיים רוב העם נחוש בהחלטתו להמשיך במדיניות שהוחלט עליה, המדיניות של הקמת מדינה פלסטינית בחלק מהארץ.

● מה ביחס לאיפוזיציה חדשה המתגבשת עכשיו ב־ירדן, אולי בעזרת השלטונות הירדניים, בראשות אבו־אל־זעים?

זו באמת לא תופעה כל־כך חשובה. כי זו לא אופוזיציה. יש קבוצה קטנה של אנשים, שהיו מעורבים בסיכסוכי־שילטון אישיים בתוך המנגנון. עד כמה שניתן להבין, הם הסכימו להכריז על מרד חדש בתוך פת"ח מטעמים של מכירה עצמית. אין להם שום תמיכה, גם בירדן. אם יש להם תמיכה, היא באה ממנגנונים ממשלתיים ירדנים או סוריים, ואולי משניהם יחד.

■ ■ ■

● אני רוצה להזכיר לך שיש עוד טענה אחת שאתה חייב תשובה עליה — העניין של פיתרון זמני כנגד פיתרון־קבע. בלומר, החשש שהפיתרון של שתי מדינות נתפס בעיני פלסטינים רבים רק כשלב־מעבר, וישבעצם לא ייתרו על הרעיון להקים מדינה פלסטינית אחרת. שפירושה חיסול מדינת־ישראל.

נכון שבשביל רוב הפלסטינים. ההחלטה להקים מדינה בחלק מהשטח ההיסטורי של פלסטין בוודאי אינה נובעת מוויתור־מרצון על החלק השני של פלסטין. החלק שהוא השטח של מדינת־ישראל. וזה מכמה סיבות.

קודם כל, כי רובם באים משם. שנית, כי יש שם עדיין אוכלוסיה ערבית־פלסטינית. אלה שבלשון „ישראל הרישמית נקראים „בני־המיעוטים". ובלשון העתונאית „הערבים הישראליים". ואם רוצים מינוח יותר מדוייק, אלה ערבים פלסטינים, נתיני־ישראל.

● אזרחי ישראל!

אזרחי ישראל. אני אמרתי „נתיני־ישראל"? אני חושב שגם האזרחות שלהם היא במידה רבה מאוד מפוקפקת, משום שאין להם אותן הזכויות כמו לאזרחים היהודיים של מדינת־ישראל.

נכון שמרבית הפלסטינים הדוגלים בפיתרון של שתי מדינות לא ויתרו על הרעיון שבסופו של דבר, מעבר לדור קיום של שתי מדינות, אפשר לפתוח לחלום על צורה של דו־קיום בין שני העמים בארץ כולה. יש שאיפות, גם אצל ישראלים, וגם אצל פלסטינים. לאירגון של חיים־יחדיו, לא על בסיס לאומי ולא תוך התבוללות של אחת הקבוצות בתוך השנייה, אלא על יסוד של קיום של שני עמים. שתי לשונות, שתי תרבויות, ששתיהן מושרשות בארץ כולה.

חלק גדול מהפלסטינים, וגם אני בעצמי, חושבים שזה רעיון באמת יותר נעלה מאשר סגירת לאומים בגטאות מוגדרים.

אבל ברור לגמרי שמדינה דו־לאומית — כי הרי בזה מדובר — זה כבו חתונה. אי־אפשר לעשות את זה לבד. צריך שבן־הזוג יסכים. אי־אפשר לשום צד לכפות דו־לאומיות על הצד השני. לכן זה מאמץ לטווח ארוך, שהוא לא קשור בשום מאבק מזויין ובשום מאבק דיפלומטי או פוליטי של מדינה פלסטינית. כדי לכבוש את מדינת־ישראל.

המדובר הוא במאבק על ערכים חברתיים ואנושיים. שהם נושא של מאבק משותף והם גם יהיו, אנחנו משקנעים. נושא של אינטרסים משותפים. מעבר לקו שיחלק בין שתי המדינות. גם במישור הכלכלי, גם במישור הפוליטי־אזורי.

● בעוד 20 שנה, או בעוד 200 שנה?

מוקדם ככל האפשר. אבל השלב של דו־קיום של שתי מדינות הוא שלב שאי־אפשר לדלג עליו — וזה העיקר היום.

■ ■ ■

● תרשה לי לעבור לרגע לתפיסה שלך לגבי המציאות בישראל. אתה הרי מזמחה לזה לא פחות מאשר למצב בקרב הפלסטינים. האם הנהגת אש"ף, או אתה בעצמך, מבחינים בין

(המשך בעמוד 32)

ח זרתי וראיתי לאחרונה את הסרט חמים וטעים בכיכובה של מרילין מונרו. פצצת־המין הבלונדית משנות ה־50. היא איננה עגלגלה, ואף לא מרופדת למראה. על פי מושגים אסתטיים של שנות ה־80 היא ממש שמנה.

אילו היתה מבקשת היום, ב־1986, לככב בהוליווד, היו פוטרים אותה ב־גיחוך ושולחים אותה להורייד 20 קילוגרמים ממישקלה. אותו מישקל שהת־עשב־החיטה, שיטת ספירת הקלוריות ורבות אחרות.

המהלצות המלוות את הדיאטות הל־לו מעורבות לעיתים קרובות גם בהש־קפת־עולם לפיה „אשם" השמן במש־מנו, וכל מה שהוא צריך לעשות זה להבין את מניעיו הריגשיים ואת פיש־עו ולהתוודות על חטאיו. האכילה מתו־ארת לכן כהתמכרות והזללן בג'נקי.

האכילה נמדדת לפי השקפת־עולם זו כעניין מוסרי, והיא טובה או רעה. החוטא מקבל על עצמו לחזור בתשובה ולמוטב, וכל אותו הזמן הוא שונא את חולשתו, מאשים את עצמו ובז לגופו. התהליך הזה והלחץ הזה אומץ בעיקר על־ידי נשים המגיעות להכחשה ותי־עוב של גופן.

בעולם שבו הולכים ערב־ערב מיליוני רעבים לישון על בטן ריקה, רואים השמנים, ובעיקר השמנות, עשב־החיטה, שיטת ספירת הקלוריות ורבות אחרות.

„מרחץ תורכי" — ז'ן אוגוסט אינגר (1826)
דשנות. בהירות ואדומות־שיער

נודד בפיתוי בהילוכה. והתפרץ ממח־שוף השימלה הלבנה ההדוקה והמנו־קדת.

את המודלים העכשוויים למידות גוף נשיות אידיאליות מבטאות דוגמ־ניות־אופנה, מלכות־יופי וכוכבות־קול־נוע, ארוכות־רגליים. צרות־ירכיים וש־טוחות־חזה.

תעשיות־ענק של ביליוני דולארים מתקיימות מפירסום האידיאל הנשי הזה, מייצור ומכירה של מאכלים דלי־קלוריות, משקאות נטולי־סוכר. מכו־נות לעיסוי והתעמלות לשימוש ביתי ומיסחרי, מירשמים ותרופות. השתי־כות למועדוני הרזיה או תראפיה קבו־צתית, אי־גורי־צרכנים, פירסומים וסיפ־רות עניפה ומצליחה של רופאים ו־מרפאים, הממציאים חדשות לבקרים דיאטות ושיטות־חיים להורדת שומן מהירה.

דיאטת המים, הענבים או האשכו־ליות, הדיאטה הדלה בפחמימות וה־עשירה בחלבונים ולהיפך, דיאטת מיץ

באוכל את אויבם הקשוח והאיום ביו־תר. המקור לבדידותם המינית ואפליי־תם החברתית.

יחס החברה, ובעיקבותיו יחס ההע־רכה העצמית למישקל הגוף ובעיקר לגודלו של גוף האשה, הוא יחס אופ־נתי, המתחלף עם הזמנים. הציירים רובנס וטיציאן אהבו אותן דשנות. בהי־רות ואדומות־שיער. סרא ורנואר הת־רכזו בישבניהן, מותני ונוס ממילו הן עבות וירכיה מוצקות; האלות הפרה־היסטוריות כולן איברים ומישמנים; סקרלט או'הרה הרחיבה את ירכיה בהישוקי הקרינולינה והאוואר יז'. המיליונר האקצנטרי והמהנדס, תיכנן חזיה מיוחדת שג'ין ראסל לבשה כדי להציב ולהדגיש את שדיה. גם יו הפנר, בעל הירחון פלייבוי תיכנן מחזך מתוחכם לתלבושת השפנפנה, כדי להבליט במיוחד את ישבנה ושדיה.

כל השפע הנשי המסולסל והמועדף הזה נעלם כיום מן הבימה הציבורית של האופנה ותעשיית־הבידור. האופנ־

מיכתבים מניו־יורק

נירה שמיר היא ציירת־פסלת, ואשתו של צייר־פסל, עמירם שמיר. לפני קרוב ל־20 שנה עזב הזוג שמיר את הארץ, ומאז הוא חי בארצות־הברית. עבודות בניי־הזוג פזורות בעולם, ועבודת־ענק שלהם, ויטראז', מקשטת את אוניברסיטת בר־אילן.

נירה, שיש לה דיעות מגובשות מאוד — ולרוב חריגות — על נושאים רבים, הסכימה להביע אותן מדי פעם מעל עמודי העולם הזה. במיכתבים מניו־יורק. כתבה זו על בעיות הדיאטה של האשה, היא הראשונה בסידרה.

מרילין מונרו
המישקל התפרץ ממחשוף השימלה

אים. שרבים מהם הם הומוסקסואלים. מתארים ומעריפים אותה כנערה, ספורטיבית. שרירית ודקה. אין זה סוד שגוף האשה הדשן דוחה אותם. בעוד שגוף הגבר מרתק ומחובב עליהם.

בסרטי הפורנוגרפיה, בקריקטורות וב.סיפרות' האירוטיקה מגיעה האלי־מות נגד גוף האשה לממדים שלא נודעו כמותם עד היום. הגוף הזה. הבשל. הנשי. מותר לו שייתקף. ייאסר. יעונה. ייאנס. יבותק ויבותר. בידי אדם. מכשיר או חיה.

דימויים אנדרוגינים כשל דייוויד בואי, מייקל ג'קסון ומיק ג'גר מומצ־אים על־ידי פירסומאים זריזים ומקד־מים מכירה בתעשיית הרוק והוויריאו.

אי־ההסכמה התרבותית לצורת ה־אשה ולסירוס צורתה הטיבעית לובש מסווים שונים בתרבויות שונות. ראה גילוח שערה. הסתרת איבריה ברעלה.

מאת נירה שמיר

וקשירת רגליה (בסין) כדי להופכה לאשה חסרת־תנועה. נכה התלויה ב־אחרים.

יותר רכה ויותר עגולה

זמני עשתה התנועה לשיחרור האשה צעדים כדי לאפשר לאשה להיות (במידה מסויימת) יותר שווה בעיני החוק ויותר עצמאית באופן חב־רתי. היא נמצאת „מרחיבה את צעדיה", „עומדת על זכויותיה", „תובעת מיש־קל שווה בענייני חוק ותעסוקה", „מג־בירה את כוחה והשפעתה הפוליטיים", „תופסת מקום". „כובשת עמדה" ו„מפ־גינה את נוכחותה".

יחד עם זאת. וכל אותו הזמן, היא נדרשת „לצמצם את מידות גופה", „להוריד מישקלה", „למעט את היקף מותניה", „לקצץ בשערה" ו„להפסיד קילוגרמים". ומה בעניין כל אותם שדיים כרותים ורחמים המוצאים לא תמיד מתוך צורך בלעדי להצילה ממח־לת הסרטן. אלא מטעמים של בצע־כסף (לפי מימצאים שפורסמו על־ידי אגודת הרופאים האמריקאית)?

בגלל ההורמונים שלה, המאבק ה־סיזיפי הזה בצורתה ובמישקלה הוא כמעט בלתי־אפשרי (לכשמונים אחוז מאוכלוסיית הנשים). היא. מטיבה. יותר רכה ויותר עגולה ממנו. היא תג־דל במידה כזו שתתבגר וככל שתמי־

האם יתכן הדבר שהתביעה לקיצוץ בממדים הללו יש בה יותר משמץ של פחד מעוצמתה של האשה?

אין יחס לשורש הבעיה

פילו שהסיפרות הרפואית מו־צאת קשר עקיף בין שומן־יתר לבין מחלות־הלב, כל־הדם ומיתה ללא עת. הרי שהטיפולים להורדת שומן בעזרת דיאטות חריפות. תרופות מסוכ־נות, וקשירת הלסתות, הם טראומתיים ביותר לגוף ואין לשער את נזקם. וכפי הנראה. האספקט הרפואי של התביעה להורדה במישקל איננו המניע האמיתי היחידי בלחץ הזה.

מן המפורסמות היא שהשמנה נח־שבת כיום (בעיקבות מחקרים מפו־רטים) לכמעט בלתי ניתנת ל„ריפוי", שהרי תוך שנתיים 95 מתוך מאה מרזים יחזרו למישקלם שקדם להרזיה. יש לכך סיבות תורשתיות, מטבוליות. רפואיות, פסיכולוגיות וחברתיות. ה־דיאטה, מכל מקום, היא מירשם לא־יעיל. שפעולתו איננה מתקיימת ל־טווח ארוך והצלחתה או כישלונה איננה מתייחסת לשורשי הבעיה.

תרמוסטאט אינדיווידואלי

יאוריה חדשה, המנסה להבין את חוסר־התועלת שבדיאטה, מתארת שבכל גוף ישנו כעין תר־מוסטאט אינדיווידואלי, המווסת את האינטנסיביות של חילוף־החומרים והטמעת־המזון. המנגנון הוא אטביסטי ונועד לשמר את הגוף גם בתקופות קשות של בצורת. חורף או רעב (בדומה לשינת־החורף של הדובים, שאינם חולים או מרזים באותה תקופה).

המנגנון נכנס לפעולה בזמן של צום או דיאטה, כי הגוף לא. מכיר' שהמח־סור באוכל הוא רצוני. מעט האוכל הנאכל מנוצל בצורה יותר יסודית וחילוף־החומרים מואט. רק תוספת של פעילות גופנית וספורטיבית מוגברת מאוד בזמן הדיאטה ולאחריה „תשקר" את הגוף להאמין שהוא נמצא בתקופת חיים ואכילה נורמאלית.

כל מי שניסתה להוריד במישקלה, יודעת את העובדות הללו באופן אינ־טואיטיבי. אבל זה לא מונע בעדה מל־הרגיש צער, בוז עצמי, ניכור, שינאה עצמית וסבל הנובעים מדעות קדומות. אפליה בעניינים־תעסוקה, דחיה חברי־תית ובידוד מיני.

לא כמה, אלא למה?

ימזי סטריאוטיפי יש לו כוח חינוכי עצום, בעיקר על נושאי הסטריאוטיפ. וכבר הוכח שכאשר עבד, שבוי, ילד או קבוצת מיעוטים זו או אחרת זוכים בחינוך ושטיפת־מוח תמי־דיים בעניין נחיתותם ופחיתותם, הרי שהם יאמצו את הדיעה הזאת אל ליבם, ויקיימו את פחיתותם ביחסם אל עצמם ביחסיהם עם הזולת ובאורחות־חייהם.

בהתייחסות החברה — הרי שגודל מוגזם בגבר איננו אוטומטית מקור לגינוי ודחיה, לפעמים הוא אפילו מוסיף מימד של כוח. עליונות. שליטה. תקיפות. חוכמה וגבריות (הרקולס. בודהא). גודל מופרז באשה, לעומת זאת, נתפס כמעט תמיד כביטוי שלילי לאופיה ומעמדה ונותן היתר לשפוט אותה כחסרת־אופי, טיפשה, רוחה, עצ־לנית, בהמית, תוקפנית ולא נשית.

השאלה שנשאלת בעניין זה היא השאלה הלא נכונה. כראי לדעת לא איך דיאטה וכמה. אלא למה.

„עירום" — אמאדאו מודיליאני (1917)
טיפשה. דוחה. עצלנית. בהמית. תוקפנית ולא נשית

הווי

שחרור הגבר

יחיעם החליטו חברות הקיבוץ המערב־גלילי לערוך יום חבר לגברים במשק. התחילו אותו בהזמנת החברים לחדר־האוכל, למה שתוארה כ„ארוחת־בוקר של מלון חמישה כוכבים". לאחריה הסיעו אותם לטבריה, בה בילו החברים יום תמים בבריכות השחיה המקומיות. בשיט בכינרת. בעיסוי על־ידי מסג'יסטיות ובסופו של יום, בצפייה ברקדניות־בטן בפעולה.

● ● ●

קאמרה אובסקורה

נהריה התלונן חייל נורווגי מכוח האו"ם בלבנון, כי אחר שבילה עם צעירה מקומית במלון, גילה כי היא נגלה מארנקו 500 דולר, אך לא היה יכול להקל על המישטרה בזיהויה גם כשהגיש סרט וידיאו, בו צילם את הצעירה במרומיה, כי בגלל התרג־שותו בשעת הצילום, רעדו ידיו של החייל כל־כך, שקלט את מראה הצעירה בערשתו רק מן החזה ומטה.

● ● ●

החטא ועונשו

תל־אביב נענה בית־המישפט לבקשת אב לאסור את כניסתן של שתי בנותיו הבוגרות, בנות 19 ו־20, לביתו. מאחר שהן אינן עוזרות בעבודות־הבית, אינן מוכנות לסדר את מיטותיהן וארונותיהן, מסרבות לשטוף את הכלים אחרי הארוחות, מרבות להתחצף אליו, מזלזלות בו בפומבי ואף הודיעו לו כי הן שונאות אותו.

● ● ●

הברירה הטיבעית

צה"ל הורתה מיפקדת המיכללה לפיקוד ומטה (פו"מ) לקצינים הב־כירים, הלומדים במיסגרת המיכללה, כי אם הם פטורים מסיבות כל שהן מ־לימוד הלשון האנגלית, עליהם ללמוד. כמיקצוע־חובה, את הלשון הערבית.

● ● ●

דבר אליי בזוגות

תחנת־ספיר התריע דובר חב־רת־המים מקורות על המצב החמור במצאי המים במדינה. הציע לאזרחי המדינה להתחיל להתרחץ בזוגות ובלבד לחסוך מים. ביקש להבהיר. מששב לתל־אביב מתחנת־השאיבה הגלילית, כי כוונתו היתה יותר ציורית מאשר מעשית. ובלבד להמחיש את חומרת המצב.

● ● ●

על כל צרה

ירושלים הואשמה אחות לשעבר במכון־לב מקומי כי נטלה ממקום עבודתה 270 מחטים למזרקים, 200 להבי סכיני־ניתוח, 22 מזרקים, 17 סכיני־ניתוח סטרילים, מסכת־חמצן אחת וזוג מיספריים להוצאת תפרים.

● ● ●

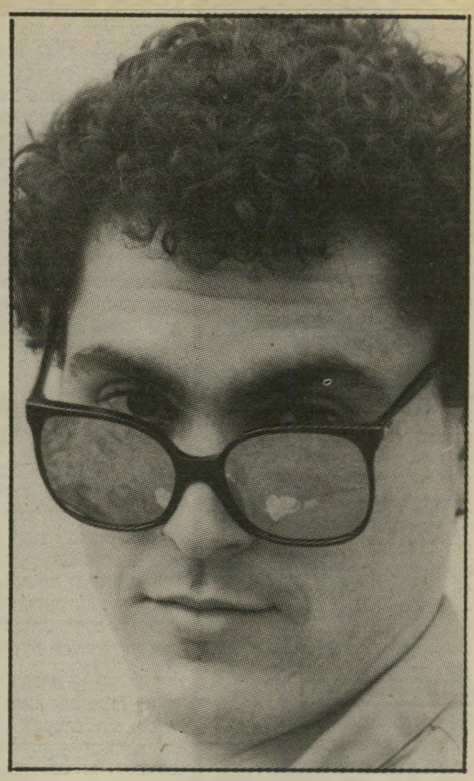
מצלצלי צה"ל

ירושלים גילו אנשי מישרד־האוצר כי אלוף־מישנה בצה"ל, בעל ותק, משתכר יותר מראש־הממשלה (2,583 שקל לחודש לעומת 2,400) וסגן־אלוף משתכר יותר מסגן־שר (2,107 שקל לחודש לעומת 2,100).

● ● ●

כל העם אח"ם

ירושלים גילה מבקר המדינה כי מישרד התעשיה והמיסחר רכש מכונית־ייצוג חדשה, במחיר 24 אלף דולר, „לאירוח אישים רמי־מעלה". השתמש בה, משך תקופה של 150 יום, יומיים בלבד לאירוח אישים, והעמיד אותה ביתר 148 הימים לרשות עובדי המישרד.

ארי פרנקל:

„נוחנים לילד מה שמגיע, כי גם הוא בן־אדם!"

בימים אלה יוצא לחנויות־התקליטים איזה יופי. **תקליטה הראשון של הסופרת ויצירת סיפרי־הילדים אלונה פרנקל. אלונה קוראת ארבעה מסיפוריה המאוד ידועים ואהובים על הדור הצעיר מאוד. בין סיפור לסיפור יש גם שירים חדשים. על מילות השירים, הלחנים וההפקה המוסיקאלית הופקד ארי פרנקל (25), בנה של אלונה. לקראת סיום לימודיו באקדמיה למוסיקה, מלחין ארי בימים אלה את שירי** כטוב בעיניכם **של שקספיר.**

איך זה לעבור מעבודה עם שקספיר לעבודה עם אמא? שאלתי את ארי.

לא היו בעיות מיוחדות. אנחנו מאוד מעריכים האחד את העבודה של השני. עבדנו, התייעצנו. דברים שלא מצאו חן בעיני אמא הורדו למגירה. לתקליט הגיעו רק הקטעים המתאימים ביותר לדעת שנינו.

● **התקליט אינו קצת קצר? רק כ־16 דקות מכל צד.**

קצר? מפיקים שהתייעצתי איתם, וששמעו את שני הסיפורים מכל צד, אמרו שהשתגעתי. שזה הרבה מדי. ארבעה סיפורים פלוס שירים, זה המון. אין מריחות. לא עובדים על הילד. נותנים לו מה שמגיע לו. עבודה מרוכזת. מעניינת. כידוע, גם ילד הוא בן־אדם.

● **באיש בעל אוזן מוסיקאלית, לא הפריע לך הקול של אמך, שאינה קריינית מיקצועית, ויש לה גם שמץ של מיבטא פולני?**

אני שמח שהיא לא קריינית מיקצועית. הקריאה שלה שונה וחמה יותר. בהתחלה לא הייתי לגמרי בטוח בעניין, ועשיתי הקלטת־נסיון, שאותה השמעתי לאיש־רדיו, לאשתו, הקריינית לשעבר, ולבנם בן ה־4. שלושתם מאוד אהבו את הקול של אלונה. זה היה המיבחן הראשון, היחידי. ולדעתי המספק.

● **את הסיפורים של אלונה כולם מכירים. איך הגעת לרעיונות של השירים? האם חשבת מה הילדים האוהבים את הסיפורים ירצו לשמוע?**

לא. לשירים אין קשר לסיפורים. הם מתארים אירועים בחיי ילד. נדמה לי שרציתי להרחיב את הקהל.

● **אלונה פרנקל היא בין היוצרות ביותר בסיפורת־הילדים ב־10 השנים האחרונות. אתה לא מרגיש שתפסת עליה טרמפ?**

אני באמת לא יודע אם מישהו אחר היה פונה אליי כרגע לעשות תקליט. אמא פנתה. אבל בתוך העבודה כל אחד באמת נתן את כל מה שהיה לו, ולכן אני לא מרגיש טרמפיסט כלל.

● **ארי, נפתלי זה אתה? הציור של נפתלי דומה לך כמו שתי טיפות־מים.**

נפתלי זה אני. זה אחי. זה כל הילדים וכל האנשים שנשאר מהם משהו ילדותי אמיתי.

תקליטים

אלי קניאל:

„נועם קניאל מתחתן ולא יחזור בקרוב!"

תוכנית הטלוויזיה הפופולארית ביותר בין ילדי־ישראל היא סידרה אמריקאית מצויירת בשם קיד וידיאו. **בדרך־כלל חוזרים הורי הילדים לחדר רק עם הקרנת שמות המשתתפים בסוף הסרט. כך גיליתי שאת המוסיקה לסידרה כתב נועם קניאל, ועל ההפקה היה חיים סבן.**

למי שאינו זוכר: נועם קניאל היה החוזליטו הישראלי במשך כמה שנים, וחיים סבן היה אמרגנו, ופיתאום שניהם נעלמו מכאן.

מצאתי את אביו של נועם, הזמר והפסנתרן אלי קניאל, וביקשתי לשמוע מה קרה לילד שהתפרסם לראשונה כשהיה בן 9, ושזכה במקום הראשון בפסטיבל־הילדים הראשון.

היום נועם בן 23.

● **כבר שנים לא בארץ?**

כן. אחרי ההצלחה שהיתה לנועם כאן בארץ, ואחרי תקליט אחד, החליט האמרגן חיים סבן לקחת אותו לאירופה. בצרפת התאהבו בו. הוא הקליט שירים, נסע לכל הארצות דוברות־הצרפתית, הופיע באולמות, עשה תקליטי־זהב, ואז החליט חיים סבן שהתחנה הבאה תהיה אמריקה הגדולה. חיים לקח את נועם, שהיה עדיין ילד, לאמריקה, ואנחנו המישפחה פשוט נגררנו אחריהם. נועם נרשם לבית־הספר ואחרי שנתיים המישפחה החליטה לחזור ארצה. ונועם נשאר שם.

מוסיקה

● **והתחיל לשיר?**

מהר מאוד התברר שבשביל להתחיל לשיר באמריקה אתה צריך, מלבד קול ערב, גם מבטא אמריקאי אשכרה, וגם הרבה מאוד חברים במקומות הנכונים, וקשרים, והרבה סבלנות, וחוץ מזה עד להשגת כל אלה צריך להתפרנס.

● **ואיך מתפרנס ילד כזה?**

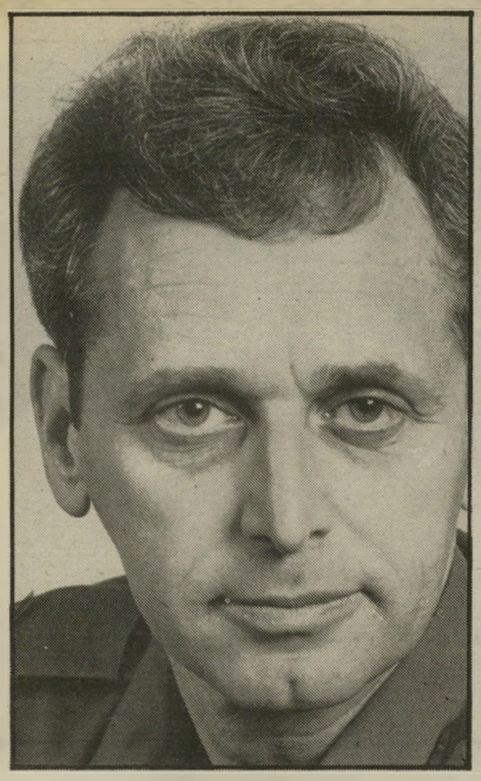
הוא התחיל להלחין בשביל אחרים, ואחר־כך גם הפיק בשביל אחרים. במשך הזמן למד והתפתח, והרבה מאוד זמרים פונים אליו שיחבר מוסיקה. את המוסיקה לסידרה שעליה את מדברת עכשיו הוא הלחין כבר לפני שלוש שנים. אבל רק עכשיו היא הגיעה ארצה.

● **נועם יתר על השירה?**

לא. הוא רק דחה אותה. דיברתי איתו לא מזמן. הוא שלח לי קאסטה. יש לו קול עמוק ויפה מאוד. לא הקול של הילד שזוכרים בארץ. נועם חושב שמשם עכשיו הוא מוכן להתחיל לשיר ולהפיק לעצמו.

● **ואולי אז, כמנצח, הוא יחזור אלינו?**

בספטמבר הוא מתחתן. ויש לו עכשיו המון עבודה והמון תוכניות. אני לא רואה אותו חוזר הנה בזמן הקרוב.

אפרים לפיד:

„חשיפת הטייסים ב,כנפיים' — לא היתה החלקה!"

ביום העצמאות חזיתי, להפתעתי הרבה, בסרט ושמו כנפיים **מעל פני המירקע. בסרט צולמו ורואיינו טייסים בחופשיות גמורה. זאת בניגוד למדיניות עתיקת־השנים,**

צבא

שעל פיה אין חושפים טייסים. עד כה זכינו לחזות בצללויות אפלות, או בצדודית אחורית של מישהו שדיבר בסיגנון הלאקוני המוכר.

אחרי הצפייה בכנפיים, **שהופק על־ידי יחידת־ההסרטה של צה"ל, פניתי לדובר צה"ל, אפרים לפיד. ביקשתי לברר עימו אם חל שינוי במדיניות של צה"ל בסוגיה זו. אחרי דיון־ודברים, הסכים לפיד להגיב.**

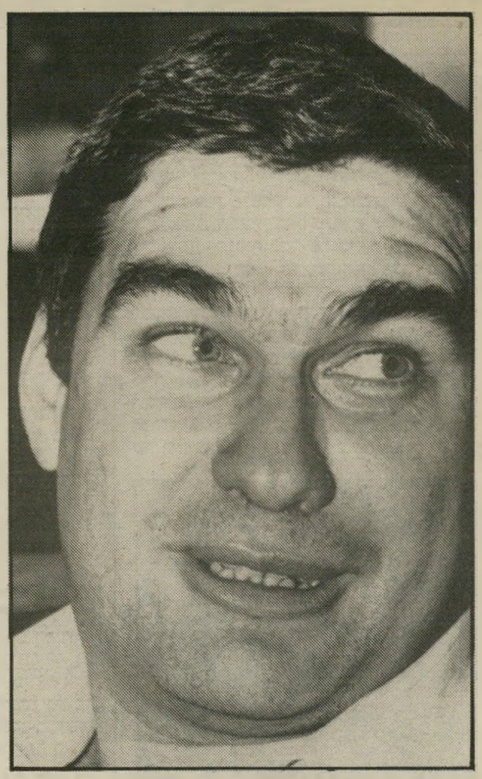
הטייסים שראית בסרט, ביום הרביעי, אושרו לחשיפה. אין כל שינוי במדיניות שלנו. כל הטייסים שנחשפו בסרט — אושרו על ידינו.

● **אם אין שינוי במדיניות, האם זהו אירוע חד־פעמי או, חלילה, החלקה?**

לא. רצוי שתביני שזאת לא היתה החלקה. כלל וכלל לא! זהו סרט שהופק לפני שלוש שנים. רצינו להקרינו לציבור הרחב מלכתחילה. הסרט הופק על־ידי יחידת־ההסרטה של צה"ל, בשיתוף־פעולה עם חיל־האוויר. אומנם זהו סרט עלילתי, אך הוא נועד להסביר תהליך שחשוב לנו. לכן שיחררנו אותו להקרנה, בשבוע שעבר.

● **אחרי שלוש שנים?**

כן. זהו המועד שהיה נוח לנו, משיקולים שאיני יכול, לצערי, לפרט.

חיים רמון:

„אני לא רוצה להיות עוד קוריוז!"

המרכז הנבחר של מיפלגת־העבודה, כך מתפארים במיפלגה, הוא צעיר וערנן יותר מקודמיו. רבים מציינים שזהו עידן חדש, או לפחות ניצניו, במיפלגה שהפכה שם נרדף לעסקנות וסיאוב.

שוחחתי על־כך עם חבר־הכנסת הצעיר ביותר מטעם המערך, וגם בכנסת כולה, חיים רמון.

את השיחה קטעו תדירות צעירים, שזעמו על כך שנותרו „בחוץ".

● בחירת המרכז עמדה הפעם בסימן המאבק בין הצעירים לוותיקים.

ניתן לומר שהמאבק על המקומות במרכז התרכז בעיקר על כך שלדור הצעיר — אני מעדיף לכנות אותו: דור ההמשך — תהיה השפעה. עד כה לא היה מישקל מכריע לאנשים מתחת

מיפלגת העבודה

לגיל 45 במרכז־המיפלגה: הדור הזה קופח. עובדה: יש למיפלגה רק חבר־כנסת אחד — אני: — מתחת לגיל 45.

● מוזר שדווקא אתה נאבק על הצערת המרכז והרשימה לכנסת. לא נוח לך להיות יחיד במינו?

זאת ראייה פוליטית מאוד־מאוד צרה. קוריוז? זה מעניין להיות במשך שנה אחת. ומה הלאה? מבחינת המיפלגה. מיפלגה שכל הדור הצעיר שלה מסתכם בקוריוז — אני — או עתידה בעברה: גם מבחינה אישית זה לא תורם לי במיוחד. אני מניח שאילו היו עוד ארבעה־חמישה חברי־כנסת בגילי, פחות או יותר — הייתי הופך לוותיק ביניהם והייתי נהנה מכך יותר. זה היה תורם לי. זה לא שאני מקופח בסיעתי. להיפך: אבל מולי ניצבים בליכוד שמונה־תישעה נציגים בכנסת, שהם פחות או יותר בגילי, ולי אין תשובה עליהם.

● אני מבינה מכך שאתה מרוצה מהרכבו של המרכז החדש.

מאוד מרוצה. אני מרוצה מהתחזקות הדור הצעיר ודור־הביניים, על כל גווניו. בשעה זאת — דקות ספורות לפני היוודע התוצאות הסופיות — אני מעריך, כי כוחם של הצעירים הוכפל. בהשוואה למרכז הקודם, ואני רוצה לזקוף זאת לזכותו של המזכ"ל עוזי ברעם. הצערת המרכז הושגה בזכותו. עובדה שלפני מינויו למזכ"ל לא הצלחנו לעשות זאת.

לאה רבין:

„לקח לנו שנים לפרוץ את המעגל!"

ביום השני התפזרו אלו"ט (אגודה לטיפול בילדים אוטיסטים) ברחבי הארץ ובעזרת יחסי־ציבור ניסו לגייס כמה שיותר כספים לשיפור מצבם של כמה מאות האוטיסטים בישראל. מכיוון שהציבור, כך התרשמתי, מתקשה להבדיל בדיוק בין ימי־התרומות השונים, כגון „נר לעיוור", ובין האגודות הוולונטריות השונות המטפלות בחולים השונים, פניתי ללאה רבין, יושב־ראש אגודת אלו"ט.

● מדוע התנדבת לעמוד דווקא בראשה של אלו"ט, ולא אגודה וולונטרית אחרת?

הגעתי לפני 11־12 שנים בערך. פעילים באגודה פנו אליי. יצחק היה אז ראש־ממשלה. הם פשוט חיפשו מישהו ידוע שיעמוד בראש־האגודה, ויעזור להם לפרוץ את חומת האנונימיות שהיתה סביבם. לא הייתה אז מודעות לנושא. גם יחד איתי — זה לא היה קל. זה לקח כמה שנים טובות, עד שפרצנו את המעגל.

● לאילו מטרות ספציפיות, אתם אוספים בעת כספים?

יש לנו בית־ספר מיוחד, הכולל כיתות־לימוד קטנות. ילד אוטיסטי זקוק למיסגרת קטנה במיוחד. למען חמישה ילדים פועלים שני צוותי־לימוד. מדובר על יום־לימודים ארוך. מכאן תביני כמה כסף זה עולה. בחלקו הראשון של היום מלמדים מורים, ובחלקו השני — מדריכים. חוץ מזה, אנו צריכים כספים

אוטיסטים

כדי להעביר לאט־לאט חולים מבתי־חולים לחולי־נפש לאן שהם שייכים באמת.

● לאן?

אז הנה, היום היה לנו חג: חנכנו כפר־נוער לילדים אוטיסטים. קראנו אותו על שם עופר אבידורי ז"ל, שסבו הרגו והתאבד אחרי כן מרוב יאוש. זה היה אסון כבר ביותר למישפחה, ונותרה טראומה. כשהודענו להם היום שהמוסד ייקרא על שם עופר — אל תשאלי איזו התרגשות אחזה בהם: הכספים שאנו אוספים מיועדים גם להקמת הכפר.

● שיטת ימי־ההתרמה — לרכז את כל הפירסום והמאמצים פעם בשנה — נראית לך מוצלחת?

זה לא פעם בשנה. הנה האירוע שסיפרתי לך על כפר־הנוער. מה שנכון הוא, שפעם בשנה אנחנו מושכים את האש אלינו, ואם זה כך ופועל כמנוף ומצליח למקד את כל תשומת־הלב אלינו — אז גם זה לטובה. הציעו לא פעם לאגד את בעלי־המום למיניהם תחת מיטריה אחת. זה לא נכון לעשות את זה. הדרכים הן שונות, הבעיות הן שונות. כל קבוצה ובעיותיה.

הבעיה העיקרית של ילד אוטיסטי הוא חוסר־קשר עם הסביבה. זה עושה אותו מאוד מתוסכל ואומלל ומפיל מעמסה עצומה על ההורים — לא ניתן להוריד ממנו את העיניים לרגע. מטרתנו כרגע — הקמת מוסד.

דני פלץ:

„עם ישראל אוהב להשתחף במופעי סקס!"

לפני שנתיים, כשהעלה מאיר רמז את מופעו הוולגרי שכלל שעשועוני סקס, ומילא אולמות בסדר גודל של קולנוע תל־אביב, רעשה כל הארץ: לאן הידרדרנו? לאיזה תת־רמה?

לאחרונה הזדמן לי לחזות בחלקים ממופע דומה לזה של רמז, זוגות, זוגות. על אף הפירסומים על המופע בעמודי־הפירסומת השונים בעיתונות, הפעם עובר העניין בשקט יחסי.

האם השתנו הנורמות בארץ? שוחחתי על כך עם מפיק־המופע דני פלץ, שהרקורד המיקצועי שלו כולל כמה שנות אמרגנות לזמר יהורם גאון, הכשרה כמוסיקאי ונגינה בחצוצרה, הצגות־לילדים. רקע די מפתיע, בהתחשב בתדמית הנוצרת בעיקבות המופע. פלץ אינו מתבייש בקטע הזה בקריירה שלו:

אני מציע מופע שניתן להגדירו כ„עיסקת הבידור ההוגנת ביותר בגוש דן". במחיר זול — 15 שקלים — אני נותן: בינגו. תצוגת־אופנה, שעשועונים ופרסים, סרט, אגב, רק צפייה בסרט לבדה עולה ארבעה־חמישה שקלים, נכון? אדם נכנס למופע שלי ב־10 בערב, ויוצא ב־2 בלילה.

● איך הגעת להרכב ולתוכן של המופע?

הגיתי את הרעיון על פי מישחקי־לילה שעושים זאב ענר, מושיק טימור ושמואל שי. יש לכך הצלחה אדירה. בכלל, שמתי

מופעים

לב שעם־ישראל אוהב להשתתף, להיות פעיל במופעים.

● עיקר הפעילות במופע שלך היא סביב סקס.

נו, אז מה? סקס תמיד שבר קופות. זוכרת את הטנגו האחרון בפאריס? ומה עם הסרט הנוכחי ששובר־קופות — תשעה וחצי שבועות של תשוקה? ראית אצלי סקס? הכל מרומז, מסביב: אני נותן את זה בעטיפה של בידור, ועובדה שזה עובד. המופע רץ כבר תישעה חודשים, וברגע זה, אני יכול להראות לך, אני משובץ לעוד חצי שנה!

● ומה בדבר הרמה של המופע? אתה שלם עם זה?

אני אמרגן מיסחרי. איפה שניתן לגרוף כסף — אני שם: אין לי שום מסר, חוץ מזה שהאולמות יהיו מלאים. אין היצע למשהו — גם אם הוא נחשב לזול — אם אין לו ביקוש, ואם המופע הזה רץ תישעה חודשים, ובכל פעם צפו בו 800 איש — אז סימן שיש לו ביקוש.

● לסיכום: זה הפיתרון שאתה מציע לשוקי הבידור במצב־הכלכלי הנוכחי?

זה ואחרים. צריך להסתכל על מה שעושים המפיקים שאינם בוכים — פשנל, צמח, טלית — וליישם את הסיבות והמרכיבים להצלחתם. יומרות זה דבר יפה. גם לי היו פעם. אז הבאתי את בתו של הסופר המפורסם דילן תומס, כדי שתעלה ערב מיצירותיו של אביה. מבקרי־האמנות ועיתונאים התמוגגו. כרטיסים? מכרתי 28!

קטלוגים פרטיים של דאגה

הרהורים בשולי כמה סיפרי שירה*

יש מידה לא מבוטלת של פולחן־עבר־זמרחק בסיפרות הנכתבת כיום בארץ. יעקב שבתאי חוזר אל שנות הארבעים והחמישים כדי להימלט, בריגשי „דיכדוך וחרון והרגשה של חוסר־תוחלת", מן „הבתים הקודרים והמתקלפים, מפתחי החלונות, מהמירפסות המתפוררות ומהגשים והגברים שישבו בהן... מהרחובות המכוערים ומוכי העזובה... וגם מנעימת דיבורו של הנהג, שניסה לקשור שיחה... ואמר שהוא יכול להשכיב כל אשה, ואחר־כך אמר שהוא שונא את ריח הגוף של נשים". „העניינים האלה עם המתים" של שבתאי נובעים, במידה רבה, כמדומה, מן „העניינים האלה" עם החיים בתל־אביב של שנות השיבעים שבהן נכתב זיכרון דברים. תל־אביב האהובה שלו. כזו של שלמה שבא. היא העיר שלאחר ייאוש: זו שאי־אפשר בה ואי־אפשר בלעדיה. הטרקטור ש„הוריד הצי הר" מגיבעת־החול — נוף נעוריו של מאיר ויזלטיר („ערים על תילן") — הוא בן בריתו של השווייסאפאראט המנסר את כיכר דיזנגוף של אבות ישורון כדי „להבריג אותה על כוכב" מעל לצומת הרחובות („כוכב כיכר דיזנגוף") ושל המשור החשמלי הכורת את עץ התות ברחובו. „פעם אחת לא פגעו. נתנו לצמוח". מגיב המשורר בלשונו. המבקשת אף היא להיות של „פעם אחת" ושל היום כאחד. „לטבע יש קבע". לא כן לתל־

שמשון הולצמן: טבריה

אביב של האתמול. עכשיו שוב „אין ירק פורץ מן האדמה ואומר: אני זוכר את האילן". חלוף אחד מדגיש חלוף אחר. כחצר ששכלה את עציה ואת הירק שלה. „אני פונה רגע וחוזר, / והנה השיחה הזאת נעלמה / ואיננה, כאילו מעולם / לא." האם ישתמר השיר? כדי להסב את המבט מן האובדן פונים למחלוֹל הקיימת בזיכרון, שכונת צריפים בשפת ימה של אותה תל־אביב שאליה הגיע המשורר הישר „משמירה בכרמים". היום הכרמים היחידים שנותרו הם אלה שבפיזמוני האירוויזיון.

המצב אינו שונה בסיפרות הנכתבת בירושלים, אם כי למנוסה מהחווה פנים רבות ושונות. כך, אפלפלד מוסיף לחזור אל באדנהיים הבדויה שלו — מעשה־מירקחת סיפרותי שכמו יצא ישר מתוך דפי תומאס מאן המוקדם עם קורטוב משל עמוס עוז. ספרתי 18 חולה, מחלה, חולי וחולים ב־23 עמודיו הראשונים של הסיפור. השאר מתחלק בין „איזו מילאנכוליה דקה" ו„אלכוהול סמוי" לבין „טירוף צונן", „טירוף משכר," ו„יאוש צונן", כשמרה שחורה. קסם. הזיה.

* משה בן־שאול. **ספר קטלוגים פרטיים**. ספריית פועלים; יאיר הורביץ. **יחסים ודאגה**. סימן קריאה. הקיבוץ המאוחד; מאיר ויזלטיר. **אי יווני**. סימן קריאה. הקיבוץ המאוחד; **מיכתבים ושירים אחרים**. עם עובד.

נגוע. מוות מסייעים בעדם ומפיצים לכל עבר ניחוחות של נפטלין סיפרותי. אפלפלד טועם דקאדנס כאילו היה דליקאטסן (מילה החוזרת כאן פעמים רבות) ודליקאטסן כאילו היו דקאדנס. האין גם עיסוקו האחרון של דוד גרוסמן בברונו שולץ הפולני, ובשואה, גם כשהוא כותב (יפה!) על אותה שואה־מפי־השמועה שבה התנסה בעצמו („החיה הנאצית"), בגדר הטיה לעבר? אחרי הכל, כמה זמן ניתן לשהות במחיצתם של תימהונים ערבים היושבים בכריהם בחיזיון מערות אפלות, משל היו ארבעים השודדים של עלי באבא?

סיר־הלחץ והמיקרו־גל, מבשלי ה„אינסטנט" של מציאות דוחקת, רותחת, גסה, בלתי־מעובדת (שלפני קליטתה־פיענוחה בדפוסים סיפרותיים חדשים), אשר מילת־המפתח שלה בפי סופרים היא „מכוער" זה של שבתאי, מבריחים את האחד לפיטקרן אלגורית אי־שם בקצה השני של כדור־הארץ (יואב לויטס־הלוי, פיטקרן), דווקא כדי שיוכל לומר משהו על הקרוב. שעה שחברו מרחיק עדותו לסאן פראנציסקו שעל המים, כדי להינפש מעט מאותו קרוב הדוחק את הבשר (ריקי קלר־ראובן קריר, בשדרות השקיעה). עמוס עוז מגלה מחדש את מסעי המוות של צלבני ימי־הביניים הקנאיים ועמליה כהנא־כרמון חוזרת ללונדון זו שבה התגוררה כדי לגלות את אפרוריותה של לונדון („שמים אפורים. נהר אפור. סירות אפורות. ברט שחור. לונדון"). בין אלה שאינם יוצאים החוצה יש מי שמפליגים לאפוקאליפסות עתידניות שנושאן מציאות ישראלית אחר־מילחמתית המידמה יותר ויותר להווה שעבר זמנו (קינן, בדרך לעין חרוד בדנר, אחרי הגשם). גם אצל בנינר „הטירוף מתקרב", „האהבה מתה", ואפילו „האדמה מתה. העפר חסר חיים". סיפרו הנזכר מגמר את הפורענות הצפויה לממדיה של הרפתקת־אהבים שלא עלתה יפה.

המצב אינו שונה מיסודו בתחום השירה. מה משותף לפפרים, פורטוגל, רובע המסטד שבלונדון, האיים הקאריביים, איטליה ואמריקה הלטינית? שכולם פירנסו זמנית את השירה הישראלית של עשרים השנים האחרונות. אבא קובנר הקדים לצאת לדרמוס־אמריקה אינדיאנית (אדמת החול) כדי למצוא שם את המיתוס, שהמציאות הישראלית של שנות המדינה לא היתה מסוגלת לספק לו; ומאיר ויזלטיר המאחר חש לקנות לעצמו חזקה על אי יווני (לא נשאר אחר!), כשהוא נעזר במצלמה הנתבעת לספק לו את האותנטיות המתחמקת בעקשנות ממילותיו. אחרים פונים לנופי ילדותם כדי למצות מהם את סם הוודאות שהווה מיטרף והולך אינו מסוגל להעניק. בסופו של דבר יכתוב גם ויזלטיר את ה„גלויות מנופי ילדות" שהיו לכתיבת־חובה (מיכתבים ושירים אחרים).

בעיני הילד

משום כך, כרטיסי האוטובוס המעטרים את עטיפת סיפרו האחרון של משה בן־שאול — כרטיס נסיעה אחד של אגד בקו ירושלים־תל־אביב, המחבר את שתי הערים העיקריות בביוגראפיה של המשורר, וכרטיס שני, משולב, לרכבת התחתית ולאוטובוס של פאריס — מספקים את הדימוי החזותי הקולע ביותר לתנועה דו־סיטרית ודו־כיוונית זו של היפלטות או היחלצות מן המציאות שבהווה: אל מחוזות הילדות, מצד אחד, ואל ארצות הבחירה שבזיקת רוח וקורות־חיים, מצד שני. הארץ השלישית — זו שבתווך, זו של מה שמכנים בשיגרת לשון כאן ועכשיו. הכזיבה. בין שאר חסרונותיה ומומיה: בעיניהם של סופרים בגיל העמידה היא נתגלתה דומה להפליא לארץ של גיל העמידה:

„מה פלא שבן־שאול, כמותו כיאיר הורביץ במסעו שלו לנופי הילדות, כותבים את מיטב שיריהם כשהם נצמדים אל הקטלוג הפרטי (בן־שאול) של יחסים ודאגה המוקרנים על־ידי „אני" מתחטא, שאינו שש לארוח לחברה (הורביץ). כמו בפרוזה של שבתאי, אף כאן הנימה השלטת היא זו של „הכל עבר", אף כי לגמרי לא ברור מהו זה שהתחיל. כך, „להיות חקלאי" בשירו של משה בן־שאול פירושו „להיזכר." „כמו בבן־שמן," פותח אחד משיריו, מבלי לציין כמו מה. חסרון האבר השני במישוואה משמש עדות מסייעת להדחקה המשמעותית יותר של ההווה. החזרה אל בן־שמן אולי קלה, חלקה מדי, אבל מניעה אותה תחושה אמיתית של זרא. שם, בזיכרון הפרטי שעות מעט־קט והפך לקיבוצי, חיה ארץ אחרת, מתקיימות אפשרויות אחרות למילים. מוחשיות זכורה אומנם אינה, אולי, ההזדמנות הטובה ביותר להצגת שאלות קיומיות. אבל, אחרי־הכל, מה שזכור אינם ויכוחים תיאולוגיים על מארכס וא"ד גורדון, הציונות והארוס, כי אם נוף שבו „עכוזי הנערות מסמנים את הרווח בין שתיל הכרובית. / ואצל מנחם ליטאואר, בדיר, עולה השמש בין רגליה של הכיבשה תהי'לה." כלומר, שיר־הלל לראייה־שבעיני־ילד. גם מי שיטען כנגדה יצטרך להודות שהיא עדיפה הרבה על פני בגרות יומרנית כזו של CHAPEAU לדריישתך הדראסטית מן ההווה" של ויזלטיר.

„יתכן שזה פואטי ומגוהץ מדי לסכם: „זה פשר האובדן. האפשרויות נגמרות בעצב הלא נאמר / שאפשר לערבבו בצבע שמים מלאכותי, בוויסקי וכדומה" (בן־שאול). מה־גם שטעמו של התבשיל שבכאן דומה עד להחשיד לזה של עוד „דור אבוד" סיפרותי. לפחות הוא מכיל בקירבו את כל הרכיבים הנכונים: הפשר, האפשרויות, האובדן. ומי יעז להטיל ספק בתוקפה ובפוטנציאל מחוללי־האופנות של הנוסחה. לא השיחה המדומדת־להפגין עם מוטי גלדמן על „פוטוסינתיזה של גבעולים רגישים" (פוטוסינתיזה MY FOOT!) או „הצרפתית הדקה", הן העושות את סיפרו של בן־שאול לקטלוג של רגישויות, כי אם ההודאה־בהידלדלות המתרוננת במילים. פלא ההתרוקנות המתמלאת מעצמה. „מהויות־המיתה הרחוקות / המקופלות בנייר המקופל / שנזרק מבעד לחלון" נקלטות איכשהו בשיר שבלעדיו אין להן, למהויות אלה, קיום. באותה דרך של גילגול־הדמות מתגנבת כאן נגיעת־אשה רומאנטית „עטופת סבון נרד שהובא מחו"ל והופכת ל„שעה המאושרת הזאת." אבל השירים המאושרים הם לאו דווקא אלה שבהם המשורר „מטלפן אל ציבעי הפסטל של הזיכרון" — גם כאן, כמדומה, נרד מיובא מחו"ל — כי אם אלה המגדירים מודעות לפיה „אין שום דמיון בין מה שחולה / ומה שהיה" (מצויין!). תוך שהם מנחשים כי „הגירה נפשית" אל נופיו של רולאנד בארת („הכל פה זר ואינו מושג") או אל קיברו של סשה גיטרי שעליו יושב „מוּז החתול" — גם הם סימפטומים. לא תרופות. של המחלה. מה שנכון ומעודכן כאן הוא שהמעודכן אינו נכון והנכון אינו מעודכן. „חדשות לא תצמחנה" אולי מייאוש מסוגנן ממין זה; אבל עדיין יש בכוחו להדריך שורות שלמות של גלגלים מילוליים על פני מסילה שלא החלידה („בחורה תופרת את הרווח בשיער"). סיפרו של בן־שאול מסתיים ברישום מדוקדק של מסעות: קופנהאגן, פאריס, תל־אביב: ספטמבר — דצמבר 1983. פאריס — תל־אביב: פברואר — יוני 1984, אוגוסט — אוקטובר 1984. בכרטיס הנסיעה לירושלים שעל עטיפת הספר כמעט שלא נעשה כאן שימוש.

מזכרות יקרות

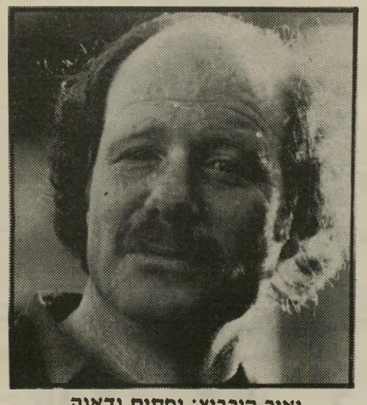
גם בסיפרו האחרון של יאיר הורביץ — ובו כמדומה כמה מהטובים בשיריו (הדיסציפלינה שרכש בפעילותו כמתרגם הועילה לו: לאורך זמן, אין די בשירשור הזדמנויות מילוליות עריבות בזו אחר זו) — מרובים חומרי קבורה שנחשפו. גם כאן דמיון להלך־הרוח של שבתאי. „הערים החיות בונות את בתי־העלמין בשוליהן." ברבות הימים היא, העיר, „עוטפת אותם, גודרת אותם בכתלים שומרי אוצר." מאוצרו הפרטי של בית־העלמין שלו מעלה הורביץ מזכרות יקרות

בצד „תמציות ביוגראפיות" סרות־טעם. מכאן כוחה של מצילת הדלת אשר „פותחת פרוזדורים גלויים" אל „תמונות מן הילדות", תמונות שטעמן עיצוב. לא רק עצוב, לעומת המיכתם האומלל: „סבתי וסבי מצד אימי נשלחו לכיבשן / אבי אופה היה במישלח ידו — / מזה ומזה הלחם והאפר."

אפילו המילים־ללא־גוף של הורביץ, מילים וצירופים המשגרים הידהודים לא־מבוקרים, מקצתם סתמיים מקצתם סוגסטיביים להפליא: „במקראות ירח כתום ורך אבי צורה," מתגלים כאן כמכר ותיק שנעים לפגוש בו מחדש. אף הם בגדר נוף־פנים. תווים למוסיקה מארץ אחרת. לא זו שבה „אני מארר את היום" בנוסח מיושן.

מה באמת פישרה של ההתחמקות מן החוויה הישראלית שבעיון? האם נתחכם ונאמר שעיקרה של אותה התנסות בכך שמנסים להיחלץ ממנה? בעיקבות שבתאי, קל יותר לצמצם לממדים חברתיים־דוריים ולומר: פשיטת־הרגל של החווה. רומה שרוח הזמן ומצוקתו גם מצדיקים זאת. על אותו מישקל קל מדי למנות סימני עייפות של גיל העמידה, או, ביתר דיוק והרבה יותר נכון, את סימני סיגנון העייפות המקובל, או שנראה מתאים. לאותו גיל („גיל הבהלה"). גם אלה וגם אלה מצויים. אבל קורטוב של התאכזרות — גם עצמית — מאלץ להוסיף

יאיר הורביץ: יחסים ודאגה

את הדברים על כישלונו של עימות שמעולם לא היה. ואולי היה, אבל בלא פליאת הווה ובלא חידוש הווה ועם מעט מאוד מתחושת ההרפתקה שבגילוי הממשות — האמריקה של סופר ומשורר. וראה, בהקשר זה, את הנסיגה הנרקיסית־נפגעת של ויזלטיר מן האמירה הפוליטית שלו, משלא יכול לטעון למונופולין בשטח, כמו גם מן הדיווח התל־אביבי שלו שמלפני 10־15 שנה — במה שהם ללא ספק האמינים בשיריו — לשירבוטים ליטראטיים מתחכמים של „אני" מודאג מעק־רותו המתמשכת: הדרך המוכרת מן המשורר אל המצורר, המשורר בצרה.

אי־נחת וחוסר נחת. לא מחדל של הכישרון — יש להדגיש: — כי אם אינאונים להתמיד לאורך זמן בתנאים שאינם (ולא היו מעולם) מסבירי־פנים במיוחד, תנאים שוודאי שאינם מקלים על כל ניסיון לגלות או ליצור את הנווה הפרטי בלב המידבר התרבותי המקיף וצרות־העין של חברה עמוסה בספרים שאינה יודעת מה תעשה בהם ובמחברייהם. „קרקע צחיחה, זמנים קשים", מתלונן ויזלטיר.

עולמנו מלא וספוג סיסמות: שלום עכשיו, ארץ־ישראל השלמה, ושבו בנים לגבולם, ארץ־ישראל יפה, עם אחד — כרזות־תעמולה עם מישאלות־לב, ערכים ושקרים מוסכמים, תה־ליכים ומגמות שבחלקם היו למליצות. אף באחת מאלה אין, כמדומה, כדי לפרנס את הדמיון או להזין נפש המבקשת הקשר. לא רק התבדלות. במקום מיתולוגיות אנו צורכים (ומבלים) יום־יום פולקלור ובידור — אם משלנו ואם משל אחרים.

במצב כזה, מה עוד נותר לו לסופר פליט החווה זולת כרטיס־הנסיעה לעבר והצלילה האינ־טרוספקטיבית־עד־סטרילית במעיינות החמים של פנים מסתגר וחרד? כך הפך מה שהיה תנאי־מוקדם — הקול העצמי — למטרה שאף אליה אין הרוב מצליחים להגיע.

אמנות המילים נתונה במבוכה — דווקא על שום טיבעה. לאחר שטעמה ולוא רק מקצת מטעמה של ההרפתקה הגדולה של גילוי החוץ; לאחר שעשתה בשנים האחרונות שימוש (מסוכן) במצפון, נדמה לה ששוב אינה רשאית להציג אפילו את מבוכתה שלה במושגיה שלה, כי אם רק במושגים שאולים מעולמם של אחרים. אחרי הכל, פוליטיקנים ועורכים, מבקרים וכיתבי־עת ואף שער־העיר הפיגוראטיבי תובעים ממנה הרבה פחות ממה שהיא עצמה, במיטבה, תובעת מעצמה: מעורבות בעשיית החדשות, לא רק בתיעודן. תמונת־המצב שלה, מסתבר, אינה יכולה להיות רק תמונת מצבה של עצמה. כאן, נראה, שורש הבעיה.

נתן זך ■

נופי מלאכים

כבר מלאו שלושים יום לפטירתו של שמשון הולצמן, מבחירי הציירים שידעה אמנות ישראל ואחד מאחרוני דור הנפילים שלה. זה שלושים יום שמקומו הקבוע בקפה פראק בתל־אביב נתייתם. שוב לא יהיה מי שאומר לידידיו בצרפתית „טוב, אז הרווחתי היום את הסטייק שלי," אחרי שהשלים את מלאכת יומו. מלאכה זו כללה, בשנים האחרונות, ארבעה עד חמישה אקווארלים ביום. ליותר מזה כבר לא היה מסוגל. עם פחות לא היה מסוגל לחיות.

לפני כשנה החל לצייר מלאכים. כשנשאל מה לצייר פיגוראטיבי־דיאליסטי כמוהו ולמלאכים, השיב: „אני כבר זקוק לפרוטקציה שם, למעלה." ידע שהסוף מתקרב, אבל עד הסוף לא השלים עימו. כשנאמר לו שעליו לנוח יותר, ציטט מה שאמרה לו אמו: מתחת לשמיכה הירוקה יהיה די זמן לנוח. „אוי כמה זמן יהיה לי שם לנוח." עכשיו הוא נח.

השאיר אחריו מאות רבות של דפי ציבעי־מים, אותם החל מצייר בשנות השלושים, וכן עשרות ציורי־שמן. אלה האחרונים כוללים יצירות נדירות באיכותן: מרביתן נופי ארץ־ישראל, מקצתן נופי פאריס. כשהציעה לו לאחרונה כרמלה רובין לערוך תערוכת־יחיד מקיפה בבית־ראובן, אשר תוקדש לציורי־השמן שלו, היסס. „המתח לא יניח לי לצייר בשקט," אמר למקורביו. ידע שחיו תלויים בהמשך העבודה, יום־יום. כבר היה מאוחר מדי להתפנות לכי־בודים, לתערוכות.

המוסיאונים הגדולים ממילא לא פנו עוד. לשפסים, לברייטברגים, לפישרים של כיסלון וכושן־רייעשתיים האמנותית שלנו לא היה עניין בהולצמן והוא לא התעניין בהם ובגדולת־החומר שלהם: היה זה הסכם לא־כתוב. רק מעטים שמרו לו אמונים, אבל אלה ששמרו — שמרו: נחמיה שטנצל, חיים מלר, אביגדור סטמצקי, ג'אק ארדיטי, שמעון פינקל, שלמה שבא, יעקב אורלנד, דויד גלעדי, פיט ושולה אוורווייז וכמה אחרים. אלה היו אורחי־הקבע אצל שולחנו ושולחנה של פאולה, אשתו. השחקן התורכי טונג'ל קורטיז, מי שהביא לחיוך הגדי את פרס דוב הכסף בברלין, קרא לו: אבא. אמר שהוא זה הצובע את שמי תל־אביב בכחול.

לא תמיד. ציורי צפת המאוחרים שלו טעונים מתח חשמלי מאיים. הם קודרים ומבשרי־רע. ידידיו זוכרים את החרדה שנתקפו למראיהם. אחר־כך שככה הסערה. הכחולים חזרו למקומם. לעוד שנה־שנתיים.

כשיגיע היום לתערוכה רטרוספקטיבית — והוא יגיע, גם אם יחייב כמה ניתוחים פלאסטיים בהנהלות המוסיאונים שלנו — יבינו הכל מה גדולה היתה האבידה. אבל גם מה גדולה היתה המציאה שנזדמנה לאמנות ישראל בזכותו.

הולצמן, שאלתרמן הציע לו בהלצה שם עברי: עציון גבר. איש שהזיקנה כמו פסחה עליו. אבל לא המוות.

ח. ברס■

תיאטרון

תמונות מתוך „מקבת"

מקבת **לשקספיר בתיאטרון חיפה**
בימוי: רינה ירושלמי

בנסיונה להעניק למחזה מקבת של שקספיר מאפיינים של חלום, העמידה הבימאית רינה ירושלמי כמה תמונות יפהפיות. מרשימה וחלומית היא תמונת המיפגש בין מקבת לבין שלוש אחיות הכשף, המגולמות על־ידי נויה לנצט, כדמות בעלת שלושה ראשים. את האווירה העל־טבעית הכבדה והמאיימת צובעים התנועה האיטית המסוגננת, הופעתן והיעלמן של דמויות השאול, התנהגותה העוגבת של האשה־השטן, ויותר מכל, התאורה רוויית הכשף שאל תוכה נעלמת הדמות משולשת הראשים.

עוד ובמיוחד בולטת סצינת־הסיום, בה נלחם מקבת המובס במקדאף, נציג השילטון העתיד. הקרב מתנהל על גבי ספסך־גשר, ספסך־חומה, הסובבת באיטיות כמו על ציר מרכזי, מקיפה בכבדות את הבימה כולה, כשהיא מונעת־נהדפת על־ידי מפעילים־חיילים עוטי מדים. תנועות הקרב המסוגננות וקצב התנועה האיטי משרים אף הם אווירת אימה חלומית.

יופיין ועוצמתן החזותית של תמונות אלה ותמונות ספורות אחרות לאורך ההתרחשות, תורמים לאיכויות התיאטרוניות של ההצגה כולה, אך מבליטים באורח משמעותי את המגבלות הרבות הכרוכות באופיה הבעייתי המיוחד. מקבת של תיאטרון חיפה הוא יותר מקבת של רינה ירושלמי מאשר של ויליאם שקספיר.

כמעט לכל אורך הדרך נובעת התנועה שעל הבימה לא ממה שמוכתב על־ידי דיבורי הדמויות, אלא מן הצורך להניע את יחידות האביזרים הניידות לאורך ולרוחב הבימה, כדי לסמל באמצעותן קירות, חומות, גדרות וכל שאר סימלי־תפאורה, כנדרש על־פי תפיסת־החלל של הבימאית. יותר מזה: נראה כי העוצמה המופגנת על־ידי המלך או אנשי השררה האחרים, הנישאים־נרחפים על גבי יחידות התפאורה המשמשות גם כסוסים, נובעת אך ורק ממיקומם ותנועתם בחלל הבימה, ללא קשר ליכולתם כשחקנים. במילים אחרות ניתן לומר כי יותר משהתפאורה משרתת את השחקנים, הופכים השחקנים לחלק מן התפאורה.

זאת ועוד: לא פעם נשמעים קיטעי־דיאלוג שונים כאילו אינם אלא אתנחתא הכרחית במהלך התנועה הבלתי־פוסקת של יחידות התפאורה.

אך זו אינה בעייתו היחידה של הדיאלוג כאן. הטקסט המושמע מפי השחקנים הוא פרי תרגומו החדש של מאיר ויולטיר, תרגום בהיר, פשוט וקולח יותר מן התרגומים הקודמים המוכרים, אלא שתרומתו להצגה מיזערית — למרבה הצער. כושרם של מרבית השחקנים אינו מספיק כדי לעשות שימוש ביתרון הלשוני הגלום בתרגום החדש, כי מה יתרון יש בדיאלוג, בהיר ופשוט ככל שיהיה, כשהוא מושמע בהיגוי פגום משובץ הדגשים ריקלומיים. על רקע רמת־המישחק הכמעט חובבנית של מרבית השחקנים, בלטה יכולתם של תחיה דנון כלי־ידי מקבת ורוברטו פולק כמקבת. אך גם יכולת זו לא באה לידי ביטוי מלא לאורך הרצף כולו. נראה כי הטיפול בבניית הדמויות המרכזיות, כמו גם הטיפול במרכיבי התפתחותן והשתנותן, נפלו במידה רבה קורבן לסולם העדיפויות של הבימאית. הנסיון להעניק להצגה איכויות עתירות־כשפים עלה לא מעט במחיר מקבת.

עדנה אלוני■

פאולה ושמשון הולצמן. דויד גילעדי, אביגדור סטמצקי

היזון חוזר

עד מוות ועד בכלל

אמן הרגיש לבקורת שלילית — לא חידוש, תאמרו בצדק. יש לך משהו יותר מעניין להציע? בידוע הוא שאמנים רגישים לביקורת, אשר על כן — כמו שנהג בגין לומר — מותחים אותה עליהם. ויש גם המפליאים בהם מכותיהם, כגון אותו קטלא קניא תיאטרלי של המקומון העיר. למשל, אמיר אוריין, „הירוע בחוגים מסויימים כאלים עד מוות," שעד כדי כך הוא חרוץ במלאכתו שהוא מתנגב להצגות חדשות לפני הכבורה שלהן, כדי להיות ראשון־למצליפים. ממש גבר לעניין. או כמעט.

והנה חצה לו האורין־והתומים שלנו את הקווים, יסד לעצמו תיאטרון חובבים והחל מנפיק הצגות. „כולל עירום, שחיטה ופגיעה בקודש" — כפי שהוא מעיד על עיסתו. במילים אחרות: הכל כדת וכדין ובטעם האופנה שלפני־האחרונה.

ידיד שביקר במה שמכונה כאן בלשון נימוס „אירוע" שמוצג במה שיכונה בלשון נימוס „תיאטרון החדר" תחת השם המכונה „ארוחת ערב" מאת המכונה אמיר אוריין התפעל באמריקאית צחה: שיט טהור. לוקחים תרנגולת, שוחטים אותה מאחורי פרגוד, מבשלים, מוריעים לקהל „מומנט" או „נאך א מינוט", שפירושו „רגע", ולבסוף גם אוכלים. בקיצור: מטעמים לאניני־טעם. תרנגולת א־לה־„אלים עד מוות" עם תוספות.

מסתבר שעמיתיו המבקרים של השיטאי שלנו נתרשמו פחות והגיבו כפי שהגיבו על התבשיל. והנה — ראו זה פלא! — אך מצא את עצמו במחנה הנעלבים־זואינם־עולבים, וכבר קם מב־קרנו האמיץ לצווח ככרוכיה ממש בטעם ובסיגנון הישן: לא מבינים אותי. במיכתב מחאה ארוך למוסף מעריב שטח את טענותיו כנגד מבקרי „האירוע הידוע בחוגים מסויימים כאלים עד מוות, כולל עירום, שחיטה ופגיעה בקודש," בלשונו. שיתו אוזן ושימעו.

מדבריו מסתבר מייד כי לא סתם שיט. כי אם שיטה כאן, שהרי „תיאטרון אינו חלל ניטראלי והצגת מחוות, אלא מקום טוטאלי לאירוע מסויים."

אהה.

וגם זה: „התיאטרון חייב לסכן את עצמו ואת קהלו בנגיעה ישירה, פשוטה ככל שתהיה, ובוטה ככל שתוכל להיות."

אהה.

אבל אם זה הכל — חבל על התרנגולת.

אבל אולי לא חבל לקרוא עוד קצת, ולוא רק כדי להכיר את דיוקנם הרוחני והמוסרי של כמה מן האנשים העוסקים אצלנו בביקורת תיאטרון: „עקרונות העידון האמנותי מימי אריסטו המנוח אינם תקפים עוד."

אהה.

„זמן בְּמה בצורתו השגורה שבק חיים עם המצאת המחשב והלוויין."

אהה — הא.

הוא עצמו, מגלה אוריין, כתב (העמיד? הנפיק? השיח? ואולי בישל? — מי יודע איך לקרוא לזה בעידן המחשב והלווייז?!) „מלכודת לביקורת התיאטרון הקיימת. שניים־שלושה מידידי הטובים, מבקרי תיאטרון, נפלו בה."

אנחנו איננו מידידיו של א' אוריין. אבל גם אנחנו נפלנו. אחר־כך התאוששנו וקמנו. אחרי הכל, גם התופעה של מבקר „אלים עד מוות" הרגיש בעצמו כאותה נסיכה־על־אפונה בסיפורו של אנדרסן אינה חדשה כל־כך.

והעולם, מר אוריין, איננו (עדיין!) „חלל ניטראלי" ומטומטם כל־כך כפי שכמה מבקרי־תיאטרון סבורים, כנראה, לתומם או לטומטומם.

ובכל זאת, חבל על התרנגולת.

אהה.

ת.ר. נגולת ■

תרבות

מוספים ספרותיים

מוסף הארץ הקדיש השבוע את עמודו המרכזי למאמרים על חתן פרס נובל, סמיואל בקט. בהגיעו לגבורות. „הקדוש הרביעי" מכנהו יורם ברונובסקי ברשימה נועזת, מבוססת על אינטואיציה־תיאולוגית וגדושת ספקולציות היסטוריות; רשימה המובילה באין מנוס אל „מסקנה אבסורדית", כלשונו של המבקר, על פיה: „סמיואל בקט הוא מעין סינתיזה מושלמת, מדהימה ופאראדוכסלית, בין שלושת הפטרונים הקדושים של המאה העשרים: פרוסט, ג'ויס וקפקא". למרות חדירתו־מדעת לשדה־מוקשים זה, או אל „המרחב הזורע פאראדוכסים" כניסוחו, הוא מכריז באותה רוח של הכללות עצומות כי: „הזמן מבליט את שייכותם (של סופרים אלה) למסורות התרבויות הגדולות הללו (הרומנטיקה והדקאדנס) אולי יותר משהוא מבליט את ייחודם או מקוריותם החד־פעמית." וכך, כאשר מעמיקים לחפש, כדבריו, מוצאים זיקות־תשתית לא מעטות ביניהם, על אף התעתוע האופטי שבחיבור ארבעת הארכיפלגים הללו בכפיפה אחת.

●

„שמעון זנדבנק, סופר ומרצה לסיפרות השוואתית באוניברסיטה העברית בירושלים, ידוע גם כמתרגם מעולה," כותב יעקב הסינג (על המישמר) ברשימה תחת הכותרת „שיעור בתרגום." בהתייחסו להופעת מיבחר שירה גרמנית מודרנית, הגרזן הפורח. בתרגומו של הנ"ל. גם ענת פיינברג (מעריב) הכותבת באותו נושא, אף כי לא בלי ההערות הסטאנדארטיות בעניין אופיו האישי של המיבחר (ויש לזכור כי כל אנתולוגיה רצינית מעוררת שאלה זו), איננה מסיימת את רשימתה לפני שהיא קושרת כתרים למלאכת התרגום בציינה כי: „הפיצוי המלא על ההערות הנוגעות לשאלת ה'מה', דהיינו, המיבחר שזימן זנדבנק, מצוי בתרגומי השירים מן המקור הגרמני לכלי העברי. כמו בתרגומו את סיפורי קנטרברי של צ'וסר — שזיכה את זנדבנק בפרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת — כן גם בהגרזן הפורח מזומנת לקורא העברי מלאכת מחשבת של תרגום". אין ספק כי שמעון זנדבנק, כמתרגמים רבים אחרים, ראוי לכל השבחים הללו, ואולם הופעת אנתולוגיה זו, כמו הופעתן של אנתולוגיות דומות אחרות, מזמן לזמן, מלמדת כי תחום חשוב זה של תרגום משירת העולם נותר מוזנח, וכל הפעילות המתקיימת בו מקורה מיקרי וספונטאני. אם מעשה התרגום איננו נכחר לחלוטין מנופי סיפרותנו, הרי זה אך ורק הודות ליזומתם האישית של בודדים, משוגעים לדבר. אשר אינם מהססים להשקיע במלאכה זמן, מרץ וממון, בלא לצפות לתמורה הולמת.

אזכיר בהקשר זה את איתמר יעוז־קסט ותרגומיו מהשירה ההונגרית, את יאיר הורביץ והמבחר הסקוטי שלו ואת יואל הופמן ורן דאור ותרגומיהם מסינית ויפאנית. ככל שהשפה העברית מתעשרת ומגמישה, היא קונה לה כלים לבצע את האקרובטיקה המילולית הנדרשת בהעברת שירה משפה לשפה. התפתחות זו ניכרת ברוב השירים המתורגמים הרואים אור במוספי הסיפרות ובכיתבי־העת השונים, ומקבלת ביטוי גם ברשימות הביקורת המתייחסות לאנתולוגיות השונות הרואות אור מדי פעם. עתה הגיעה השעה למסד תופעה זו ולא להפקירה ביד המיקרה. על מישרד־החינוך או מוסד ציבורי אחר למנות גוף מיקצועי המופקד על תחום זה, אשר ירכז את הכוחות ויקים מיפעל תרגומים מלשונות־התרבות, במגמה להעלות ארצה את השירה, וביחוד השירה המודרנית. הנכתבת כיום בעולם. במדינת מהגרים כישראל, שבה האוכלוסיה מורכבת מאין־ספור קבוצות אתניות, רבים האזרחים הקשורים עדיין אל תרבות־המוצא. אל נופי־ילדות אחרים, אל אקלים רוחני שונה, על אף קליפת־השפה והמנטאליות שהצמיחו כאן. אלה וצאצאיהם בוודאי יהיו קהל־יעד־בכוח של מיפעל כזה. תרגומי השירה שנעשו לפני דור ושני דורות ויותר נזקקו לעברית של חג ולשפת־דיבור מאולתרת, המבוססת על אוצר מילים דל המתאים יותר להעברת אינפורמציה בריליז'אנ־סים של רחוב אלנבי. מרביתם של תרגומים אלה שוב אינם קריאים היום.

שמעון צמרת ■

איך לטַרטֵל מכונית עם צבע מטאלי?

אם יש ברשותך מכונית שצבעה מטאלי, מגיע לה טיפול מיוחד במוצר מיוחד - METALLIC WAX של טַרטל וַקס.

בצבע מטאלי אין אפשרות להסיר שכבות כמכונית הצבועה בצבע רגיל, ומכיון שכך, אין להשתמש בחומרים המסירים שכבות צבע פגום.

הפתרון: הגנה מתמדת ומראש באמצעות וקס. במקומות פגומים יש להרבות במריחת וקס כדי לאטום חדירת רטיבות לבסיס המטאלי.

לטַרטל וַקס יש וקס המתאים בדיוק לכך.

***METALLIC WAX** הוקס המטאלי יעשה את העבודה בשבילך: יגן על הצבע ויעניק לו ברק נפלא, 15 דקות של התזה וניגוב והתוצאה מושלמת!*

בקש עוד היום וקס מטאלי וטרטל אותה!

חדש!

וקס מיוחד לצבע מטאלי

להשיג ברשתות השיווק, בתחנות הדלק ובחנויות המובחרות לאביזרי רכב.

יבואן בלעדי: משב בע"מ, בית אלפא 15 ת"א. טל. 03-338711-4

טרטל אותה! turtle wax

סידרת מוצרים לטיפוח הרכב.

זיוה תלם

דוד המלך 10, הרצליה פיתוח

אביב – קיץ 1986

הנך מוזמנת לראות ולקנות

את אופנת העור של זיוה תלם

„זיוה תלם"

בפיפת' אבניו... ובהרצליה פיתוח

✦

מחירים סבירים כל השנה

ניתן להזמין, לפי מידה ובכל גוון

זיוה תלם מארחת את:

האופנאי ג'ורדי מליץ – בגדים ליום ולערב

רזיאלה – בגדי־ערב

M/N – בגדי בד אופנתיים

חגורות ★ תיקים ★ אביזרים שונים מותאמים לכל הדגמים בחדר־התצוגה.

המכירה תתקיים ביום שישי 23.5.86 וביום שבת 24.5.86

דוד המלך 10, הרצליה פיתוח

„יהודי פלסטיני, ישראלי לשעבר"

(המשך מעמוד 26)

הגורמים השונים בישראל? זאת אומרת, האם אתם חושבים, למשל, שיש הבדל חשוב בין המערך והליכוד?

טוב. נתייחס תחילה לשאלה הכללית.

לגבי החברה הישראלית, בוודאי ובוודאי שיש בקרב הפלסטינים הבחנה.

אני מוכרח לומר שלעיתים ההבחנה הזו מופרזת. אני זוכר — ואני לא מדבר על מנהיגים, אלא על אנשי־שורה, של מיליטנטים ושל לוחמים במחנות — אני זוכר שבכל פעם שצצה איזו תנועת־מחאה, איזו תנועת־אופוזיציה, תנועה החותרת להסדר של שלום, להכרה, לפיוס עם העם השני, בכל פעם שצצה איזו תופעה כזאת בישראל, יש ציפיה ותיקווה ספונטאנית בקרב הפלסטינים שהנה־הנה, סוף־סוף זה בא, הנה הישראלים מתעוררים.

איזה דברים נאמרו אצלנו אחרי ההפגנה הגדולה שהיתה למחרת צברה ושאתילה, הפגנת ה־400 אלף! אני לא יודע אם באמת היו שם 400 אלף — שמעתי גירסות שונות על זה — אבל גם אם היו 150 אלף, זו הפגנה ענקית ומשמעותית.

אני זוכר שאבו־צאלח, שהוא היום ראש החזית הפרו־סורית של המתנגדים לנו, אמר אחרי ההפגנה הזאת שעכשיו הוא יודע שאי־אפשר להאשים את העם הישראלי, כי העם הישראלי לא אחראי למעשי אריק שרון ובגין ושמיר. אני לא יודע מה אומר אבו־צאלח היום, כיצד הוא יפרש את דבריו שלו היום, אבל למעשה מה שהוא אמר או שיקף הלך־רוח בקרב פלסטינים רבים מאוד, וגם בעולם הערבי הלא־פלסטיני.

כלומר, יש נכונות בסיסית. אולי קשה לקורא ישראלי, שהוא מחונך לחשוב שהעולם הערבי כולו שינאה אנטי־ישראלית, אנטי־יהודית, עיוורת וללא־גוונים. קשה לו לתפוס את זה. אבל אני, שחייתי בשנים האלה חלק מהזמן גם בעולם הערבי, אני יכול להעיד על־כך. גם כשהופיע שלום עכשיו, הרבה אנשים חשבו שזהו־זה. עכשיו יש מרד של הנוער.

אלי גבע הוא גיבור גדול בקרב הפלסטינים. אין פלסטיני שלא מכיר את השם של אלי גבע. וכולם רצו להאמין שאלי גבע אינו לבדו, שאחרים יבואו אחריו, שהפיוס עם העם השני עומד בשער. אני גם זוכר שכאשר הופיעו הפנתרים השחורים, אנשים אמרו: הנה יהודי עדות־המיזרח התחילו להבין שהאפליה, שממנה הם סובלים בחברה הישראלית, קשורה ישירות בסיכסוך עצמו ולשינאה האנטי־ערבית, שהיא אידיאולוגיה שולטת בחברה הישראלית. הנה עכשיו נפתח דף חדש.

נכון שכל התנועות האלה הן חשובות, והן תרמו לשינוי מהותי ועמוק בחברה הישראלית, אבל לא בטווח הקצר. בטווח הקצר הן לא היו מסוגלות למנוע מממשלות־ישראל להמשיך במדיניות של כוח.

לגבי הליכוד והעבודה: אני חושב שאין תמימות־דעים. רבים עדיין מאמינים, כמו שאמר פעם אבו־ג'האד: „זה קוקה־קולה ופפסי־קולה." כי מבחינה מעשית, לגבי שלילת הזכויות של העם הפלסטיני, לגבי הדיכוי בשטחים הכבושים, לגבי „בריחה קדימה" בהסלמה אלימה כלפי התנועה הפלסטינית מחוץ לגבולות ישראל — בכל המישורים האלה הרי הרקורד של מיפלגת־העבודה אינו נופל מזה של הליכוד. אם לא להיפך.

אני זוכר שבנוגע להתנחלות, בבחירות של 1977 אמרה מיפלגת־העבודה בכל חומר־התעמולה שלה וגם הפיצה פוסטר, או כרוז, שאמר — אני לא זוכר את המילים המדוייקות — „הליכוד מדבר, אנחנו עושים".

אני גם זוכר שכאשר נציגי מיפלגת־העבודה ומפ"ם מחו אחרי פיצוץ בתים בבית־צחור, לפני כמה שנים, קמו אנשי־הליכוד ואמרו: מה זאת אומרת? איך אתם יכולים למחות בצביעות כזאת על פיצוץ־בתים? אתם, כשהייתם בשילטון, פוצצתם הרבה יותר בתים מאשר אנחנו בשנות שילטוננו".

הלוי בטלוויזיה הירדנית
„אני יכול להעיד!"

נכון שעל המישור הזה קשה מאוד לשכנע פלסטינים שההבדל הוא מהותי. כולם מודעים להבדל בסיסי, אבל לא לטובת מיפלגת־העבודה, והוא שמיפלגת־העבודה מומחית בשימוש בלשון כפולה, ויודעת להבחין היטב בין הנאומים המילחמתיים ובין הפרקטיקה של המדיניות שלהם בשטח ובתוך הציבור הישראלי. הם יודעים לעטוף את זה יפה־יפה בלשון דמוקרטית, ליברלית, הומנית, שוחרת־שלום כלפי־חוץ, כלפי המערב בעיקר, בעוד שאנשי הליכוד נטו להתגאות ללא שום מעצורים בברבריות שלהם. כך הזיק הליכוד למנגנון־התעמולה הישראלי בצורה מחרידה, מנקודת־מבט ישראלית. הפלסטינים מודעים גם להבדל הזה, ומבחינה זו הם היו נוטים לפחות שיטחית, להאמין שמוטב שיהיה הליכוד בשילטון, כי ישראל תחת שילטון הליכוד נקלעת לבידוד בזירה הבינלאומית. בעוד שאנשי־העבודה מסוגלים להחזיר לה את האמינות בקרב הידידים האירופיים ודעת־הקהל האמריקאית.

אם הולכים מעבר להתרשמויות השיטחיות האלה, הרי ברור שיש הבדל באופן התיפקוד של שני הגושים הפוליטיים האלה, בהתייחסות שלהם ליחסים בינלאומיים, גם למהות הברית שלהם עם ארצות־הברית. יש הבדל, שאפשר לעקוב אחרי שורשיו. מוצאו בהבדל שבין התפיסה המסורתית, הציונית־סוציאליסטית, של הומוגניות דמוגראפית, כלומר של מדינה יהודית שהיא רובה יהודית, והיא בנויה על ניצול יהודים בידי יהודים, ובין התפיסה הרוויזיוניסטית, שהתיישבה ללא כל יסורי־מצפון עם הרעיון של שילטון של מיעוט יהודי על רוב לא־יהודי. כלומר, בין התפיסה הדמוגראפית של תנועת־העבודה והתפיסה הטריטוריאליסטית של התנועה הרוויזיוניסטית.

מובן שזה הרבה יותר מורכב. יש

(המשך בעמוד 34)

מרים בנימיני

מזל החודש:

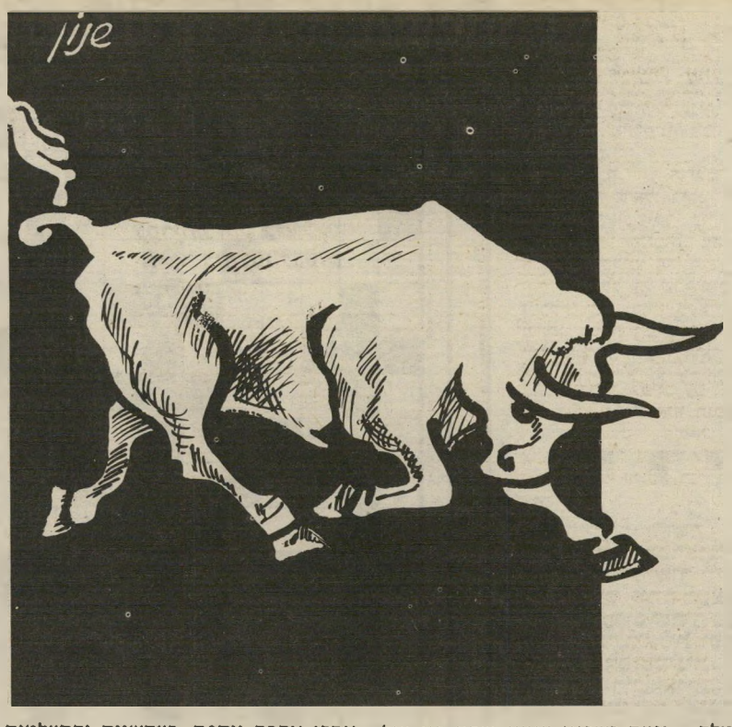
שור

חיי־האהבה הסוערים של בן־הבקר

אחד הדברים החשובים ביותר לבני מזל שור הוא חיי־האהבה. מעניין שבני מזל זה מתוארים כיציבים ועומדים עם שתי רגליים מוצקות על הקרקע. הם שמרנים ואינם ששים לבצע שינויים בהרגליהם הקבועים. אין דבר שמרגיז אותם יותר מהצורך להתחיל בדרך חיים שונה, או לעבוד לסביבה אחרת.

אפילו המאכלים שאליהם התרגלו בבית אמא "מלווים" אותם כמעט לכל אורך חייהם. הם נעשים חשדנים וזהירים כשמישהו מנסה להכיר להם מאכל חדש, ולמרות העובדה שאינם אוהבים להעליב את הסובבים אותם, ואפילו חוששים מעצם השינוי במצב־הרוח של המציעים, כאן הם מתקוממים, מתעקשים ומעדיפים להישאר רעבים, או לא לסכן את לשונם במטעמים שאינם מוכרים להם.

בחיי־האהבה המצב בדרך־כלל שונה, וכאן השור השמרן, העקשן, הזהיר והשקט, מתנהג פעם כשכניו משמאל, כלומר, בני מזל טלה – ופעם כשכניו מימין, שהם בני מזל תאומים.

קיימות כמה סיבות לתופעה זו. ראשית בני מזל שור רגישים מאוד ליופי, ועירים להופעתם של בני המין השני. גם כשהם אוהבים את בני זוגם, אינם יכולים להתעלם ממישהו בעל הופעה מושכת ונעימה. האופי הרכושני שלהם מתעורר והם חשים צורך עז „לספח" אליהם את נושא התפעלותם. לא פעם מתעורר בהם קונפליקט בין אופיים המסור והנאמן, ובין ההתלהבות והמשיכה המתעוררים ברגע, ומשכיחים מהם את זהירותם הטיבעית.

בני שור נשואים או כאלה הקשורים בקשר מחייב עם בני זוגם, מסוגלים לחזר אחרי אהבה נוספת, בעקשנות והתעלמות מהסיכון שהם לוקחים על עצמם. אך משהשיגו את רצונם, הם משנים את התנהגותם. לפתע הם נזכרים שאינם יכולים להרשות לעצמם לוותר על בני זוגם הקבועים, וחוששים מאוד שהקשר הישן, הקבוע והבטוח ישתנה, ואז קשה להם ליהנות משקר נוסף. הפחד שרכושם הקבוע ינטוש אותם, גורם להם לבהלה, ולכן הם אינם מאבדים את ראשם, ודואגים שהקשר הנוסף לא יגרום להם לחוסר שליטה ברגשותיהם.

השותף השני יהיה הסובל והנפגע בקשר מעין זה. השור יתעקש לא להיות מושפע מרגשותיו של השותף הנוסף. מאחר שבני שור אינם ממהרים לגלות את ליבם לאיש, בן הזוג המתוסכל יצפה למלים שיוסיפו לו שקט וביטחון, אך השור יסביר שהוא את רגשותיו מבטא במעשים ולא במלים.

הסיבה לתכונה חריגה זו באופיים של בני שור ניתנת להסבר. כוכב ונוס, השולט במזלם, משפיע על אישיותם יותר משאר הכוכבים. במפת הלידה של רבים מבני המזל אפשר למצוא את הכוכב ונוס ממוקם במזל טלה או תאומים.

כשכוכב ונוס שוהה במזל טלה, הוא משפיע על האנשים לנהוג כטלאים בחיי האהבה. כשוונוס נמצא בטלה, השור מפגין נטייה להתאהב במהירות ובלהט, מתוך הכרח אירוטי חזק. הוא ישכנע, ישפיע, ישדל ויפתה עד שישיג את רצונו. הצמא לכיבושים חדשים יביא לו שם של הרפתקן בחיי האהבה.

כשוונוס נמצא בתאומים, גישתו של השור לנישואים וליחסים ריגשיים תהיה שמחה וחסרת דאגות יתירות. אותם שלהם ונוס בתאומים יטלו על עצמם את התחייבויות הנישואים בקלילות ובאדישות מסויימת.

השניות של מזל תאומים תביא לצורך להתרוצץ בין שני שותפים או יותר, מאחר שוונוס בתאומים נמצא במצב העוגבני ביותר. אותם שורים, המוכרים כנאמנים, מסורים וצמודים לבן־זוג אחד ויחידי – אצלם הכוכב ונוס נמצא במזלות אחרים. הוא יכול להימצא בדגים, שור או סרטן.

שורים בעלי ונוס בדגים יושפעו מאוד על־ידי רגשות. לעתים שור כזה יסכים להקריב רבות למען האהובים עליו, וישאף לעזור למקופחים והזדהות עם סובלים.

שורים שלהם ונוס במזל שור, יוכיחו פעם נוספת את הרכושנות והחושניות, ויהיו קנאים במיוחד לבני זוגם.

שונים מהשורים הרגילים. הם יהיו רכים יותר, ולא יתקשו לבטא את האהבה והסימפטיה שהם רוחשים לבן זוגם. יחסם יהיה דואג כמעט אמהי. הם קצת יחנקו את בן הזוג וירצו להביע את אהבתם דרך מאכלים מיוחדים שיתעקשו להכינם בעצמם. קרוב לוודאי, ששורים אלה יבלו את מרבית זמנם במיטבח.

עליות וירידות בתחום הכספי משנות במהירות את מצב־הרוח, ואיננכם יודעים איך להתייחס למצב. סכום כסף עשוי להגיע באופן פתאומי ולתת הרגשה שהעניינים הסתדרו ואפשר שוב לנשום לרווחה. אך למרבה הפלא, כבר למחרת יתברר שהשימחה היתה מוקדמת. לכן אל לכם להיחפז ולהוציא כספים – הימנעו מקניות אימפולסיביות. בתחום הרומנטי עומדת בפתח פרשה חדשה. היו סבלניים.

טלה
21 במרס – 20 באפריל

* * *

השבוע יהיה עליכם להיזהר מאנשים בעברה. אלה מראים פנים ידידותיים. אך למעשה כוונתם אינה כל־כך טהורה. המדובר בתכנית שמתבשלת כבר זמן רב ועלולה ליפול עליכם ב־מפתיע. קבלו את הדברים בקור־רוח. הפגינו ביטחון והמשיכו בשיגרה. היו זהירים בכספים. למרות שמבחינה רומנטית המצב אינו יציב, בכל זאת תמיד נמצא מישהו שגורם לשימחה באופן בלתי־צפוי. טוב להתייעץ עימו. הוא ירגיעכם.

שור
21 באפריל – 20 במאי

* * *

בני תאומים שנולדו בתחילת המזל ירגישו הקלה, וחלק מהחששות והחרדות שהיו מנת־חלקם לאחרונה יעלמו. אחרים יאלצו להמתין עוד מעט וגם הם יוכלו להנות משיפור המצב. מיפגשים חברתיים ישמחו אתכם, אך מצד שני יוסיפו על העול ויגרמו לעייפות נוספת. הרפתקות אהבה חדשות יעסיקו אתכם בתקופה זו ויגזלו את מירב מירצכם וכוחכם. סוף־סוף תרגישו התעוררות וחדוות־חיים מחודשת.

תאומים
21 במאי – 20 ביוני

תיקוות חדשות בתחום הקאריירה ממלאות אתכם שימחה. אתם מתכננים את תוכניותיכם בקפידה והדבר מעסיקכם רוב שעות היממה. במקום העבודה מעכבים אתכם אנשים שמרנים שאינם מוכנים לבצע שינויים המוצעים על־ידכם, ואתם מרגישים כבולים ונעלבים. תוך זמן קצר תוכלו לבצע את רעיונותיכם להתקדמותכם. כדאי להיזהר מדיבורים – שלכם ושל אחרים – אלה עלולים להזיק לכם.

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

* * *

שאיפות נסתרות שכמעט לא האמנתם ש־תוכלנה לצאת לפועל, נראות בטווח־הגשמה. יש להשקיע מרץ רב בלימודים כדי ל־השלים את החומר החסר כם להמשך דרכם. הבדידות וחוסר שביעות־הרצון שחשתם לא מזמן, מתחילים להעלם – יותר ויותר אנשים מעוניינים בחברתכם. בשטח הרומנטי קורות התפתעות מרגשות ומוזרות. הקשרים קשורים בצורה זו או אחרת במכרים שונים ששכחתם עליהם.

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

* * *

עניינים כספיים ממשיכים להטריד אתכם. אך למעשה אתם עומדים לפני שינוי לטובה. תוך זמן קצר יתברר שלפניכם התקדמות כספית משביעת רצון, זו קשורה לשנוי מקום העבודה, או לתפקיד שאותו תבצעו בקרוב. ברגע זה חשים עיכובים, אך אלה יחלפו תוך זמן קצר. אלה שעסוקים בשיפוץ הדירה יצטרכו להיזהר השבוע, שכן תקלות בלתי־צפויות עלולות לגרום לנזקים מרגיזים ומיותרים שתיקונם יעלה ממון רב.

בתולה
23 באוגוסט – 22 בספטמבר

תקופה של עבודה מאומצת במיוחד, אך תשים יותר מרץ ויכולת להתגבר על הקשיים. הבריאות משתפרת ואפשר לתכנן נסיעות וטיולים ללא חשש. סטודנטים מתחילים לראות תוצאות חיוביות למאמצים שהשקיעו במשך השנה, ויוכלו לשוחח כעת עם מוריהם על עתידם. נסיעות קצרות יביאו למתח רב. רצוי לדחותן לתקופה מאוחרת יותר. היחסים עם בני־הזוג עדיין אינם משביעים רצון כפי שהיה רצוי.

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

* * *

העקרבים, שהתרגלו ליהנות בזמן האחרון, יאלצו להתרגל למצב־רוח שונה בתקופה זו. עניינים כספיים גורמים לדאגה. אתם תלויים ב־מצב־רוח של עמיתיכם או של הממונים עליכם במקום העבודה. נסו להימנע מלהביע ביקורת בכל צורה שהיא. דיברים עלולים לגרום נזק. בריאותם של קרובי־המישפחה מעוררת דאגה ויש להקפיד לדאוג להם ולא לתת להם להזניח את הבעיות הטעונות טיפול רפואי מיידי. מקיף ונמרץ.

עקרב
22 באוקטובר – 22 בנובמבר

* * *

אנשים בסביבתכם מגלים יחס אוהד אליכם ומוכנים לבוא לעזרתכם. בתקופה המתקרבת תחושו שינוי לטובה, העומס בעבודה מתחיל להעלם, והראש מתפנה לעניינים יותר מושכים. התחום הרומנטי יעסיק אתכם הרבה יותר, פרשיות אהבה חדשות עומדות בפתח. השבוע צפויות פגישות מרגשות ומשמחות. הימנעו משינויים דרמטיים ביחסים שביניכם ובין בני־הזוג שלכם.

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

בני מזל גדי אינם מפתדים מעבודה. ואולם צפוי להם עומס רב מהרגיל. הם יאלצו להשקיע מאמצים רבים בעבודה, אם כי יהיו מרוצים מתוצאות עבודתם. למעשה, אתם סוללים כבר את הדרך למה שעומד לקרות בעוד כחצי שנה. המצב בבית אינו מקל על התקופה. הורים מבוגרים או בני־משפחה אחרים תובעים תשומת־לב וטיפול ממושך. דבר המגביר את הנטל. בני גדי תייבים לשים לב במיוחד לבריאותם.

גדי
21 בדצמבר – 19 בינואר

* * *

נסיעות שתיכננתם באחרונה, ואשר התעכבו משום מה, יצאו עתה אל הפועל. שוב אתם יכולים להשתחרר מהמתח שאיפיין את התקופה האחרונה, ולצאת לבלות עם ידידים. הרפתקות אהבה צפויות, אך הן ישאו אופי בלתי־יציב. אירועים ספורטיביים יוסיפו הנאה השבוע. אלה מביניכם שעוסקים בספורט, יזכו בהצלחות לא מבוטלות ולשבחים מפי ידידים. רעיונותיכם יתקבלו במיסגרת העבודה, וגם בחברה.

דלי
20 בינואר – 18 בפברואר

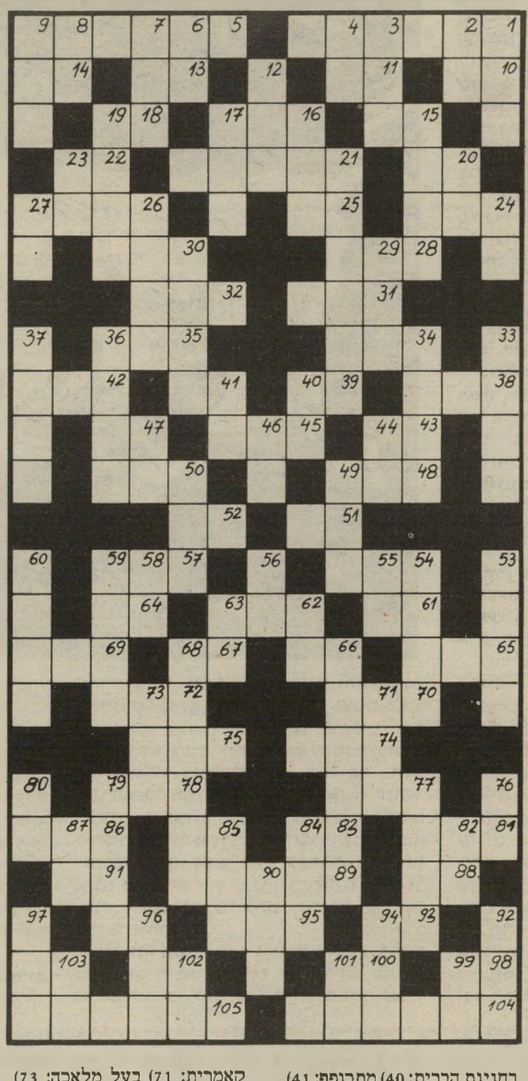
* * *

המצב הכספי עדיין אינו מעודד. אתם שרויים בחובות ואינכם יודעים אין לצאת מהסבך הזה. יתכן שהישועה תבוא לכם ממקור בלתי־צפוי ותשנה את המצב לטובה. תוכניות למעבר דירה אם יש כאלה, יתבצעו במהירות ובמפתיע, עד כדי להדהים את השכנים. הידידים ואת עצמכם. באהבה צפוי מיפנה לטובה. כאשר סוף־סוף תיזוריכם יוכלו לשאת אופי מעשי. להפתעתכם. בני מאזנים יהיו שותפיכם.

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

תשבץ השלם הזה 2542

מאוזן:

1) חגיגה פומבית גדולה; 5) חוסר־שלטון — איש הישר בעיניו יעשה; 10) די; 11) שפת־הקודש באתיופיה; 13) פקודה; 14) אמן־הבישולים; 15) גבעה; 16) חרסה; 18) אמן בקסמים; 20) שמח; 21) שבר, רסיס; 22) לא־אשם; 24) רוח־קרים; 25) מילת־המעטה; 26) ברק; 28) רקה; 30) תכשיט; 31) חלש; 32) מקום תלמוד לדרדקים בגולה; 34) אריג דק הנטווה מפקעות זחלים; 35) מוביל מים; 38) כינוי ליוצא גרמניה; 39) זז ממקומו; 41) חצי יובל; 42) רעב; 43) קסם, כישוף; 45) על־אף; 47) חיה ששנתה נמשכת כל החורף; 48) עזוב את המקום; 50) קרום בכנען; 51) אמונה; 52) חזק; 54) בן לעם קדום בכנען; 57) בני־אדם ממוצא אחד; 61) אות; 62) קבוצת עמים ערבים עתיקים; 64) ענן; 65) אחרי הגשם; 66) מפל גרגרי התבואה בשעה הזריה; 67) חדרי־האסירים; 69) תינוק בן־יומו; 70) חשכה; 72) צמח בראשית צמיחתו; 74) כאב, ציר; 75) נעלמו, נכחדו; 77) השמידו, כילו; 78) מעגן; 81) עפר שנגרף על־ידי זרמי־מים; 83) דרגש; 85) חודש עברי; 86) ריקוד בזוגות; 88) מדד; 89) זרם אריר; 91) יהיר; 93) בכור נח; 95) שחק בחידות; 96) עם או בלי תיק בממשלה; 98) עטין; 100) עמית; 102) חזר; 103) הגיע; 104) הצדף המכסה את גופן של הרכיכות; 105) עוף גדל־מימדים.

מאונך:

1) משהו, חלק קטן של דבר; 2) סיגי הקמה; 3) ישוב בסביבות לוד, ששמו נלקח מתוך ספר תהילים; 6) עוף־טרף; 7) משקה משכר; 8) קיים; 9) ניגוד, סתירה; 12) כוהן לדת־נכר; 15) חידות־מילים; 16) עזב, נטש; 17) עניין, עסק; 19) נערו של אלישע הנביא (בכתיב חסר); 20) רן; 21) מחשבות, הרהורים; 23) בהשאלה — פתח; 24) קרן פיל; 26) עיר בשרון; 27) נקלה, דל־ערך; 29) פרוש התנ"ך בהרחבה ובתוספות; 30) תפנוק; 33) ממושמע; 34) צער; 36) כלי־תחבורה על הרים; 37) היושב על כסאו של אליהו בחגיגת הברית; 40) מתכופף; 41) צוק; 44) קומפוזיטור ישראלי (ש"מ); 46) מכלי השחיטה; 47) צמד; 49) למעלה; 50) טמפרמנט; 53) אליהו הנביא, הוא יתרץ קושיות ובעיות; 54) בקירבת ירושלים; 55) אות; 56) חודש הנחמה; 58) נע; 59) משכון; 60) מכר; 62) מישפחת אמנים, מייסדי בצלאל; 63) כלי לעבודת האדמה; 66) עיר באוסטרליה; 68) להקה מוסיקלית, בעיקר קאמרית; 71) בעל מלאכה; 73) לעג; 76) רגל; 77) שטח פתוח משני העברים; 79) קציץ־צבא צעיר; 80) מגושם; 82) אחד מ־120 נבחרים; 84) רוקע נחושת; 85) גזיר־עץ שאחזה בו אש ולא נשרף; 87) מילת־שלילה; 90) אציל, נכבד; 92) בקיע; 94) פחדנות; 96) שלילת חרותו של אדם; 97) זוית; 99) ראשון בסולם התווים; 101) חורבה, מפולת; 102) בן אדם; 103) יוצא חלציו.

אביגיל ינאי

„יהודי פלסטיני, ישראלי־לשעבר"

(המשך מעמוד 32)

ניצים ויונים בשני הגושים. גם בפרקטיקה היומיומית ניתן לראות פאראדוכסים. ואנשי־ימין יכולים להיות לעיתים מסויימות יותר ליברליים. פחות גיזעניים או פחות תוקפניים מחלקים מסויימים של תנועת־העבודה.

אבל נכון, יש הדילמה הזו של השילטון הישראלי, דילמה היסטורית, בין מדינה שעיקר כוחה בא לה מהעיקביות הפנימית, מהקוהרנטיות החברתית, כלומר מדינה שהיא לא רק יהודית בגלל זה שהחוקים מבחינים ומפלים בין יהודי ללא־יהודי, אלא שהיא יהודית משום שהרוב המכריע של האוכלוסיה שלה הוא יהודי, לבין התפיסה הקולוניאלית היותר־קלאסית של הימין.

■ ■ ■

● הייתי רוצה לעבור מהמישור הפראקטי של המיפלגות למישור יותר רחב, של העמים. אתה בעצם האדם היחידי בעולם שהיה פעם חבר האומה הישראלית ופעם חבר האומה הפלסטינית. נכנסת לאומה הישראלית, יצאת ממנה והצטרפת לאומה הפלסטינית. זה נותן לך, אללי, אפשרות שאין לשום אדם אחר: להשוות על בסיס יומיומי את התפיסות ההדדיות של שני העמים. כלומר איך הישראלים רואים את הפלסטינים ואיך הפלסטינים רואים את הישראלים. אתה רואה דרך לגשר על פני התפיסות ההדדיות של שני העמים, שהם המיבשול העיקרי לשלום?

אני חושב שבקרב הפלסטינים היה שינוי הרבה יותר מהותי מאשר אצל הישראלים.

אצל הפלסטינים יש התעניינות בחברה הישראלית. אני זוכר את שנות ה־70', כשעדיין לימוד עברית היה אופנה בקרב הפלסטינים בלבנון. זו היתה אופנה ששיקפה איזו ראייה, שהאנשים האלה, רובריי־העברית, הם בארץ לצמיתות. במוקדם או במאוחר, בתנאים אלה או אחרים, נחייה איתם.

הסקרנות הזו, הפתיחות התרבותית לישראל בקרב פלסטינים, אין לה מקבילה בישראל. גם במחנה־השלום, להוציא יוצאים־מן־הכלל אישיים. יש סימפטיה לפלסטינים בתור עם מדוכא. יש ריגשות־אשם כלפי הפלסטינים בתור עם המדוכא על־ידי עמי, אבל סקרנות תרבותית של ממש, לדאבוני, עדיין אין.

החברה הישראלית המודרנית התפתחה בדמיונה כחלק מהעולם המערבי. אומנם. היא חיתה גיאוגרפית במיזרח־התיכון באסיה, אך במפורש ראתה את עצמה כשלוחה של התרבות המערבית. מהשייכות המערבית הזו היא ירשה התעלמות ובוז מוחלט לכל תרבות לא־אירופית, ובוז מיוחד לתרבות הערבית, שמכל התרבויות הלא־אירופיות היא הקרובה ביותר לתרבות־אירופה, והיא גם זו שעמדה בעימות של 1000 שנים עם כל העולם הנוצרי.

כלפי העולם הערבי יש — לא אצל היהודים, אלא אצל נוצרים במערב — מישפטים קדומים תרבותיים וחומה של רתיעה. אלה הן עובדות תרבותיות שאי־אפשר להתעלם מהן.

התירכובת של תרבות מערבית וחוויה קולקטיבית יהודית וישראלית היתה ארסית בתוצאותיה. כלומר, עדיין אין הפתיחות התרבותית אל העם השני.

אצל הפלסטינים לא נתפס המערב כאוייב תרבותי מוחלט. החברה הפלסטינית אינה חברה פונדמנטליסטית, מוסלמית, אנטי־מערבית. להיפך, מהשמאל אל הימין, החל בפלסטינים בעלי חינוך — ולפעמים דרכונים — אמריקאיים, ועד השמאל הרדיקאלי, מילאו מידגמים המייובאים מהעולם התעשייתי תפקיד מרכזי בהתויית הרעיונות הפוליטיים והחזונות החברתיים. העולם הפלסטיני צמא ללמוד מעמים אחרים, לא רק מהישראלים. קוסמופוליטיים הוא ערך מסויים בחברה הפלסטינית עצמה.

■ ■ ■

● פה מתעוררת השאלה לגבי הציבור שאתה, בעצם, שייך אליו, הציבור של היהודים בני ארצות־האיסלם. איך אתה רואה אותם בכל ההתפתחות הזאת? הם לא שייכים לחוג התרבותי האירופי ויחד עם זה נתפסים בישראל כציבור האנטי־ערבי היותר־קיצוני.

טוב. הסיבות שבגללם הם נתפסים כציבור האנטי־ערבי היותר־קיצוני הן מובנות. אלה הן סיבות חברתיות.

ליברליזם אינו בדרך־כלל נחלה של השכבות המדוכאות בחברה. הליברליזם תמיד צומח מהמעמד הבינוני, מהמעמד הבינוני־הגבוה, מהאנשים בעלי־ההשכלה.

השכבות הכי מדוכאות של החברה, הלומפן־פרולטריון, הן דרך־כלל השכבות שהכי קל להפוך אותן לחוד־החנית של תנועות פאשיסטיות, של תנועות שוביניסטיות. ברור לגמרי שכל ציבור — אני לא רוצה שזה ייתפס בצורה שלילית — כל ציבור יכול להתנהג בתנאים מסויימים כאספסוף. כל ציבור, לא משנה מה לאומיותו.

ברור לגמרי שהמצב החברתי־כלכלי שלהם נחות. העולים החדשים מארצות־ערב הוכנסו לחברה הישראלית אחרי יבואם — או הבאתם הכפויה, במיגזרים רבים — אחרי 48'. מזה נבע שהשכבות הכי נמוכות והכי פחות־משולבות גם בכלכלה גם בתעסוקה וגם בקונסנזוס החברתי היו כמעט אך ורק מורכבות מבני עדות־המיזרח.

הדמות של היהודי המיזרחי, הצעקן, הפאשיסט, המטיף לרצח ערבים, היהודי המיזרחי התומך־כהנא, היא דמות נוחה להרבה אנשים. היא בעיקר דמות המעניקה מצפון מצויין לחוגים הליברליים האשכנזיים. היכולים להטיל על היהודים המיזרחיים את האשמה להיבטים הכי־מכוערים של הסיכסוך.

שמעתי וקראתי כמה מהפרשנים, הסופרים והעיתונאים הישראליים הכי מכובדים. כששואלים אותם והם מתחילים להרחיק את הדיבור בשאלה זו, הם אומרים דברים שהם מחרידים באוזניי.

הם במפורש אומרים: הסיכסוך הזה באמת הפך לסיכסוך מכוער, עקוב־מדם, עם שינאה פרימיטיבית, אבל אנחנו לא אשמים. היהודים הערבים האלה הביאו איתם מהערביות שלהם את מיטען הקנאות והפרימיטיביות. ובגלל זה נעשה ככה.

מובן שאני שולל מכל וכל את התמונה הזו, כי היא מסולפת. היא לא תואמת לא את המציאות הערבית, ולא את המציאות של היהודים בארצות־ערב, וגם לא את המציאות של היהודים המיזרחיים בחברה הישראלית.

היום, כשאנחנו רואים שמתחילה להיות קיימת בחברה הישראלית שיכבה, אומנם זעירה, אבל חדשה, של יהודים מעדות־המיזרח שהם במעמד הבינוני והם אינטלקטואלים, דוקטורים באוניברסיטה, חוקרים, מתחילה להישמע נימה לגמרי אחרת. מהמוצא התרבותי שלהם הם רווקא מפיקים סיבות נוספות לחיפוש דרכי־שלום עם העם הפלסטיני.

● אני מוברח לשאול אותך בכל זאת שאלה אישית: אילו היית נשאר ישראלי, אתה לא היית היום אחד המנהיגים של התנועה הזאת?

אחד המנהיגים — אני לא יכול לומר. אבל אחד החברים של התנועה הזו — בהחלט כן.

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD.
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום – חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 – 20.00 רצוף
03-227117/8

„יס מיניסטר!"

ביום הרביעי מחלתי לטלוויזיה־הכללית על כל תחלואיה, 13 ועדיה והתחלופה התדירה במנהליה. הכל בזכות שידורו של פרק אחד בסידרה הבריטית יס, מיניסטר: במהלך הפרק הופך ג'ים הקר, שר־המינהלה השלומיאל והאפור של בריטניה, לאדם שעונים לו: „יס, פריים־מיניסטר!" (כן, אדוני ראש־הממשלה). התהליך הכמעט־אבסורדי הזה מתאפשר תודות להחלטתו של ראש־הממשלה הבריטי לפרוש בטרם עת, כדי לאפשר למיפלגתו להכין יורש כראוי, ובכך להגביר את סיכוייה בבחירות הקרובות.

בעוד המאבק מתנהל בין שני המועמדים הפייבוריטים – שר־החוץ ושר־האוצר – מחליטים מזכיר־הממשלה היוצא והנכנס להמליך דווקא את המועמד הבלתי־הגיוני ביותר, הבינוני מכולם, חסר המעוף והיוזמה – שר־המינהלה, כדי שיהיה ראש־ממשלה חלש שלא יפריע להם למשול. שורה של מניפולציות אכן מזניקה אותו אל־על. השיא קרוי „משבר הנקניקיה הבריטית". הקר, השר האפור, זקוק לעיתונות אוהדת. מה עושים? יוצרים משבר יש־מאין. מכריזים כי מרכז השוק האירופי המשותף בברסיל מנסה לגרום להפסקת ייצורה של הנקניקיה הבריטית, בטענה שהיא עשויה מפסולת. הקר נושא על־כך נאום חוצב־להבות, המזכיר את נאומי הכיכרות בישראל במערכות־הבחירות האחרונות, וזוכה בתשואות הקהל ובסיקור תיקשורתי מוגבר. המשבר כולו לא היה ולא נברא, מפני שעוד לפני הנאום חוצב־להבות הושג הסכם מלא בעניין הנקניקיה, אך הקר כבר בדרכו לרחוב דאונינג מס' 10.

מכיוון שהרגשתי מאוד בבית עם רוב הנפשות הפועלות בתוכנית וב־סצינות רבות שבהם הן מעורבות, פניתי למיניסטרים תוצרת כחול־לבן ובקשתי לברר עימם את הקשר בין הנקניקיה הבריטית והבעיה היהו־דית. מקוצר־היריעה ומרוחבה של הממשלה, הסליחה עם אלה שפסחתי עליהם. השרים יצחק רבין, גד יעקובי, גידעון פת, יוסף בורג, ויגאל הורביץ נכללו במישאל, אך החמיצו את התוכנית.

אבא־אבן: „תרמתי לזהו"

הקשר הישראלי של הסידרה המצליחה יס, מיניסטר, הוא שר־החוץ לשעבר ויושב־ראש ועדת החוץ־והביטחון בהווה, אבא אבן. אחיינו, יונתן לין, הוא האחראי ל־דיאלוגים השונים בסידרה. אחרי שסיימתי להתמוגג מהפרק המיו־חד, צילצלתי אל אבן וביקשתי לברר אם היה לו חלק כלשהו ב־הברקות.

לפרק הספציפי הזה — לא תרמתי ממש. אולי אחייני השתמש במה שהוא שמע ממני בהזדמנויות שונות. תרומה של ממש תרמתי לפרק שבו הנהגים משוחחים ביניהם, יודעים הכל — מי התחתן, מי חולה, למי נולד בן. זה חלק מהמציאות הישראלית. נכון, גם הנהג שלי פעיל מאוד...

גם בפרק שתראי על שר־החוץ — תרמתי ממש מנסיוני. אבל בהחלט אפשר שגם לפרק הזה השתרבבו דברים משלי, אם כי לא ביוזמתי. אם אני נתקל בחוויה או אירוע מיוחדים — אני מעביר את רשמיי לאחייני.

● אני מבינה שתרומתך עוברות שיפוץ קל בדרך לי־מירקע.

ובכן, זו סאטירה, ומטבע הדברים שהיא מופרזת ומושחזת. אבל גם ב־סאטירה מעין זו מפריזים קצת, אך אין בודים דברים מהלב.

● הפרק נפתח בהתפטרותו של ראש־הממשלה, כדי לאפ־שר למיפלגה לבנות לו יורש בעל סיכויים בבחירות. זה גם חלק מהמציאות הישראלית?

זה עוד לא היה.

● איזו דוגמה מהמציאות ה־ישראלית עלתה בראשך, בעת הצפייה בפרק?

אין תגובה: הזכירו את משה ניסים כפיתרון ל„משבר מודעי"? זו אכן דוגמה...

משה שחל: „בחירת ניסים"

במשה שחל, המניפולטור של המערך, נזכרתי יותר מפעם אחת בעת שצפיתי בתעלוליו של מזכיר־הממשלה ובבישוליו במיטבח ה־פוליטי, כאילו היה זה מיטבחו ה־פרטי.

● צפית בתוכנית?

בטח שצפיתי! מצויין!

● הרגשת בבית בעת הצ־פייה?

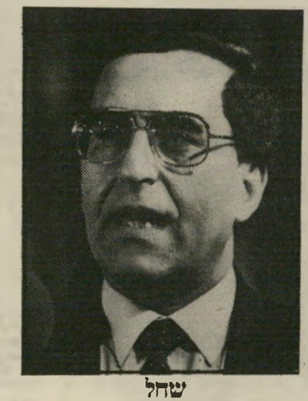
קודם־כל, בכל הדבר הזה יש משהו מהמציאות. מובן מאליו, שמדובר ב־תוכנית סאטירית, ולכן יש בכך משום ההפרזה. אבל זה בהחלט מבוסס על מציאות מוכרת:

● התסריט פיתח תיזה, שעל פיה ניתן לקחת אפס ולהצעידו, בעזרת מניפולציות ותכסיס, ל־מישרה הבכירה ביותר בשיל־טון. זה מקובל עליך?

נו, טוב, לא הייתי משתמש במונח „אפס". אבל לעיתים קורה שאנשים מגיעים למישרות בכירות גם בזכות זה שהם נעדרי־צבע. לי יש תיאוריה פרטית, שבפוליטיקה לא תמיד הנימוק שאתה מוכשר קובע. אלא לפעמים כמה שאתה פחות מסוכן ומאיים — זה עומד לזכותך: בתוכנית, שר־המינהלה ג'ים הקר הוא פשוט טמבל — אז קבעו אותו!

● גם אצלנו זה קורה?

ודאי: יש דוגמות רבות. למשל, משבר־מודעי. המועמד שחשבו עליו פחות מכל — הכי לא־צפוי: — משה ניסים, זכה במישרת שר־האוצר. מי האמין. כמה ימים קודם לכן, שהוא

שחל
דיעותיו

יזכה? דווקא עובדת היותו פחות ציבעוני ויותר נוח היקנתה לו את הבכורה.

או: מדוע בחר מנחם בגין את יצחק שמיר כיורשו? מכיוון שלשמיר אין צבע, ובגין, יש להניח, רצה שיורשו יהיה יותר חיוור ממנו. הוא גם מהווה פשרה ומנית במאבק שבין אריק שרון ודויד לוי על הבכורה. הוא מבוגר, יחסית. כלומר: אין מה לפחד ממנו.

● התוכנית הדגימה גם כי־צד ניתן ליצור עיתונות טובה לאיש־ציבור, על־ידי יצירת משברים שלא היו ולא נבראו — „הנקניקיה הבריטית". כלו־מר: על־ידי סילוף המציאות. זה הסתייע אותך?

לא, גם זה מוכר לי. קחי, למשל, את דוח־בייסקי. אין לומר שהתבטאויות־יהם של הפוליטיקאים שיקפו לאמיתה את דיעותיהם. הם הביעו פומבית די־עות הרבה יותר חיוביות מדיעותיהם האמיתיות. הכל למען עיתונות טובה: בשיחות פרטיות התבטאו רבים אחרת.

אם נלך אחורה, לנאומים של בגין בכיכרות בעת מערכת־הבחירות, שהת־ייחסו למשבר־טילים, או אפילו התבט־אויות כיום בנושא הסורי. כן, כן, של יצחק רבין, בין היתר. גם כאן יש רצון, שלא יגידו שלא היו מוכנים, כשם שקרה ביום־כיפור. ההתבטאויות האלה גם מוסיפות כמובן אהדה בציבור ויוצרות כותרות.

אברהם שריר: „נזכרתי בצבי רנר"

את אברהם שריר, שר־התיירות, תפסתי בארץ! שוחחנו שעות מע־טות לפני שעזב לכיוון יוון.

● צפית בתוכנית?

ודאי! אני מאוד אוהב את הסידרה הזאת. משתדל לא להחמיץ חלקים ממנה. מאוד נהניתי מהפרק המיוחד. הבן שלי, גדי, מספר לי עכשיו שאני בחברה טובה: גם מרגרט תאצ'ר אוהבת לצפות בסידרה!

● הסצינות שנבללו בפרק המיוחד נראו לך מוכרות?

כן! הרעיון הזה שהאיש החלש, חסר־האופי, זוכה — לא היווה חידוש לגביי. זה קיים גם אצלנו. אם יש מנהיג בעל שיעור־קומה, אז זה בהחלט מציאותי שאחרים, בעלי־כוח, מנסים למנוע בע־דו מלטפס למעלה.

● היתה הפריזה קצת בשיר־טוט הטיפוס המניפולטור, או שכך מתנהלים העניינים?

שריר
תברו

ברור שהיתה קצת הפרזה, אבל בכל מיפלגה קיימים מניפולטורים, המסר־בנים עניינים רבים. בליברלים, למשל, יש צבי רנר. אני לא צריך לספר לך כמה עניינים הוא מגלגל. במפא"י היה שרגא נצר המנוח. נזכרתי בו ובצבי רנר כשצפיתי בסידרה. בחרות? אין אחד — יש רבים: מוטב שנמנה מי א י נו מניפולטור שם...

● עם מה חשת הזדהות מיו־חדת בסרק?

עם התופעה שעוזרים, יועצים ועס־קנים קטנים יכולים לתמרן כך, שאדם לא־מוכשר יקבל מישרה בכירה עד כדי־כך — ראשות־הממשלה: בארץ זה קיים בדרגים רבים, גם גבוהים. התר־פעה הזאת משרתת גם את העסקנים, בעיקר אותם.

לצערי זה נעלם מעיני הציבור, גם מעיניהם של עיתונאים, לפעמים. זו התופעה החמורה ביותר בפוליטיקה של שנות ה־80: שאנשי־ציבור מנועים על־ידי אינטרסים צרים־אישיים של עסקנים זוטרים:

● המירוץ אל כס ראש־ה־ממשלה החל, בסידרה, בעיק־בות החלטתו לפרוש מתפקידו ולאפשר בכך סיכוי טוב יותר ליורשו בבחירות. אצלנו זה יכול לקרות?

ההיסטוריה הוכיחה שלא. אבל אני צריך לספר לך? עם יד על הלב וה־כרות עם הנפשות הפועלות והמערכת הפוליטית, את מתארת לעצמך שיקרה אצלנו דבר כזה?

יצחק נבון: „לא ראש ממשלה!"

יצחק נבון, נשיא־המדינה לשע־בר ושר־החינוך בהווה, שומר – אולי בתוקף תוארו הרם בעבר – על כבודה האבוד של הפוליטיקה הישראלית. הוא היה העדין ביותר, מבין הדוברים, בהתייחסו למצי־אות בישראל.

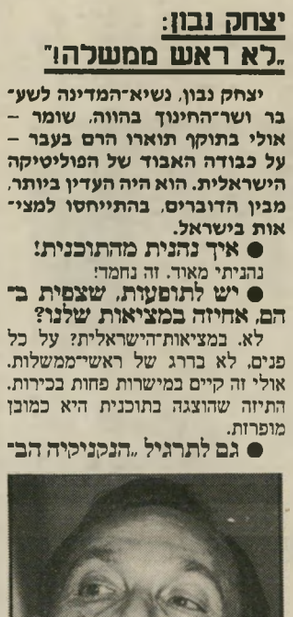
● איך נהנית מהתוכנית?

נהניתי מאוד. זה נחמד:

● יש לתופעות, שצפית ב־הם, אחיזה במציאות שלנו?

לא. במציאות־הישראלית? על כל פנים, לא בדרג של ראש־ממשלות. אולי זה קיים במישרות פחות בכירות. התיזה שהוצגה בתוכנית היא כמובן מופרזת.

● גם לתרגיל „הנקניקיה הב־

מודעי
מחליפו

ריטית" אין ביסוס במציאות שלנו?

יכול להיות שזה מתבצע פה ושם, בשביל פירסומת אישית. יכול להיות שיש יועצים הפועלים כך גם אצלנו, למען ניפוח תדמיתם של מעסיקיהם. זה עניין של טעם.

● אתה תתמוך ביועץ, שא־לה שיטותיו לקדם אותך?

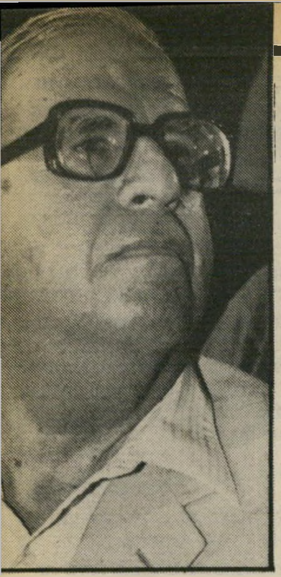
לא: לא תמכתי ולא אתמוך ביועץ שכזה:

● ומה בדבר פרישתו של ראש־הממשלה, בטרם עת, למ־ען טובת מיפלגתו?

דבר כזה לא זכור לי אצלנו, אני חייב להודות. זה גם לא טיבעי. בן־גוריון אמר לי פעם דבר דומה על עצמו, אבל העובדה היא שהוא נשאר כל עוד היתה לו הרגשה שכוחו במותניו. עוד לא נתקלתי במישהו שקם ואמר „אני מכין עכשיו יורש, ואני זו הצידה!" זה כבר יותר מדי אריב, ממש לא יתכן. לא בישראל!

● אם נדרך — מראש־ממ־שלה לשרים — לא קרה ששר זכה במישרה בזכות היותו אפור בלשהו?

תני לי דוגמה. ניסים? נכון שמינויו לא היה צפוי, נכון גם שיש מיקצוענים גדולים ממנו למישרת שר־האוצר, כמו גר יעקובי או גידעון פת, אבל הם לא

אבן
אחיינו

יכלו להתמנות בגלל הנסיבות. הוא לא מועמד של פשרה, בדיוק, אלא שאח־רים לא יכלו.

● אתה מצייר תמונה די ורודה של הפוליטיקה הישרא־לית.

לא אמרתי שלא יכולים להיות גנ אצלנו מיקרים דוגמת מה שראינו בתוכנית. אני עוד לא ראיתי מיקרי כזה קיצוני, אבל יכול מאוד להיות בדרגים נמוכים יותר מראשות־ממשלה — של שרים, אולי.

● כשר הממונה על שני ערוצי הטלוויזיה הקיימים ב־ישראל — הכללית והחינוכית — אתה מתאר לעצמך סאטי־רה חריפה שכזאת במציאות שלנו, ב־1986?

מדוע לא? היה לנו כבר ניקוי ראש לדעתי, זהו אחד הגורמים שהפילו את המערך מהשילטון. זו היתה סאטירה יותר קשה, יותר מרושעת מיס. מיניס־טר. זוהי סידרה חביבה, יחסית.

יצחק מודעי: „מזל שלא ראיתיו"

שר־המישפטים החדש, יצחק מודעי, נכלל בין השרים שהחמיצ את התוכנית. בכל זאת, מכיוו שחלק מהדוברים העלו אסוסי־ציות עם חילופי־הגברי המוזרי מעט שנערכו לאחרונה בינו ובי משה ניסים, ולאור הפנינים שהוז שופע בדרך־כלל, החלטתי להביי את תגובתו:

לא, לא ראיתי. לא זוכר מדוע אחרים ראו? אז נראה שאין לה עיסוקים חשובים יותר, מה הי בתוכנית?

● היתה סאטירה חריפ ביותר על תכבי הפוליטיק שהדגימה כיצד ניתן להצעי טיפוס בינוני ואפור למישר ראש־הממשלה, רק בזכו בינוניותו. רבים נזכרו בפרש החילופין בינך לבין ניסים.

דווקא בניסים, ולא בראש־הממשלה הרי מדובר בראש־הממשלה: אנ כמובן, לא יכול לומר שום־דבר ע הנושא של ניסים. איזה מזל של ראיתי את התוכנית... אבל אני ל בטוח, שאילו הייתי רואה — ה מתעוררות אצלי אסוסיאציות דומו לאלה שהתעוררו אצל עמיתיי.

משה קצב: „יש גם אצלנו"

שר העבודה־והרווחה, משה קצ הוא אחד מחסידיה של הסידר „כשהסידרה הופיעה באופן קבוע הוא מספר, „השתדלתי להתאי את לוח־הזמנים שלי לפיה."

● מה המסר של הסידרה לדעתך?

המסר החריף ביותר שלה הוא, שי אבסורדים בחיים הפוליטיים וקיימ

(המשך בעמוד 6

(המשך מעמוד 35)

התבטלות של נבחרי־ציבור. אפילו כניעה, לפני הפקידות הממשלתית, השולטת במידע. ברור שהסידרה גובלת בהגזמה, אבל האלמנט הזה, של עליונות הפקידות הממשלתית, קיים גם אצלנו בכמה מקומות.

● עליונות עד כדי כך, ש־צינגיה יכולים להזניק את בחיר־ליבם לראשות־ממשלה?

לא. זה כבר לא מקובל אצלנו. עד אבסורד כזה. תודה לאל, לא הגענו. ואני לא מדבר רק על הדרגים הבכירים, אלא גם על חריפות הדברים כפי שהוצגו ועוצמתם. בכל אופן, מועמד כזה בלתי־מתאים לא היה מגיע אצלנו לראשות־ממשלה.

● ולממשלה?

זה כבר איני יודע. לא מאמין שעד כדי כך. אבל מי יודע? יכול להיות.

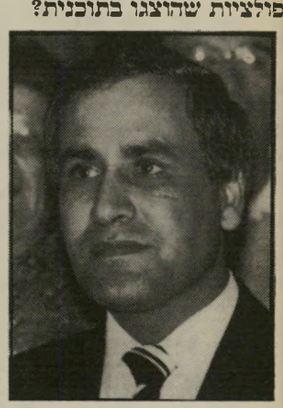
● יצרת סעם משברים מלאכותיים, כדי להשיג עיתונות טובה?

אני — לא. לא עשיתי אף פעם משהו דוגמת הנקניקיה הבריטית.

● ויריביך?

למה את שואלת דוקא על יריביי? גם ידידיי פעלו ופועלים כך. בכלל, עמיתים לממשלה. אבל לא אפרט שמות.

● חשת היכרות עם המניפולציות שהוצגו בתוכנית?

קצב
עמיתיו

כן, כן. יש גם אצלנו. לא חסר; גם במיפלגתי זה קיים בשפע.

● ואיזו מיפלגה מובילה בתחום זה?

המערך. איזו שאלה!

יוסי ביילין: „זה רעיון מוכרו"

יוסי ביילין הוא מקבילו של מזכיר־הממשלה הדינאמי והאל־גנטי ביס מיניסטרי! מקביל – רק בתפקידו כמזכיר ממשלת־ישראל. המניפולציות הן לא בדיוק דרך־חיים אצלו.

● נהנית מהפרק האחרון בסידרה?

אני תמיד נהנה מהסידרה הזאת. כן, נהניתי.

● מה הקשר של זה למציאות שלנו?

כל הסידרה הזאת היא, כמובן, קריקטורה של המציאות. נכון, היא מבוססת עליה, אבל לא יותר מכך. ברור שהיו אלמנטים רבים בפרק שהזכירו לי פרטים מהמציאות. הפרק והסידרה כולה, אגב, מחמיאים מאוד לפקידים הממשלתיים.

● ומה בדבר הרעיון שפקיד ממשלתי יכול לשחק מישחקי שילטון?

טוב. זה רעיון מוכר. זה מזכיר לי קצת את יז'י קושינסקי בלהיות שם. שם הוא מדבר על אינטרסים כספיים. אבל העיקרון דומה: גורם בלתי־פוליטי, היכול להצמיח לתפקידים בכירים ביותר גם אנשים לא־ראויים. בין אם מאינטרסים כספיים ובין אם זה מאינטרסים של קידום אישי.

● הדמות של עוזרו המצליח של שר־המינהלה, כפי ש־שורטטה בפרק, היא דמותו של העוזר האידיאלי?

לא יכול להיות עוזר אידיאלי בתנאים כפי שהוצגו בתוכנית. גם להיות עוזרו של אדם כמו הקר הזה, שר־המינהלה, של בוק כזה — זה די מתסכל. כל הכיף זה לעבור עם בוס שהוא משכמו ומעלה.

● תרגיל הנקניקיה הבריטית — ניסוח משבר למען יצירתה של עיתונות אוהדת — לא מוגדר על ידך כהברקה?

זה היה הקטע הכי פחות מוצלח בפרק. זו היתה כבר גלישה מקרי־קטורה מוצלחת ועדינה להשתטות מוחלטת. אני אישית לא נוהג כך. דבר כזה, בפרופורציה זו או אחרת, הוא אפקטיבי לטווח קצר בלבד. זה מסוג הטריקים שניתן לעשות רק לטווח מיידי.

● הזדהית עם מזכיר הממשלה, בתוקף תפקידיכם הזהים?

יש בזה משהו, אבל לא כל אב הצופה בדמותו של ילד בטלוויזיה חושב מייד

ביילין
מחמאותיו

על הילד שלו... זה היה נחמד מאוד לצפות בפרק, אבל היה לי קשה לחוש עם זה הזדהות.

אורי סביר: „לא. לחלוטין לא"

אורי סביר, יועצו של ראש־הממשלה, שימעון פרס, לענייני־תיקשורת, ראה רק את הקטע הסוגר של הפרק. לפני־כן נאלץ ללכת לחוויה מצחיקה אחרת – להצגת הגשש החיוור. **יחד עם פרס. „אבל," הוא מוסיף, „סיפרו לי את השאר למחרת. בייחוד יוסי ביילין".**

● הפרק הציג תיזה, על פיה עיוור מבריק, בעל כושר מניפולטיבי, יכול להזניק גם אפס למישרה בכירה ביותר. זה מקובל גם אצלנו?

לא, לחלוטין לא! אני גם לא בטוח שזה מקובל בסיטואציות אנגליות. עיוור טוב הוא לא מי שמנסה לעשות מהאיש שלמענו הוא עובד משהו אחר. עיוור טוב — זהו אדם המתאים את עצמו למעסיקו, ולא להיפך.

● בפרק הראו כיצד ניתן ליצור עיתונות אוהדת לאיש־ציבור על־ידי סילוף האמת — המציאו משבר שלא היה ולא נברא, בדבר „הנקניקיה הבריטית". זה מקובל עליך?

כל יועץ מנסה ליצור עיתונות טובה עבור האיש שהוא מייעץ לו. במיקרים בודדים אכן ניתן ליצור מצבים מלאכותיים. אבל ברצינות: החיים הפוליטיים שלנו כל־כך חשופים. הסימביוזה בין נציגי התיקשורת לפוליטיקאים בארץ היא כזאת, שזה קשה. אישית, אני לא בעד יצירת משברים מלאכותיים. אני בעד דוברות אגרסיווית, אבל לא בצורה כזאת. אל תשכחי גם שכך אפשר לאבד את האמינות, וזהו הדבר החשוב ביותר שיש לדובר או לעוזר. זוהי רק הצלחה מיידית, לא לטווח ארוך. אבל אני מודה שיש מצבים שבהם ניתן לבצע את תרגיל „הנקניקיה הבריטית".

האנסים

זה יוצא וזה בא

אנסים אינם מתים, הם רק מתחלפים. זו ההרגשה במדינת־ישראל שבה לא עוברת אף תקופה קצרה בלי חדרה מפני אנס זה או אחר.

עוד טרם הסתיימה הבהלה שאחזה בקיץ האחרון את נשות תל־אביב מפני האנס שפלש לדירותיהן ואנס אותן במיטותיהן („האנס מצפון תל־אביב"), וכבר התברר כי קיים עוד אנס, המטיל חתיתו על בנות רמת־אביב. הוא מתנפל עליהן בלילות בחצרות בתי־הספר בשכונה, ומבצע בהן בכוח ואלימות מעשים מגונים ומעשי־סדום.

רק נתפס „האנס האתלטי", כפי שכונה האנס מרמת־אביב, והנה החלה הפאניקה בנגב — הפחד מפני „האנס בדרך כלל אינה יכולה להיחלץ מהמכונית בלי הסכמתו של הנהג. שם מבצע בה האנס את זממו.

סוג אחר של אנסים מיקצועיים הם המתמחים באונס עירוני. אנסים אלה, פועלים, אם הם מכירים היטב את השטח שבו הם יכולים להטיל חתיתם על הסביבה במשך חודשים ארוכים עד לתפיסתם.

„האנס המשוטט" המפורסם ביותר הוא אגדה. זהו האדם אשר לו מיוחסים אינוסי כביש־החוף בשנים 1972 עד 1984. על פי דוח שפורסם לאחרונה, אשר נכתב בידי הפאתולוג הד"ר מוריס רוגב והפסיכולוג הד"ר סקלי, ביצע אדם אחר, בעל תכונות נפשיות וגופניות ייחודיות, את כל הרציחות הללו. מסקנת הדוח היא כי רחל הלר לא נרצחה בידי עמוס ברנס, ורד וינר לא נרצחה בידי עטווה אל־טורי, וכי השתיים היו רק חוליות בשרשרת האינוסים והרציחות של אותו אנס מיסתורי, שהוא מטורף ואימפוטנט.

על־פי מסקנות דוח זה טרם נתפס האיש, ואולי הוא ממשיך לשוטט ולארוב לטרף.

מיקרי רצח התיירות ואונס החיילת, שאירעו לאחרונה בכבישי־הנגב, עוררו את החרדה מאנס־רוצח חדש, המשוטט במכוניתו, אולי מכונית סובארו לבנה חדישה, ואורב לטרף. החקירה בנגב היא בעיצומה, ויש לקוות כי המישטרה תמצא בהקדם את האשם ברציחות הללו.

בניגוד לאנסים המשוטטים, מתמקדים האנסים העירוניים בדרך־כלל באיזור מסויים, שאותו הם מכירים ושבשביליו הם מתמצאים, כדי להפכו למרכז פעילותם.

„האנס המנומס"

מ שך שנה וחצי, החל ברצמבר 1976, הטיל שלמה לב־עמי, שכונה „האנס המנומס", את מוראו על בנות תל־אביב. הגבר גדל־המידות היה נוהג לתקוף את קורבנותיו בצפון תל־אביב, ליד תחנת־הרכבת. הוא היה משוטט באיזור ומתלווה לנשים בו־דדות, שהלכו שם בערב. הוא היה מציע טרמפ במכוניתו הדמיונית, מציע קיצור־דרך, מעורר אמון בלב הנשים ורוכש את יידותן. הן לא סירבו ללוות אותו עד למקום שבו הכין מראש יצוץ ענפים וקרטונים. כאשר הגיעו לשם היה תוקף את האשה בכוח רב, כמעט חונק אותה, ומבהיר כי לא תהיה כל תועלת בהתנגדות מצידה.

אחרי האונס היה לב־עמי מתעניין, למרבה הלעג, אם האשה נהנתה, אם הגיעה לסיפוק מיני ואם היה לה טוב איתו. הוא היה מציע דיברי־מתיקה, כסף לאוטובוס ומסטיק.

16 נשים התלוננו כי נאנסו בידי האנס המנומס, והמישטרה הקימה לו מארבים רבים. אולם הוא חמק מהם בקלות רבה.

פרופיל פסיכולוגי שהוכן בידי פסיכולוג לפי המידע שהצטבר מהנשים הנאנסות, אמר כי האנס הוא כנראה בעל־מישפחה מכובד, המנהל אורח־חיים תקין ובריא, במיסגרת מישפחתית רגילה. נקבע שאינו חולה במובן הרגיל של המילה, אלא נתון להתקפות, שאחריהן הוא חוזר לנהל חיים רגילים. דבר זה היקשה מאוד את החיפושים אחריו.

כאשר נתפס לבסוף לב־עמי, התברר

חשוד שבתאי בבית־המישפט
סוג אחר, מסוכן הרבה יותר

המשוטט". המחפש חיילות ותיירות בכבישי־הדרום, אונס אותן והורגן.

רוב האנסים הנתפסים, והעומדים לדין, ביצעו עבירה אחת או שתיים. האנס הממוצע אינו מתכנן את האונס. הוא נתקל בנערה המבקשת ממנו טרמפ, או באשה העוברת ברחוב בלילה, יצרו גובר עליו והוא תוקף אותה. אנסים מזדמנים כאלה נראים כמעט מדי יום בבתי־המישפט. הם מבקשים את רחמי השופטים, מתנצלים ומקבלים עונשי־מאסר שבין שנה לחמש שנים.

אונס עירוני וכפרי

סוג אחר, מסוכן הרבה יותר, הוא של האנסים המיקצועיים, אותם שאינם מחכים לנערה שתקרה בדרכם, אלא המתכננים את האונס ומשכללים שיטה, שעליה הם חוזרים שוב ושוב עד שהם נתפסים.

האנסים השיטתיים אינם סוטים משיטת־האונס שלהם, והמישטרה לומדת היטב את הסימנים שמשאיר אחריו האנס. שיטתו היא המסגירה אותו, לבסוף.

מבין האנסים המיקצועיים יש המסתובבים במכונית בכבישי־הארץ, ומחפשים טרמפיסטיות. נערה, העולה למכונית, נתונה לחסדיו של הנהג.

לולא חזר על עצמו, יתכן שלא היה נתפס. ואילו שתק...

השיטה הסגירה אותו

שבתאי והסניגורית ברתור
קו ההגנה האפשרי היחידי – פסיכיאטרי

ד אנס האתלטי, שהפחיד את נשות רמת־אביב במשך יותר משנה, הוא משה שבתאי.

כך טוען התובע עוזי שרטר, בכתב־האישום שהגיש נגדו בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב.

כתב־האישום מספר סיפור מעניין מאוד, והוא מחזק את הריעה כי אנסים מועדים, כמו רוצחים מיקצועיים, נתפסים לשיטה מסויימת ואינם סוטים ממנה. עיקביותם זו היא המביאה בדרך־כלל לתפיסתם.

אנסים עירוניים מתמחים בדרך כלל גם באיזור מסויים. המקום שבו בחר שבתאי הוא שכונת רמת־אביב, שכונה שקטה שבה גרים בדרך כלל זוגות צעירים בעלי־אמצעים.

בשכונה הרבה ילדים ובני־נוער, והרבה בתי־ספר. משה שבתאי התגורר ברמת־אביב עד לפני זמן־מה, ולאחר שגשא אשה עזב את השכונה. הוא הכיר היטב את הגנים, השבילים, חצרות הבתים ובתי־הספר באיזור.

שוטרת במקום שמרטף

מ יקרה האונס הראשון המיוחס לו קרה בפברואר, בשנה שעברה. אשה עברה לתומה ליד בית־הספר ארזים בשעת־לילה מאוחרת. הוא משך אותה לחצר בית־הספר, הציב אותה כאשר גבה כלפיו, הפשיל את בגדיה ובגדיו התחתונים ואנס אותה בכוח.

במיקרה זה נכח שבתאי לדעת כמה קל לאנוס. צריך רק למצוא אשה בודדה בחשיכה, ליד חצר ריקה של בית־ספר או גינה גדולה. בלילות־החשיכה של החורף שעבר ארב ליד גינות כאלה. גם המיקרה השני היה אקראי. האשה הלכה ליד בית־הספר אליאנס חודש וחצי אחרי המקום הראשון. הוא תפס אותה, סתם את פיה, השעין אותה על מעקה, הוריד את מיכנסיה נשק את ביטנה ואיבר־מינה ואחר־כך עשה בה מעשה־סדום.

יתכן ששבתאי היה מתוסכל כאשר ארב בגינות זמן רב, ולא מצא קורבן. ואז החליט שלא לחכות ליד המזל, שתעזור לו למצוא קורבן. הוא תיכנן את המעשה בעצמו מראש.

מאחר שהוא חובב כנראה נערות צעירות, מצא דרך מצויינת להשיג. נערות רבות ברמת־אביב מנסות להרוויח דמי־כיס, בעזרת שמירה על ילדים קטנים או מתן שיעורי־עזר לתלמידים. לשם־כך הן מפרסמות מודעות בכתב־יד על עצים בסביבה ובחנויות מרכזיות.

שבתאי היה מחפש מודעות כאלה, ועונה עליהן. כדי שלא להפחיד את הנערות, היה מחקה קול של אשה, ומזמין אותה לשמירה על ילד. את הפגישות היה קובע בדרך־כלל בחצרות בתי־הספר.

כך פגש את הנערה הראשונה באוגוסט שעבר. הוא התנפל עליה מאחור, ליטף את איבר־מינה, דרש שתמצוץ את איבר־מינו, ונישק את כל גופה התחתון.

המיקרה הבא היה חודשיים אחר כך, גם כן כתוצאה ממודעה. הוא התנפל על הנערה מאחור, סתם את פיה והשכיב אותה, כשגבה כלפיו. באותו חודש תקף גם צעירה שעברה לתומה ליד בית־הספר אליאנס. הצעירה בכתה והתחננה, ואז הירפה ממנה.

בנובמבר הזמין צעירה להיות שמרטף, התנפל עליה בחצר בית־הספר, גרר אותה לתוך חדר־כיתה, שם השכיב אותה על שולחן כשגבה כלפיו, ביקש כי תשפשף את איבר־מינו ותמצוץ אותו.

המישטרה, שחקרה את המתלוננות, הבחינה בשיטתו של שבתאי והחליטה לטמון לו פח. שוטרת בשם יעל חדאד תלתה מודעה לשרותי־שמרטף בחוצות רמת־אביב. שבתאי ענה למודעה. הוא ביקש לדבר עם „לימור", כפי שהציגה את עצמה במודעה. הוא קבע איתה פגישה, אבל יעל לא באה.

במקומה באה שוטרת אחרת, איריס אפשטיין. ב־16 בחודש שעבר חיכתה לו איריס בחצר בית־הספר, כפי שקבעו ביניהם. הוא התנפל עליה מאחור והרימה כדי לגרור אותה אל המעקה החביב עליו.

אז התערבו השוטרים שחיכו לו בסביבה.

שבתאי נלחם כמו אריה, הוא לא נעצר בקלות.

אנשים שראו אותו בבית־המישפט, בעת מעצרו הראשון, ידעו לספר כי נראו עליו היטב סימני־הקרב.

דרכי־הגנה סגורות

ס ביר להניח כי לולא ענה שבתאי למודעת־הפיתיון, לא היה נתפס כל־כך בקלות. אילו היה משנה את מקומות המארבים שלו ואת שיטת הפגישות עם הנערות, יתכן מאוד כי היה יכול להמשיך במעשיו עוד זמן רב.

סניגורית ברתור ותובע שרטר
קשיים במיסדרי־זיהוי

אילו היתה המישטרה נזקקת למיסדרי־זיהוי, אפשר להניח כי היתה לה משימה לא קלה. אולם מכיוון ששבתאי התחיל לדבר, לא נזקקה המישטרה למיסדר זיהוי כלל.

שבתאי הוא בן 29, ונשא לא־מכבר אשה. ההתרשמות של קורבנותיו שהוא אתלט לא היתה מוטעית: הוא שחקן־כדורסל ונמנה עם השורה השניה („שחקני ספסל") של מכבי תל־אביב.

על פי בקשתה של הסניגורית, אוסנת ברתור, לשלוח את הנאשם לבדיקה פסיכיאטרית, אפשר לנחש מה יהיה קו־ההגנה. מאחר שכנראה הודה הנאשם ברוב האישומים, נסגרו כל דרכי־ההגנה. הסניגורית הריאליסטית סומכת על המוצא האחרון של העבריין: דוח פסיכיאטרי, שיקבע כי אינו אחראי למעשיו, או כי פעל על פי דחף שאינו בר־כיבוש. גם אם יקבע הפסיכיאטר שיש לו הפרעות קשות באישיות, יכול הדבר לשמש כנסיבה מקילה לעונש, אם יורשע.

חשוד שבתאי (משמאל)
בחצר בית־הספר

בעת מעצרו החל משתף פעולה עם המישטרה והודה במיספר מעשים. מאחר שהיו תלונות רבות נוספות, על אונס ומעשים מגונים, סביר להניח כי התובע המנוסה, שרטר, הגיש את כתב־האישום רק על העבירות שבהן הודה הנאשם.

גם בעניין הזיהוי עזר שבתאי למישטרה. „האנס האתלטי" תקף תמיד בלילה, במקום חשוך. הוא התנפל תמיד מאחור על הבחורה, והשכיב אותה כאשר גבה כלפיו. במצב כזה כמעט בלתי־אפשר היה לראות את התוקף. מה גם שהאנס הקפיד בכל מיקרה ללבוש כפפות, לחבוש כובע־גרב ובגדים כהים. זו גם הסיבה לכך שהוא כונה בעיתונות „האנס האתלטי". הנשים יכלו להצביע רק על צלליתו ועל מידות־גופו.

אילו היתה המישטרה נזקקת למיסדרי־זיהוי, אפשר להניח כי היתה לה משימה לא קלה. אולם מכיוון ששבתאי התחיל לדבר, לא נזקקה המישטרה למיסדר זיהוי כלל.

שבתאי הוא בן 29, ונשא לא־מכבר אשה. ההתרשמות של קורבנותיו שהוא אתלט לא היתה מוטעית: הוא שחקן־כדורסל ונמנה עם השורה השניה („שחקני ספסל") של מכבי תל־אביב.

על פי בקשתה של הסניגורית, אוסנת ברתור, לשלוח את הנאשם לבדיקה פסיכיאטרית, אפשר לנחש מה יהיה קו־ההגנה. מאחר שכנראה הודה הנאשם ברוב האישומים, נסגרו כל דרכי־ההגנה. הסניגורית הריאליסטית סומכת על המוצא האחרון של העבריין: דוח פסיכיאטרי, שיקבע כי אינו אחראי למעשיו, או כי פעל על פי דחף שאינו בר־כיבוש. גם אם יקבע הפסיכיאטר שיש לו הפרעות קשות באישיות, יכול הדבר לשמש כנסיבה מקילה לעונש, אם יורשע.

כי הוא אמנם בעל־מישפחה, נשוי לאשה המנהלת בית־ספר, ואב לארבעה ילדים. הוא התגורר בנתניה, עבד בתיקון פחי־האשפה של העיריה, ואובחן על־ידי הד"ר מאיר, שבדק אותו, כאיש פרימיטיבי ומגושם, על סף הפיגור.

לב־עמי נתפס בגיל 35. הוא נישא בגיל צעיר לאשה אינטליגנטית ומוכשרת. הוא היה חזק כשור, ונרשרש שמונה שוטרים כדי להתגבר עליו כאשר נתפס. הוא נהג לתקוף בערך אחת לחודש, ואחר־כך חזר לחיות חיים רגילים.

ב־1971 נפגע בתאונת־דרכים, שהו־תירה אותו בדיכאון ובלחצים נפשיים. אבל, לדיברי הפסיכולוג, היתה זו דווקא הצלחתה המיקצועית והחבר־תית של אשתו שגרמה ללב־עמי ריגשי־נחיתות וצורך להתפרץ ולש־לוט בנשים אחרות.

הוא אמר לפסיכולוג: „אשתי מנה־לת דברים חשובים. אני חלש. לא יכולתי להסביר את ריגשותיי. היא עשתה ויזמה את הכל בבית. לא הייתי מרגיש כמו הגבר בבית. זה פגע בי. לא היה לי איפה להוציא את העצבים. אז התפתח בי הדחף הזה, היצר הרע."

לב־עמי הואשם על־ידי התובע, עוזי שרטר, ב־16 פרטי־אישום של אינוסים, מעשים מגונים ומעשי־סדום. הנאשם הודה בתישעה פרטי־אישום בלבד, והפרקליטות ויתרה על הוכחת יתר האישומים, מפני שהנשים הנפגעות חששו מאוד מהחשיפה בבית־המישפט.

לב־עמי נידון על־ידי בית־המישפט המחוזי בתל־אביב ל־30 שנות מאסר. בבית־המישפט העליון הופחת עונשו ל־18 שנים.

חלחלה בלב רווקות

ר וסף מחאג'נה המכונה „האנס מצפון תל־אביב", בחר לו את הרחו־בות הקטנים והמפותלים של צפון תל־אביב. הגבר נמוך־הקומה והצנום נאשם כי היה עוקב ומתחקה אחרי נשים בודדות, שגרו בקומות־קרקע בצפון העיר. הוא היה פורץ סורגים וחלונות ונכנס אליהן באמצע הלילה. הוא היה מגיע עד למיטתן, מסנוור אותן באלומות־אור מפנסו, ואחר־כך אונס אותן. במשך קיץ שלם פחדו נשים בודדות לישון בתל־אביב לבדן. כל מיקרה חדש היה מתפרסם מייד בעיתונות ומעורר חלחלה בלב רווקות העיר.

מארבים שהוצבו בידי המישטרה, ומישמרות של נשים מתנדבות, לא הצליחו לתפוס את האנס החמקמק. הוא המשיך לתקוף ללא הרף באותו האיזור עצמו, עד שלבסוף גילתה אותו אשה, כשהוא מציץ בחלון דירתה. היא טילפנה למישטרה, והוא נעצר.

מחאג'נה כפר בביצוע אונס, אבל הוא הודה ושיחזר פריצות רבות בצפון־העיר. התובעת, פנינה דבורין, הציגה לפני בית־המישפט טביעות־אצבע שלו, שנמצאו בדירות שבהן נאנסו נשים, והסבירה כי הטביעות לא יכלו להגיע לשם אלא בשעת־האונס. השבוע נפסק עונשו.

עם מעצרו של מחאג'נה נפסקה סידרת מיקרי־האונס בצפון תל־אביב. בר בבד, החלה סידרה של מעשי־אונס ברמת־אביב, על־ידי אדם שכונה „האנס האתלטי".

מחאג'נה הורשע ביום השלישי הש־בוע בשלושה מתוך ארבעה אישומים באונס. בית־המישפט קבע כי התנה־גותו של האנס היתה דומה בכל המיקרים. התובעת דרשה עבורו עונש מאסר ממושך העולה על 15 שנה.

שידור

צל"ש

הלו? רדיו?

למחלקת־הבידור של קול ישראל, בראשותו של **יגאל בן־שך**, על תוכנית ההזקרה לגשש החיוור ששודרה ביום־העצמאות.

אם בכל העולם קברו את הרדיו, עם פריחתה של הטלוויזיה, הרי שבמדינת־ישראל המצב הפוך. ישראל יוצאת־דופן גם בזה.

על רקע הדלות, השיממון וחוסר־העניין של הטלוויזיה, הציל קול ישראל את הקהל. במשך שבע שעות רצופות, מ־11 בבוקר ועד 7 בערב, צחק עד דמעות.

לעומת זאת הצליחה הטלוויזיה גם הפעם שלא להפתיע. תוכנית יום־העצמאות היתה עלובה ומשעממת.

בטלוויזיה ממשיכים במסורת יום־העצמאות. חידון התנ"ך בבוקר, הענקת פרס־ישראל בערב, ובאמצע טלאים.

אוספים סרטים עבריים ישנים בארכיון, משבצים אותם בלוח־המישדרים. הם מרוצים, הלוח מלא, אך לא בתוכן.

נקודת־האור היחידה בשידורי יום־העצמאות היתה תוכניתו של **מוטי קירשנבאום**, מצב החומר. קירשנבאום הצליח שוב להזכיר את יכולתו — אף שהופעתו כמנחה היתה מיותרת לגמרי.

זבוב במוקד

הישר נסים
על האף!

כשהזמן שר־האוצר, משה ניסים, לתוכנית מוקד בטלוויזיה, בשבוע שעבר, הוא לא ציפה שתהיה התרגשות ומהומה באולפן.

מול השר ניסים ישבו המראיינים **יורם רז־גן**, עורך מוקד, והכתבים הכלכליים **עודד שחר** ו**חיים פלטנר**. בעוד הם שואלים את שר־האוצר החדש על האינפלציה, דו"ח בייסקי וכוונותיו לעתיד המשק, עלה זבוב טורדני על אפו של השר והחל לטייל.

לשר־האוצר הזבוב לא הפריע. אך מראייניו נתקפו בבהלה. יותר משהתעניינו בתשובותיו של השר, התעניינו במהלכיו של הזבוב. בכל פעם שעברה המצלמה מפניו של שר־האוצר, הסית השר ניסים את הזבוב מפניו, אך זה חזר.

בשהבינו שלושת המראיינים שתוכנית מוקד עוד עלולה להתמקד בזבוב, ביקשו מאחד הטכנאים שיתרוג את הטורדן.

אז החל באולפן מסע־רדיפה אחרי הזבוב, כשמצלמות הטלוויזיה משתדלות שלא להנציח את הטכנאי הרודף אחר הזבוב.

סוף טוב. הזבוב מת, ותוכנית מוקד ניצלה.

מחנה לאשה

דוברת הראל
בעלה שכר חאן

לדוברת רשות־השידור, **ירדנה הראל**, היתה השבוע הפתעה. בעלה יוסי, אל"מ בחיל־האוויר, החליט להפתיע את ירדנה ביום־הולדתה.

הוא שכר את מועדון החאן הירושלמי, והזמין את כל חבריה מרשות־השידור לחגוג. לירדנה המופתעת חיכו במועדון מנכ"ל רשות־השידור, **אורי פורת**, מנהל־הטלוויזיה, **חיים יבין**, מנהל חטיבת־החדשות, **יאיר שטרן**, ועוד רבים מעובדי־הרשות.

הבעל המסור הכין לאשתו הפתעה נוספת. במשך שנתיים, בהם משמשת ירדנה כדוברת־הרשות, אסף את כל קטעי־העיתונות על רשות־השידור. כרך אותם והעניק לאשתו מתנה מקורית.

מאחורי המירקע

יום שישי, את יודעת

זה כבר הפך להרגל של יום שישי לאנשי רשות־השידור בירושלים. **שרי רז**, כתבת הט־לוויזיה לענייני בידור ותרבות, מפתיעה את חבריה בקול ישראל ובטלוויזיה ומזמינה אותם להקרנה מיוחדת באחד מבתי־הקולנוע בבירה.

השבוע הקרינו את הסרט שיגעון של לילה, ואולם קולנוע אורנע במרכז ירושלים היה מלא מפה לפה.

על לוח־המודעות בקול ישראל תלו מודעה ובה נכתב „סרט חינם בקולנוע אורנע".

מי הגיע לצפות בסרט־חינם? מהטלוויזיה **יורם רונן**, **יחזקאל** („זיקי") **יעקובי** הכתב הכלכלי של הטלוויזיה בערבית, **עוזי בירמן**, הנמצא בימים אלה בחופשה. מקול ישראל בא **גדי סוקניק**, הכתב הכלכלי, **שלמה רז**, הכתב לענייני־משיטרה, שחזר בימים אלה משהות בת שלושה חודשים בקנדה, **אלהוא בן־און**. כמובן שבאו גם עיתונאים ממערכות העיתונים בירושלים. טכנאים. מפיקות והרבה חברים שהרגל יום־שישי נמצא מתאים גם לתוכניות שלהם.

חזי קוקה עף!

אסתר סופר, מפיקת סידרת־התוכניות על קהילות יהודיות ברחבי־העולם, יצאה השבוע בראש מישלחת של הטלוויזיה לצרפת.

המישלחת יצאה לשבועיים, לערוך סרט על קהילת יהדות צרפת. בימאי הפרק על יהדות צרפת הוא **יעקב אסל**, שחזר לפני כמה חודשים לעבודה בטלוויזיה. אסל היה בשנתיים האחרונות שליח הסוכנות בצרפת.

לטופר הצטרפו צלם, אישיקול וגם **חזי קוקה**, מי שהאפיל את מסכי־הטלוויזיה לא מכבר, כחשמלאי־הצוות.

עד כה הקרינה הטלוויזיה שלוש תוכניות ש־ערכה סופר על הקהילות היהודיות בהונגריה, באנגליה ובשוודיה. על שולחן העריכה נמצא סרט נוסף. שערכה סופר על קהילת דרום־אפריקה.

תור הספורט הגיע

הטלוויזיה מתכוננת לשידורים ממכסיקו. מישחקי גביע־העולם בכדורגל יתחילו ב־31 במאי, וייסתיימו בסוף יוני. הטלוויזיה תשדר 24 מישחקים בשידור ישיר. לשם־כך נשלחים למכסיקו 14 עובדים. הפעם הגיע תורם של עובדי מחלקת־הספורט. שיבעה כתבים ועורכים, אחת עוזרת־הפקה, שלושה טכנאי אלקטרוניקה ועוד ארבעה טכנאים נוספים.

למרות העובדה שמארגני המישחקים במכסי־קו הודיעו שבכל הקשור לעזרה טכנית — כמו התקנת קווים, הקמת עמדות שידור, חשמל וכו' — אפשר יהיה להיעזר בצוותות הטכניים המכסיקאיים, ייצאו הטכנאים הישראליים ליבשת אמריקה.

חצי מיליון דולר יעלו מישחקי גביע־העולם בכדורגל לטלוויזיה. יותר מחמישים אחוז מהסכום יוצא עבור זכויות־שידור בלוויינים ועמדות־שידור במיגרשים. השאר לכיסוי הוצאות השהייה. ברשות־השידור מקווים שחברת קוקה קולה תיתן את חסותה תמורת 150 אלף דולר.

מאחורי המיקרופון

הרוק משחרר

„אין סיכוי למוסיקת־הרוק בארץ. הקהל כאן לא זקוק, ככל הנראה, למוסיקה משחררת זו." דברים אלה אמר כוכב תיסלם, יזהר אשדות, לחווה אלברשטיין, המראיינת כל שבת בצהריים בגלי צה"ל זמרים ויוצרים בזמר העברי.

אשדות גם סיפר שבארצות־הברית ובקנדה, מוסיקת־הרוק עוזרת לצעירים להשתחרר, ואילו בישראל הצעירים חיים בחממה. לעומת זאת אמר שכאשר היו חברי להקת תיסלם מגיעים לצבא, ההופעות היו יותר מוצלחות.

את הסידרה מפיקה מחלקת־התרבות־והבידור של גלי צה"ל, בראשותו של **מולי שפירא** ה־נמרץ. בתוכנית מנסים המפיקים לשים דגש על היצירה המקורית ועל הזמר העברי, ולשם כך בחרו במראיינת הקשורה לעולם הזמר מהצד היצרתי.

בהמשך הסידרה תראיין אלברשטיין את שם־טוב לוי על יחסיו עם הזמר אריק איינשטיין, ליאור ייני, יצחק („צ'רצ'יל") קלפטר ועוד.

חלבי והגששים

300 שקלים תרם **חיים יבין**, מנהל־הטלוויזיה, בשם עובדיה, למיבצע השירותרום. יבין צילצל לגלי צה"ל, בשעתיים שבהן הינחה מפקד גלי צה"ל, **נחמן שי**, את השידור, כשאורחיו באולפן היו חברי־הכנסת יוסי שריד ומאיר שיטרית, וכן **רפיק חלבי** מהטלוויזיה.

חלבי, שהיה עד לא מכבר יו"ר ועד עובדי־הטלוויזיה, הודיע מייד כי הוא תורם באופן אישי את אותו הסכום שתרמו כל עובדי הטלוויזיה כולם: 300 שקלים.

באותו שידור הפתיעו חברי הגשש החיוור, שהופיעו בקול ישראל ביום־ההוקרה שערך להם הרדיו. הם התקשרו עם אולפן גלי צה"ל, וחברי־הכנסת מאיר שיטרית קנה מהם הופעות תמורת 2500 שקלים עבור יבנה. שיטרית תרם את הכסף לשירותרום, בהסכמת הגששים.

במיבצע השירותרום הצליחו גלי צה"ל לאסוף יותר משני מיליון שקלים, 30% יותר מהשירותרום של השנה שעברה.

בתוככי הרשות

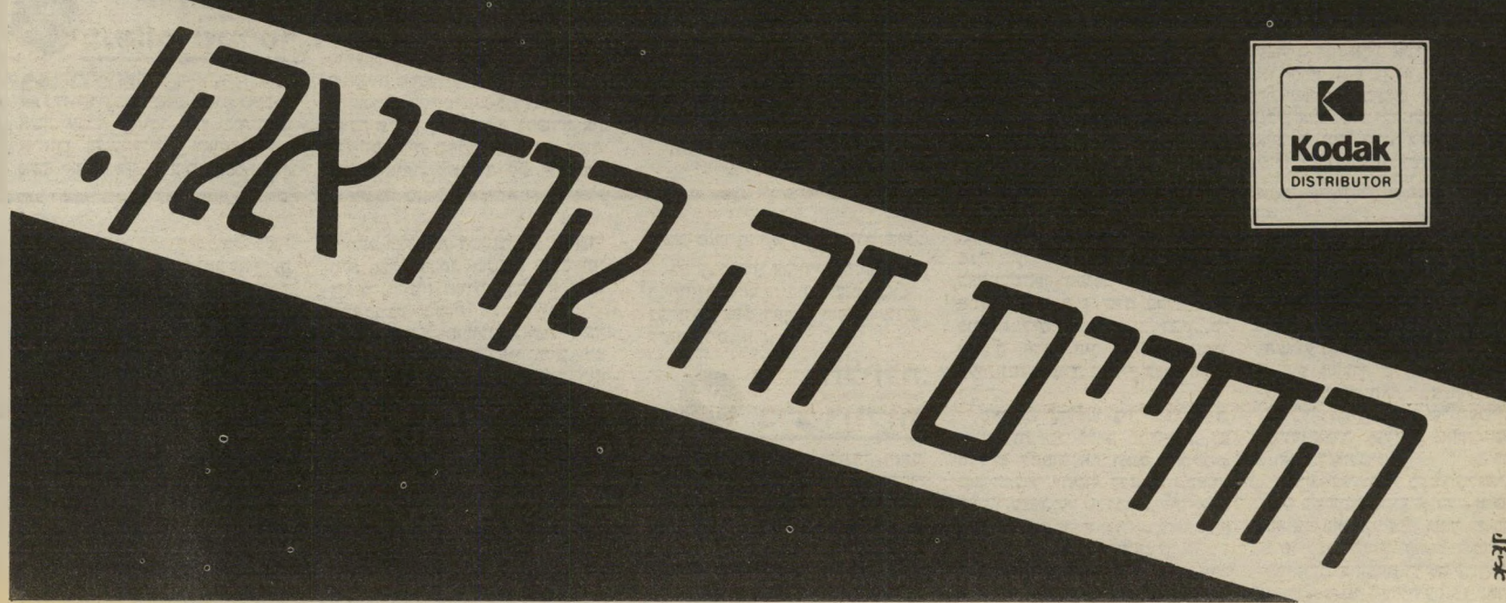
להבא לא

בפורום־חדשות של הטלוויזיה דנו השבוע בכתבות „ההיסטריות" של הטלוויזיה על דויד סויסה, בנו של נציב שירות בתי־הסוהר, שחזר מהכלא בצרפת.

מנכ"ל רשות־השידור, **אורי פורת**, אמר כי הכתבות על סויסה הבן חרגו מן הפרופורציות הנכונות. לדעתו של פורת היה צורך לעשות כתבה על מישפחת סויסה, אך ההתמקדות היתה צריכה להיות באב, ולא בבן. האב, שמכר את נכסיו, נסע כמה פעמים לבקר את בנו העצור כשהוא משמש כנציב שרות בתי־הסוהר בישראל.

בפורום הועלה הסעיף ממיסמך נקדי, על שם **נקדימון רזגל**, הדן על גלוריפיקציה של אנשים שהורשעו בפלילים. הוחלט כי הטלוויזיה תשמור להבא על פרופורציות נכונות ומתאימות בנושאים שכאלה.

בין חברי־הפורום היו גם שהתלוננו על כי הכתבה ששודרה במבט לחדשות עם שובו של דויד סויסה, ובה נאמר שקצינים בכירים במישטרה באו לנמל־התעופה לקבל את בנו של הנציב, לא היתה נכונה. הקצין הבכיר היחידי

רק איש אחד אמר „פאק־אוף" והלך. אבל זה קרה באנגליה. בארץ כולם נשארו בתוכנית „חיים שכאלה"

אף אחד לא קם

ב יום החמישי יוקרן החלק השני של חיי יפה ירקוני. ביום החמישי הבא יצלמו את התוכנית ה־50 בסידרה חיים שכאלה. אחריה יוצא עורך התוכנית והמראיין עמוס אטינגר, לחופשה ארוכה ללא־תשלום.

אטינגר פרש בתוכנית את חייהם של רבות מהדמויות המעניינות של טרום־המדינה והמדינה בהרבה שיטחי־חיים. אני זוכרת את התוכניות שעסקו בחיים גורי, הפרופסור אפרים קציר, גולדה מאיר, עזר וייצמן, חצקל איש־כסית, אורי ירום, חיים טופול, יהורם גאון, חיים כהן, יעקב אורלנר, עדה סירני, יעקב חזן. כל אחד והסיפור האישי שלו, שהוא חוט מתוך הסיפור הכללי של המדינה. של כל אחד מאיתנו, למעשה.

עכשיו אטינגר עוזב. הוא מרגיש שגם הוא וגם התוכנית צריכים מנוחה ארוכה. אבל לפני המנוחה הוא נפגש איתי, כדי לספר לי קצת על חייה של חיים שכאלה.

„קודם כל אני רוצה שיידעו שלא אני המצאתי את התוכנית. היא קיימת בארצות־הברית ובאנגליה, אבל שם היא קצת אחרת. הגורם הדומינאנטי אצלם הוא גורם ההפתעה. מביאים לתוכנית אנשים שהאורח המרכזי לא פגש זמן רב. רוב הזמן מדבר המראיין ומדי פעם נכנס מישהו. גיבור התוכנית נדהם, קם, מתנשק, מתרגש ועוברים הלאה. בשביל שתי נשיקות הם מטיסים אדם מאוסטרליה. עם צוות של כ־20 תחקירנים וקרוב ל־200 אלף דולר לתוכנית, זה אפשרי."

אצלנו יש עמוס אטינגר, כשלידו כבר 10 שנים התחקירנית נעמי אטיאס ו־10 אלפים דולר לתוכנית, גם לתשלום כרטיסי־טיסה. זה לא מאפשר הרבה נשיקות מיובאות, ולכן נולד השינוי המבורך.

אצלנו זה סיפור. האורח המרכזי הוא קטליזטור לתקופה ולנושא, והנשיקות הן רק הצימוקים. לא בדיוק שיעור בהיסטוריה, ולא בדיוק תוכנית־בידור. צירוף של שניהם.

עמוס אטינגר: „לפני שנים ראיתי את התוכנית בחו"ל, והצעתי אותה ל־קול ישראל. כמו לכל רעיון טוב, הם סירבו מייד.

„לא ויתרתי. הלכתי לגלי צה"ל, והם הסכימו. עשיתי תוכנית אחת עם אברהם יפה, ואז קול ישראל התרצו. עשיתי כמה תוכניות והצעתי את זה לטלוויזיה.

„לא התלהבו, כמובן, אחרי הרבה מאוד שיכנועים שלקחו שלוש שנים הסכימו שאעשה פיילוט, עם שלמה בר־שביט.

„מצא חן בעיניהם והפיילוט שודר. אבל המילחמות לא נגמרו. ביקשתי שיצלמו בצבע. צחקו עליי. כשצילמנו את התוכנית על גולדה, אמר איציק קול שלא מעניין אותו כלום, והוא מצלם בצבע. הטלוויזיה בכל זאת שידרה בשחור־לבן."

מאז 1971 עושה אטינגר את חייהם של אורחיו. יותר מ־200 פגישות לכל תוכנית. נסיעות בכל רחבי הארץ. טלפון פרטי פתוח 24 שעות ביממה, למיקרה שהחברה של ההוא פיתאום תיזכר במשהו מעניין.

היו פשלות. מחליטים על מישהו, חוקרים, עובדים, נפגשים, מכינים תיק, ופיתאום מסתבר שזה לא יילך. האיש לא מעניין. החומר לא מעניין. על כל שלוש תוכניות משודרות, אחת נופלת. מכל התוכניות ששודרו מצטער אטינגר רק על אחת. הוא לוקח את הכישלון על עצמו. „פיספסתי. היה לא טוב. יצא־תי עם הרגשה רעה. בלי שמות, כמובן."

לדיין לא היו חברים

ב יסו להצר את צעדיו בתוך הטל־וויזיה. אמרו לו שהתוכנית ארוכה מדי. אמרו שהקהל לא יאהב את זה. „אבל אף אחד ממנהלי הטלוויזיה מעולם לא בא להפקה של חיים ש־כאלה. אף אחד מהם: כל הזמן היו עסוקים בניהול! לא טרחו לבוא ולראות מה קורה. אפילו בשביל הכבוד לאנשי־הצוות. אף פעם אחת! אבל ידעו להגיד לי: שמע, את הטיפוס הזה אני לא צריך לראות בשני חלקים. מספיקה לי פעם אחת. מהפעם הבאה תקבל רק שעת שידור אחת! למזלי רק אמרו ולא עשו.

„אי־אפשר לשכנע בשיחות בטל־וויזיה. מנהלי־הטלוויזיה שלנו יודעים הכל מלבד להקשיב לשני.

„אולי עכשיו זה ישתנה. חיים יבין יודע להקשיב." אטינגר עושה מאמץ שלא להישמע מריר. אבל יש הרגשה שהרבה נחת הוא לא שבע מעמיתיו.

אין הוא מוכן לחלק ציונים. גם אילו היה מוכן, הוא לא יודע איזו תוכנית אהב מכולן. נדמה לו שתמיד היה מאוהב באחרונה. האהבה התפתחה עם הנסיעות ברחבי הארץ, עם הפגישות, עם איסוף הפרטים הקטנים.

כן, היו פעמים שסילקו אותו. „על השמוק הזה אתה עושה תוכנית? עוף מכאן. אני לא רוצה להשתתף!" גם זה קרה. רוב האנשים שיתפו פעולה. אלה הם גם החיים שכאלה שלהם.

היו תוכניות שלא נעשו כמו זו של משה דיין. לדיין פשוט לא היו חברים, ובלי חברים אין חיים שכאלה.

פונים אליו כל הזמן, לפעמים ישירות. שואלים, „נו מתי אתה עושה עליי?" או „בטח עליי אתה לא תעשה!" יש ששולחים שליחים. בהתחלה היתה אי־נוחות מסויימת. אחר־כך למד. לכל מי שחושבים שמגיעה להם תוכנית הוא אמר „שמע, התיק שלך כל־כך גדוש וגדול ומסובך, שאני לא יודע איפה להתחיל," והבן־אדם נרגע. הוא מבין שהוא בכל זאת חשוב, ושעוד יגי־עו אליו.

איך מתחילים בעבודת־התחקיר? איך שומרים על סוד שיש לו שותפים כל־כך רבים?

„הכל מתחיל באשה או בילדים. האשה — או הבעל — מספרת, נזכרת, חוקרת בעצמה, שולחת אותנו לאנ־שים. היא גם דואגת שהסוד יישמר. עוד לא התפקשש לנו אף פעם מפני שמישהו דיבר. אצל אנשים יותר מבוגרים פחדנו קצת מגורם ההפתעה. גם כאן האשה הרגיעה. אשתו של יעקב חזן אמרה שאם הוא יידע למה הוא בא, הוא לא יבוא.

„רוב האנשים נדהמים, מופתעים, מתרגשים עד דמעות. אבל אף אחד לא קם ועזב. כשרואים בשורה הראשונה את כל המישפחה ומסביבם החברים והזיכרונות, לא בורחים."

אטינגר סמך על זה. חוץ מזה תמיד יש איזה רופא בשטח, למיקרה שחס־וחלילה. לאנגלים זה דווקא קרה עם כדרוגלן בשם דני בלנשפלאור — שבא, הבין מה קורה, אמר „פאק־אוף" והסתלק. מאז התוכנית באנגליה הפסיקה להיות בשידור ישיר.

תיק שחור לכל אחד

ה וא ער לביקורות. אם הוא מר. לא רואים את זה עליו. מדבר על ביקורת ומחייך. קרא את כל הביקורות וזוכר אותן. „ההצלחה היא השלב ה־ראשון לכישלון," הוא אומר. „מחפשים אותך, נהנים לא לפרגן. לקח לי זמן, אבל התחסנתי. בסקר הצפייה שעשו הסתבר ש־85% מהצופים מרוצים עד מרוצים־מאוד מהתוכנית. כנראה גם ה־קהל התחסן מהביקורת."

הביקורת היחידה שאותה לקח ממש ברצינות היא של פיליפ גילון מג'רו־סלם פוסט. „כשהוא כתב ביקורת רעה בדקתי את עצמי, ניסיתי לתקן. האמנתי לו."

הוא יודע שטוענים נגדו שהתוכנית יפה מדי. כולם גיבורים, כולם יפים, כולם חכמים וכולם יודעים לשאול. אטינגר מרגיש שהמעירות של אורח־התוכנית, אם יש כאלה, הן לא מעניינו, אם אין להן השלכה על התקופה. לכל אחד יש תיק קטן ושחור שבשביל ה־תוכנית הוא נשאר סגור. זו לא תוכנית־רכילות.

לא מפחד שמישהו אחר ייכנס לנעליו עכשיו, כשהוא עוזב. נכון שלכל גנרל יש מחליף, אבל לא לכל משוגע.

כשהיה שלוש שנים בושינגטון ב־תור בעלה של אשתו העיתונאית תמר אבידר, דאג להשאיר כאן מחליף. „השארתי להם את האיש הכי טוב לעניין זה, ינקלה אגמון. הוא עשה תוכנית אחת עם נחום גולדמן, וזו היתה פאשלה כזאת שלא שידרו אותה. לא מספיק להיות טוב או טוב מאוד. צריך באמת ובתמים להיות משוגע לעניין."

50 תוכניות. 40 איש ואשה. ספר אחד שהוא למעשה כריכה מהודרת ובתוכה דף עם הוראות טכניות, ארץ־ישראל אחת. הרבה סיפורי־חיים, הרבה תקופות, המון חברים.

עמוס אטינגר אחד הולך הביתה. חיים שכאלה.

דניאלה שמי ■

גולדה מאיר עם שני נכדיה. עמוס אטינגר והספר המפורסם שלמעשה הוא כריכה. כשגומרים לצלם את התוכנית, ניגשים מהר לאורח־הכבוד ולוקחים ממנו מייד בחזרה את הכריכה המהודרת, כדי שתישאר נקיה ומסודרת למען האורח הבא.

בן־גוריון ההופעה המצולמת האחרונה שלו היתה בחיים שכאלה על יצחק נבון. בן־גוריון הגיע באמצע התוכנית. אטינגר עבד קשה והכין לו שאלות. אבל בן־גוריון ראה אנשים בקהל וניהל את השיחות דווקא איתם. בתצלום: הזמרת אסתר עופרים לוחצת את ידו של בן־גוריון כשאטינגר מקרב המיקרופון כדי שישמעו אותו יותר ברור.

חיים טופול זכה לשני חיים שכאלה. אחד בארץ ואחד באנגליה. לתוכנית בלונדון הטיסו האנגלים את אמו ואת אביו ואת שני ילדיו מהארץ. ההתרגשות באולפן היתה עצומה. הקהל לא ידע שחיים ראה את שני ילדיו שבועיים קודם לכן ואת הוריו בחודש הקודם. לתוכנית חיים שכאלה של אטינגר הגיע ישר מהטיסה.

שהגיע לשם היה שימעון סביר, אחיו של רפי סויסה.

„שיטות פיראטיות"

הקרב בין הטלוויזיה הכללית ללימודית מחריף.

הנהלת רשות־השידור מתכוונת לפנות ליועץ המישפטי לממשלה ולתבוע ממנו לקרוא את הטלוויזיה החינוכית לסדר.

הטלוויזיה הלימודית, ששינתה את שמה לחינוכית, זה זמן רב לא הפיקה תוכניות לבתי־הספר. אבל כדי לממן את תוכניות האקטואליה שלה הסכימה, תמורת רבע מיליון דולר לשנה, לשדר את הגרלת הלוטו בשידור ישיר — בעוד שהטלוויזיה הכללית רחתה את ההצעה משיקולים חינוכיים.

שר־החינוך־והתרבות, יצחק נבון, הפתיע. נבון, שנתן לחינוכית את האישור לשידור, טען טענה חינוכית: מיפעל־הפיס בונה בתי־ספר.

יעקב לורבראום, מנסה, בזחילה איטית, בעידודו של שר־החינוך, שהטלוויזיה החינוכית כפופה לו, ליצור מצב שבו הטלוויזיה שהוא מנהל אותה תהיה ברבות הימים הערוץ השני.

עובדים בטלוויזיה הכללית מתרעמים על הנסיון של החינוכית לדחוק את רגליהם, בניגוד לחוק וב„שיטות פיראטיות". שכן לטלוויזיה החינוכית אין ועד־מנהל, מליאה או פיקוח ציבורי. היא מקבלת הנחיות ישירות מלישכת שר־החינוך — דבר העלול להפוך אותה לטלוויזיה פרטית־פוליטית של השר.

רונית אנטלר ■

הפסקת־אש זמנית

במילחמה כמו במילחמה. במישפטים כמו במישפטים, אבל כשהילד חוגג יום־הולדת שמיני, עושים שני הצדדים הפסקת־אש.

35 ילדי כיתה ג' בבית־ספר ברמת־השרון קיבלו הזמנות יפות, חתומות על־ידי **אורנה וידורם גאון**. ההזמנה היתה למסיבת יום־הולדתו של **משה־דויד גאון**, בלונה פארק היה סגור שבמיגרשי התערוכה. הלונה פארק היה סגור ביום שבו נערכה המסיבה הפרטית. זו היתה מתנת יום־ההולדת של האמרגן **חיים סלוצקי** למשה־דויד הקטן.

יהורם ואורנה גאון
שלום בכיתה ג' – שתיקה בבית

אחרי השימחה חזרה מישפחת גאון הביתה. יהורם ואורנה גרים באותו בית, אבל אינם מדברים זה עם זה. המישפטים נמשכים. שמחות לא יקלקלו את העניין.

נכנס כעס יוצא סוד

מעולם לא הסכימה **אילנה שושן** לדבר עם עיתונאים על הרומאנים שלה, ולא כל שכן לחלק לעיתונאים את תצלומיהם. אבל הפעם היא כל־כך רותחת, שהסכימה גם לדבר וגם לתת לי תמונה.

יש בחור צעיר אחד שלפעמים גר בארץ ושמו **אורי ליברנט**. הליברנט הזה היה במשך תקופה מסויימת החבר הפרטי מאוד של אילנה. אחר־כך הם נפרדו, ואילנה נישאה ל**מריק עפרון** לאיזה חודש־חודשיים. תיכף אחרי הפרידה התחילו להסתובב בארץ השמועות שהיא חזרה לאורי ליברנט, ושהיא נוסעת איתו לאילת, ושהיא אוהבת אותו, ועוד כל מיני דברים שאילנה מכחישה בכל תוקף.

עכשיו נמצאת אילנה בארץ עם החבר החדש, רופא־שיניים צרפתי צעיר העונה לשם **פטריק**.

אורי ליברנט ואילנה שושן
לא רוצה לשמוע ממנו!

פטריק באואר ואילנה שושן
הצרפתים לא מספרים לחבר'ה

באואר. כן, אני יודעת שבשבוע שעבר כתבתי ששמו רוברט. זה מפני שאני לא מבדילה בין שמות לועזיים.

אילנה ופטריק הגיעו לארץ כדי לבלות כאן חופשה שקטה, אבל לפני שהספיקו להיות כאן יומיים כבר התחילו להסתובב שמועות שהיא שוב עם אורי ליברנט.

אילנה לא יודעת בדיוק מי מפיץ את השמועות האלה, אבל יש לה חשדות כבדים. בגלל זה היא היא התעצבנה עד כדי לתת לי את התמונה של פטריק, כדי שאפרסם אותה בעיתון, ונתנה לי גם רשות לכתוב שהם מאוד אוהבים זה את זה ושהרומאן שלהם נהדר. היא התאהבה בו בגלל כל מיני סיבות, וגם מפני שגברים צרפתיים אינם פטפטנים כמו גברים ישראליים. שכידוע עושים הכל מהר מאוד כדי שיספיקו לספר לחבר'ה.

שום אורי ליברנט. היא לא רואה אותו, לא רוצה לראות אותו ולא לשמוע עליו וממנו. זה סופי.

רומאן־גירושין־חתונה

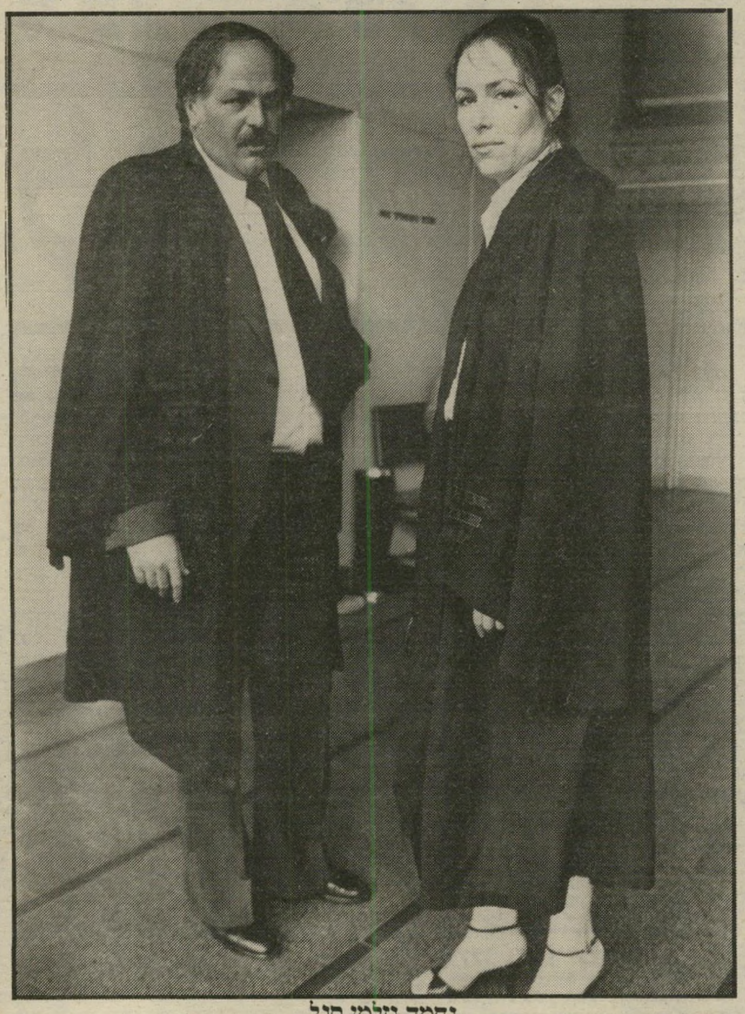
לפני כמה שנים נפגש העולם הזה עם זוג הפרקליטים הירושלמיים **נחמה וזלמן סגל**, שהגנו על **סלומון אבו**. הכתבה, שהתפרסמה בעיתון, הציגה חיי־מישפחה נפלאים של שני עורכי־הדין, הנמצאים ביחד יום ולילה.

מאז עברו קצת מים אפילו בירדן, ובזמן האחרון שמעתי שהזוג סגל התגרש מאוד־מאוד. כדי לקבל מידע מישפטי ומדוייק עשיתי דרינג־דרינג לזלמן סגל, ושאלתי אם אכן.

„כן, בוודאי, אנחנו התגרשנו כבר לפני כמה חודשים."

„מותר לשאול למה?"

„פשוט מאוד. נחמה ניהלה רומאן עם שוטר מהמטה הארצי בשם **אלברטו אזרט**. בשבילי, כיהודי דתי, הידיעה הזאת היתה סוף לנישואין. תוך יום חתמנו על הסכם־הגירושין, וחיי־נישואין של 15 שנה נגמרו."

נחמה וזלמן סגל
הכל בגלל שוטר קטן

„איפה הילדים? יש לך חברה חדשה?"

„הילדים אצל נחמה. אני כבר נשוי באושר ל**נאווה צים**, עכשיו סגל, שהיא תימניה יפה, אלמנת מילחמת יום־הכיפורים, ואם לילד בן 13. מה נחמה עושה זה כבר לא עניין שלי."

חתונה בדממה

זה נכון שהרקדנים המיקצועיים האלה עובדים כמו חמורים ומזיעים 10 שעות ביום. אבל מסתבר שבין פליאה לרבלטה יש להם מדי פעם כמה דקות להתאהב.

לא מזמן זה קרה לרקדנית **גבי בר**, הרוקדת כבר 10 שנים בלהקת קול הדממה ושהיתה קודם לכן רקדנית בלהקות בת שבע ובת־דור.

יום אחד, מייד אחרי השפגט, היא פגשה בחור ישראלי בשם **יוסי שביל**, שהיה במיקרה בארץ לרגל עסקים, כי בשנים האחרונות הוא גר בגרמניה ועושה שם „יצוא־יבוא ומה שביניהם. גבי ויוסי התאהבו מאוד, אבל כדי להתחתן צריך להחליט גם לגור ביחד, והבעיה היתה שגבי גרה כאן ויוסי גר שם. אז כמו בכל החברות הבלתי־מפותחות, מייד נופלת ההחלטה שהאשה תלך לארצו של הגבר, ולא להיפך.

גבי נסעה לגרמניה, והיתה שם שלושה חודשים, שבמהלכם ראתה כי טוב (מה טוב שם בגרמניה, אני שואלת תמיד?). אחר־כך חזרה ארצה לסידורים. כשנגמרו הסידורים נערכה החתונה בסטודיו של אפרתי. 200 רקדנים מיקצועיים חוללו בחתונה הזאת, חלק בדממה וחלק בקריאות־שימחה.

ואחרי כל זה נסע הזוג הצעיר לגור בנכר, ולרקוד שם.

גבי בר
רומאן על הקרשים

רחל מרחלת על כל העולם

מאת שולמית יריב

צריך לדעת איפה לנשור

מי שחשב שעולי־רוסיה, הנושרים בווינה או באיזה חור אחר בדרך, יודעים מה הם עושים, טועה טעות מרה. כדי להצליח בחיים צריך לדרוך, לפחות במשך כמה חודשים, על אדמת ארץ־הקודש. ידוע שארץ־הקודש מביאה מזל. תשאלו את **ג'ולי רובינזון**.

כשהיתה ג'ולי צעירה, היא עלתה עם בעלה ובנה ארצה, קיבלה זכויות־עולים, למדה באולפן ומהר מאוד מצאו לה עבודה בתור שנורר, אצל יהודי קנדה. היא נסעה לעבודה, ובין דולר קנדי אחד לשני היא פגשה שם בחור צעיר ויפה. היא ארזה את המטלטלים שלה ואת הדולארים שכבר הספיקה לאסוף, וחזרה ארצה כדי להתגרש כאן מבעלה, אבי בנה, ולחזור לזרועותיו של הקנדי הצעיר.

אבל הגיטין בארץ לא הולכים צ'יק־צ'אק, ועד שכל התהליכים הושלמו והגברת חזרה לקנדה, הסתבר שהצעיר נעלם. הגברת נשארה קרחת מכאן ומכאן, וליהודי קנדה הדבר חרה מאוד. הם אמרו לה: **תשבי בשקט. אנחנו נמצא לך חתן.** ואומנם לא עברו ימים רבים, והחתן האלמן, שהוא אב לארבעה ילדים בוגרים, הוצג לפני הגברת הרוסיה, ומייד היא ראתה כי טוב.

לא סתם טוב אלא אפילו טוב מאוד. הסתבר שהאלמן הוא מה שנקרא בשפת־הרחוב מאליאן רציני ביותר. זמן קצר אחרי שהיא קנתה דירת־פאר פה ודירת־פאר שם, ולמדה בעצמה איך לחתום על צ'קים שמנים ואיך ליהנות מהחיים, מת האלמן והשאיר אותה לבד־לבד.

אבל לבד עם הרבה כסף זה כידוע הרבה יותר טוב מאשר לבד בלי כסף. לבד עם כסף אפשר לקנות דירה גדולה במרכז מנהטן, ולערוך מסיבות וקוקטיילים וארוחות, ולכאלה אנשים תמיד באים. אבל כמה זמן אפשר לבלות בקוקטיילים ובמסיבות? בסוף הבן־אדם מרגיש שהוא רוצה גם לעשות משהו בחייו.

ג'ולי החליטה לעשות סרט על קמבודיה. החליטה ועשתה. נסעה לקמבודיה, צילמה, ערכה, והסרט יצא לאור ואפילו בחיפה ראו אותו. איך אני יודעת? כי הסרט זכה בפרס חיפה לסרטים קמבודיים או משהו כזה.

ומה לגבי החיים הפרטיים? לפני זמן מה גם הסוד הזה יצא לאור. הגברת, שהיא בת 48, מצאה לה אהבה חדשה. הוא בן 37 ושמו **עמוס קולק**. הוא עושה סרטים והוא גם בנו של **טדי קולק**. הוא היה נשוי פעמיים. אשתו הראשונה היתה רג'ינה והשנייה **ג'נט**, עורכת־דין אמריקאית.

במסיבה האחרונה אצל **אילנה גור** נראו קולק הצעיר וג'ולי רובינזון כשהם צמודים מאוד־מאוד זה לזה, ומסתבר שהם כבר גרים ביחד בדירה ענקית ומהודרת בשדרות לקסינגטון. תנחשו בעצמכם מי יממן את הסרט הבא של עמוס קולק. תשובות נא לשלוח עד סוף השבוע.

לנשור בווינה, הא? הצחקתם אותי?

עמוס קולק ואשתו הקודמת ג'נט והאמא תמר
מי יממן את הסרט הבא

וחוזר חלילה

בעלי בתי־הקולנוע בישראל, עורו לכם! התחילו לשפץ את האולמות ולתקן את הכורסאות! לפי כל הסימנים עומד בקרוב להיוולד סרט נוסף של הבימאי **אבי נשר**.

איך אני יודעת?

פשוט מתוך הנסיון. בכל פעם שאבי נשר גר עם בחורה יפה שאבא שלה עשיר, לוקח כמה זמן ויוצא מזה סרט.

עכשיו הוא גר בניו־יורק ביחד עם **ליאנה ברוך**, בתו החורגת של **שבתאי קלמנוביץ**. אומנם, הם כבר גרו ביחד בעבר, ואומנם יצא מזה הסרט שוברים, אבל אחרי שהוא לא שבר אף קופה החליט קלמנוביץ, כנראה, לא להשקיע עוד בסרטים ובאותו הזמן, ממש במיקרה, נפרדו אבי נשר וליאנה. אם עכשיו הם שוב ביחד, נראה שיש עתיד.

ליאנה ברוך
פעם אחת כבר שברו – והפעם יהיה עוד סרט!

תיגבורת

בבוקר היא מלמדת אנגלית. בצהריים היא אוכלת ארוחה קלה ונחה קצת, ובערב היא מופיעה בדמותה של הנסיכה שאמפינייה שאנדילייה בהצגת יאקיש ופופצ'ה של **חנוך לוין**, שם היא מרביצה קטע סטריפטיז בן 10 דקות, וגורמת לכל הצופים ממין זכר ללקק את השפתיים בהנאה. שמה **יוני פריור**, בת 22, אוסטרלית.

מי שלומדים אצלה אנגלית דווקא מתנהגים איתה בסדר. אבל עם מי שראו אותה בהצגה יש

כריסטופר בארי, יוני פריור ואריק סמית
שמישהו יעז להציק!

לה דווקא צרות. מתקשרים אליה, מציעים לה הצעות, מזמינים אותה לכל מיני מקומות ודברים. בסוף זה נמאס לה, והיא שלחה מיברק דחוף לחבר הפרטי שלה באוסטרליה, שיבוא מייד ויציל אותה מהגברים הישראליים החרמנים.

הוא הגיע. בן 26, שחקן במיקצועו, שקוראים לו **כריסטופר בארי**. את הופעת־הכבורה שלו בארץ, לצידה של יוני פריור, עשה כריסטופר בתעורוכה של **אריק סמית** בגלריה 13½ ביפו.

אומרים לי שכאשר הגברים הישראליים ראו את כריסטופר ואת אריק סמית ויוני פריור, צמודים מאוד, הם תפסו מרחק.

אריס סאן ומדינת ישראל

מי שאומר שאנחנו כאן בארץ שוכחים את גיבורינו לא אומר אמת.

הנה **אריס סאן**, למשל, שעזב אותנו כבר לפני שנים רבות לטובת ארץ המוגבלויות הבלתי־אפשריות, חי שם אבל ממשיך לעשות כותרות גם כאן.

כשהוא פתח את מועדון־הלילה שלו בניו־יורק כתבו עליו? כתבו. כשלקה בהתקף־לב וכולם נורא דאגו לו, כתבו? כתבו. כש**עזיקרי** הגישה נגדו תביעה מישפטית, כתבו. כשקיבל התקף־לב שני ורק בהלם חשמלי הצליחו להחזיר אותו לעולם הזה, כתבו על זה בארץ ושמחו ופירגנו.

אריס סאן
שיחרור ביום־העצמאות

כשנאסר בארצות־הברית באשמת סחר בקוקאין, כתבו. כתבו אפילו איך העולם התחתון הלביש עליו את הקוקאין. אחר־כך היה המישפט והוא קיבל שנתיים בפנים, וכולם כתבו על זה ודיברו על זה ואפילו ריחמו על אריס המיסכן. אפילו כשהוא קיבל התקף־לב שלישי בתוך הכלא, כתבו. אף אחד לא יודע בדיוק מתי הוא ישתחרר, ואם יתחשבו במצבו הבריאותי.

ביום־העצמאות ה־38 למדינת־ישראל שוחרר אריס סאן מבית־הסוהר וחזר לביתו, לאשתו ולילדיו, וגם להרבה מאוד חברים שהצליח לעשות לעצמו בניו־יורק הרחוקה. השחקן **אנתוני קווין** ערב לו.

יום־העצמאות של המדינה ושל הזמר היווני חל באותו היום. אולי המדינה זה הוא.

אני אוהב את אשתי

ליטוף לכם, אהוביי. הכל הולך בא אליכם שוב, והפעם, יקיריי, נושא עסיסי – פרידות שלא מרצון.

לפעמים לכולנו מתחשק „נו, שיילך כבר. שייצא לו לחופשה של שבוע" או „הייתי מתה לעזוב הכל ולברוח קצת".

לוחץ תמיד ביחד. כן. איך אומרים? אי־אפשר איתם ובלתי־אפשרי בלעדיהם.

מערכת־יחסים היא לא דבר קל לתחזוקה. כשחולפת ההתרגשות הראשונית, כשייחום עובר לסידרת־השיגרה והופך להיות כמו רשימה למכולת – סיבוב פיטמות, לשון באוזן, רגע דגדגן, ועכשיו תורה. אז מה בשבילו?

גירוד אשכים בציפורן מעודנת, החזקת האיבר, שיפשוף.

ועכשיו החדירה לפי הסדר. היא עליו דקותיים,

לילי אנידן
הכל הולך!

מתחתיו, מאחור, פנטסיה קצרה ונגמר. לילה טוב, היה בסדר. וכך חוזר חלילה בכל פעם.

כשלעצמו לא אסון מה שעושה הזוג הדמיוני־מציאותי שלנו. הם גילו את הנוסחה וכך נכנסו אל הקבוע. אז למה זה לא עובד?

תוך כדי כתיבה נזכרתי בחברה שסיפרה לי, להבדיל, שבנה הכי הרבה בעולם אוהב שניצל עם צ'יפס ועל כן, כדי לחסוך לעצמה כאב־ראש, היא הכינה כמות־ענק של המיצרך ושמה את זה בפריזר. הילד המאושר לא ידע את נפשו. סוף־סוף מה שהוא אוהב על אמת.

שלושה ימים חסרי־דאגה עברו על חברתי. אחרי שלושת הימים עברו יומיים נוספים בטרם שמעתי ממנה. בשעות אחר־הצהריים צילצל הטלפון, ואנחנו הזמנו לארוחת שניצלים וצ'יפס. הילד לא רצה לראות את התפריט הנ"ל תקופה ארוכה מאוד. והוא הכי אהב את זה בעולם.

אבל יש גם עולם אחר. של אנשים שאינם מספיקים אפילו להגיע לעניין שבשיגרה. הם מתראים אחת לכמה חודשים, הם לומדים לחיות עם זה, או שכך זה מתחיל מלכתחילה.

לכן נתחיל במיכתבו של הימאי, שהעז וכתב סיפור אירוטי מימיו הראשונים במסעותיו.

מישגל בנמל

אני איש־ים מזה כמה שנים. כבר הייתי נשוי כשזה קרה לי. לא היתה ברירה. המצב הכלכלי היה בכי רע, אשתי, כמובן, לא ממש רצתה. גם אני לא, אבל זהו, לא היתה ברירה. היום אינני מצטער, אולי אשתי קצת, אבל התגברנו.

בשיצאתי אל מסעי הראשון, הגענו לנמל ושם פורק המיטען. היה לי קצת זמן, אז החלטתי

לעשות סיבוב ואולי לנסות להתקשר הביתה. השעה היתה ערב מוקדם כשלפתע צצה דמות אשה, ולא סתם אחת — גוף לתיאבון, שדיים זקורים מבעד לחולצה מתוחה וחצאית צרה, שהבליטה את ישבנה העגלגל.

„תובל אולי ללוות אותי, אני קצת חרשת לבד."

התלוויתי אליה, כשאני לא יכול להוריד את עיניי ממנה. כשהגענו אל סוף החורשה הקטנה, פנתה האשה אליי, הודתה לי והצמידה את עצמה לרגע ונשקה לי. הרגשתי שאברי מת־קשה על המקום, דבר שלא קרה לי שנים. היא הרגישה זאת גם בן ושלחה את ידה ולפתה את אברי הנרגש. תוך דקה היינו על הארץ, ובטירוף הגעתי לפיצוץ הגדול ביותר שהיה לי בחיי.

עד היום, כשאני מגיע לנמל הזה, אני רוצה להתקשר אליה ומצפוני אינו מרשה. אני אוהב את אשתי.

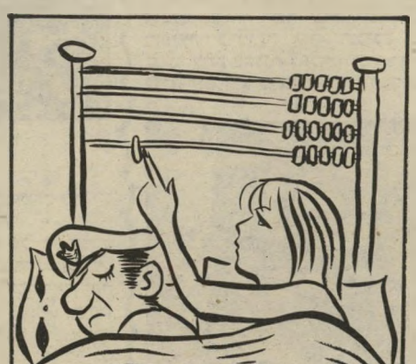
היי, מלוטף שלי. נראה לי שאינך סובל מן הסיטואציה במיוחד. את הנאתך הפקת וגם היא, ולא שכחת במשך שנים את פרטי־הפרטים של אונס הדדי זה. אבל בכל זאת משהו מכרסם בך. וזה מספיק שהיה שם רגע שאולי לא ישוב לעולם.

יש לנו שתי בעיות: „פגעתי באשתי." נדמה לי שפגעת יותר בעצמך בתגלית שאולי בכל זאת יש דברים יותר טובים ממה שכבר לקחת. דע לך, שכל אשה הנפרדת מבעלה לתקופה ארוכה, לוקחת עניין זה בחשבון. ועל כן אולי מוטב שתפתח לפניה את סגור־ליבך. קרוב לוודאי שהיא תבין אותך. וכשתגיע אל הנמל, לך לבקר את מישגלך. אולי עכשיו הפנטאסיה איננה בנמצא.

אבל אחרי קריאת מיכתבך, הכל הולך מבטיח שתלך על עוד פנטאסיה. יש בך דבר שצריך את זה. בינתיים אל תשכח ליהנות את אשתך. גם למי שיושב על היבשה יש פנטאסיות. ועד להגשמת האשליה הבאה, להשתמע.

לא הכמות, אלא האיכות

הוא איש־צבא, תמיד בדרכים. אנחנו מתראים מעט, אני אינני חיית־טרף, אבל מין אני בהחלט צריכה. כבר בגדתי בו פעמיים. ממישגל למישגל אני שוכחת איך זה בכלל להיות איתו.

אומר לך משהו, יקירתי: זו לא הכמות, אלא האיכות. אני מכירה זוגות בסיטואציות דומות, שהיא מחכה בכליון־עיניים למישגל השבועי, והפרידות רק מחזקות את הלהט ביניהם.

ובכן, אולי בן־הזוג שלך איננו התשובה למין שאת מחפשת. החלפת עבודה יכולה להועיל, אבל האם באמת היית רוצה אותו קרוב; ואולי זה נוח ככה?

לך יש כל הזמן שבעולם לחשוב. אל תשכחי בשלב מסויים לצרף אותו ללבטים, שהרי הוא חלק מהם.

אשה מודרנית

אשתי החליטה פיתאום להיות מודרנית ובאה אליי בבקשה לאפשר לה לנסוע לברה. אל תדאג, היא אמרה, את הילדים אני משאירה אצל הוריי. ואוכל אני אשאיר בפריזר. תוכל גם ללכת למיסעדה.

הכל היה כבר מתובנן בראש שלה. אני התרגשתי, צעקתי, וכמובן לא הסכמתי, ומאז היא ברוגז איתי.

גם היא בן־אדם, וגם לה מתחשקים דברים. אני תמיד בעד הגשמת פנטאסיות, שהרי המציאות אחרי כן היא דבר שקל יותר לחיות איתו. צעקות בוודאי לא יובילו לשום מקום. שבו לדבר כמו שווים. תשכח את חובות המיטבח שלה וטפל בעניין מתוך חשיבה "לוא זה היה קורה לי."

וכמובן, כשיגיע תורך בהגשמה או בתיסכול, תהיה דרכך קלה יותר.

הכל הולך.

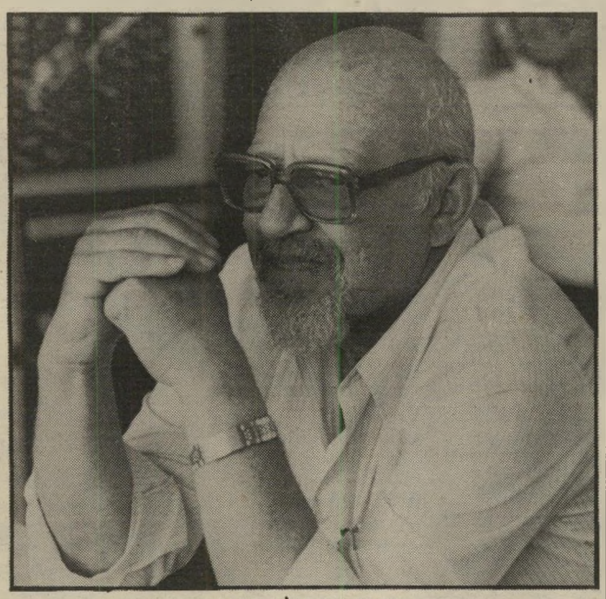
במדינה

דרכי אדם
הכידון מן השריון

האיש שמצא את נקודת ארכימדס

מיכנסיים שלושה־רבעים היו אז שיא האופנה לנער טוב מבית טוב באירופה. אבל לא לצבר בקיבוץ אר־צישראלי. ושכשהופיע לובש מיכנסיים כאלה, באחד מימי אביב 1936, בבית־הספר של גיבעת־השלושה, לא ידעו ילדי הקיבוץ שממיזרח לפתח תיקווה כיצד בדיוק להגיב על תופעת־טבע שכזאת.

לכן עשו מה שכל הנערים עושים במיקרה כזה. הם נתנו לעולה החדש מפולין כינוי, והואיל והמילה היחידה אותה הכירו בפולנית היתה „רובז'ה" (טוב), החלו קוראים לנער החדש, מן היום הראשון לבואו, רובז'ה.

פירסומאי גולדברג־כידון
רובז'ה עשה רובז'ה

בינוי נוסף. נראה שהכינוי דווקא מצא חן בעיני בעליו, יוחנן גולדברג. עובדה: הוא נשא אותו בגאווה משך 50 השנים הבאות. היו אלה שנים של מסלול ארצישראלי אמיתי — בית־הספר החקלאי כדורי שלמרגלות התבור; שירות בחטיבה היהודית הלוחמת (הבריגדה) במילחמת־העולם, תפקידים נכבדים בהגנה ובצה"ל.

הקריירה הביטחונית־צבאית הדרי־קה לגולדברג כינוי נוסף: כידון. יודע־דבר הסבירו את השם בכך שגולדברג היה מדריך ללחימה בכידון בצבא הבריטי, אם כי בצה"ל הוא דווקא היה המפקד הראשון של בית־הספר לשריון.

יעוד אמיתי. משעזב את צה"ל ועלה־התאנה על כתפו, פנה גולדברג לעסוק, משך שנים אחדות, בעיתונות (למרחב. דבר). אך את ייעודו האמיתי מצא ביחסי־הציבור ובפירסום. כמעט 20 שנה ניהל את פורום, מישרד יחסי־הציבור המוביל בארץ, ולאחר מכן את מישרד־הפרסום הגדול גיתם. מערכות תדמית.

גולדברג ואנשיו ניהלו מסעות־פירסום מוצלחים במיוחד למיפעלי־ענק (כור), ניהלו מערכות בחירות לכנסת (המערך) ושמם הלך לפניהם. רובז'ה עשה רובז'ה.

מקוריות מפתיעה. כאשר נפטר רובז'ה גולדברג־כידון לפני חודש, שלושה שבועות לפני יום־הולדתו ה־65, נדהמו קהילות העסקים והביטחון, שבהן היו לו אינספור חברים.

הספיד אותו מאיר עמית (שר לשעבר, אלוף מיל', איש־עסקים), שזכר אותו עוד מבית־הספר בגיבעת־השלושה: „היית מעניין, מסקרן, חכם... תמיד מצאת את אותה נקודת ארכימדס שהיתה שונה ומפתיעה במקוריותה!"

רצח בלונדון

(המשך מעמוד 10)

בדירתה. בשנה האחרונה שכרה, יחד עם עוד שתי חברות, דירה בלונדון.

עם היכרותם של יורם ובתיה עבר יורם לגור בדירתה השכורה בלונדון.

לפני שבועים וחצי בא יורם, כדרכו, אל דירתה, והציע כי יבלו כמה ימים בבית־מלון. הוא לא סיפר לה על דבר יוצא־דופן שקרה, והם בילו בבית־מלון ימים אחדים, עד אותו בוקר שבו נעלם יורם.

בתיה התעניינה אצל חברים איפה יורם, ואיש לא ידע. כאשר חזרה לבית־המלון נודע לה כי סקוטלנד־יארד מחפש אותה. אחרי שעה קלה באו אנשי היארד ולקחו אותה לחקירה. הם הציעו לה לומר את האמת, וביקשו תמונה של יורם, הסבירו לה שמדובר בעניין חמור.

בתיה הסבירה לחוקרים שאינה יודעת דבר, ואף לא הזכירה במילה את שהותה עם יורם במלון. ביום שלמחרת נקראת שוב לחקירה, ושם הושמעה לה הקלטה, שבה יורם משוחח איתה מארץ אחרת. אנשי סקוטלנד־יארד ביקשו מבתיה לדווח להם על תנועותיה, למיקרה שירצו לקרוא לה שוב לחקירה. הם הסבירו כי בכוחם להפליל אותה על סיוע לעבריין להימלט באופן לא־חוקי מאנגליה.

בתיה נכנס לפניקה, ארזה את חפציה ונמלטה מלונדון.

שערות מראש הרוצח

פ גשתי את בתיה ושאלתי „מה עם יורם." היא סירבה לדבר איתי, ורק אמרה שהוא חף־מפשע, וכי הוא מתקשר אליה לכאן. אנשים משגעים אותה, והיה גם מי שסיפר שפגש את יורם לפני שבוע בתל־אביב.

שאלתי אותה מדוע אין יורם מסגיר את עצמו. אם הוא חף־מפשע, והיא הסבירה: „יורם היה בלונדון באופן בלתי־חוקי, ומחפשים אותו. הוא ברח, כי הוא לא רוצה לשבת בבית־סוהר בגלל ניירות מזוייפים, דבר שהוא עבירה חמורה. יורם בחור נפלא, ולא מסוגל להרים יד על בחורה. הוא לא מסוגל להרוג זבוב. הוא עושה רק טוב לאנשים."

בחוג ידידיו הישראליים של יורם רווחות שמועות שונות. מעט אנשים יודעים על הרצח. כל מי שקרוב ללנסברגר נחקר על־ידי סקוטלנד־יארד באותו עניין.

ליורם נודע כי ביד הנרצחת נמצאו שערות מראשו של הרוצח, והוא שוקל להסגיר את עצמו באמצעות עורך־דין, בתנאי שמישטרת אנגליה תתחייב שלא להכניס אותו לבית־הסוהר בגין המיסמכים המזויפים שבידו, אחרי שיוכח כי הוא חף־מפשע.

שרתון חזקה

תערובת וירג'יניה מעולה

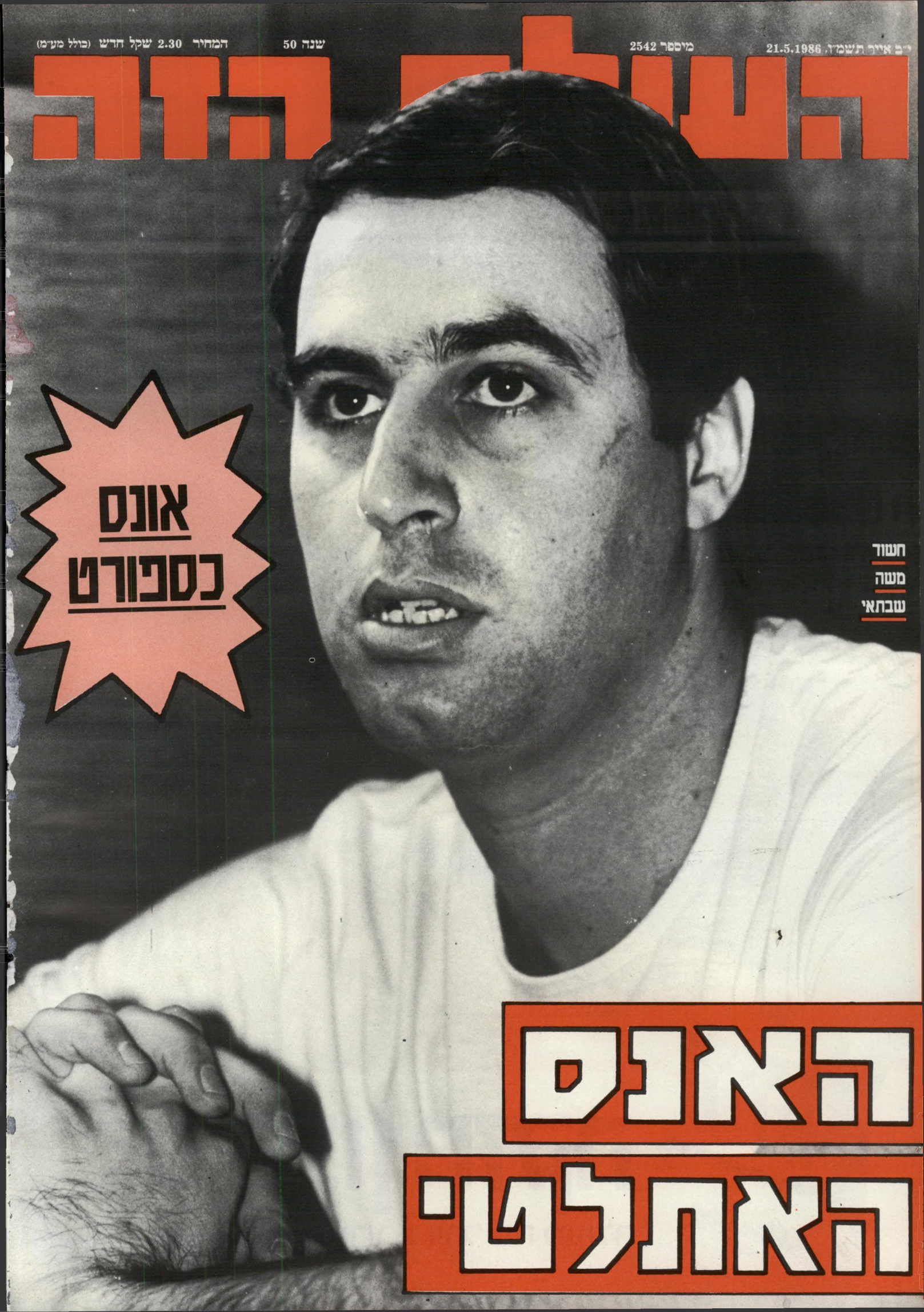

אזהרה — משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

אדמון

העולם הזה

י"ב אייר תשמ"ו, 21.5.1986 | מיספר 2542 | שנה 50 | המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

האנס האתלטי

חשוד
משה
שבתאי

אונס כספורט